

IRIS

International Research Institute of Stavanger
www.iris.no

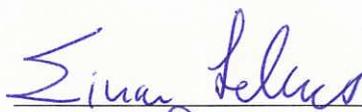
**Einar Leknes, Rune Dahl Fitjar, Janne Thygesen og
Sverre Mauritzen**

Interregs betydning for norsk regionalt utviklingsarbeid

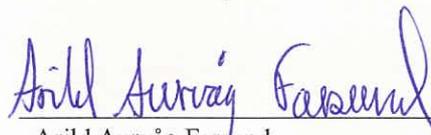
Rapport IRIS – 2011/067

Prosjektnummer: 7252256
Prosjektets tittel: Interregs betydning for norsk regionalt utviklingsarbeid
Oppdragsgiver(e): Kommunal- og regionaldepartementet
Forskningsprogram:
ISBN: 978-82-490-0729-5
Gradering: Åpen

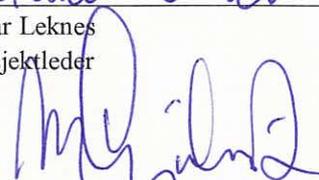
Stavanger, 15.04.2011

Einar Leknes
Prosjektleder

15/4-2011
Sign.dato

Arild Aurvåg Farsund
Kvalitetssikrer

15.04-2011
Sign.dato

Gottfried Heinzerling
Senterleder
Samfunns- og næringsutvikling

for
Sign.dato

Forord

IRIS har på oppdrag fra Kommunal og regionaldepartementet gjennomført en undersøkelse av oppfølgingen av Interreg-prosjektene i fylkeskommunene. Kartleggingen er gjennomført ved hjelp av dokumentstudier og informantintervjuer.

Referansegruppen for prosjektet har bestått av Axel Rød og Bjørn Kristen Barvik og (begge fra KRD), Gleny Foslie (Sør-Trøndelag fylkeskommune), Bjørn Reisz (Telemark fylkeskommune), Ole Alfstad (Hedmark fylkeskommune) og Tommy Nilsen (Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag). Det har vært to møter i referansegruppen. I det første møtet ble opplegg for undersøkelsen og forslag til utvalg av Interreg-prosjekter og intervjuguide diskutert. Utkast til rapport ble gjennomgått og diskutert i det andre møtet.

Mange informanter i Østfold, Hedmark, Telemark, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Sør-Trøndelag, Nordland og Troms fylkeskommuner, samt i Landsdelsutvalget, har bidratt med sine kunnskaper om og synspunkter på Interreg, de utvalgte interregprosjektene og oppfølgingen av disse. Vi vil takke alle bidragsytere for at de har stilt opp til intervju, lest gjennom og kommentert vår framstilling av empirien og spesielt kontaktpunktene i fylkeskommunene som tilrettela for intervjuene.

Prosjektteamet har bestått av PhD Rune Dahl Fitjar, cand.polit Janne Thygesen og dr. ing Einar Leknes (alle fra IRIS) og siviløkonom Sverre Mauritzen.

Innholdet i rapporten står for forfatterens egen regning og de konklusjoner kan ikke oppfattes som et uttrykk for informantenes eller Kommunal- og regionaldepartementets synspunkter.

Stavanger, 15. april 2011

*Einar Leknes,
prosjektleder*

Sammendrag

Hovedkonklusjonen fra denne studien om oppfølgingen av Interreg A-, B- og C-prosjekter i norske fylkeskommuner er at prosjektene har satt varige spor i det regionale utviklingsarbeidet. Oppfølgingen av prosjektene har bidratt til strategiske effekter i fylkeskommunene i form av økt kompetanse, økt omfang av nettverkssamarbeid med regioner i andre land, økte bevilgninger, nye tjenestetilbud og infrastrukturtiltak. For en tredjedel av prosjektene har oppfølgingen ført til nye politiske veivalg i fylkeskommunenes regionale utviklingsarbeid. Det er flere ulike faktorer som fremmer og hemmer oppfølging av Interreg-prosjekter. Blant annet ser det for flere av oppfølgingsformene ut til at det har vært viktig å være lead partner, samt at ledelsen var aktiv i prosjektene.

Under gis et sammendrag av rapporten kapittel for kapittel.

2. Kunnskap om Interreg og regionalt utviklingsarbeid

Gjennomgangen av europeiske studier av Interreg viser mange forskjellige funn når det gjelder Interregs betydning for det regionale nivået. Det er imidlertid ingen entydig konklusjon. Funnene er ulike både når det gjelder det regionale styringsnivåets ressurser og makt i forhold til det nasjonale nivået, institusjonelle endringer som følge av Interreg-samarbeid, betingelser for vellykket prosjektgjennomføring og læring og utvikling i samarbeidsregionene.

Selv om det er få av studiene som analyserer konkrete *effekter* for regionalt utviklingsarbeid i etterkant av Interreg-samarbeid, er det en rekke funn som har direkte relevans for vår undersøkelse av oppfølgingen av Interreg-prosjekter i fylkeskommunene og av hvilke forhold som fremmer og hemmer oppfølging. Flere av studiene viser at *tradisjoner med grenseregionalt samarbeid har stor betydning* for bredden av Interreg-samarbeid og effektene dette har for grenseregionene. Flere studier peker på at *institusjonelle forskjeller* mellom ulike land i EU er av stor betydning for regionale myndigheters mulighet til å forme effektive samarbeidskoalisjoner over grensene. Perkmann (2003) identifiserte for eksempel en større sjanse for effektivt regionalt samarbeid over grensene i land hvor det fra før hadde skjedd en lokal/regional desentralisering. Mest mulig likt regelverk og like rutiner for problemløsning var også viktig for å oppnå et vellykket prosjektsamarbeid. Flere studier peker også på at regional utviklingspolitikk endres mot *økt grad av nettverkssamarbeid* og at Interreg-samarbeidet er en del av dette.

Studiene basert på politiske tilnærminger tyder på at Interreg i begrenset grad oppfattes som et instrument for vertikal europeisering, tilpassing til EU-politikk, men i stedet som et virkemiddel for regional utvikling og økt politisk makt til regionene. Studiene med sosiologiske tilnærminger vektla betydningen av kommunikasjon og felles forståelse av målsetningene med prosjektene. Flere fant at Interreg-samarbeid ofte førte til innovasjon og læringseffekter, men at forskjeller i politisk og administrativ kultur er en utfordring. Konklusjonene er ulike når det gjelder hvorvidt forskjeller mellom aktørenes fagbakgrunner bidrar positivt med nye impulser, eller om dette vanskeliggjør vellykket samarbeid og læring. Det framgår imidlertid noen tydeligere mønstre om *forutsetninger* for at regionene skal ha læringsmessig utbytte av å samarbeide med andre regioner. Et

forhold flere fremhevet var faren ved at bare noen få av de involverte i Interreg-samarbeidet kjente ordentlig til prosjektet. Det å kommunisere prosjektets mål og resultater til så mange som mulig av aktørene i nettverket og overføre erfaringene og resultatene til aktørene til egen organisasjon ble sett på som viktig for å oppnå læring og implementering av prosjektresultatene. I tillegg var en forutsetning for læringsutbytte som gikk igjen i mange av analysene, at aktørene i samarbeidet må være tilstrekkelig motiverte og at samarbeidet sees på som nyttig for alle parter.

Studiene tyder på at både *overordnede faktorer* som samarbeidstradisjoner og nasjonale institusjonelle forhold og *prosjektspesifikke faktorer* som motivasjon, fagtradisjoner, antall involverte, og ikke minst intern og ekstern kommunikasjon har betydning for effektene av Interreg-prosjektene innvirkning på regionalt utviklingsarbeid. Perspektivene knyttet til læring og om forutsetninger for slik læring er særlig relevante for vår undersøkelse av varige effekter av Interreg-prosjekter hos fylkeskommunene.

Oppsummering av norske erfaringer med Interreg

I likhet med de europeiske studiene gir heller ikke oversikten over norske erfaringer noen entydig konklusjon knyttet til Interregs betydning for det regionale utviklingsarbeidet. Et av funnene både i de norske og de europeiske studiene er at involvering av hele organisasjonen i Interreg, ikke bare enkeltpersoner, er viktig for å oppnå læringseffekter.

De norske studiene gir ulike svar både når det gjelder hvor tett Interreg-prosjektene er integrert i fylkeskommunenes øvrige arbeid og i hvilken grad den politiske ledelsen er involvert. Noen av studiene gir imidlertid kunnskaper om *indirekte effekter av Interreg-deltakelsen*, både i forhold til arbeidsformer (nye administrative rutiner, programbasert arbeid, målstyring) og samarbeidsformer (partnerskap, polysentriske strukturer). Man kan også spore enkelte *strategiske effekter* i form av at man lærer nye virkemidler for regional utvikling og tenker mer langsiktig, samt utvikler nye samarbeidsrelasjoner, for eksempel gjennom landsdelssamarbeidene. Samtidig bygger mange av disse funnene på fylkeskommunenes og prosjektene egne vurderinger, og effektene er gjerne lite konkrete, men i større grad knyttet til subjektive oppfatninger.

Med tanke på formålet ved dette prosjektet gir de norske studiene en del empirisk kunnskap om indirekte effekter av fylkeskommunenes deltagelse i Interreg, men studiene dekker i begrenset grad strategiske effekter av Interreg-deltakelsen. Studiene gir heller ikke systematisk kunnskap om den konkrete oppfølgingen av Interreg-prosjektene. Således vil den foreliggende studien som undersøker oppfølgingen av Interreg-prosjektene og de strategiske effektene av disse, kunne komplettere de tidligere studiene.

3. Problemstillinger, metode og gjennomføring

Dette prosjektet har hatt som siktemål å finne ut (1) *hvordan Interreg-prosjektene blir fulgt opp i fylkeskommunenes utviklingsarbeid* og (2) *hvilke faktorer som spiller inn for at resultatene av prosjektene blir fulgt opp i det regionale utviklingsarbeidet ut over prosjektenes interne mål*.

Den første problemstillingen dreier seg både om *i hvilken grad Interreg-prosjekter er fulgt opp*, og om denne oppfølgingen har ført til *endringer i innretningen på regionalt*

utviklingsarbeid, dvs. i hvilken grad det dermed har oppstått indirekte og strategiske effekter. Både indirekte og strategiske effekter vil kunne oppstå som resultat av organisasjonslæring. *Indirekte effekter* oppstår gjerne som resultat av *enkeltkretslæring* som kan bidra eksempelvis til endrede samhandlingsformer, nye arbeidsmåter og arbeidsstrukturer i det regionale utviklingsarbeidet. *Strategiske effekter* oppstår gjerne som et resultat av *dobbeltkretslæring* og kan ut fra vår forståelse gjelde endringer av politikkenes innhold i form av prioriteringer innenfor og mellom ulike politikkområder, grunnleggende endringer i tilnærminger og tiltak innenfor regionalt utviklingsarbeid, samt opprettelse av nye samarbeidsrelasjoner. Den andre problemstillingen dreier seg om å finne generelle forklaringer på (a) hvorfor noen Interreg-prosjekter følges opp og noen ikke følges opp, og (b) hvorfor noen påvirker innretningen på det regionale utviklingsarbeidet, mens andre ikke gjør det.

For å belyse hvordan deltakelse i Interreg-prosjekter påvirker fylkeskommunenes øvrige regionale utviklingsarbeid, har vi gjennomført case-studier av ulike Interreg-prosjekter som norske fylkeskommuner har deltatt i. I case-studiene tok vi sikte på å følge både prosjektene og personene som har deltatt i dem, og å undersøke hvorvidt deres forankring i det regionale utviklingsarbeidet og i organisasjonen har noen betydning for Interreg-deltakelsens videre oppfølging. Datainnsamlingen er gjennomført gjennom dokumentstudier og personlige intervju med prosjektdeltakere og med representanter for politisk og administrativ ledelse i fylkeskommunene i løpet av høsten 2010. Analysen av faktorer som fremmer og hemmer oppfølging er gjennomført ved bruk av Qualitative Comparative Analysis. Til sammen er oppfølgingen av 16 Interreg A-prosjekter, 22 Interreg B-prosjekter og 6 Interreg C-prosjekter undersøkt i Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland, Vest-Agder, Telemark, Østfold, Hedmark, Sør-Trøndelag, Nordland og Troms, samt i Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag. Prosjektene ble gjennomført i perioden 1998 – 2007.

4. Interreg-programmenes betydning for fylkeskommunene

Interreg er EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid. Programmet ble etablert i 1991 for å styrke samarbeidet mellom naboregioner som var delt av nasjonale grenser innenfor og på grensen av EU. Norge har deltatt i Interreg-samarbeidet siden 1996. *A-programmene* handler om *grenseregionalt* samarbeid, det vil si samarbeid mellom regioner som ligger langs eller på hver sin side av en nasjonalgrense. For Norge betyr dette samarbeid med nabolandene Sverige, Finland, Russland og Danmark. *B-programmene* handler om *transnasjonalt* samarbeid, det vil si samarbeid mellom regioner som er geografisk nær hverandre og som møter felles utfordringer. Prioriterte innsatsområder for B-programmene er blant annet økt konkurransekraft, bærekraftig forvaltning av ressursene og styrking av rurale områder. B-programmene som norske aktører kan delta i er Nordlig periferi, Nordsjøregionen og Østersjøregionen. *C-programmet* handler om *interregionalt* samarbeid mellom regioner eller områder på tvers av hele Europa. De norske fylkeskommunene har ulik adgang til Interreg. De fylkeskommunene med grense til Sverige, Finland, Russland og Danmark har adgang til Interreg A-programmene, mens de andre fylkene kun har adgang til B- og C-programmene. I tillegg er det variasjoner i hvilke B-programmer fylkene har adgang til.

Det er stor forskjell mellom Interreg A-fylkene i vektleggingen av Interregs betydning som virkemiddel for regionalutvikling. Dette henger blant annet sammen med hvor stort budsjett fylkeskommunen totalt sett har til regional utvikling. I den sammenheng har det utviklet seg ulike praksiser for forvaltning av Interreg A-midlene: På den ene siden en *bottom-up-praksis* basert på lokale instansers forslag til Interreg A-prosjekter, der forankring til fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid skjer gjennom bistand i søknadsutforming og jevnlig oppfølging basert på prosjektrapporteringen. På den andre siden en *egenregi-praksis* der fylkeskommunen fremmer egne Interreg A-prosjekter i tråd med fylkesplaner og regionale utviklingsplaner og styrer prosjektene gjennom egne prosjektdeltakere og politikere i styringsgruppen. Begge praksiser finnes i de fleste fylkeskommunene, men det er en klar tendens til at de sørlige Interreg A-fylkene i større grad enn de nordlige fylkene har en egenregi-praksis.

Felles for Interreg A-fylkene er imidlertid at de er viktige som medfinansierer av prosjektene (i tillegg til de øremerkede KRD-midlene) og at forankringen av prosjektene blir sikret både ved at de grenseregionale programmene bygger på fylkesplaner og regionale utviklingsplaner og ved en grundig behandling i fylkeskommunen av hver enkelt prosjektsøknad. Et annet fellestrekk for Interreg A-fylkene er at fylkeskommunene har langvarige, stabile og institusjonaliserte samarbeidsrelasjoner med regionene i nabolandene gjennom ulike organisasjoner. Flere av disse organisasjonene (grensekomiteene) er viktige prosjektutviklingsarenaer. Fylkeskommunene deltar i styringskomiteene for Interreg A-programmene som tar de formelle beslutningene om prosjektene. Interreg A-programmene er en viktig finansieringskilde for at disse grenseregionale samarbeidsrelasjonene kan drive felles utviklingsarbeid.

Mens fylkeskommunenes deltakelse i Interreg A-programmene kan sees på som en del av disse fylkeskommunenes horisontale *nordifisering* utgjør deltakelsen i Interreg B- og C-programmene en del av fylkeskommunenes horisontale *eupeisering*. Mange av de norske fylkeskommunene har en egen internasjonal avdeling som koordinerer arbeidet med Interreg. Deltakelse i Interreg B- og C-programmene, i styringskomiteer og overvåkningskomiteer for de ulike B-programmene og i Nordsjøkommisjonen og Østersjøkommisjonen utgjør en viktig del av fylkeskommunenes internasjonale engasjement. Østlandssamarbeidet, Vestlandsrådet og Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag er viktige for koordinering mellom fylkeskommunene og for prosjektutvikling. Disse samarbeidene har vært særlig viktig for utviklingen av flere av de landsdelsdekkende prosjektene med deltakelse fra mange av fylkene i en landsdel.

De fleste fylkeskommunene gir uttrykk for at de nå er påpasselige med å sikre at de Interreg B- og C-prosjektene de deltar i er godt forankret i det regionale utviklingsarbeidet. Dette innebærer at prosjektene benyttes strategisk. Eksempler på dette er samferdselsprosjekter som tar tak i utfordringer som involverer større geografiske enheter enn et enkelt fylke, og prosjekter for å utvikle nye løsninger og tilnærminger innenfor naturbasert turisme. Samtidig kreves det mye arbeid, erfaring og profesjonalitet for å utforme prosjekter som passer inn i de ulike B-programmene.

For grenseregionene kan det hevdes at prosjektporteføljen i Interreg A-programmene og de institusjonaliserte samarbeidene har blitt en stabil, dynamisk og integrert del av det

regionale utviklingsarbeidet i fylkeskommunene. Dette er for øvrig i tråd med de konklusjoner som Moen og Skålnes (2005) trekker for Interreg-programmene mer generelt. A-programmene og -prosjektene har i all hovedsak en nordisk språklig plattform, noe som fører til at brukerterskelen er lavere enn for B- og C-programmene. Det at Interreg-programmene nå har en økonomisk ramme som strekker seg over hele sju år, gir gode muligheter for å benytte dem strategisk i det regionale utviklingsarbeidet. For prosjektporteføljen i Interreg B- og C-programmene varierer integrasjonen i det regionale utviklingsarbeidet både mellom fylkeskommuner og tema. Dette henger sammen med at hver fylkeskommune deltar i relativt få prosjekter og at de er internasjonale / transnasjonale og noe mindre anvendte i karakter enn A-prosjektene. Samtidig er det mange eksempler på at B- og C-prosjektene har strategiske effekter og bidrar til å løfte det regionale utviklingsarbeidet faglig og til å øke fylkeskommunens bidrag til samfunnsutviklingen regionalt og nasjonalt.

5. Oppfølging av Interreg-prosjektene i fylkeskommunene

Innledningsvis er det viktig å presisere at det ikke er et mål i seg selv at Interreg-prosjektene skal følges opp av fylkeskommunene når de er avsluttet.

Av de 44 prosjektene er nesten halvparten (20) av prosjektene fulgt opp gjennom *nye Interreg-prosjekter*. Dette representerer en videreføring av en del av fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid som finansielt og politisk er koblet opp eksternt. Dette er en videreføring av den horisontale europeiseringen (og nordifiseringen) av det regionale utviklingsarbeidet. Det er også en form for vertikal europeisering ved at Interreg-prosjektene representerer en form for implementering av EUs regionalpolitikk slik den er formulert i de ulike EU-programmene. I et organisasjonslæringsperspektiv kan oppfølging gjennom deltakelse i nye Interreg-prosjekt der dette er et resultat av egne mål og strategier, eksempelvis der fylkeskommunen er lead partner, ses på som et resultat av dobbeltkretslæring.

Kompetansen innenfor prosjekt-temaet i fylkeskommunen (og LU) er økt i 32 av 44 tilfeller i forhold til situasjonen før Interreg-prosjektet ble igangsatt. I ett av fire tilfeller er det opprettet *nye faste stillinger* knyttet til prosjekt-temaet. For om lag halvparten av case-prosjektene skjer en aktiv formidling av erfaringer med Interreg-prosjektet internt i fylkeskommunen i avdelingsmøter og lignende. Dette betyr at kunnskap både om prosjektets tema og om Interreg-arbeid generelt blir spredt i fylkeskommunen også til andre enn de som selv deltok i prosjektene. Dette bidrar også til at kompetanseeffekten av deltakelse i Interreg-prosjekter i disse tilfellene utvides. Denne type oppfølging er med på å sikre organisatorisk læring av Interreg-deltakelsen. Kompetanseeffekten av fylkeskommunens deltakelse i Interreg-prosjekter bidrar til at fylkeskommunene har et større potensial for framtidig deltakelse i Interreg og dermed for nordifisering og europeisering av det regionale utviklingsarbeidet.

Prosjektnettverkene er opprettholdt for tre av fire prosjekter og for halvparten av prosjektene er det opprettet *formelle samarbeidsavtaler* mellom fylkeskommunen og andre partnere. I et organisasjonslæringsperspektiv vil det at fylkeskommunene behersker ulike former for faglig og politisk samarbeid med aktører fra regioner i andre land og til dels andre kulturer ses på som resultat av enkeltkretslæring der ansatte og administrativ/politisk ledelse har tilegnet seg nødvendig kompetanse. Det at

prosjektnettverkene opprettholdes og mange nye formelle samarbeidsavtaler inngås indikerer at denne type læring har funnet sted. Samtidig kan prioriteringen av nettverksamarbeid og formelle samarbeidsavtaler med regioner i andre land ses på som et resultat av dobbeltkretslæring der fylkeskommunen har tilpasset sine arbeidsformer med basis i positive erfaringer fra Interreg-samarbeid. Videreføring av prosjektnettverk og etablering av formelle samarbeidsrelasjoner i forbindelse med Interreg A-prosjektene bidrar til en institusjonalisering av nordifiseringen av det regionale utviklingsarbeidet. Tilsvarende bidrar liknende oppfølging av Interreg B- og C-prosjektene til en institusjonalisering av en horisontal europeisering og også til internasjonalisering av det regionale utviklingsarbeidet.

For tre av fire prosjekter er det registrert *økt prioritering av prosjekt-temaet* hos fylkeskommunen eller hos andre instanser gjennom økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, infrastruktur eller andre tiltak. For en tredjedel av Interreg-prosjektene har det forekommet oppfølging i form av *politiske veivalg* både når det gjelder fylkeskommunens internasjonale engasjement, men også i det regionale utviklingsarbeidet i fylket mer generelt. Flere av de konkrete oppfølgingstiltakene kan ses på som resultater av organisasjonslæring der fylkeskommunen endrer sin måte å løse utfordringer på. Denne type oppfølging er permanente endringer av det regionale utviklingsarbeidet og ikke tidsbegrensede prosjekter. Dette viser at ideer generert gjennom denne EU-ordningen får fotfeste og blir en integrert del av det norske regionale utviklingsarbeidet. Dette kan ses på som en form for horisontal europeisering eller nordifisering.

Gjennomgangen over viser at Interreg-prosjektene setter spor etter seg både i fylkeskommunene og hos andre instanser. I de fleste tilfeller fortsetter fylkeskommunens engasjement innenfor temaet når prosjektene avsluttes. Da er kompetansen økt og de faglige nettverkene utvidet. Et flertall av prosjektene følges opp gjennom bevilgninger, tjenestetilbud og infrastrukturtiltak. I en del tilfeller fører prosjektene også til nye politiske veivalg.

Interreg A-prosjektene representerer en materialisering av langvarige samarbeid mellom Norge, Sverige og Finland om regional utvikling i de ulike grenseregionene. Interreg er det sentrale virkemidlet for grenseregional utvikling og prosjektene er forankret i grenseregionale programmer som igjen henger sammen med fylkesplaner og regionale utviklingsprogrammer. På mange måter representerer Interreg A-prosjektene en horisontal nordifisering av det regionale utviklingsarbeidet som skjer i regi av fylkeskommunen og mange andre offentlige og private instanser i grensefylkene. Oppfølgingen av Interreg A-prosjektene blir dermed en del av fylkeskommunenes eller andre instansers regionale utviklingsarbeid.

Videreføring av samarbeidet med partnerne i Interreg B- og C-prosjektene mangler den institusjonelle overbygningen som A-prosjektene har, men likevel viser det seg at prosjektsamarbeid videreføres gjennom nye prosjekter og nettverk. I tillegg prioriteres prosjekt-temaet opp i fylkeskommunene gjennom nye stillinger og nye tiltak. Oppfølgingen representerer en fortsettelse av den horisontale europeiseringen og i mange tilfeller en bekreftelse av at det finnes en internasjonal dimensjon i fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid.

6. Faktorer som fremmer og hemmer oppfølging av Interreg-prosjektene

Analysen av hvilke faktorer som fremmer og hemmer oppfølging av Interreg-prosjekter etter avslutning av prosjektene er basert på en kombinasjon av Qualitative Comparative Analysis og logistisk regresjonsanalyse av sammenhengen mellom 5-8 ulike faktorer og de fem ulike oppfølgingsformene. Det empiriske materialet er imidlertid ikke stort nok til å trekke generelle konklusjoner. Analysen gir indikasjoner om faktorer som kan fremme og hemme de ulike formene for oppfølging av Interreg-prosjekter.

- Oppfølging av i form av *nye Interreg-prosjekter* viser seg å henge sammen med høy norsk budsjettandel, at prosjektet en oppfølging av tidligere Interreg-prosjekt og at det er fast ansatte i fylkeskommunen som har gjennomført prosjektet. Aktive politikere i prosjektet spiller også positivt inn, men dersom prosjektet dreier seg om fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver er det mindre vanlig med denne type oppfølging.
- Oppfølging i form av *at kompetansen ivaretas i fylkeskommunen* er mer sannsynlig dersom prosjektet dreier seg om fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver, men mindre sannsynlig dersom det er et prosjekt i A-programmet.
- Oppfølging i form av *opprettelse av prosjektnettverkene* er vanligere dersom den norske andelen av prosjektbudsjettet er høy og dersom prosjektet er en oppfølging av tidligere prosjekt.
- Oppfølging i form av *økt prioritering av prosjekt-temaet* ved økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, infrastruktur eller andre tiltak er mer sannsynlig når prosjektet dreier seg om fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver, mens det er mindre sannsynlig hvis det er oppfølging av et tidligere prosjekt.
- Oppfølging i form av politiske veivalg er mer sannsynlig når den norske andelen av prosjektbudsjettet er høy.

Hvis fylkeskommunen er lead partner og ledelsen er aktiv i prosjektet, er det mer sannsynlig at prosjektet følges opp i form av ivaretagelse av kompetanse, økt prioritering av prosjekt-temaet og opprettholdelse av prosjektnettverkene.

Prosjektet hadde to hypoteser om hvilke faktorer som ville generere en oppfølging i form av indirekte og strategiske effekter. Den første hypotesen (H1) gikk ut på at Interreg-prosjekter som var tett integrert i det regionale utviklingsarbeidet ville ha indirekte og strategiske effekter. Analysen viser at prosjekter som faller inn under fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområder og som har høy norsk andel av prosjektbudsjettet (som sier noe om norske partners mulighet til å påvirke prosjektinnrettingen) har er positivt for flere former for oppfølging.

Den andre hypotesen (H2) gikk ut på at Interreg-prosjekter der deltakerne hadde sentrale posisjoner og var integrert i fylkeskommunens organisasjon, ville generere indirekte og strategiske effekter. Analysen viser at aktive ledere, aktive politikere og høy grad av deltakelse av fast ansatte i fylkeskommunen i prosjektene er positivt for flere av oppfølgingsformene.

The Impact of Interreg on Norwegian Regional Development Policy

Report IRIS – 2011/067

by

Einar Leknes, Rune Dahl Fitjar, Janne Thygesen and Sverre Mauritzen

Summary

The overall conclusion of this study of how Interreg A, B and C projects are followed up in Norwegian county councils is that the projects have had lasting impacts on regional development policy. The projects have had lasting impacts on the regional development strategies employed by county councils through contributing to the development of skills, networks that include foreign regions, new services, and infrastructure, and also through increased allocation of funds pertaining to the topic of the projects. The projects have contributed to setting a new political direction in regional development policy for a third of the projects studied. There are several factors that contribute to promoting or deterring a lasting project impact. For instance, being the lead partner and including county council directors actively in the projects seem to be conducive to several types of impacts.

Chapter-wise summaries of the report follow below.

2. Review of the literature on Interreg and regional development policy

The review of European studies of Interreg includes a wide ranging of findings on the significance of Interreg for the regional level, with no single consensus emerging. The findings differ both in terms of the resources and powers of regional relative to national governments, institutional changes resulting from collaboration through Interreg, conditions for successful projects, and learning and development in the collaborating regions.

Even though few of the studies specifically analyze the *effects* of Interreg collaboration on regional development policy, several findings are directly relevant to our study of how Interreg projects are followed up in the county council and which factors promote or deter a lasting project impact. Several of the studies show that *traditions for cross-border cooperation are very important* for promoting comprehensive Interreg cooperation and its effects on border regions. Several studies argue that *institutional differences* between EU countries have a large impact on the capacity of regional governments to form effective cross-border relations. For instance, Perkmann (2003) identified a larger probability of effective regional cross-border cooperation in countries that had decentralised power to local or regional governments. Similar sets of rules and routines for problem-solving were also important for developing successful

collaboration in projects. Several studies also indicate that regional development politics is changing towards increased use of networks and collaboration, and that Interreg is part of these developments.

From a political perspective, Interreg is only to a limited extent seen as a vehicle for vertical europeanisation (adjustment to EU policy), but rather as a tool for regional development and increased political power for the regions. From a sociological perspective, the importance of communication and a common understanding of the project's aims were emphasized. Several studies found that Interreg cooperation frequently resulted in innovations and learning, but also that differences in political and administrative cultures can be a challenge. The conclusions differ when it comes to whether differences in the professional background of actors contributed positively through bringing in new ideas, or whether they caused problems for successful collaboration and learning. However, there are some patterns when it comes to the *conditions* for promoting learning by collaborating with other regions. Several studies highlighted the dangers of limiting knowledge about the project to a few people. Communicating the aims and results of the project to all actors in the network and transferring results and experiences to others within the organisation were seen as keys to promoting learning and implementation of the project results. Several of the studies also stressed that actors need to be sufficiently motivated and that all partners must see collaboration as useful in order for learning to occur.

Both *external factors*, such as traditions for collaboration and national institutions, and *project-specific factors*, such as motivation, professional background, the number of actors involved, and particularly internal and external communication, are important in determining whether or not the projects will have a lasting impact on regional development policy. The research on learning and the conditions for learning is particularly relevant for our study of the lasting impact of Interreg projects in Norwegian county councils.

Norwegian experiences of Interreg

Like the European studies, the review of literature on the Norwegian case does not provide a single conclusion when it comes to Interreg's impact on regional development policy. A common finding in both the Norwegian and the European studies is that involving the entire organisation, rather than only a few individuals, in Interreg projects is important for learning.

The Norwegian studies differ both when it comes to how closely the Interreg projects have been integrated with other activities in the county councils and to what extent politicians are involved. However, some of the studies provide insights into *indirect effects of participating in Interreg*, both on work methods (new administrative routines, program based policies, management by objectives) and forms of collaboration (partnerships, polycentric structures). The studies also trace some *strategic effects* through learning about new policy instruments for regional development and thinking more long-term, as well as developing new collaborative relations, for instance within provinces. Several of these findings are based on the opinions of the county councils and the project participants themselves, and the effects tend not to be very specific, but largely based on subjective opinions.

In terms of the aims of the present study, the Norwegian studies provide some empirical data on indirect effects of Norwegian county council's participation in Interreg, but they only cover strategic effects to a limited extent. The studies also do not provide systematic data on specifically how Interreg projects are followed up. As such, this study examining the lasting impact of Interreg projects and its strategic effects will be able to complement earlier studies.

3. Research questions, methods and implementation

This project has aimed to discover (1) *how Interreg projects are followed up in county councils' regional development policy* and (2) *what factors affect whether or not projects are followed up in regional development policy beyond meeting their own stated goals.*

The first research question deals both with *the extent to which* Interreg projects are followed up, and with whether they have resulted in *permanent changes in the direction of regional development policy*, i.e. to what extent they have thus had indirect and strategic effects. Both indirect and strategic effects may occur as a result of organisational learning. *Indirect effects* typically occur as a result of *single-circuit learning* that can contribute for instance to changes in forms of collaboration, new work methods or work structures in regional development policy. *Strategic effects* typically occur as a result of *double circuit learning* and may – based on our understanding – include changes in policy in the form of priorities within and between different policy areas, fundamental changes in approaches and instruments within regional development policy, and the establishment of new collaborative relations. The second research question asks whether there are general patterns that can explain (a) why some Interreg projects are followed up, while others are not, and (b) why some affect the direction of regional development policy, while others do not.

In order to examine how participation in Interreg projects affect county councils' regional development policy, we have conducted case studies of different Interreg projects with participation by Norwegian county councils. The case studies aimed to follow both the projects and the individual project participants and to examine whether their integration in broader regional development policies and in the organisation matter for whether or not they are followed up. Data has been collected during the autumn of 2010 from written documentation and personal interviews with project participants and with political and administrative management representatives of the county councils. The analysis of factors that promote or deter lasting project impact has been conducted through Qualitative Comparative Analysis. A total of 16 Interreg A projects, 22 Interreg B projects and 6 Interreg C projects in the counties of Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland, Vest-Agder, Telemark, Østfold, Hedmark, Sør-Trøndelag, Nordland and Troms, as well as in the Executive Committee for Northern Norway and North Trøndelag, have been examined. The projects were completed between 1998 and 2007.

4. The importance of Interreg programs for Norwegian county councils

Interreg is an EU programme to promote social and economic integration across national borders through regional cooperation. The programme was established in 1991 in order to support cooperation between neighbouring regions that were divided by national borders within and on the perimeter of the EU. Norway has participated in

Interreg since 1996. The *A programmes* fund *cross-border cooperation*, i.e. cooperation between adjacent regions that are separated by a national border. For Norway, this means cooperation with its neighbouring countries Sweden, Finland, Russia and Denmark. The *B programmes* fund *transnational cooperation*, i.e. cooperation between geographically proximate regions that face common challenges. Priority policy areas within the B programs are e.g. competitiveness, sustainable management of natural resources, and support for rural areas. The B programmes that are open to Norwegian partners are the Northern Periphery, the North Sea Region and the Baltic Sea Region Programmes. The *C programme* funds *interregional cooperation* between regions or areas across Europe. Access to Interreg differs across Norwegian county councils. Counties bordering Sweden, Finland, Russia or Denmark have access to the Interreg A programmes, whereas the other can participate only in the B and C programmes. Furthermore, there are differences in which B programmes different counties can access.

The importance of Interreg as an instrument for regional development differs across Interreg A counties. This is partly related to the size of the county council's total regional development budget. Related to this, two different practices have developed in administrating Interreg A funds. On the one hand is a *bottom-up practice* based on local actors' suggestions for Interreg A projects, where the connection to the county council's own regional development policy is made through support in project development and regular contact through project reporting. On the other hand is a *self-directing practice* where the county council proposes its own Interreg A projects based on county plans and regional development plans, and controls the projects through their own project participants and politicians in the steering committee. Both practices can be found in most county councils, but there is a tendency for the Interreg A counties in Southern Norway to rely more on the self-directing practice than the counties in Northern Norway.

However, all Interreg A counties share a common role as co-financers of the projects (on top of earmarked funds from the Ministry for Local Government and Regional Development) and that the projects are rooted in overall regional development policy through ensuring that the cross-border cooperation programmes are based on county plans and regional development plans, and through thorough evaluation by the county council of every single project application. Furthermore, all Interreg A counties have lasting, stable and institutionalised cooperative relations with the cross-border regions through various organisations. Several of these organisations (border committees) are important project development arenas. The county councils participate in the steering committees for the Interreg A programmes, which formally decide on which projects to fund. The Interreg A programmes are important sources of finance for the joint development policies that are developed through these cross-border cooperative relations.

While the county councils' participation in Interreg A programmes can be seen as part of their horizontal *Nordification*, the participation in Interreg B and C programmes form part of the county councils' horizontal *Europeanisation*. Many of the Norwegian county councils' have an international division responsible for coordination their participation in Interreg. Participation in Interreg B and C programmes, in steering committees and

monitoring committees for the various B programmes and in the North Sea Commission and the Baltic Sea Commission makes up a central part of the county councils' international involvement. The Eastern Norwegian County Network, the Western Norway Council and the Executive Committee for Northern Norway and North Trøndelag are central in coordinating the actions of county councils and in developing projects. In particular, these organisations have played a key role in the development of several of the province-wide projects that involve several counties within the same province.

Most county councils now say that they are careful to ensure that the Interreg B and C projects in which they participate are well rooted in regional development policy. This means that the projects are used strategically. Examples include infrastructure projects that address challenges that concern a larger geographical area than a single county, and projects that aim to develop new policies and perspectives in nature-based tourism. However, it takes a lot of work, experience and professionalism to develop projects that fit into the various B programmes.

For the cross-border regions, one could argue that the project portfolio in the Interreg A programmes and the institutionalised cross-border cooperation has become a stable, dynamic and integrated part of the county councils' regional development policy. This mirrors the conclusions of Moen and Skålnes (2005) for the Interreg programmes in general. For the most part, the A programmes and projects are based on Nordic working languages, which lowers the threshold for user involvement compared to the B and C programmes. The long-term (seven year) financing in the present Interreg programmes also provide opportunities to use them strategically in regional development policy. The integration of projects in the Interreg B and C programmes in regional development policy varies both across county councils and across project topics. This has to do with the low number of projects in which each county council participates, as well as their international / transnational and less applied character compared to the A projects. However, there are many examples of B and C projects that have had a strategic impact and contributed to improving regional development policy and increasing the contribution that county councils make to societal development both regionally and nationally.

5. The impact of Interreg projects on county councils

First, it is important to stress that it is not necessarily a goal in itself for Interreg projects to have an impact on county councils after the project ends.

Of the 44 projects studied, almost half (20) of the projects have been followed up through the development of *new Interreg projects*. This represents a continuation of a part of the county council's regional development policy that both financially and politically are rooted outside the county council. It is a continuation of the horizontal Europeanisation (and Nordification) of regional development policy. It is also a form of vertical Europeanisation insofar as the Interreg projects represent an implementation of EU regional policy as formulated in the various EU programmes. From the perspective of organisational learning, a continuation of Interreg projects in the form of participation in new Interreg projects can be seen as a result of double-circuit learning if

this is a result of the county councils' own goals and strategies, for instance when the county council is lead partner.

County councils' *skills related to the project topic* have increased in 32 of the 44 projects studies compared to the situation before starting the Interreg project. In one in four cases, *new permanent jobs* related to the project topic have been created. For about half of the studied projects, the experiences from project work have been communicated actively within the county council through e.g. division meetings. This means that knowledge both on the project topic and on Interreg work in general is disseminated to others within the county council, including those who did not themselves participate in the projects. This type of impact contributes to organisation learning from participation in Interreg. The skills effect of the county councils' participation in Interreg projects contribute to increasing the county councils' capacity for future Interreg participation and thus for Nordification and Europeanisation of regional development policy.

The project networks have been maintained for three in four projects, and for half of the projects *formal cooperation agreements* have been established between the county council and other partners. From an organisational learning perspective, mastering different types of professional and political cooperation with actors from foreign regions and to some extent foreign cultures can be seen as a result of single-circuit learning where employees and administrative/political leaders have gained the necessary skills. The maintenance of project networks and the establishment of new formal cooperation agreements indicate the presence of this type of learning. However, the prioritisation of network cooperation and formal cooperation agreements with foreign regions can also be seen as a result of double-circuit learning where the county council has adjusted their work methods due to positive experiences from Interreg cooperation. In the Interreg A projects, maintenance of project networks and the establishment of formal cooperation agreements contribute to an institutionalisation of the Nordification of regional development policy. Similarly, in the context of B and C projects, it contributes to an institutionalisation of horizontal Europeanisation and also to internationalisation of regional development policy.

For three in four projects, the *project topic has been given higher priority* by the county councils or other bodies through increased funding, providing new services or infrastructure, or other policies. For a third of the projects studies, the *direction of policy* has changed both in terms of the international involvement of the county council, but also of regional development policy more generally. Several of the specific policies following up the projects can be seen as results of organisational learning where the county council changes its approach to problem-solving. This type of impact entails permanent changes of regional development policy, rather than temporary projects. This shows that ideas generated through this EU policy gain a foothold and become an integrated part of Norwegian regional development policy. This can be seen as a form of horizontal Europeanisation or Nordification.

The review above shows that Interreg projects leave permanent marks both in the county councils and in other bodies. In most cases, the county council's involvement in the policy area continues even though the projects finish. Skills have grown and professional networks have been extended. Most of the projects are followed up through

funding or the provision of services or infrastructure. In some cases, the projects also contribute to setting a new policy direction.

The Interreg A projects represent a materialisation of long-lasting cooperation between Norway, Sweden and Finland on regional development in the various cross-border regions. Interreg is the main instrument for cross-border regional development and the projects are rooted in cross-border programmes that are based on county plans and regional development programmes. In many ways, the Interreg A projects represent a horizontal Nordification of the county councils' and several other public and private actors' regional development policies in cross-border regions. Interreg A projects are thus followed up as part of the county councils' or other bodies' regional development policy.

Continuing collaboration with partners in Interreg B and C projects lack the institutional structure of the A projects, but cooperation in projects is still often maintained through new projects and networks. Furthermore, the project topic is prioritised by the county councils through the creation of new jobs and new policies. The impact of the projects represent a continuation of the horizontal Europeanisation and in many cases, confirmation that there is an international dimension of county councils' regional development policy.

6. Factors promoting or deterring Interreg project impact

The analysis of factors promoting or deterring Interreg project impact is based on a combination of Qualitative Comparative Analysis and logistic regression analysis of the connection between 5-8 different factors and the five different types of impact. There is too little empirical data to allow for general conclusions. However, the analysis provides an indication of factors that may promote or deter the different types of Interreg project impact.

- Impact in the form of *new Interreg projects* is related to a high Norwegian share of the total project budget, historical basis in an earlier Interreg project, and the project having been carried out by permanent county council staff. It is also promoted by politicians being active in the project, but projects related to the traditional responsibilities of the county council are less frequently followed up with new Interreg projects.
- Impact in the form of *maintenance of skills in the county council* is more likely if the project relates to the traditional responsibilities of the county council, but less frequent for Interreg A projects.
- Impact in the form of *maintenance of project networks* is more common if the Norwegian share of the total project budget is high and if the project is based on an earlier Interreg project.
- Impact in the form of *higher priority for the project topic* through increased funding, the provision of new services or infrastructure, or other policies, is more likely when the project relates to the traditional responsibilities of the county council, but less likely if it is based on an earlier Interreg project.

- Impact in the form of *changes in policy direction* is more likely when the Norwegian share of the total project budget is high.

If the county council is the project's lead partner and the county council directors participate actively in the project, it is more likely that the project has an impact on maintenance of skills, the priority of the project topic and maintenance of project networks.

This project raised two hypotheses on which factors would have an impact in the form of indirect or strategic effects. The first hypothesis (H1) stated that Interreg projects that were deeply rooted in regional development policy would have indirect and strategic effects. The analysis shows that projects that relate to the traditional responsibilities of the county council and that has a high Norwegian share of the total project budget (which is related to the potential for Norwegian partners to affect the direction of the project) tend to have a greater impact.

The second hypothesis (H2) stated that Interreg projects where the participants had key positions and were integrated in the county council organisation would have indirect and strategic effects. The analysis shows that active participation by directors and by politicians, as well as a high level of participation in the projects by the county council's permanent staff tends to improve the likelihood of project impact.

Innhold

<i>Forord</i>	i
Sammendrag	iii
Summary.....	xi
1 INNLEDNING	1
2 KUNNSKAPSSTATUS: INTERREG OG REGIONALT UTVIKLINGSARBEID	3
2.1 Forskning om Interregs betydning for regionalt utviklingsarbeid	3
2.2 Norske erfaringer fra Interreg-deltakelse	12
3 PROBLEMSTILLINGER, METODE OG GJENNOMFØRING	17
3.1 Problemstillinger, teoretiske perspektiver og hypoteser	17
3.2 Metode.....	19
3.3 Utvelgelse av Interreg-prosjekter.....	20
3.4 Erfaringer fra gjennomføring av case-studiene.....	24
3.5 Introduksjon til QCA.....	26
4 INTERREGS BETYDNING FOR FYLKESKOMMUNENE	29
4.1 Om Interreg-programmene	29
4.2 Fylkeskommunenes befatning med og bruk av Interreg	31
5 OPPFØLGING AV INTERREGPROSJEKTENE	35
5.1 Oppfølging gjennom nye Interreg-prosjekt?	35
5.2 Er kompetansen opprettholdt i fylkeskommunen?.....	39
5.3 Opprettholdes nettverkene og samarbeidsrelasjonene?.....	43
5.4 Økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, infrastruktur eller nye tiltak?.....	46
5.5 Endres fylkeskommunens politikk?	51
5.6 Oppsummering.....	57
6 ANALYSE AV FAKTORER SOM FREMMER OG HEMMER OPPFØLGING	63
6.1 Faktorer som forklarer oppfølging i form av nytt prosjekt.....	67
6.2 Faktorer som forklarer at kompetanse blir ivaretatt.....	70
6.3 Faktorer som forklarer oppfølging med permanente tiltak.....	72
6.4 Faktorer som forklarer oppfølgingsformen politiske veivalg	74
6.5 Faktorer som forklarer at faglig samarbeid videreføres	76
6.6 Oppsummering.....	78
7 KONKLUSJONER	83

REFERANSER.....	87
VEDLEGG 1: OPPFØLGINGEN AV INTERREG III A-PROSJEKTER	91
VEDLEGG 2: OPPFØLGINGEN AV INTERREG III B-PROSJEKTER.....	109
VEDLEGG 3: OPPFØLGINGEN AV INTERREG II / III C-PROSJEKTER.....	139
VEDLEGG 4: INTERVJUGUIDE.....	149

1 Innledning

Dette prosjektet har dreid seg om å finne ut *i hvilken grad og hvordan* Interreg-prosjektene blir fulgt opp i fylkeskommunenes utviklingsarbeid, og videre *hvilke faktorer som fremmer og hemmer* oppfølging. Kommunal- og regionaldepartementet, som er oppdragsgiver, har således vært opptatt av *kumulative effekter* av Interreg-prosjektene for det regionale utviklingsarbeidet. Hovedfokus i dette prosjektet er *oppfølgingen og effektene etter* at Interreg-prosjektene er avsluttet og *ikke* det som foregikk i selve prosjektperioden. Det er imidlertid også viktig å presisere at det ikke er et mål i seg selv verken på nasjonalt eller regionalt nivå at Interreg-prosjektene skal følges opp av fylkeskommunene når de er avsluttet.

Det foreligger allerede en del forskningsbasert kunnskap om betydningen av Interreg for regionalt utviklingsarbeid. Dette gjennomgås i kapittel 2. Denne foreliggende studien dokumenterer hvilke strategiske ettervirkninger et stort utvalg Interreg-prosjekter har hatt for det regionale utviklingsarbeidet i fylkeskommunene. I tillegg gir studien innsikt i hvilke faktorer som har betydning for at Interreg-prosjektene skal få varige virkninger. Denne studien kompletterer dermed eksisterende kunnskap om virkninger av Interreg.

Det første formålet med utredningen har vært å belyse *i hvilken grad og på hvilken måte* deltakelsen i Interreg er fulgt opp og har ført til endringer i innretningen på regionalt utviklingsarbeid, dvs. i hvilken grad det har oppstått indirekte og strategiske effekter. *Indirekte effekter* oppstår gjennom organisatorisk læring som kan bidra til eksempelvis endrede samhandlingsformer, nye arbeidsformer og arbeidsstrukturer i det regionale utviklingsarbeidet. *Strategiske effekter* gjelder politikkenes innhold i form av prioriteringer innenfor og mellom ulike politikkområder, grunnleggende endringer i tilnærminger og tiltak innenfor regionalt utviklingsarbeid, samt opprettelse av nye samarbeidsrelasjoner. I prosjektet er det lagt mest vekt på å undersøke om oppfølgingen av Interreg-prosjektene har ført til strategiske effekter.

Det andre formålet har vært å finne ut *hva som fremmer og hemmer oppfølging* av Interreg-prosjektene. Dette dreier seg blant annet om å undersøke eventuelle sammenhenger mellom forekomst av strategiske effekter og (a) den faglige integreringen av Interreg-prosjektet i det øvrige regionale utviklingsarbeidet, (b) prosjektdeltakernes rolle og plassering i organisasjonen og (c) i hvilken grad den administrative og politiske ledelsen vektlegger og deltar i Interreg-prosjektet.

Prosjektet er avgrenset til å studere oppfølging og effekter av Interreg-prosjekter i forhold til regionalt utviklingsarbeid i regi av fylkeskommunene. Vi er imidlertid også klar over at en rekke andre både offentlige og private instanser deltar i Interreg-prosjekter og også driver regionalt utviklingsarbeid.

Regionalt utviklingsarbeid er i utgangspunktet et meget omfattende begrep. Vi har i dette prosjektet lagt til grunn er at dette omfatter regionale utviklingsoppgaver innenfor sektorer som næringsutvikling, samferdsel, kultur og planlegging, men ikke typiske driftsoppgaver som fylkeskommunen har (eksempelvis innenfor videregående skole og kollektivtrafikk).

IRIS har stor faglig interesse av det forskningsprosjektet. I perioden 2005 – 2009 gjennomførte IRIS et strategisk instituttprogram om *innenrikspolitikkenes internasjonali-
sering* finansiert av NFR. Her ble behovet for forskning på betydningen av den omfattende regionale norske deltakelsen i Interreg fremhevet. Prosjektet er også en oppfølging av forstudien om *Interreg-prosjektene betydning for norsk regionalpolitikk* (Fitjar, Leknes og Solheim 2008). Prosjektet berører dermed politiske problemstillinger på et overordnet nivå både innenfor regionalpolitikken og innenfor tema som europeisering av norsk innenrikspolitikk. Den omfattende empiriske dokumentasjonen i dette prosjektet bidrar med nye muligheter til å undersøke denne type problemstillinger. Kjernen i dette prosjektet er imidlertid mer nærsynt, det dreier seg om fylkeskommunenes oppfølging av utvalgte Interreg-prosjekter og hvilke faktorer som fremmer eller hemmer oppfølging av prosjektene.

Denne rapporten er bygd opp på følgende måte.

I kapittel 2 gjennomgås resultatene av en litteraturstudie. Dette omfatter funn fra internasjonal forskning om Interregs betydning for regionalt utviklingsarbeid og funn fra norsk forskning om erfaringer fra Interreg-deltakelse. Kapitlet er en overordnet teoretisk og empirisk referanseramme for prosjektet.

Kapittel 3 redegjør for prosjektets problemstillinger, teorier om organisasjonslæring, avledede hypoteser og metode. Videre beskrives utvelgelsen av case-prosjekter og våre erfaringer med gjennomføring av case-studiene. Til slutt gis en introduksjon til bruk av QCA-programmet (Qualitative Comparative Analysis) for å analysere faktorer som fremmer og hemmer oppfølging.

Kapittel 4 tar opp Interregs posisjon i de fylkeskommunene som har deltatt i våre utvalgte case-prosjekter. Det gis en kort introduksjon til de ulike Interreg-programmene (A, B og C) og deretter redegjøres det for fylkeskommunenes befatning med og bruk av Interreg som regionalpolitisk virkemiddel.

Kapittel 5 gir en omfattende og systematisk oversikt over hvordan de undersøkte Interreg-prosjektene er fulgt opp i fylkeskommunene og hos andre instanser. Dette omfatter oppfølgingsformer som nye Interreg-prosjekt, opprettholdelse av kompetanse, videreføring av prosjektnettverk, nye samarbeidsrelasjoner, økt politisk prioritering (økte bevilgninger, nye tjenestetilbud og infrastruktur) og politiske veivalg.

Kapittel 6 dreier seg om hvilke faktorer som fremmer og hemmer oppfølging av Interreg-prosjektene i fylkeskommunen. Her redegjøres det for resultatet av QCA-analysen.

Kapittel 7 redegjør for konklusjonene av studien ved å gjennomgå hovedfunnene fra undersøkelsen og å se disse i relasjon til tidligere forskning.

Vedlegg 1 inneholder case-beskrivelser av oppfølgingen av hver av de 16 Interreg A-prosjektene som er undersøkt, vedlegg 2 inneholder tilsvarende case-beskrivelser av de 22 Interreg III B-prosjektene og vedlegg 3 case-beskrivelser av de 6 Interreg C-prosjektene. Intervjuguiden for Interreg-prosjektdeltakerne ligger i vedlegg 4.

2 Kunnskapsstatus: Interreg og regionalt utviklingsarbeid

Påvirkningen fra Interreg på fylkeskommunenes arbeid og den regionale politikken kan forstås på ulike måter. I dette kapitlet gjennomgås først internasjonale studier om betydningen av Interreg for det regionale politiske nivået. Disse tar utgangspunkt i perspektiver fra europeiseringslitteraturen. Deretter gis det en oversikt over studier av norske erfaringer fra Interregs påvirkning på fylkeskommunens utviklingsarbeid.

2.1 Forskning om Interregs betydning for regionalt utviklingsarbeid

Det finnes en bred litteratur om hvordan EU påvirker nasjonale, regionale og lokale myndigheter, noe som ofte omtales som europeisering. Det er mange studier som fokuserer på EUs påvirkning på *nasjonale* myndigheter, men det er forholdsvis få studier av EUs påvirkning på det regionale nivået generelt og Interregs betydning for regional utvikling spesielt. Flere av de studiene som foreligger, har imidlertid relevans som et teoretisk og empirisk bakteppe for vår undersøkelse.

Når det gjelder EUs påvirkning på nasjonale, regionale og lokale myndigheter skilles det mellom vertikal og horisontal europeisering for å forklare hvordan påvirkningsprosessene skjer.

Vertikal europeisering skjer ovenfra og ned ved at direktiver eller annen politikk vedtas på EU-nivået og implementeres på det regionale nivået. Her harmoniseres politikken i de ulike landene og regionene ved at felles politikk på et saksfelt defineres og konsolideres i den politiske prosessen på det europeiske nivået, og deretter inkorporeres i regionale politiske diskurser, strukturer og politiske fremlegg (Radaelli 2004).

Horisontal europeisering bærer derimot preg av at man utveksler erfaringer på lokalt nivå og lærer av hverandre. Her fanges gode ideer til virkemidler og strategier opp etter hvert som man ser hva som fungerer andre steder, og politikken harmoniseres nedenfra og opp. Slike prosesser kan foregå uavhengig av EUs innflytelse, men programmer som Interreg bidrar til å fremme slike læringsprosesser (Dühr et al. 2007).

Når det gjelder *hvorfor* europeiske påvirkningsprosessene skjer, skiller man gjerne mellom *institusjonelle*, *politiske* og *sosiologiske* tilnærminger. Sosiologiske tilnærminger, som dreier seg om at europeiseringen foregår gjennom læringsprosesser på regionalt nivå, er spesielt relevant i forhold til Interreg, men man kan også forvente at politiske interesser og institusjonelle forhold vil spille inn. Studier av Interreg-prosjekters betydning for det regionale politiske nivået, tar gjerne utgangspunkt i disse perspektivene på hvorfor EU påvirker nasjonal og regional politikk.

Nedenfor skal vi se nærmere på en rekke studier av Interreg-prosjekter ordnet etter hvilke av de tre tilnærmingene studiene i hovedsak tar utgangspunkt i. Det er imidlertid flytende grenser mellom de nevnte tilnærmingene, og flere av studiene bruker flere av perspektivene. Enkeltstudier kunne derfor vært plassert under flere av de tre tilnærmingene. Ofte er imidlertid et av perspektivene mest fremtredende i studiene.

Institusjonelle tilnærminger

Det er flere ulike institusjonelle perspektiver på europeiseringsprosessene. Noen tilnærminger fokuserer på at institusjoner i deltakerregionene blir likere gjennom at noen aktører styrkes, mens andre svekkes av det europeiske samarbeidet. En sentral prosess i dette perspektivet er *tilpasningspress*, hvor nasjonale institusjoner som ikke passer inn i det europeiske systemet, må forandres (Börzel og Risse 2003). Brorparten av disse studiene har imidlertid konsentrert seg mest om påvirkning av det nasjonale nivået, som Anderson (2002), Schmidt (2002) og Börzel (2002). En del forskere mener imidlertid at disse prosessene også er relevante for å studere påvirkningen på regionalt nivå, da subnasjonale enheter, som regioner, har stor betydning i EU (Dühr et.al 2007, Dühr & Nadin 2007, Pitschel 2005).

Ser man på studier som belyser Interregs betydning for det regionale nivået har tidsskriftet *Planning, Practice & Research* i en spesialutgave fra 2007 belyst dette temaet. Dühr, Stead og Zonneveld (2007) snakker om en institusjonell tilpasning og overføring av policy-instrumenter mellom regionene. De peker imidlertid på at de nye EU-landene viser mindre motstand til institusjonelle endringer som følge av tilpasninger enn eldre medlemsstater. Endringer som nye regionale institusjoner, nye administrative grenser og endringer i maktforholdene, er dermed større i de nye EU-landene i øst enn i Vest-Europa.

Dühr et al. (2007) peker i samme tidsskriftsutgave på at regionenes respons og nytte av planleggingssamarbeidet ikke er gitt, men avhenger av hvor godt de regionale planleggingssystemene passer inn i forhold til EUs påvirkning, og hvilke muligheter politikerne i regionene ser i det nye systemet. Det skjer en vertikal utveksling av ideer og konsepter mellom EU og nasjonale og regionale planleggingsinstitusjoner. De peker imidlertid også på en økende *horisontal* integrering av planleggingsarbeidet, gjennom interregionalt samarbeid hvor regionene eksponeres for erfaringer fra andre land og nye tilnærminger til planleggingen.

I en rapport fra Nordregio (2007) har man sett på betydningen av Interreg for land som har tradisjoner for lignende type samarbeid. Rapporten peker på at i mange av grenseregionene i Norden er samarbeidsinitiativer sterkt forankret historisk og politisk. Allerede i 1948 etablerte eksempelvis Danmark, Island, Norge og Sverige den forente Nordiske Komité for Økonomisk Samarbeid. Videre etablerte man i 1951 Nordisk Råd, som Finland også sluttet seg til. Interreg-programmene skapte her en betydelig byråkratisering og mange nye administrative krav som hittil hadde vært fraværende i grensesamarbeidet. Interreg-programmer har da blitt konstruert som en ekstra formalisering av tidligere mer uformelle samarbeidsforsøk over grensen. En annen faktor var at de EU-drevne direktivene gjorde det vanskeligere å få samarbeidet om saker man tidligere hadde jobbet med på tvers av grensen. På tross av dette gav imidlertid tilgang på midler og nye administrasjonsordninger ny livskraft til det tidligere grenseregionale samarbeidet.

Eduardo Mendeiros (2010) har også i artikkelen "*Old vs Recent Cross-border Cooperation*" sammenlignet betydningen av grenseregionalt samarbeid mellom Norge og Sverige og mellom Spania og Portugal for regional utvikling. Samarbeidenes røtter trekkes fram som en forklaringsfaktor for den betydning det har for regional utvikling.

Mendeiros finner at Interreg A-samarbeid mellom Norge og Sverige representerer en viktig dimensjon i det svensk-norske grenseregionale samarbeidet. Et ”modent” samarbeid med røtter langt tilbake i tid har gitt grunnlag for en balansert samarbeidsstrategi hvor man jobbet med å utvikle regionene på flere områder, som innenfor kultur, samferdsel, utvikling av institusjoner, økonomi og teknologi. Man har imidlertid ikke klart å minske de eksisterende sosioøkonomiske ulikhetene innad i regionene, men Interreg-samarbeidet har etablert et godt grunnlag for en mer polysentrisk og balansert områdeutvikling. Viktige resultater av det grenseregionale samarbeidet har vært knyttet til den *relasjonelle* dimensjonen, etablering av stabile samarbeidsnettverk og også å inkludere små og mellomstore byer i dette samarbeidet.

Mendeiros peker på at erfaringene fra Interreg-samarbeidet mellom regioner i Portugal og Spania, som *ikke* har røtter tilbake i tid, er forskjellig fra de nordiske erfaringene. Fokus i de grenseregionale prosjektene mellom regioner i Portugal og Spania var om å styrke veiforbindelser og annen type transportinfrastruktur mellom de to landene. Man har ikke hatt den balanserte utviklingen innen mange ulike områder, som man har sett i det nordiske samarbeidet. Samarbeidet mellom de portugisiske og spanske regionene har imidlertid gradvis endret holdningene til grenseregionalt samarbeid i retning av mer samarbeid. Mendeiros (2010) peker i artikkelen ellers på at Spania og Portugal til forskjell fra Norge og Sverige er sentraliserte stater, noen som også har vært en hindring i den grenseregionale samarbeidsprosessen. Det imidlertid er blitt etablert grenseregionale nettverk på alle politiske styringsnivåer som resultat av Interreg A-deltakelsen.

En annen institusjonell tilnærming ser på hvordan det institusjonelle landskapet på regionalt nivå endrer seg mot større grad av *nettverkssamarbeid* som følge av Interreg. Featherstone og Radaelli (2003) peker på at regioner inngår i nettverkssamarbeid. Både globalisering og europeisering har ført til at både nasjonale og regionale myndigheter har lært at deres innflytelse alene er svak, og at de i stor grad er avhengig av samarbeid med andre for å oppnå forandringer. EU handler ikke om hierarkier, hevder de, men om nettverk og gjensidig avhengighet under forhold som stadig er under forandring. I boka *The politics of Europeanization* studerer de hvordan regioner forandrer måten de driver politikk på gjennom europeisk Interreg-samarbeid. Dette går riktignok ofte sakte da nasjonale politiske strukturer er viktige. Men utvidelsen av EU østover bringer inn flere aktører og setter tradisjonelle verdier og metoder under press.

Baldersheim & al (2009) har også en nettverkstilnærming på europeiseringen og effekter av Interreg-samarbeid og ser på hvordan det institusjonelle landskapet endrer seg i retning større grad av nettverkssamarbeid. De hevder at regionale aktører i større grad prøver å formulere og implementere regional utviklingspolitikk som krever ny type kunnskap, og regionale aktører samarbeider da stadig oftere i nettverk.

Mens de to nevnte tilnærmingene fokuserer på det *regionale* nivåets tilpasning og samarbeid, diskuterer en tredje tilnærming nærmere hvorvidt (det vertikale) styrkeforholdet *mellom* myndighetsnivåene nivåene endrer seg. Disse tar utgangspunkt i *multi-level governance-perspektivet* når en undersøker spillerrommet til regioner innenfor den europeiske integrasjonsprosessen. To representanter for dette perspektivet er Jessop (2001) og Marks (2001). Marks (2001) peker på at dannelsen av en

overnasjonale institusjoner som EU har (i varierende grad) overført makt fra nasjonalstaten til overnasjonale institusjoner, samtidig som man har vært vitne til en desentralisering av makt fra det sentrale politiske nivået til regionale og lokale myndigheter.

Markus Perkmann (2003) ser på den økte graden av regionalt samarbeid over landegrensene som et multi-level governance-fenomen, i likhet med Jessop (2001) og Marks (2001). Grensesamarbeidet har imidlertid ikke nødvendigvis ført til økt fragmentering av nasjonalstatens suverenitet og overføring av makt til regionene (Perkmann 2003). Han peker på at institusjonelle forskjeller mellom ulike land i EU er av stor betydning for regionale/lokale myndigheters muligheter til å forme strategiske koalisjoner over grensene. For eksempel har lokale myndigheter i Tyskland og Skandinavia mer ansvar og blir gitt mer ressurser enn sør-europeiske lokalpolitikere, og det er således større sjanse for effektivt regionalt samarbeid over grensene i land med sterkere tradisjon for lokal autoritet. Det at det er to politiske nivåer under det sentrale nivået i disse landene, gjør også at det er lettere å samarbeide regionalt, og det gir økte ressurser og makt vis-a-vis det statlige nivået.

Harguindéguy og Bray (2009) har i sin studie av Interreg-samarbeid i Frankrike og Spania også funnet at grenseoverskridende samarbeid ikke nødvendigvis gir økt makt (legitimitet, ressurser og reell beslutningsmyndighet) til det regionale politiske nivået. Og i likhet med Perkmann vektlegger de at regioner må ha blitt tilført tilstrekkelig med ressurser og myndighet fra nasjonalt nivå for å bli handlekraftige. De finner at samarbeidsprogrammet ikke kan sies, slik det var ment fra EU-kommisjonen, å ha utviklet seg fra å være "a policy for the regions to policy by the regions". De konkluderer med at styrking av regionale myndigheters makt er avhengig av to sentrale betingelser: for det første at det fra før har skjedd en innenriks regional desentralisering, og for det andre at det under tidligere Interreg-prosesser har utviklet seg et regionalt lederskap.

Politiske tilnærminger

Politiske tilnærminger ser på hvordan og i hvilken grad nasjonal og regional politikk tilpasser seg politikk som utformes på det europeiske nivået. Noen av studiene vi refererer til, som Chuch og Reids (1996) og Keatings (1996, 1998) er imidlertid gjort på 1990-tallet, som er en tidlig fase i Interreg-sammenheng. Programmet ble etablert i 1990. Deres konklusjoner må dermed sees i lys av at Interreg da hadde eksistert i få år, og at de regionale aktørenes tilnærming til Interreg kan ha endret seg over tid.

Church og Reid (1996) fant også at konkurranse mellom regioner ("competitive localism") var en viktig motivator for slik Interreg-deltakelse. De har studert Interreg-samarbeid mellom urbane områder og regioner i England og Frankrike og drøftet politiske effekter av det grenseregionale samarbeidet. De fant at en sentral motivasjon som lokale og regionale politikere hadde, var å få tilført ressurser og økt uavhengighet i forhold til de sentrale myndighetene.

Om grenseregionalt samarbeid, deriblant Interreg, skriver Keating (1998) i boka *The New Regionalism in Western Europe* at samarbeidet har en sterk politisk komponent på bakgrunn av regionale politikeres ønske om å fronte seg selv, eller for å unngå

restriksjoner fra sentralt politisk hold. For å lykkes med Interreg-samarbeidet er man avhengig av individuelle politiske entreprenører. Regionale politikere har brukt disse initiativene for å bygge et europeisk image og skaffes seg politisk kapital. Samarbeidsinitiativene hadde imidlertid også et funksjonelt grunnlag, med fokus på felles problemer og muligheter. Den funksjonelle siden ved arbeidet knytter seg til hvorvidt man har komplementære midler innen regionene, konkrete prosjekter som kan fullføres, og tilgjengelige ressurser for å oppnå målsetningene. Regioner som har helt ulike økonomiske rammebetingelser, har lite å samarbeide om, og regioner med helt like strukturer trenger ikke samarbeide, poengterer Keating. Samarbeid krever at regionenes ressurser i noen grad utfyller hverandre, og skjer oftest på områder som infrastrukturprosjekter og miljøpolitikk, hvor det kan bli et pluss-sumspill (Keating 1998).

Nasjonale politikere kan utforme politikk som innordner seg i forhold til den europeiske, konkurrerer med den eller kommuniserer med den. Disse valgene er avgjørende for hvor stor innflytelse den europeiske politikken får (Knill og Lehmkuhl 2002). Innenfor det politiske perspektivet ser man også på hvordan regionale aktører kan bruke EUs krav og ønsker for å få gjennomslag for sine egne interesser og legitimere allerede eksisterende ønsker om politiske reformer (Dyson og Göetz 2003, Thatcher 2004).

I en studie av romlig planlegging i Interreg IIIB av Dühr og Nadin (2007) er konklusjonen at regioner i Nord-Vest-Europa *ikke* tilpasser sin politikk som resultat av samarbeidet, men snarere konkurrerer med den. Interreg sees i hovedsak som et middel til å få tilgang til midler for å løse lokale problemer, og andre regioner sees på som *konkurrenter* heller enn samarbeidspartnere (Dühr & Nadin 2007). Studien viser at det i nasjonale og regionale politiske dokumenter vies liten grad av oppmerksomhet knyttet til det internasjonale nivået. Den internasjonale romlige utviklingen og prioriteringer herfra rettet mot det lokale nivået sees på som abstrakt og distansert i forhold til de mer pressende politiske problemstillingene de selv står overfor på nasjonalt og regionalt nivå.

Sosiologiske tilnærminger

Sosiologiske tilnærminger ser europeisering som læringsprosesser der praksis, normer og verdier på regionnivået forandres (Paraskevopoulos 2001, Radaelli 2004).

Deutsch (1969 i Weyand 2001) ser på integrasjon som en sosial læringsprosess som krever tette kommunikasjonsbånd mellom enhetene som er involvert. Han argumenterer for at jo flere aktører som er inkludert i samarbeidet, jo sterkere vil samarbeidet bli. Sabine Weyand (2001) peker også på at interregionalt samarbeid skaper sosial læring gjennom integreringsprosesser knyttet til identitet, styrkning av kommunikasjonsnettverk og problemløsningskapasitet. I følge Weyand fører samarbeid mellom grenseregioner til en tettere integreringsprosess enn samarbeid mellom regioner som er langt fra hverandre geografisk. Et viktig kriterium for et vedvarende integrert samarbeid er at samarbeidet må bli sett på som positivt og nyttig for alle deltakerne som er involvert. I tillegg understreker hun at hvis ikke forventningene nås, vil integreringsprosessen mellom regionene bli satt tilbake (Weyand 2001).

Böhme et al. (2003) er opptatt av betydningen av kultur og forståelse for å oppnå integrert samarbeid og læringseffekter. De peker, i motsetning til senere studier, på negative effekter ved for lik kultur og forståelse blant aktørene. Et mønster i studien av Interreg IIC-samarbeid mellom Norge og Skottland er at jo mer homogent prosjektteamet var, jo mer tekniske og interne ble ofte diskusjonene. Det skortet dermed ofte på alternative måter å løse problemene på. Aktører fra ulike fagbakgrunner trengte mer tid på å etablere en felles forståelse, men klarte de å bygge en felles forståelse, kunne ulike innfallsvikler bidra konstruktivt med nye impulser i problemløsningsprosessen. Ellers var et annet funn at prosjektene ofte bunnet i lokale problemer, og aktører fra samme region som ikke hadde vært i kontakt før, gav uttrykk for å dra fordel å kunne samarbeide om de lokale utfordringene. De konkluderte med at prosjektene gav viktige læringseffekter både på nasjonalt og regionalt nivå, selv om samarbeidet møtte utfordringer i forhold til kommunikasjon mellom aktørene.

Luisa Pedrazzini (2005) ser også på betydningen av god kommunikasjon for å samarbeide godt om Interreg-prosjekter, og utfordringer knyttet til ulike lover og kulturer for romlig planlegging. Hun har studert rollen til regioner i Sør-Europa som deltok i Interreg IIIB-programmer. Et sentralt funn var at man hadde utfordringer i en tidlig fase knyttet til at samarbeidet ble ”påtvunget” på bakgrunn av felles tverrnasjonal karakter og geografiske likheter. Lover og kulturer, tradisjoner og erfaringer med romlig planlegging og samarbeid var forskjellig i de ulike regionene. Prosjektene manglet en tilvenningsfase på region-nivå for å kommunisere godt og forstå og sammenligne hverandres erfaringer på en effektiv og analytisk måte. Hun peker på at Interreg i Sør-Europa blir sett på som en nøkkel til å oppnå strategiske posisjoner i et Europa som har blitt større. Denne måten å samarbeide på er imidlertid ny for sør-europeiske land, som tradisjonelt har hatt en rigid og formell regulering av planleggingen. På bakgrunn av dette var resultatene av samarbeidet ofte vage og man hadde ofte behov for mer finansielle midler enn Interreg gav tilgang på.

Et aspekt flere av Interreg-studiene peker på som en forutsetning for læringsoverføringer mellom regionene, er felles politisk kultur og rutiner for problemløsning. Lähteenmäki-Smith og Dubois (2006) vektla utfordringer knyttet til forskjeller i profesjon samt administrativ og politisk kultur, i tillegg til at alle aktørene måtte dra nytte av samarbeidet. De har studert kollektive læringsprosesser som har utviklet seg gjennom interregionalt samarbeid, nærmere bestemt gjennom deltakelse i Interreg IIIB-prosjekter. Interreg-partnerskapene var ofte dominert av offentlige aktører særlig på regionalt og lokalt nivå. Det at deltakerne kunne forstå samme konsept på ulike måter, skapte eksempelvis forvirring. Lähteenmäki-Smith og Dubois (2006) fant at de fleste prosjektene førte til både innovasjon og læring i form av nye måter å løse problemer på sammen. Men samarbeidet møtte også utfordringer, særlig knyttet til ledelses- og kommunikasjonsproblemer.

Interact har gjort en midtveiseevaluering av Interreg-programmene for perioden 2000 til 2006, hvor man identifiserte utfordringer og kriterier for å lykkes med Interreg-samarbeid. Her peker man blant annet på at ulike lover, regler og tradisjoner i forskjellige land, som krever opprettelse av midlertidig prosjektadministrasjon og regelverk, er en utfordring i forhold til å få til effektivt Interreg-samarbeid. To andre faktorer som har betydning for hvordan Interreg-programmene fungerer, er erfaring og

organisasjonslæring. Erfaring med lignende type prosjektarbeid er sentralt da Interreg ofte er mer kompleks enn de regionale programmene som regionen vanligvis sysler med. Man oppnår tilstrekkelig erfaring kun gjennom deltakelse i Interreg-programmer over flere perioder. Organisasjonslæring avhenger av nettverk med aktører fra ulike institusjonelle kontekster, organisasjoner, profesjoner og kulturer som lærer hvordan de skal samarbeide og nå felles mål knyttet til økonomisk utvikling. Et funn knyttet til effektene av Interreg III A-prosjekter var at disse i stor grad varierte i forhold til to faktorer: (i) hvor åpent grensesamarbeidet var og (ii) forskjellen i økonomisk utviklingsnivå mellom grenseregionene. Jo større åpent samarbeid over grensen og jo mer asymmetriske regionene var i forhold til økonomisk utvikling, jo mer dynamiske var relasjonene mellom regionene. Minst vekst fikk man hvis begge regionene var lite utviklet økonomisk.

I en studie av Interreg B- og et Interreg C-prosjekt ledet fra henholdsvis Sverige og Tyskland vektla Donnabháin og Röpcke (2007) betydningen av hvorvidt det i tillegg har eksistert samarbeid mellom deltakerne *forut* for Interreg-samarbeidet. I det ene prosjektet var det kun felles interesse for prosjektets tematikk og målsetning som hadde brakt deltakerne sammen. I det andre prosjektet lå både felles målsetning og allerede eksisterende nettverk mellom aktørene til grunn for samarbeidet. I samarbeidet som utelukkende baserte seg på felles interesse, hadde deltakerne utfordringer med å komme fram til felles ambisjoner og målsetninger for samarbeidet. Deltakerne satte seg moderate målsetninger, la vekt på frivillig deltakelse og møttes ikke så ofte. I prosjektsamarbeidet hvor deltakerne allerede hadde samarbeidsrelasjoner, satte deltakerne seg langt mer ambisiøse målsetninger. Ikke bare ønsket de å forandre den maritime sikkerheten i regionene, som prosjektet handlet om, de ønsket også å integrere ideene om planlegging på sjøen i den politiske strukturen. De kunne også jobbe mer målorientert ettersom kommunikasjonen allerede var på plass, noe som fremmet regional utvikling og innovasjon.

Verena Hachmann (2008) er opptatt av at få av aktørene får læringsutbytte i Interreg-samarbeid. Hun peker på at erfaringene ofte ikke blir overført fra individnivå til institusjonsnivå. Selv om læring på tvers av regioner og ulike typer aktører nettopp er målet med Interreg-samarbeid har ofte kun få samarbeidsdeltakerne kjennskap til prosjektresultatene, noe som hindrer potensialet for regional utvikling. Generelt sett vil læring på individnivå som ikke er forankret i de respektive institusjonene gå tapt dersom individene forlater institusjonen. For å unngå dette bør prosjektdeltakeren ifølge Hachmann (2008) kommunisere prosjektets mål, funn og resultater til kollegene innad i institusjonen, for eksempel i egnede fora med informasjonsspredning som formål. Og en bør prøve å integrere prosjektresultatene i de institusjonelle strukturene. Hun ser potensial for at regionale utviklingsinstitusjoner kan spille en viktig rolle i implementeringen av resultater fra Interreg-prosjekter. Betingelsen er at samarbeidsnettverket inkorporerer dette i egne strategier og planer.

Huebner og Stellfeldt-Koch (2009) har i en studie av 40 ulike Interreg-IIIB-prosjekter undersøkt fire ulike typer effekter og lærings- og nytteverdier av samarbeidet for prosjektdeltakerne: (i) mobilisering av finansielle ressurser, (ii) innovasjon innen merkevare og prosedyrer, (iii) kvalitetsledelse og (iv) utvikling av regional nettverksstyring ("governance"). De finner for det første at prosjektene har bidratt til

mobilisering av finansielle ressurser, samt at investeringer i én sektor, for eksempel turistnæringer, også ofte genererer mange små investeringer i denne sektoren i løpet av satsningen. Interreg førte for det andre ofte til innovasjon i merkevarebygging, standarder og prosedyrer. For det tredje medførte ofte erfaring med ledelse av Interreg-prosjektene en bedring av ledelseskvaliteten til prosjektdeltakerne som kan sammenlignes med en sertifisering. En betingelse for dette var at Interreg-prosjektet var tilstrekkelig forankret og kommunisert lokalt og regionalt. Endelig var en fjerde effekt sentral: utviklingen av regionale nettverksstyringsstrukturer. Dette kunne være tekniske nettverk, som kunne levere resultater raskt, men som bare hadde begrenset innflytelse på senere politisk implementering. Ofte deltok imidlertid mange politiske aktører også i Interreg-samarbeidet. Huebner og Stellfeldt-Koch (2009) anbefaler at dersom målet med et prosjekt er å få teknisk kunnskap om et tema bør samarbeidet bestå av et ”smalt” nettverk med eksperter. Er målet å oppnå at aktører inngår langsiktige forpliktelser, og man planlegger bindende implementering, bør så mange som mulig av offentlige beslutningstakere delta i partnerskapet.

Wink (2010) peker i likhet med Weyand (2001) på viktigheten av at aktørene som samarbeider har like behov og er tilstrekkelig motiverte, for at Interreg skal gi læringseffekter til samarbeidsaktørene. Tilgang på subsidier er ikke nok som incentiv for deltakelse i interregionalt samarbeid, og vil bare resultere i kortvarige aktiviteter. Wink (2010) har studert forutsetninger for og utfordringer knyttet til institusjonell læring i ulike transregionale samarbeid i Europa i EU-regi, deriblant Interreg. Eksempelvis brukes ”benchmarking” og ”beste praksis” som et verktøy for å lære av hvordan ulike institusjoner promoterer regional vekst og innovasjon. I tillegg til felles behov er en neste forutsetning for institusjonell læring at partene i et samarbeid har like rutiner for problemløsning. Dette er en sentral utfordring for Interreg-samarbeid, hvor de innenriks institusjonelle kontekstene fremdeles er veldig ulike, (selv om EU bestreber seg på å finne en felles institusjonelt grunnlag for regional utvikling). En tredje forutsetning for institusjonell læring er at erfaringene fra de konkrete prosessene blir dokumentert, og benyttet til å kaste lys over andre typer problemer også – da kan man også lære om selve læringsprosessen og om hvordan forbedre problemløsningsprosessen (”deutero-loop learning”) (Wink 2010).

En generell fare med slike nettverksaktiviteter er imidlertid at samarbeidet er begrenset til å gjelde noen få aktører i nettverket som samarbeider tett, mens resten ikke lærer nye samarbeidsformer og rutiner for problemløsning. I forhold til EU-programmer som Interreg er det viktig å styrke eksisterende nettverksaktiviteter på regionalt nivå for å ha et felles institusjonelt grunnlag for samarbeidet. Wink (2010) konkluderer med at alle effekter av transregionale aktiviteter avhenger av den problemløsningskapasiteten man har tilegnet seg *innad* i regionene, og av hvorvidt aktørene har gjensidig nytte av samarbeidet i de konkrete sakene.

Oppsummering av europeiske erfaringer med Interregs betydning for regional utvikling
Gjennomgangen over av europeiske studier viser mange forskjellige funn når det gjelder Interregs betydning for det regionale nivået. Det er imidlertid ingen entydig konklusjon. Funnene er ulike både når det gjelder det regionale styringsnivåets ressurser og makt i

forhold til det nasjonale nivået, institusjonelle endringer som følge av Interreg-samarbeid, betingelser for vellykket prosjektgjennomføring og læring og utvikling i samarbeidsregionene.

Selv om det er få av studiene som analyserer konkrete *effekter* for regionalt utviklingsarbeid i etterkant av Interreg-samarbeid, er det en rekke funn som har direkte relevans for vår undersøkelse av oppfølgingen av Interreg-prosjekter i fylkeskommunene og av hvilke forhold som fremmer og hemmer oppfølging.

Flere av studiene viser at *tradisjoner med grenseregionalt samarbeid har stor betydning* for bredden av Interreg-samarbeid og effektene dette har for grenseregionene. Flere studier peker på at *institusjonelle forskjeller* mellom ulike land i EU er av stor betydning for regionale myndigheters mulighet til å forme effektive samarbeidskoalisjoner over grensene. Man identifiserte for eksempel en større sjanse for effektivt regionalt samarbeid over grensene i land hvor det fra før hadde skjedd en lokal/regional desentralisering. Mest mulig likt regelverk og like rutiner for problemløsning var også viktig for å oppnå et vellykket prosjektsamarbeid. Flere studier peker også på at regional utviklingspolitikk endres mot *økt grad av nettverkssamarbeid* og at Interreg-samarbeidet er en del av dette.

Studiene basert på politiske tilnærminger tyder på at Interreg i begrenset grad oppfattes som et instrument for vertikal europeisering, tilpassing til EU-politikk, men i stedet som et virkemiddel for regional utvikling og økt politisk makt til regionene.

Studiene med sosiologiske tilnærminger vektla betydningen av kommunikasjon og felles forståelse om målsetninger med prosjektene og ambisjoner. Flere fant at Interreg-samarbeid ofte førte til innovasjon og læringseffekter, men at forskjeller i politisk og administrativ kultur er en utfordring. Konklusjonene er ulike i forhold til hvorvidt forskjeller mellom aktørenes fagbakgrunner bidrar positivt med nye impulser, eller om dette vanskeliggjør vellykket samarbeid og læring. Det framgår imidlertid noen tydeligere mønstre om *forutsetninger* for at regionene skal dra læringsutbytte av å samarbeide med andre regioner. Et forhold flere fremhevet var faren ved at bare noen få av de involverte i Interreg-samarbeidet kjente ordentlig til prosjektet. Det å kommunisere prosjektets mål og resultater til så mange som mulig av aktørene i nettverket og overføre erfaringene og resultatene til aktørene til egen organisasjon ble sett på som viktig for oppnå læring og implementering av prosjektresultatene. I tillegg var en forutsetning for læringsutbytte som gikk igjen i mange av analysene, at aktørene i samarbeidet må være tilstrekkelig motiverte og at samarbeidet sees på som nyttig for alle parter.

Studiene tyder på at både *overordnede faktorer* som samarbeidstradisjoner og nasjonale institusjonelle forhold og *prosjektspesifikke faktorer* som motivasjon, fagtradisjoner, antall involverte, og ikke minst intern og ekstern kommunikasjon har betydning for effektene av Interreg-prosjektenes innvirkning på regionalt utviklingsarbeid. Perspektivene knyttet til læring og om forutsetninger for slik læring er særlig relevante for vår undersøkelse av varige effekter av Interreg-prosjekter hos fylkeskommunene.

2.2 Norske erfaringer fra Interreg-deltakelse

Når det gjelder betydningen av Interreg for norsk regionalt utviklingsarbeid foreligger det allerede en del forskningsbasert kunnskap. Mye av denne kunnskapen ble oppsummert i forstudien som IRIS utarbeidet i 2008 om Interregs betydning for norsk regionalpolitikk (Fitjar, Leknes og Solheim 2008). Under er relevante deler av oppsummeringen gjengitt, samt funn fra studier som er undersøkt i en litteraturgjennomgang i forbindelse med dette prosjektet.

Mønnesland (2003) evaluerte Interreg IIA-programmet Nordens Grønne Belte for perioden 1995-1999. Han fant at utviklingssamarbeidet mellom Nord- og Sør-Trøndelag og Jämtland hadde skapt mange nye kontaktflater og nettverk som også vedvarte etter at programmet var avsluttet. De mest interessante bi-effektene av Interreg IIA-programmet var at samarbeidet mellom Nord- og Sør-Trøndelag hadde blitt betraktelig styrket.

Trondal (2005) har i en generell studie påpekt at norske fylkeskommuner har et økende internasjonalt engasjement, hovedsakelig knyttet til EU. Han mener at dette arbeidet ofte er knyttet til et fåtall tjenestemenn i sentraladministrasjonen og i liten grad involverer den politiske ledelsen. Interreg utgjør en viktig del av dette engasjementet, sammen med deltakelse i andre typer europeiske organisasjoner (for eksempel Assembly of European Regions) og opprettelse av regionkontorer i Brussel. Internasjonaliseringen i norske fylkeskommuner er hovedsakelig basert på frivillig tilpasning til internasjonale standarder, og det internasjonale engasjementet fra regionalt hold er betydelig mindre enn i andre nordiske land (Trondal, 2005).

Det er hittil gjennomført to større studier av Interreg på bakgrunn av norsk empiri. Moen og Skålnes (2005) har undersøkt hvilken nytte norske aktører har hatt av deltakelse i Interreg-programmer basert på en gjennomgang av alle programmene midtveisevalueringer, samt en spørreundersøkelse av de ansvarlige for 26 utvalgte Interreg-prosjekter. De finner at de norske deltakerne opplever at Interreg-prosjektene har nytteverdi på mange forskjellige områder: De gir kunnskap om nye finansieringskilder og regelverk, erfaring med arbeid i store prosjekter, møte med nye administrative rutiner, erfaring i å tenke nytt, løse problem på nye måter og se verdien av samarbeid med naboregioner. Interreg-programmene blir også i stadig større grad sett som en viktig del av det daglige regionale utviklingsarbeidet i fylkeskommuner og landsdelsutvalg. Slik støtter de opp om norsk regionalpolitikk. Fylkeskommunene oppfatter Interreg-midlene som viktige ressurser i det regionale utviklingsarbeidet, og dette er ressurser som kommer i tillegg til øvrige virkemidler som fylkeskommunene disponerer, og som integreres i det helhetlige utviklingsarbeidet. Dermed er det også ofte sentrale regionale politikere eller byråkrater som deltar i styringsgrupper og overvåkningskomiteer for Interreg-programmene. Moen og Skålnes (2005) ser Interreg-arbeidet som del av en modernisering av norsk regionalpolitikk, hvor regionene lærer nye arbeidsmåter og virkemidler. Interreg bygger på verdier som partnerskap, langsiktighet og profesjonalisering, og dette har fungert som nye impulser i norsk regionalpolitikk.

Råd, Aalbu, Hauge og Austin (2006) har utarbeidet en bredere oversikt over norske fylkeskommuners internasjonale engasjement, hvor Interreg inngår som et viktig

element. Studien er basert på en spørreundersøkelse blant alle fylkeskommuner og landsdelsutvalg. De finner at inspirasjon og lærdom om regionalpolitikk i andre deler av Europa er det viktigste utbyttet av deltakelse i Interreg. Læringskurven har særlig vært bratt når det gjelder forståelsen av hvordan det europeiske samarbeidet fungerer og hvilke muligheter norsk programmedlemskap gir. Nytt av deltakelse i prosjektene beskrives imidlertid ofte i abstrakte termer, gjerne knyttet til inspirasjon og nye perspektiver, mens det er vanskeligere å peke på konkrete effekter på den daglige virksomheten. Også i denne rapporten pekes det på verdier som langsiktighet og profesjonalitet som nye impulser på norsk politikk. Mer konkret fokuserer rapporten på at det var nytt i Norge med programmer som gikk over flere år, hadde klart formulerte mål og regler for overvåkning og evaluering. Tilsvarende peker man også på at interessen for å drive regionalt utviklingsarbeid basert på flersektorielle og partnerskapsbaserte programmer er inspirert av deltakelsen i Interreg. Det samme gjelder fokuset på polysentriske strukturer. Prosjektene bidrar til å produsere faktagrunnlag og argumentasjon som fylkeskommunene kan ta med seg i forhandlinger både internt og med nasjonale myndigheter. Det fokuseres også på at deltakelsen i Interreg-prosjekter er sterkt forankret i organisasjonen, i hvert fall formelt sett. Fylkesordførere eller andre på politisk ledernivå har for eksempel ofte en sentral stilling. Reelt ser imidlertid forankringen ut til å variere en god del mellom de ulike fylkene. Bare en tredjedel mener at den interne kompetanseoverføringen fra prosjektene har vært tilfredsstillende (Råd et al., 2006).

I motsetning til Moen og Skålnes' (2005) konklusjoner, mener Råd et al. (2006) at det fortsatt gjenstår en del før den internasjonale virksomheten er integrert i fylkeskommunenes daglige arbeid. Det pekes på at for få ansatte er inkludert til at man oppnår en "kritisk masse" av kunnskap internt. Utviklingen har imidlertid kommet lengst på det regionale utviklingsfeltet, hvor det internasjonale arbeidet er bedre integrert i den øvrige virksomheten enn på tjenestesiden. Interreg har også bidratt til tettere samarbeid mellom fylkene innenlands, særlig gjennom at landsdelsutvalgene har blitt brukt til å koordinere internasjonale aktiviteter der flere norske partnere deltar.

I en analyse av 45 avsluttede Interreg III A-prosjekter innenfor programmet "Grenseløst samarbeid" finner Normann og Skønberg (2006) at Interreg-programmet for Østfolds del fremstår som unikt i forhold til andre satsninger i regionen. To effekter trekkes spesielt frem: mulighet for å bygge relasjoner og tillit som grunnlag for samarbeid, og antall og størrelse på prosjektene. Normann og Skønberg (2006) peker likevel på forbedringspotensialer i forhold til å ha en større forankring i regionale strategier. Synergieffekter kan styrkes ved at Interreg blir sett i sammenheng med andre regionale satsninger. I denne sammenhengen peker de på at det er viktig å involvere aktører i hele verdikjeden for å legge til rette for videre utnyttelse av resultatene. Når det gjelder prosjekter som ikke har nådd de forventede resultatene, vurderes urealistiske målsetninger omkring ressursene man disponerer å være en viktig årsak. Om prosjektene ikke når målene i løpet av perioden vurderes det som "høyst usikkert" om samarbeidsresultatene vil gi noen varig effekt uten videre Interreg-stimulans. Men nettopp den langsiktige finansieringen vurderes å være unik ved Interreg.

Birgitte Iversen (2008) har i sin masteroppgave både sett på hvorvidt nasjonale og regionale myndigheter påvirker EUs politikktutforming, samt sett på læringseffekter av å

fremme synspunkter på politikktutforming overfor EU. Hun har hatt utformingen av EUs maritime politikk i form av en grønnbok som case. Iversen finner blant annet at regionale myndigheter, spesielt gjennom Vestlandsrådet, trolig var med på å sette en helhetlig maritim politikk på dagsorden gjennom sitt engasjement i CPMR (Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe) og Europe of the Sea-prosjektet. Kildene til innflytelse lå blant annet i hvordan man klarte å bygge allianser, både mellom norske aktører og EU-aktører, men også internt mellom ulike norske aktører. Hun viste til at det komplekse forholdet mellom lokale, regionale og internasjonale aktører i EU-systemet fører til behov for en tilsvarende kompleks koalisjonsbyggings- og lobbyvirksomhet for å kunne påvirke. Det å ha avsatt tid og midler til å jobbe fram innspill var også en viktig læringsprosess i å koordinere synspunkt og interesser.

Fitjar, Leknes og Solheims (2008) forstudie av Interregs betydning for norsk regionalpolitikk viste at Interreg har hatt en viss betydning for den øvrige politikken. Studien sporer påvirkning fra konkrete Interreg-prosjekter både på politiske prosesser og på innholdet i politikken, men viser samtidig at det er stor variasjon når det gjelder hvordan prosjektene er integrert i fylkeskommunenes politikktutforming. Både den administrative organiseringen av Interreg-arbeidet, engasjementet og involveringen i organisasjonen fremheves som viktige forklaringer på at fylkeskommunene har opplevd forskjellig grad av indirekte og strategiske læringseffekter.

Lysa og Øgård (2009) har studert og sammenlignet Telemark og Aust-Agder fylkeskommunes internasjonale engasjement og dets organisering, blant annet innenfor ulike Interreg-prosjekter. Telemark har jobbet mer prosjektrettet og har hatt en større vilje til å ta ledende posisjoner i prosjekter enn Aust-Agder. Aust-Agder manglet lenge noen form for styringsgruppe eller internasjonalt samlende team for ivaretagelse av det internasjonale engasjementet, før man i 2007 fikk et felles internasjonalt sekretariat med Vest-Agder. Aust-Agders organisasjonsmodell representerer en form for "utomhusmodell" der funksjoner, roller og respons på muligheter ble ivaretatt av mellomliggende nettverksstrukturer. Telemark har operert med en "innomhus"-organisering som har gitt egen institusjon handlekraft og tyngdepunkt i det internasjonale arbeidet. I tillegg gir Telemarks engasjement høy legitimitet i egne styringsstrukturer og mulighet for å drive et aktivt og målrettet internasjonaliseringsarbeid med tanke på utvikling av regionen. De antyder at Telemarks organisering kan se ut til å være best egnet for å fremme læring og regional utvikling, og gir større bredde og dybde i det internasjonale engasjementet enn Aust-Agders modell.

Mauritzen (2010), som har tatt for seg Norges rolle i Interreg B- og C-programmene fra tidlig på nittitallet fram til begynnelsen av Interreg IV, peker på at fylkeskommunene engasjerte seg sterkest i prosjektvirksomheten som regional utviklingsaktør på *hjemmebane*. Studien viser at fylkeskommunen ofte samarbeidet i brede partnerskap med kommuner, næringsliv og ulike typer organisasjoner. Han fant at prosjektene som lyktes best var de som tok opp tema som er høyt prioritert i lokalsamfunnet. Videre har det vist seg å være viktig å få både statlige og regionale aktører i partnerskapene, samt å ha et mer bevisst plan- og strategiarbeid.

Oppsummering av norske erfaringer med Interreg

Som tilfellet var for de europeiske studiene gir heller ikke oversikten over norske erfaringer noen entydig konklusjon i forhold til Interregs betydning for det regionale utviklingsarbeidet. Et av funnene både i de norske og de europeiske studiene er at involveringen av hele organisasjonen i Interreg, ikke bare enkeltpersoner, er viktig for å oppnå læringseffekter.

De norske studiene gir ulike svar både når det gjelder hvor tett Interreg-prosjektene er integrert i fylkeskommunenes øvrige arbeid og i hvilken grad den politiske ledelsen er involvert. Noen av studiene gir imidlertid kunnskaper om *indirekte effekter av Interreg-deltakelsen*, både i forhold til arbeidsformer (nye administrative rutiner, programbasert arbeid, målstyring) og samarbeidsformer (partnerskap, polysentriske strukturer). Man kan også spore enkelte *strategiske effekter* i form av at man lærer nye virkemidler for regional utvikling og tenker mer langsiktig, samt utvikler nye samarbeidsrelasjoner, for eksempel gjennom landsdelssamarbeidene. Samtidig er mange av disse funnene knyttet til fylkeskommunenes og prosjektenes egne vurderinger, og effektene er gjerne lite konkrete, men i større grad knyttet til subjektive oppfatninger.

I forhold til formålet ved dette prosjektet gir de norske studiene en del empirisk kunnskap om indirekte effekter av fylkeskommunenes deltagelse i Interreg, men studiene dekker i begrenset grad strategiske effekter av Interreg-deltakelsen. Studiene gir heller ikke systematisk kunnskap om den konkrete oppfølgingen av Interreg-prosjektene. Således vil den foreliggende studien som har fokus rettet mot oppfølgingen av Interreg-prosjektene og mot strategiske effekter, kunne komplettere de foreliggende studiene.

3 Problemstillinger, metode og gjennomføring

Under gjennomgås problemstillinger, teoretiske perspektiver på organisasjonslæring, hypoteser, det metodiske opplegget, utvelgelsen av case-prosjekter, erfaringer med gjennomføring av case-studiene og en innføring i QCA-analyseteknikk.

3.1 Problemstillinger, teoretiske perspektiver og hypoteser

Dette prosjektet har hatt som siktemål å finne ut (1) *Hvordan Interreg-prosjektene blir fulgt opp i fylkeskommunenes utviklingsarbeid* og (2) *hvilke faktorer som spiller inn for at resultatene av prosjektene blir fulgt opp i det regionale utviklingsarbeidet ut over prosjektenes interne mål.*

Den første problemstillingen dreier seg både om *i hvilken grad* deltakelsen i Interreg-prosjekter er fulgt opp og om denne oppfølgingen har ført til *endringer i innretningen på regionalt utviklingsarbeid*, dvs. i hvilken grad det dermed har oppstått indirekte og strategiske effekter. Både indirekte- og strategiske effekter vil kunne oppstå som resultat av organisasjonslæring. *Indirekte effekter* oppstår gjerne som resultat av *enkeltkretslæring* som kan bidra til eksempelvis endrede samhandlingsformer, nye arbeidsformer og arbeidsstrukturer i det regionale utviklingsarbeidet. *Strategiske effekter* oppstår gjerne som et resultat av *dobbelkretslæring* og kan ut fra vår forståelse gjelde endringer av politikkenes innhold i form av prioriteringer innenfor og mellom ulike politikkområder, grunnleggende endringer i tilnærminger og tiltak innenfor regionalt utviklingsarbeid, samt opprettelse av nye samarbeidsrelasjoner.

Den andre problemstillingen dreier seg om å finne generelle forklaringer på (a) hvorfor noen Interreg-prosjekter følges opp og noen ikke følges opp og (b) at noen påvirker innretningen på det regionale utviklingsarbeidet, mens andre ikke gjør det.

Organisasjonslæring

Vårt teoretiske utgangspunkt er en hypotese om at fylkeskommunenes evne til å nyttiggjøre seg Interreg-deltakelsen vil være nært forbundet med deres evne til organisasjonslæring. Perspektiver på organisasjonslæring og lærende organisasjoner utgjør et stort felt innenfor organisasjonsteorien. Argyris og Schön (1978) definerer organisatorisk læring som en sosial prosess som tar sikte på å avdekke og korrigere den kunnskap som organisasjonen besitter. Deres utgangspunkt er at all organisasjonslæring skjer gjennom individuell læring, der læring på individnivået avspeiles på organisasjonsnivået. I forhold til dette prosjektet innebærer dette perspektivet at deltakerne i Interreg-prosjektene blir sentrale. Argyris og Schön skiller mellom enkeltkretslæring og dobbelkretslæring. Personene som deltar i Interreg-prosjektene, og deres plassering og rolle i organisasjonen vil være sentralt både for enkel- og dobbelkretslæring. Prosjektenes tematiske innretning og integrasjon i forhold til det ”ordinære” regionale utviklingsarbeidet vil også ha stor betydning for organisatorisk læring.

Enkelkretslæring er læring i stabile, oversiktlige og kontrollerbare omgivelser. Læring foregår som "single-loop", det vil si at fokus er rettet mot de umiddelbart målbare konsekvenser av handlinger og tiltak. Læringen har et klart rutinemessig preg. Det innebærer å holde utkikk for å oppdage og korrigere enkle feil og mangler. Enkelkretslæring bygger på informasjon som er innhentet fra faste og rutiniserte prosedyrer. Eksempler kan være regnskapsrapportering og årsmeldinger. Enkelkretslæring vil innebære problemløsning innenfor rammen av eksisterende organisasjonsstruktur og vil lede til små, inkrementelle justeringer samtidig som det meste av organisasjonsstrukturen vedlikeholdes. Vi vil forvente at den kunnskapsoppbyggingen som Råd et al. (2006) fremhevet som en følge av Interreg-deltakelsen, eksempelvis læring om prosjektledelse og styring og om partnerskapsamarbeid, vil være læring av denne typen.

Dobbelkretslæring er en betegnelse på mer omfattende læringstiltak som igangsettes som respons på mer omfattende input fra organisasjonens omgivelser. Resultatet er at etablerte handlingsnormer utfordres, nye situasjonsbilder dannes og nye handlingsprogrammer utformes. Dobbelkretslæring er en form for avlæring, hvor man forkaster gamle lærdommer. Avlæring innebærer at organisasjonsmedlemmene, som følge av større endringer i omgivelsene, oppdager at etablerte tiltak og løsninger ikke lenger virker slik man ønsker, og videre; at man erkjenner at man ikke kan løse nye problemer og utfordringer med eksisterende innsikter og handlingsprogrammer. Det etablerte erfaringsbaserte kunnskapsgrunnet er utilstrekkelig i forhold til de nye utfordringene. Dobbelkretslæring innebærer derfor mer gjennomgripende endringer. Ofte kan utfallet settes i sammenheng med utvikling av nye situasjonsbilder, kognitive kart og fortolkningskjemaer. Klargjøring av nye mål og tilpasning av en organisasjons formelle struktur er viktige kjennetegn ved dobbelkretslæring. Vi vil forvente at mange av de strategiske effektene av Interreg-deltakelsen, eksempelvis prioritering av eksterne kunnskapsnettverk og større grad av europeisk innretning av politikken, vil være effekter av denne type læring.

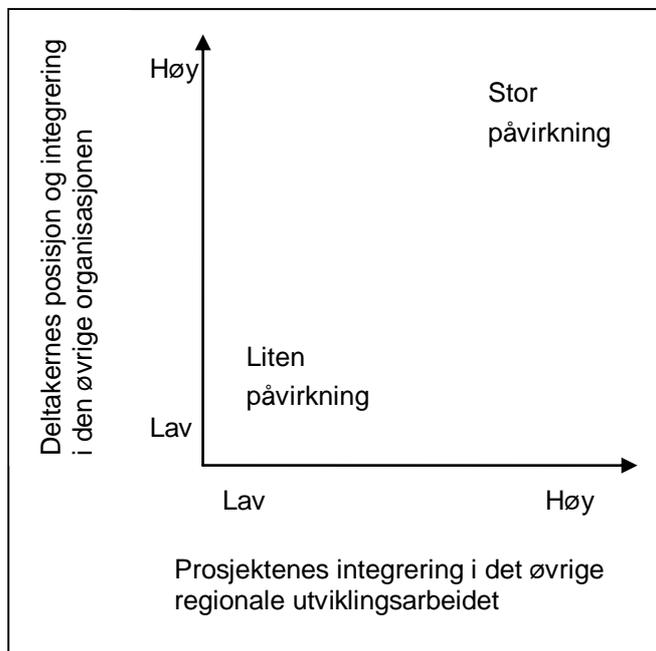
Flere av de norske fylkeskommunene har utformet målsetninger og strategier for internasjonalt arbeid og for hvordan dette skal integreres i det øvrige regionale utviklingsarbeidet. Slike endringsprosesser kan sees på som et resultat av dobbelkretslæring der deltakelse i Interreg og i annet internasjonalt arbeid har gitt grunnlag for å se strategisk på det internasjonale engasjementet. Deltakelse i Interreg kan således både sees på som en oppfølging av egne mål og strategier (et resultat av dobbelkretslæring) og som årsak til at denne læringen har oppstått.

Litteraturen om organisasjonslæring fremhever denne type læringsperspektiver som klart instrumentelle (March 1999, Christensen et al. 2004). Organisasjonslæring er ofte vanskelig å få til. Bl. a fremhever Christensen et al. (2004: 157) at det kan være vanskelig for en organisasjon å fastslå hva en har lært. Læringsprosesser preges også av tvetydighet og konflikter, og i noen tilfeller vil endringer ikke være forbedringer. Vi vil derfor holde mulighetene åpne for at fylkeskommunene har ulike erfaringer med deltakelsen i Interreg-prosjekter.

I forbindelse med sammenstillingen av resultater og i analysearbeidet vil det være aktuelt å utvikle og teste også andre hypoteser om ulike sammenhenger, eksempelvis

om størrelsen på prosjektene og grad av påvirkning. Med utgangspunkt i de teoretiske perspektivene om organisasjonslæring har vi utviklet hypoteser koblet til problemstillingene. Hypotesene er skissert i modellen under.

H₁: Dersom *Interreg-prosjektene* er tett integrerte i det regionale utviklingsarbeidet, vil Interreg-deltakelsen i større grad ha indirekte og strategiske effekter enn dersom prosjektene er frakoblet fra det regionale utviklingsarbeidet.

H₂: Dersom *deltakerne* i Interreg-prosjektene har sentrale posisjoner og er integrerte i organisasjonen, vil Interreg-deltakelsen i større grad ha indirekte og strategiske effekter enn dersom de har mindre sentrale posisjoner og i mindre grad er integrerte i organisasjonen.

3.2 Metode

For å belyse hvordan deltakelse i Interreg-prosjekter påvirker fylkeskommunenes øvrige regionale utviklingsarbeid, har vi gjennomført case-studier av ulike Interreg-prosjekter som norske fylkeskommuner har deltatt i. I case-studiene tok vi sikte på å følge både prosjektene og personene som har deltatt i dem, og undersøke hvorvidt deres forankring i det regionale utviklingsarbeidet og i organisasjonen har noen betydning for Interreg-deltakelsens påvirkning.

Case-tilnærming basert på kvalitative data ble valgt fordi dette vil gi en mest mulig helhetlig oversikt over egenskapene ved hvert enkelt prosjekt og dets mulige påvirkning på fylkeskommunenes øvrige regionale utviklingsarbeid. En mer kvantitativ tilnærming basert på for eksempel en spørreundersøkelse ville bare kunne undersøke prosjektene påvirkning innenfor områder som var fastsatt på forhånd i designet av spørreskjemaet, og det ville også ha vært vanskelig å skille mellom prosjektledernes subjektive oppfatninger og faktiske effekter av prosjektene i analysen av materialet. En case-tilnærming gjør at det i større grad er mulig å være åpen for ulike typer påvirkning fra ulike prosjekter, slik at vi i løpet av datainnsamlingen kunne avdekke kanaler for påvirkning som vi ikke hadde tenkt på ved undersøkelsens oppstart. Vi kan også i større grad etterprøve prosjektledernes vurderinger og se på helheten i prosjektet og dets påvirkning.

Samtidig som vi har valgt å bruke case-studier basert på kvalitative data, ønsket vi å studere et større antall enheter enn det som er vanlig i kvalitative undersøkelser. Det finnes mange ulike typer Interreg-prosjekter, og norske fylkeskommuner spiller ulike roller i dem. For å fange opp bredden i prosjektene som norske fylkeskommuner deltar i, er det nødvendig å studere relativt mange prosjekter. Vi har forsøkt å oppnå variasjon i både prosjekttyper (A, B eller C), politikkområder (næringsutvikling, samferdsel, planlegging eller kultur), prosjektstørrelse (økonomi/årsverk), fylkeskommunenes roller (lead partner eller vanlig prosjektdeltaker) og prosjektledelse (norsk eller utenlandsk). Dette er viktig fordi alle disse faktorene kan spille inn på hvilke indirekte og strategiske effekter prosjektene har. Det vil derfor være vanskelig å generalisere omkring Interreg-deltakelsens betydning mer allment dersom vi ikke fanger opp mest mulig av denne variasjonsbredden i utvalget.

Analysen av dataene har foregått i to omganger. Først har vi gjennomført en årsaksanalyse for hvert enkelt prosjekt. Årsaksanalysen tar utgangspunkt i de antatte sammenhengene mellom (1) deltakernes posisjon og integrasjon i organisasjonen, (2) Interreg-prosjektene integrering i det øvrige regionale utviklingsarbeidet, og (3) indirekte og strategiske effekter av Interreg-deltakelsen (jfr. hypotesene i pkt 3.3). Vi har på bakgrunn av en helhetlig forståelse av prosjektet gjort rede for hvilke indirekte og strategiske effekter prosjektet har hatt innenfor hver av de involverte fylkeskommunene og eventuelt også hos andre instanser.

I neste omgang har vi sammenliknet funnene fra de ulike case-studiene, for derigjennom å søke å belyse hvorfor det kan være variasjon mellom fylkeskommuner, mellom ulike prosjekter og mellom ulike deler av organisasjonen i de indirekte og strategiske effektene av Interreg-deltakelsen. Etersom vi har et stort antall enheter, har vi her blant annet brukt QCA (Qualitative Comparative Analysis) som analyseteknikk. Dette er en analysemetode som er utviklet for å kunne bruke logikken og empirinærheten i kvalitative undersøkelser i studier som favner over et stort antall enheter. QCA bygger på logisk sammenstilling av årsaker og virkninger gjennom parvise sammenlikninger av case (Ragin 1987). Dette har gjort det mulig å vurdere betydningen flere ulike årsaker, og ikke minst kombinasjoner av årsaker, til at Interreg-prosjektene har hatt større eller mindre betydning i den enkelte fylkeskommune. Analysemetoden for denne delen av studien er beskrevet nærmere i avsnitt 3.5 under.

Hensikten med denne komparative studien har vært å finne et mønster som forklarer hvorvidt Interreg-prosjektene får større eller mindre indirekte og strategiske effekter. Dette vil bli utgangspunkt for en modell for hvordan Interreg-prosjekter kan legges opp for å sikre størst mulig langsiktig påvirkning på det regionale utviklingsarbeidet.

3.3 Utvelgelse av Interreg-prosjekter

Omfanget av norske fylkeskommuners deltakelse i Interreg-prosjekter (A, B og C) over periode II, III og IV er for stort til at denne studien kan undersøke hvordan

oppfølgingen av alle disse har foregått. I første omgang utelukket vi prosjekter fra Interreg-II og Interreg-IV perioden for å unngå problemer med datafangst¹.

Ved utvelgelse av A-prosjektene forsøkte vi i utgangspunktet å kun få med prosjekter der fylkeskommunen hadde deltatt på egen hånd i prosjektet. Det viste seg i praksis å være problematisk da enkelte av fylkene i begrenset grad deltok aktivt i prosjektgjennomføringen av A-prosjektene. Dermed er det med flere A-prosjekter i utvalget det fylkeskommunen i hovedsak har hatt en saksbehandlings og finansieringsfunksjon. I forhold til representativiteten av A-prosjektene mener vi at det var riktig å ta med denne kategorien av prosjekter også.

For B-prosjektene er det vanlig at flere fylkeskommuner deltar i det samme prosjektet, men da gjerne med ulik grad av deltakelse og også ulike roller. Dette bidrar til at for Interreg B- prosjektene, så vil oppfølging og dermed indirekte og strategiske effekter av et prosjekt kunne finnes i flere fylkeskommuner. Gjennom å sammenligne hvordan et Interreg B-prosjekt følges opp i flere fylkeskommuner kan vi finne ut om det er forhold ved prosjektet eller om det er forhold ved fylkeskommunen som er avgjørende for oppfølging. Dette ble vurdert som et argument for å velge B-prosjekter med flere deltakende fylkeskommuner. Hvert B-prosjekt i en fylkeskommune utgjorde da en case.

Andre kriterier for utvelgelse av Interreg-prosjekter var:

- at både A, B og C-programmer var representert
- at fylkeskommuner fra de ulike landsdelene var representert
- at sentrale tema innenfor fylkeskommunenes regionale utviklingsarbeid som næringsutvikling, kultur, samferdsel og regional planlegging var representert

I tillegg til disse kriteriene kom praktiske forhold inn som viktige kriterier. Dette dreide seg i hovedsak om det var informanter i fylkeskommunene som hadde deltatt i prosjektene og med kjennskap til eventuell oppfølging av prosjektene og som kunne delta på intervju.

Ved utvelgelse av prosjekter tok vi utgangspunkt i en liste over i alt 34 Interreg A-prosjekter på www.interreg.no. For B og C-prosjekter tok vi utgangspunkt i prosjektoamtalen i rapporten ”Interreg – erfaringer og utfordringer. Norges rolle i transnasjonale og interregionale Interreg – programmer (B og C)” (Mauritzen 2010). Ved utvelgelsen av prosjekter ble det lagt vekt på ”gjengangere”, ut fra at store norske partnerskap har fått fornyet tillit. Ved slike prosjekter antok vi at det vil være stor sjanse for at prosjektene har bidratt til både indirekte og strategiske effekter.

Vi kom fram til en liste med 24 Interreg A-prosjekter fordelt på fylkene Østfold, Akershus, Hedmark, Sør-Trøndelag, Nordland og Troms og en liste på 25 Interreg B-

---

¹ Interreg II-prosjekter er fra perioden før år 2000 og vi antok at det vil kunne bli vanskelig å få tak i informanter som husket så lang tid tilbake. Interreg IV-perioden begynte i 2007 og vi antok at oppfølging av disse prosjektene enda ikke var framkommet.

og C-prosjekter fordelt på samtlige fylker. Samlet sett utgjorde B og C-prosjektene 39 case da det var flere prosjekt med flere fylkeskommuner som deltakere.

Vi tok da kontakt per telefon og e-post til de aktuelle fylkeskommunene for å få en tilbakemelding på om problemstillingene vurderes som relevante i forhold til hvert enkelt Interreg-prosjekt og om det var mulig å få tak i informanter for casene. Dermed fikk vi luket ut de prosjekter der vi ikke vil få tilfang på relevant empiri. Den siste utvelgelsen ble gjort av hensyn til praktiske forhold som intervjuavtaler og reiser. .

I denne gjennomgangen viste det seg at Nordland fylkeskommune som hadde svært mange Interreg A-prosjekter, i hovedsak deltok i prosjektene gjennom saksbehandlingen og i mindre grad som partner. Vi valgte likevel å inkludere A-prosjekter fra Nordland i våre case-studier for å belyse hvordan en slik organisering har betydning for oppfølging av Interreg-prosjektene. Gjennomgangen avdekket også at landsdelssamarbeidene deltok aktivt i gjennomføringen av flere Interreg B-prosjekter. Dette gjaldt både Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag (LU) og Østlandssamarbeidet. Vi valgte å ta med noen prosjekter med deltakelse fra LU for å belyse hvilken betydning en slik forankring har for eventuell oppfølging av prosjektene i etterhånd. Tabell 3.1 under viser den komplette utvalg av case for Interreg A-prosjekter der vi har gjennomført undersøkelser og tabell 3.2. og tabell 3.3 viser tilsvarende for Interreg B og C-prosjekter.

Tabell 3.1 Utvalgte Interreg III A -prosjekter

Interreg III A-prosjekter	Fylke	Program	Periode
1. Hälsökällan	Østfold	Sverige – Norge G S	2003 - 05
2. Økomuseum Grenseland	Østfold	Sverige – Norge G S	2004 - 05
3. Ny jernbane Oslo	Østfold	Sverige – Norge G S	2003 - 05
4. Grenseland 2005	Østfold	Sverige – Norge G S	2003 - 06
5. Kungspilen Implementering	Hedmark	Sverige – Norge I S	2001 - 04
6. Master of public administration	Hedmark	Sverige – Norge I S	1999 - 04
7. Countryside Recreation	Hedmark	Sverige – Norge I S	2006 - 07
8. Tilvekstkorridoren	Hedmark	Sverige – Norge I S	2005 - 07
9. Med joik som utgangspunkt	Sør-Trøndelag	Sverige - Norge	2005 - 07
10. Kulturbuss uten grenser	Sør-Trøndelag	Nord Sápmi	2004 - 06
11. Fiske langs Kruttfjellvegen	Nordland	Kvarken – M. Skandia	2001 - 04
12. MidtSkandia Tverrkommunikasjon	Nordland	Kvarken – M. Skandia	2004 - 07
13. Crossmedia Design	Nordland	Kvarken – M. Skandia	2006 - 07
14. Barents Veg	Nordland	Nord Kolartic	2002 - 04
15. Akvakultur i Murmansk	Troms	Nord Kolartic	2003 - 04
16. Flyglinje Luleå – Tromsø	Troms	Nord Nordbotten	2003 - 05

Tabell 3.2 Utvalgte Interreg II / III B -prosjekter

Interreg II /III B-prosjekter	Fylke	Program	Periode
17. Big Lakes II	Hedmark	Østersjø	2003 - 06
18. Canal Link	Telemark	Nordsjø	2004 - 06
19. Forum Skagerak	Østfold	Nordsjø	2003 - 07
20. Hi Trans	Rogaland	Nordsjø	2002 - 05
21. Metropolitan Areas +	Østfold	Østersjø	2003 - 06
22. Metropolitan Areas +	Telemark	Østersjø	2003 - 06
23. Nature Based Tourism	Landsdelsutvalget	Nordlig Periferi	2004 - 06
24. NAM (IIC)	Sogn og Fjordane	Nordsjø	1998 - 01
25. Nordlig Maritim Korridor I	Landsdelsutvalget	Nordlig Periferi	2002 - 05
26. Nordlig Maritim Korridor I	Sør-Trøndelag	Nordsjø	2003 - 06
27. Nordlig Maritim Korridor I	Sogn og Fjordane	Nordsjø	2003 - 06
28. Nordlig Maritim Korridor II	Rogaland	Nordsjø	2006 - 08
29. Nordlig Maritim Korridor II	Vest-Agder	Nordsjø	2006 - 08
30. Nordlig Maritim Korridor II	Troms	Nordsjø	2006 - 08
31. North Sea Cycle Route II	Rogaland	Nordsjø	2003 - 06
32. North Sea Cycle Route II	Hordaland	Nordsjø	2003 - 06
33. North Sea Cycle Route II	Vest-Agder	Nordsjø	2003 - 06
34. North Sea Cycle Route II	Østfold	Nordsjø	2003 - 06
35. Northern Potentials	Landsdelsutvalget	Nordlig Periferi	2003 - 05
36. PIPE	Østfold	Østersjø	2002 - 04
37. SEAGIS (IIC)	Hordaland	Nordsjø	1998 - 00
38. Water Cities II	Telemark	Nordsjø	2002 - 06

Tabell 3.3 Utvalgte Interreg III C -prosjekter

Interreg III C-prosjekter	Fylke	Program	Periode
39. Aquareg	Sør-Trøndelag	III C	2003 - 06
40. Enable	Hordaland	III C	2004 - 07
41. Enable	Sogn og Fjordane	III C	2004 - 07
42. Euromountain Net	Telemark	III C	2004 - 07
43. Euromountain Net	Sogn og Fjordane	III C	2004 - 07
44. Marema	Hedmark	III C	2003 - 05

3.4 Erfaringer fra gjennomføring av case-studiene

Oppfølgingen av hvert enkelt Interreg-prosjekt i hver fylkeskommune utgjør en case. For hvert A-prosjekt er det kun en fylkeskommune involvert, mens det for en del av B-prosjektene er flere fylkeskommuner involvert. Case-studiene av oppfølgingen av henholdsvis Interreg A, B og C-prosjektene i fylkeskommunene omfatter dokumentstudier og intervjuer.

Dokumentstudiene omfatter innsamling og gjennomgang av skriftlig informasjon om hvert Interreg-prosjekt. Kilder har vært www.interreg.no, prosjektenes egne internettsider og tilsendt informasjon fra prosjekteier. Med bakgrunn i denne informasjonen er det laget en liste over typiske karakteristika ved prosjektet eksempelvis sektor/politikkkfelt, målsetting og prosjektresultater, deltakere, økonomisk størrelse på prosjektet og prosjektstøtten. Erfaringene fra gjennomgangen av den skriftlige informasjonen i særlig grad på www.interreg.no viser at det mangler informasjon og at informasjon ikke alltid er oppdatert.

Når det gjelder dokumenter om de ulike fylkeskommunenes deltakelse i Interreg har vi benyttet informasjon fra fylkeskommunenes nettsider om deres internasjonale engasjement, samt omtale av Interreg og internasjonalt samarbeid som bakgrunnsmateriale for intervjuene med politisk og administrativ ledelse i fylkeskommunene. Informasjon fra disse dokumentene er i liten grad brukt direkte i case-studiene.

Intervjuene om hvordan hvert av de utvalgte Interreg-prosjektene er fulgt opp i det regionale utviklingsarbeidet er gjennomført med personer som har deltatt i Interreg-prosjektet eller som har vært saksbehandler for prosjektet. Informantene fikk tilsendt en intervjuguide (vedlegg 4) i forkant av intervjuene. Intervjuguiden var bygd opp med en innledende del med spørsmål om Interreg-prosjektet, hva det dreide seg om og fylkeskommunens rolle i prosjektgjennomføringen. Deretter kom en generell del med spørsmål om hvordan prosjektet er fulgt opp i fylkeskommunen etter prosjektperioden, videre om hvordan prosjektet har påvirket fylkeskommunens politikk, så en del om hvordan det har gått med samarbeidet og nettverkene som var etablert og avslutningsvis spørsmål om hvordan fylkeskommunen vurderer nytten av prosjektdeltakelsen. Intervjuene for hver case tok mellom tre kvarter og halvannen time. Intervjuguiden fungerte godt som en ramme for samtalen, selv om svarene på spørsmålene i en del tilfeller kom i en annen rekkefølge enn oppsettet i intervjuguidene. Samtlige intervju med unntak av fire er gjennomført som personlige intervju. De resterende er gjennomført som telefonintervju. I noen tilfeller er det foretatt supplerende intervju på telefon.

Erfaringene med intervjuene varierer fra prosjekt til prosjekt. I mange av prosjektene, og i særlig grad i de prosjektene der vi har intervjuet prosjektleder, har vi fått detaljert og grundig informasjon både om prosjektet og om oppfølgingen av prosjektene. I noen tilfeller har informantene kun deltatt i en del av Interreg-prosjektet (startfasen eller slutfasen), eller hatt en begrenset rolle i prosjektgjennomføringen. Dette har ført til at det har vært vanskelig å få utfyllende svar på alle spørsmålene. I de tilfellene der fylkeskommunen i hovedsak har vært saksbehandler (gjelder enkelte Interreg A-prosjektene) er det mangelfull kunnskap om hvordan prosjektene er fulgt opp av andre instanser utenfor fylkeskommunen.

Metodisk sett representerer mangelfull kunnskap fra informantenes om oppfølging av prosjektene, enten det kommer av at informanten ikke har vært involvert nok i prosjektene eller at han ikke husker så langt tilbake, en svakhet ved undersøkelsen. Til dels er dette kompensert for ved at vi har kontaktet andre informanter for å få utfyllende opplysninger. I tillegg har vi sendt ut korte oppsummeringer av våre funn når det gjelder oppfølging av prosjektene til informantene for at de skulle kunne korrigere eventuelle feil. Dette har bidratt til utfyllende opplysninger og enkelte korrigeringer når det gjelder oppfølging av prosjektene.

Mange av Interreg-prosjektene representerer en videreføring av tidligere Interreg-prosjekt, mens andre prosjekter er videreført i nye Interreg-prosjekt. I noen få intervjuer har dette medført at informanten har svart på spørsmål om oppfølging av Interreg-prosjektet ut fra feil prosjekt. I flere tilfeller ble dette oppdaget og korrigert.

Flere av spørsmålene i intervjuguiden om oppfølging av Interreg-prosjektene enten i form av nye prosjekter, nye stillinger, tjenestetilbud eller endring av politikk innebærer en vurdering av sammenhengen mellom Interreg-prosjektet og oppfølgingen. Er det en klar årsaksvirknings-sammenheng eller har det også vært andre faktorer som har betydning for oppfølgingen? I mange tilfeller er det slik at Interreg-prosjektet har vært en nødvendig betingelse for oppfølgingen, men ikke en tilstrekkelig betingelse. I de fleste intervjuene ble denne problemstillingen drøftet og dette er da også kommentert i beskrivelsen av oppfølgingen av prosjektene.

Det var også variasjon mellom informantene mht. hvor entusiastisk det var i forhold til omfang av oppfølging av resultatene av prosjektene. Metodisk søkte vi å løse dette med å være konkret i forhold til oppfølgingen dvs. stillinger, budsjett, tjenestetilbud og i tilfelle påvirkning av politikk konkret hva dette har gått ut på.

Noen av spørsmålene til slutt i intervjuene viste seg å være vanskelig å svare på. Dette gjaldt spørsmål om (a) nytten av prosjektene var verd kostnaden det medførte for fylkeskommunen, og (b) hvordan nytten og kostnaden ved Interreg-prosjektet ble vurdert i forhold til andre former for regionalt utviklingsarbeid. De aller fleste informantene synes at det var vanskelig å svare på disse spørsmålene, dels fordi svarene ble preget av deres subjektive oppfatninger og dels fordi det ikke var gjennomført konkrete vurderinger av nytte versus kostnader og at det var vanskelig å sammenligne med andre deler av det regionale utviklingsarbeidet. En generell kommentar fra mange av informantene var imidlertid at fylkeskommunen ikke ville besluttet å delta i Interreg-prosjektet dersom ikke de hadde vurdert det som nyttig.

Intervjuene med administrativ ledelse i fylkeskommunen, personer med generelt ansvar for fylkeskommunenes internasjonale engasjement og politikere var dels gruppeintervju og dels personlige intervju. De fleste av disse informantene har hatt lang fartstid i fylkeskommunen og god kjennskap til fylkeskommunens arbeid med Interreg. Intervjuene ble gjennomført etter en liknende intervjuguide som for case-studiene. I enkelte tilfeller gav disse intervjuene også supplerende opplysninger til case-studiene når det gjaldt oppfølging. De gav kunnskap om i hvilken grad den politiske og administrative ledelsen kjente til Interreg generelt og til de ulike prosjektene, og ikke minst i hvilken rolle Interreg hadde som et virkemiddel for regional utvikling sett i sammenheng med andre virkemidler Intervjuene gav også kunnskap om organisering av

Interreg-arbeidet i fylkeskommunen og integreringen av Interreg i forhold til annet regionalt utviklingsarbeid.

3.5 Introduksjon til QCA

For å sammenlikne funnene fra det store antallet case-studier og for å belyse hvorfor det kan være variasjon mellom ulike prosjekter og mellom fylkeskommuner i de indirekte og strategiske effektene av Interreg-deltakelsen vil vi blant annet bruke QCA (Qualitative Comparative Analysis) som analyseteknikk. QCA ble i utgangspunktet utviklet med tanke på dikotomier, hvor man kunne klassifisere enheter enten i gruppen som hadde den ene egenskapen (for eksempel ”demokratisk”) eller i gruppen som hadde den motsatte egenskapen (”udemokratisk”). Dette åpnet for å studere sammenhenger mellom medlemskap i disse gruppene og andre egenskaper ved enhetene. Er det for eksempel slik at demokratiske styringssystemer skaper frie samfunn? Dette kan vi undersøke ved å se på hvor sterkt sammenfall det er mellom medlemskapet i gruppene ”demokratier” og ”frie samfunn” (Ragin 2000).

Vi kan på den ene siden måle hvor stor andel av enhetene i gruppen ”demokratisk” som også inngår i gruppen ”frie samfunn”. Dette gir et mål på relasjonens *konsistens* – hvor gjennomført er sammenhengen mellom demokratisk styringssystem og utviklingen av et fritt samfunn? Dersom alle demokratier også er frie samfunn, vil konsistensen være 1. Dersom noen demokratier er frie, mens noen er ufrie, vil konsistensen være lavere enn 1. Ifølge Ragin (2006) bør konsistens være minimum 0,75 for at man skal kunne hevde at det finnes en sammenheng mellom medlemskap i de to gruppene.

Vi kan også måle hvor stor andel av de frie samfunn som også er demokratiske. Dette gir et mål på relasjonens *dekning* – hvor viktig er demokrati som en forklaring på at samfunn blir frie? QCA åpner for at utfall kan ha flere forklaringer – selv om demokrati kan føre til et fritt samfunn, kan det også tenkes at det finnes andre årsaker til at samfunn blir frie (Ragin 2006). Dekningen gir et mål på hvor mange av utfallene som kan forklares av demokrati som faktor.

En utvidelse av QCA åpner for at enhetene ikke trenger å falle helt inn i eller ut av gruppene. Et land behøver for eksempel ikke å være enten ”demokratisk” eller ”udemokratisk” – det kan være demokratisk i større eller mindre grad. Denne formen for analyse kalles ”fuzzy set”-QCA for å indikere at delvis medlemskap i gruppene er mulig (Ragin 2000). I analysen av Interreg-prosjektene, vil noen av egenskapene ved prosjektene være dikotomier (eksempelvis om fylkeskommunen var lead partner eller ikke), mens andre vil referere til egenskaper som prosjektene har i større eller mindre grad (eksempelvis om den norske andelen av prosjektbudsjettet var stor eller liten).

Tolkningen av konsistens og dekning for fuzzy sets bygger på beskrivelsen over av konsistens og dekning for dikotomier, selv om målingen av disse ikke er like enkel når man åpner for at enhetene for eksempel kan være delvis demokratiske og delvis frie. I analyse av fuzzy sets, kan man si at sammenhenger eksisterer når graden av medlemskap i en gruppe konsekvent er mindre enn eller lik graden av medlemskap i en annen gruppe (Ragin 2006). Hvis graden av demokrati i et land for eksempel vurderes til 0,6, mens graden av frihet vurderes til 0,8, kan man si at landets medlemskap i de to

gruppene er konsistent med hypotesen om at demokratiske styringssystemer skaper frie samfunn. Dersom graden av frihet i stedet hadde vært 0,2, ville man sagt at det ikke var konsistent med hypotesen fordi landet er ganske ufritt selv om det er mer demokratisk enn udemokratisk. Målet på *konsistens* i analyser av fuzzy sets, bygger delvis på hvor stor andel av enhetene som har større grad av medlemskap i utfallet enn i årsaken. For enheter som ikke er konsistente med hypotesen, tar konsistensmålet imidlertid også hensyn til hvor mye lavere graden av medlemskap i utfallet er. Dette bygger på prinsippet om at et land med frihetsgrad 0,5 i eksempelet over, er mer konsistent med hypotesen enn et land med frihetsgrad 0,2. Målet for *dekning* i analysen av fuzzy sets tar utgangspunkt i forholdet mellom summen av medlemskap i årsaken og summen av medlemskap i utfallet. Dette gir et mål på hvor mye av medlemskapet i utfallet som kan tilskrives hver av årsakene.

Så langt har beskrivelsen referert til sammenhenger mellom to egenskaper. I QCA er man imidlertid ofte vel så opptatt av kombinasjoner av årsaker (Ragin 2006). I det eksempelet som vi hittil har brukt, kan en mulig hypotese være at demokrati bare fører til frie samfunn dersom graden av korrupsjon er liten. I så fall vil vi gjerne være opptatt av å måle hvor mange demokratiske og lite korrupte land som er frie samfunn (konsistens), samt hvor typisk denne sammensetningen av årsaker er blant alle samfunn som er frie (dekning). I slike tilfeller lager vi en *sannhetstabell* som viser alle mulige sammensetninger av årsaker. I eksempelet er det fire mulige varianter: Demokratisk og korrupt, demokratisk og ikke korrupt, udemokratisk og korrupt, udemokratisk og ikke korrupt. Vi kan deretter analysere andelen frie samfunn innenfor hver av disse kategoriene.

Igjen er det mulig å analysere fuzzy sets på tilsvarende måte. Når medlemskapet i kategoriene tillates å variere i intervallet mellom 0 og 1, lager vi en sannhetstabell som viser enheter med større grad av medlemskap i kategorien enn 0,5 (altså land som er mer demokratiske enn udemokratiske). Hver enhets medlemskap i en kombinasjon av årsakskategorier er bestemt av det svakeste leddet, slik at det blir identisk med enhetens svakeste medlemskapsverdi (Ragin 2000). En enhet med verdien 0,8 på "demokrati" og 0,6 på "ikke korrupt", får dermed et medlemskap på 0,6 i kombinasjonen "demokrati + ikke korrupt". Den samme enheten vil ha verdien 0,2 for "udemokratisk" og 0,4 for "korrupt" og får dermed et medlemskap på 0,2 i kombinasjonen "udemokratisk og korrupt". Konsistens og dekning i forhold til utfallet kan deretter måles som beskrevet over for hver av disse kombinasjonene.

Disse kombinasjonene kan forstås som idealtyper, og man kan dermed se på QCA som en empirisk analyse av hvorvidt ulike idealtyper konsistent fører til spesifikke utfall. Ragin (2006) argumenterer for at samfunnsvitenskapelige forklaringsmodeller ofte bygger på idealtyper, hvor forklaringene ikke finnes i enkeltegenskaper, men i kombinasjonen av dem. Medlemskap i kombinasjoner av egenskaper kan slik sett forstås som medlemskap i idealtyper. Ettersom idealtyper er teoretiske abstraksjoner, er det rimelig å åpne for at enheter kan ha delvis medlemskap i dem.

Det er et godt og utbredt vitenskapelig prinsipp at man skal etterstrebe de enkleste mulige forklaringene. Dersom en enkelt faktor forklarer et utfall nesten like godt som en kombinasjon av faktorer, vil vi derfor gjerne velge den enkleste forklaringen. I

eksempelet over, kunne man tenke seg at demokratiske land like ofte utvikler frie samfunn enten graden av korrupsjon er lav eller høy. Dette kan vi undersøke ved å sammenlikne konsistensen i utvikling av frie samfunn blant demokratiske land med konsistensen blant demokratiske og lite korrupte land. Dersom konsistensen i den første kategorien er nesten like høy, kan vi konkludere med at det er overflødig å ta med korrupsjon som en forklaring. I QCA vil løsninger med færre årsakskombinasjoner ha lavere konsistens (ettersom enhetene er mer heterogene), mens dekningen vil være høyere (ettersom kombinasjonen omfatter flere enheter). For å finne den optimale forklaringen, må vi derfor balansere hensynet til konsistens opp mot hensynet til dekning. Når vi gjennomfører QCA, får vi normalt to løsninger: En kompleks løsning, hvor flere årsaker er kombinert, og en enklere løsning med færre kombinasjoner av årsaker. Den komplekse løsningen vektlegger konsistens, mens den enklere løsningen til en viss grad lempet på kravet til konsistens for å oppnå høyere dekning (Ragin 2006). I analysen vil vi vise den enkleste løsningen dersom konsistensen i denne er høyere enn 0,75 for noen av konstellasjonene, og den komplekse løsningen dersom ingen av konstellasjonene i den enkle løsningen har god nok konsistens.

For å komplettere og kvalitetssikre analysen, gjennomfører vi også logistiske regresjonsanalyser hvor vi ser på sammenhengen mellom enkeltfaktorer og ulike former for oppfølging av prosjektene. Her vil vi altså ikke se på kombinasjoner av faktorer som virker sammen, og dermed heller ikke utvikle idealtyper av prosjekter med stor grad av oppfølging. Regresjonsanalysen vil imidlertid noe klarere svar på hvilke faktorer som hver for seg har betydning for ulike typer oppfølging. Logistisk regresjonsanalyse brukes til å studere dikotome avhengige variabler, da vanlig lineær regresjonsanalyse vil gi misvisende resultater i slike tilfeller. I en logistisk regresjonsanalyse søker vi å forklare sannsynligheten for at et utfall vil forekomme – i dette tilfellet sannsynligheten for at prosjektet følges opp. Denne formen for analyse åpner altså ikke for fuzzy sets, men baserer seg på at variablene er dikotome. I forbindelse med denne analysen må vi derfor behandle prosjekter med delvis oppfølging enten som eksempler på oppfølging eller på ikke-oppfølging. I analysen vil kriteriene for dette beskrives for hver enkelt type av oppfølging.

Regresjonsanalysen må tolkes med en viss forsiktighet av to årsaker: For det første har vi i denne studien ikke foretatt et tilfeldig utvalg av enheter, men valgt case bevisst med sikte på å sikre variasjon i bakgrunnsvariabler. Det gir derfor lite mening å generalisere fra våre case til en større populasjon, slik hensikten vanligvis er i regresjonsanalyser. For det andre er 44 enheter i minste laget for å gjennomføre en logistisk regresjonsanalyse, særlig når vi ser på betydningen av flere ulike årsaker i analysen. En tommelfingerregel er at det bør være minst ti enheter per variabel som inkluderes i analysen dersom man skal være relativt sikker på å oppnå korrekte resultater ved logistisk regresjonsanalyse (Peduzzi et al. 1996). Våre analyser omfatter modeller med mellom fem og sju variabler, noe som gjør at vi ikke kan være sikre på at resultatene er helt riktige. For å motvirke dette problemet, vil vi fjerne variabler som ikke har signifikant effekt på oppfølging, fra modellen, og se på resultatene fra modeller med færre uavhengige variabler. Vi vil også se funnene fra regresjonsanalysen i sammenheng med resultatene fra QCA.

4 Interregs betydning for fylkeskommunene

Dette kapitlet gir innledningsvis en kort introduksjon til Interreg og de ulike programmene. Dette er basert på informasjon fra Kommunal- og regionaldepartementets publikasjon *Interreg EU-program for grenseoverskridende regionalt samarbeid* og nettsidene til Interreg.no. Deretter redegjøres det for de utvalgte fylkeskommunenes befatning med og bruk av Interreg. Dette er basert på intervju med representanter for administrativ og i de fleste tilfeller også politisk ledelse i de ulike fylkeskommunene og LU.

4.1 Om Interreg-programmene

Interreg er EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid. Programmet ble etablert i 1991 for å styrke samarbeidet mellom naboregioner som var delt av nasjonale grenser innenfor og på grensen av EU. Norge har deltatt i Interreg-samarbeidet siden 1996. Inneværende programperiode (IV) strekker seg fram til og med 2013.

To av de Interreg-prosjektene vi har undersøkt oppfølging i forhold til ble gjennomført i periode II (1994 – 1999), mens de øvrige ble gjennomført i perioden III (2000 – 2006). Interreg består av tre programområder A, B og C.

A-programmene handler om *grenseregionalt* samarbeid, det vil si samarbeid mellom regioner som ligger langs eller på hver sin side av en nasjonalgrense. For Norge betyr dette samarbeid med grenselandene; Sverige, Finland, Russland og Danmark. I programperiode III kunne Norge delta i tre grenseregionale programmer.

Interreg III A Sverige-Norge programmet strekker seg langs grensen fra Nord-Trøndelag og Jämtland i nord til Østfold og Västra Götaland i sør. Dette programmet omfattet 135 prosjekter fordelt på fire delprogrammer Grenseløst samarbeid, Indre Skandinavia, Nordens Grønne Belte og det sørsamiske området Åarjelsaimien dajve. For perioden 2000 – 2006 mottok programmet en samlet offentlig støtte på om lag 720 millioner NOK hvorav det norske bidraget var på om lag 200 millioner NOK. Hovedsekretariatet ligger i Östersund i Sverige, men hvert delprogram hadde sitt eget regionale sekretariat. Forvaltningsansvar for de norske nasjonale midlene til Interreg III A Sverige – Norge var delegert til henholdsvis Østfold fylkeskommune (delprogram Grenseløst samarbeid), Hedmark, fylkeskommune (delprogram Indre Skandinavia) og Nord-Trøndelag (delprogram Nordens Grønne belte). 9 av de prosjektene vi har undersøkt oppfølging i forhold til hører hjemme i Interreg III A Sverige – Norge programmet.

Interreg III A Kvarken – MittSkandia omfatter Västebottens län i Sverige og landskapene Österbotten og Mellersta Österbotten i Finland, samt søndre del av Nordland fylke. Dette programmet omfattet om lag 50 prosjekter. For perioden 2000 – 2006 var den samlede støtte til programmet om lag 440 millioner NOK hvorav det norske bidraget var på om lag 20 millioner NOK. Forvaltningsansvaret for de norske midlene var delegert til Nordland fylkeskommune. 3 av de prosjektene vi har undersøkt

oppfølging i forhold til hører hjemme i Interreg III A Kvarken - MittSkandiA-programmet. Dette programmet er for Interreg IV perioden kalt Botnia – Atlantica.

Interreg III A Nord omfatter Finnmark, Troms og Nordland, Lapplands län i Finland, Norrbottens län i Sverige og Nordvest-Russland. Norra Österbottens län i Finland og Västerbottens län i Sverige er tilsluttet programmet. Programmet som er satt sammen av tre delprogrammer, Kolartic, Nordkalotten og Sámpí og totalt omfattet programmet om lag 90 prosjekter. Den samlede støtte til programmet i perioden 2000 – 2006 var om lag 870 millioner NOK hvorav den norske støtten var på om lag 130 millioner. Hovedsekretariatet er plassert i Finland, men Troms fylkeskommune var delegert forvaltningsansvaret for de norske midlene. 4 av de prosjektene vi har undersøkt oppfølging i forhold til hører hjemme i Interreg III A Nord programmet.

I Interreg IV-perioden er det i tillegg i tillegg til programmene ovenfor kommet et A-program for Kattegat-Skagerak.

B-programmene handler om transnasjonalt samarbeid, det vil si samarbeid mellom regioner som har geografisk nærhet til hverandre, og som møter felles utfordringer. Prioriterte innsatsområder for B-programmene er blant annet økt konkurransekraft, bærekraftig forvaltning av ressursene og styrking av rurale områder. B-programmene som norske aktører kan delta i er Nordlig periferi, Nordsjøregionen og Østersjøregionen.

Interreg III B Nordlig Periferi omfatter deltakere fra (nordlige) deler av Sverige, Finland og Norge, samt Skottland, Færøyene, Island og Grønland. Norske deltakere var Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag fylkeskommuner. Programmet omfatter om lag 30 prosjekter og samlet offentlig støtte til programmet var 350 mill NOK hvorav norsk nasjonal støtte var på om lag 45 millioner NOK. Fellessekretariatet for programmet ligger i København. 3 av prosjektene vi har undersøkt oppfølging i forhold til hører hjemme i Interreg III B Nordlig Periferi.

Interreg III B Nordsjøregionen omfatter deltakere fra sju land rundt Nordsjøen, Norge, Sverige, Danmark, Tyskland, Nederland, Belgia og Storbritannia. Fra norsk side deltar alle fylkene i Sør- og Midt-Norge med unntak av Nord-Trøndelag. Programmet omfatter mellom 50 og 60 prosjekter og samlet offentlig støtte til programmet var 2,1 milliarder NOK hvorav norsk nasjonal støtte var på om lag 80 millioner NOK. Fellessekretariatet for programmet ligger i Viborg i Danmark. 8 av de Interreg-prosjektene vi har undersøkt oppfølging i forhold til hører hjemme i Interreg III B Nordsjøregionen.

Interreg III B Østersjøregionen omfatter deltakere fra elleve land; Norge, Sverige, Danmark, Finland, Estland, Latvia, Litauen og Polen, samt deler av Tyskland, Russland og Hviterussland. Fra norsk side deltar alle fylkene. Programmet omfatter over 80 prosjekter og samlet offentlig støtte til programmet var 1,85 milliarder NOK hvorav norsk nasjonal støtte var på om lag 50 millioner NOK. Det felles programsekretariatet er delt mellom Karlskrona i Sverige, Rostock i Tyskland og Riga i Latvia. 3 av prosjektene vi har undersøkt oppfølging i forhold til hører hjemme i Interreg III B Østersjøregionen.

C-programmet handler om *interregionalt* samarbeid mellom ikke-sammenhengende regioner eller områder i Europa. Til sammen 49 land og selvstyrte områder deltok på en eller annen måte i programmene. Til sammen omfattet programmet om lag 200 prosjekter hvorav norske regioner deltok i 13. Den samlede offentlige støtten til programmet var om lag 320 millioner NOK hvorav den norske nasjonale finansieringen er på 25 millioner NOK. 4 av prosjektene vi har undersøkt oppfølging i forhold til hører hjemme i Interreg III C.

Samlet sett var budsjettet for Interreg III-programmet på om lag 40 milliarder NOK hvorav 67 % gikk til Interreg A, 27 % til Interreg B og 6 % til Interreg C. Til sammen er det fra norsk side bevilget om lag 1 milliard kroner til Interreg III for perioden 2000 – 2006. Norge deltok i denne perioden i 210 grenseregionale prosjekter, 80 transnasjonale prosjekter og 10 interregionale prosjekter.

4.2 Fylkeskommunenes befatning med og bruk av Interreg

Gjennomgangen over illustrerer at de norske fylkeskommunene har ulik adgang til Interreg. De fylkeskommunene med grense til Sverige, Finland, Russland og Danmark har adgang til Interreg A-programmene, mens de andre fylkene kun har adgang til B- og C-programmene. I tillegg er det variasjoner med hensyn til hvilke B-programmer fylkene har adgang til.

Intervjuene med ledelsen i de utvalgte fylkeskommunene og i LU viser også en klar todeling av befatningen med og oppfatningen av Interreg. For Troms, Nordland, Sør-Trøndelag, Hedmark og Østfold var oppmerksomheten og engasjementet sterkest i forhold til de grenseregionale Interreg A-programmene. Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland, Vest-Agder, Telemark og LU rettet naturlig nok oppmerksomheten mot Interreg B og C-programmene.

Interreg A

Det var en stor forskjell i vektleggingen av Interregs betydning som virkemiddel for regionalutvikling mellom Interreg A-fylkene. Dette henger sammen med hvor stort budsjett fylkeskommunen totalt sett har til regional utvikling. Østfold fylkeskommune poengterte at Interreg-midlene er en vesentlig finansieringskilde for regional utvikling i Østfold og at de er de viktigste regionale midlene fylkeskommunen har. Dette er i samsvar med Normann og Skønbergs (2006) funn om at Interreg A-programmet for Østfolds del framstår som unikt i forhold til andre satsinger i regionen. For Nordland fylkeskommune er betydningen av Interreg-midlene relativt sett mye mindre og oppmerksomheten rettet mot Interreg fra politisk og administrativ ledelse er også mindre.

Felles for Interreg A-fylkene er imidlertid at de var viktige som medfinansierer av prosjektene (i tillegg til de øremerkede KRD-midlene) og at forankringen av prosjektene ble sikret både ved at de grenseregionale programmene bygde på fylkesplaner og regionale utviklingsplaner og ved en grundig behandling av hver enkelt prosjektsøknad i fylkeskommune.

Et annet fellestrekk for Interreg A fylkene er at fylkeskommunene har langvarige, stabile og institusjonaliserte samarbeidsrelasjoner med regionene i nabolandene gjennom ulike organisasjoner. Flere av disse organisasjonene (grensekomiteene) er viktige prosjektutviklingsarenaer. Fylkeskommunene deltar i styringskomiteene for Interreg A-programmene som tar de formelle beslutningene om prosjektene. Interreg A-programmene er en viktig finansieringskilde for at disse grenseregionale samarbeidsrelasjonene kan drive felles utviklingsarbeid.

Alle fylkeskommunene understreker at Interreg A-midlene er søkbare midler for andre instanser i fylkene, og de bistår søkerne i prosessen. Flere av fylkeskommunene gir også uttrykk for at de ikke ser Interreg A som et virkemiddel for å bygge opp egen stab og ekspertise innenfor regionalutviklingsfeltet. De tre nordligste av de fylkeskommunene vi har intervjuet gir klart uttrykk for at Interreg A-midlene er viktig for å stimulere til samarbeid og utviklingsarbeid i grenseregionene i regi av andre lokale instanser i fylket og da gjerne de som har eierskap til utfordringene.

Praksis er noe forskjellig når det gjelder fylkeskommunens egen deltakelse i A-prosjekter. Her er igjen Nordland og Østfold egnet som eksempler for å illustrere variasjonsbredden. Nordland fylkeskommune som har et parlamentarisk system, deltar av prinsipp ikke i A-prosjekter hverken som prosjekteier eller direkte i styringen av prosjektene, men de deltar som observatører i flere prosjekter. Årsaken er at fylkeskommunen ikke ønsker å bevilge midler til egne prosjekter og samtidig vurdere prosjektene underveis og i etterkant. I Østfold var det forholdsvis vanlig at fylkeskommunen deltok i A-prosjekter, men det var kommunene i Østfold som sto som prosjekteier av de fleste Interreg A-prosjektene. I Østfold fylkeskommune er det en egen administrasjon som er forvaltningsmyndighet for KRD-midlene til deler av Interreg III A Sverige – Norge programmet. Fylkespolitikere sitter i styringskomiteen for programmet. Det er også vanlig at fylkespolitikere fra Østfold følger prosjektene som fylkeskommunen bevilger midler til gjennom å sitte i styringsgruppen for prosjektene. Østfold opplever ikke at egen deltakelse i prosjekter der fylkeskommunen også har et forvaltningsansvar som problematisk.

Hedmark fylkeskommune har lignende praksis som Østfold fylkeskommunen når det gjelder egen deltakelse i Interreg A-prosjekter, og her har ledelsen i internasjonal avdeling i tillegg vært svært bevisst på å utnytte de muligheter alle de tre Interreg-programmene gir. Sør-Trøndelag og Troms plasserer seg i en mellomkategori i mellom Nordland fylkeskommunes praksis og Østfold/Hedmark sin praksis når det gjelder Interreg A-programmene. Et forsøk på å lage prinsipielle praksiskategorier når det gjelder fylkeskommunenes bruk av Interreg A-virkemidlet er skissert under:

- En *bottum-up praksis* basert på lokale instansers forslag til Interreg A-prosjekter der forankring til fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid skjer gjennom bistand i søknadsutforming og jevnlig oppfølging basert på prosjektrapporteringen.
- En *egenregi-praksis* der fylkeskommunen fremmer egne Interreg A-prosjekter i tråd med fylkesplaner og regionale utviklingsplaner og styrer prosjektene gjennom egne prosjektdeltakere og politikere i styringsgruppen.

Nordland fylkeskommune plasserer seg klart innenfor den første praksisen, mens Østfold og Hedmark fylkeskommuner har større innslag av en egenregi-praksis. Sør-Trøndelag og Troms fylkeskommuner ligger også tett opp til en bottum up praksis. På den måten kan en si at både Østfold og Hedmark fylkeskommuner har proaktive rolle når det gjelder bruk av Interreg A-programmene, mens de andre tre fylkene i større grad inntar en forvaltningsrolle.

Interreg B og C

Mens fylkeskommunenes deltakelse i Interreg A-programmene kan ses på som en del av disse fylkeskommunenes horisontale *nordifisering* utgjør deltakelsen i Interreg B og C-programmene en del av fylkeskommunenes horisontale *eupeisering*. Lignende mønster for Interreg-programmene kan en for øvrig finne i regioner i andre deler av Europa. Mange av de norske fylkeskommunene har en egen internasjonal avdeling som koordinerer arbeidet i forhold til Interreg. Deltakelse i Interreg B- og C-programmene, i styringskomiteer og overvåkningskomiteer for de ulike B-programmene og i Nordsjøkommisjonen, og Østersjøkommisjonen utgjør en viktig del av fylkeskommunenes internasjonale engasjement. Deltakelse i CPMR (Conference of Peripheral Maritime Regions) og AER (Assembly of European Regions) er også en arena for fylkeskommunenes internasjonale arbeid som flere fylkespolitikere tar del i. Nordsjø- og Østersjøkommisjonen er for øvrig geografiske kommisjoner innen CPMR-systemet. Samlet sett bidrar dette til at fylkeskommunene og fylkespolitikere har mange muligheter der de kan delta i europeisk samarbeid. Til tross for variasjoner i engasjement mellom de ulike fylkeskommunene er den generelle oppfatningen ut fra de intervjuene som er foretatt, at de nå har et bevisst forhold til europeisk samarbeid og at deltakelsen i ulike fora er godt forankret i strategier som er utformet i fylkeskommunene.

Østlandssamarbeidet, Vestlandsrådet og Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag er viktig for koordinering mellom fylkeskommunene og for prosjektutvikling. Disse samarbeidene har vært særlig viktig for utviklingen av flere av de landsdelsdekkende prosjektene med deltakelse fra mange av fylkene i en landsdel. For en del av fylkeskommuner har dette ført til at de landsdelsdekkende Interreg-prosjektene er svakere forankret til det regionale utviklingsarbeidet i fylkeskommunene enn hva som er tilfelle for Interreg-prosjekter som den enkelte fylkeskommune har utviklet selv.

De fleste fylkeskommunene gir imidlertid uttrykk for at de nå er påpasselige med å sikre at de Interreg B- og C-prosjektene de deltar i er godt forankret til det regionale utviklingsarbeidet. Dette innebærer at prosjektene benyttes strategisk. Eksempler på dette er samferdselsprosjekter som tar tak utfordringer som krever at større geografiske enheter enn ett fylke samarbeider og prosjekter for å utvikle nye løsninger og tilnærminger innenfor naturbasert turisme. Samtidig kreves det mye arbeid, erfaring og profesjonalitet for å utforme prosjektene som passer i forhold til de ulike B-programmene.

For grenseregionene kan det hevdes at prosjektporteføljen i Interreg A-programmene og de institusjonaliserte samarbeidene er blitt en stabil, dynamisk og integrert del av det regionale utviklingsarbeidet i fylkeskommunene. Dette er for øvrig i tråd med de

konklusjoner som Moen og Skålnes (2005) trekker for Interreg-programmene mer generelt. A- programmene og prosjektene har i all hovedsak har en nordisk språklig plattform, noe som fører til at brukerterskelen er lavere enn for B- og C-programmene. Det at Interreg-programmene nå har en økonomisk ramme som strekker seg over hele 7 år gir gode muligheter for å benytte de strategisk i forhold til det regionale utviklingsarbeidet. For prosjektporteføljen i Interreg B- og C-programmene varierer integrasjonen i det regionale utviklingsarbeidet både mellom fylkeskommuner og tema. Dette har sammenheng med at det er relativt få prosjekter hver fylkeskommune deltar i og at de er internasjonale / transnasjonale og noe mindre anvendte i sin karakter enn A-prosjektene. Samtidig er det mange eksempler på at B- og C-prosjektene er strategiske og bidrar til å løfte det regionale utviklingsarbeidet faglig og til å øke fylkeskommunens bidrag til samfunnsutviklingen regionalt og nasjonalt.

5 Oppfølging av interregprosjektene

Dette kapitlet dreier seg om hvordan interregprosjektene er fulgt opp i fylkeskommunene og hos andre instanser. I intervjuene med informantene fra prosjektene ble det stilt mange forskjellige spørsmål om hvordan prosjektene var fulgt opp. Det dreide seg om prosjektet var videreført i nye Interreg-prosjekt, om kompetansen ervervet gjennom prosjektdeltakelsen var opprettholdt i fylkeskommunen og om prosjektnettverkene og samarbeidsrelasjonene som ble opprettet i prosjektene, er blitt opprettholdt. Et fjerde tema var om prosjektet var fulgt opp gjennom økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, etablering av infrastruktur eller andre tiltak. Det femte temaet spørsmålene dreide seg om var om prosjektet var fulgt opp gjennom politiske vedtak, om det hadde vært politiske initiativ eller om det var konkrete eksempler på politiske veivalg som var blitt påvirket av Interregprosjektet. Denne inndelingen av spørsmålene om oppfølging av interregprosjektene i fylkeskommunen og andre instanser gjenspeiles i underkapitlene. Til slutt i hvert underkapittel drøftes det om den aktuelle oppfølgingsformen fører til en endring av innrettingen av regionalt utviklingsarbeid, videre om den kan ses på som er en form for europeisering og om oppfølgingen er resultat av organisatorisk læring. I underkapittel 5.6 oppsummeres de ulike formene for oppfølging av Interreg-prosjektene. I rapportens vedlegg 1, 2 og 3 er oppfølgingen av hvert enkelt Interreg-A, B og C-prosjekt beskrevet.

5.1 Oppfølging gjennom nye Interreg-prosjekt?

Både i Interreg-A, B og C-programmene er det vanlig at partnerne søker om nye Interreg-prosjekt som en videreføring av hele eller deler av prosjektet. Av de 44 prosjektene vi har studert er 4 av Interreg A-prosjektene og 11 av Interreg B-prosjektene dvs. samlet sett 1/3 av prosjektene oppfølginger av prosjekter som ble gjennomført i Interreg II-perioden eller i begynnelsen på Interreg III-perioden.

De prosjektene vi har studert har en høyere oppfølgingsrate. Av de 16 Interreg A-prosjektene er 4 fulgt opp gjennom nye Interreg-prosjekt der fylkeskommunen deltar, mens 3 er fulgt opp gjennom Interreg-prosjekt hos andre instanser. For de 22 Interreg B-prosjektene er 13 fulgt opp gjennom nye Interreg-prosjekter der fylkeskommunen deltar. I fire av disse oppfølgingsprosjektene er den tematiske koblingen forholdsvis svak til det Interreg-prosjektet vi har undersøkt. Ett av Interreg B-prosjektene har resultert i nye Interreg-prosjekter hos andre instanser. Interreg C-prosjektene er ikke fulgt opp gjennom nye Interreg-prosjekter, men i ett tilfelle ble det søkt om et nytt Interreg C-prosjekt.

Tar vi i betraktning oppfølging både hos fylkeskommunen og hos andre instanser, er om lag halvparten av interregprosjektene fulgt opp gjennom nye Interreg-prosjekter. Enkelte av prosjektene eksempelvis Nordlig Maritim Korridor, North Sea Cycle Route 2 og Canal Link er fulgt opp gjennom flere Interreg-prosjekter.

Tabell 5.1 viser de Interreg-prosjektene som er fulgt opp gjennom nye Interreg-prosjekter. Tabellen viser om oppfølgingen er en direkte videreføring eller om det er

andre typer koblinger. De skraverte radene er Interreg A-prosjekter. Prosjekter i kursiv innebærer at de nye Interreg-prosjektene skjer i regi av andre instanser i fylket (eller landsdelen for LU sitt vedkommende)

Tabell 5.1 Kobling til nye Interreg-prosjekter hos fylkeskommunen eller andre

Case-prosjekt	Fylke	Kobling	Nytt prosjekt	Program
Hälsökällan	Østfold	Tematisk	HEPRO	III B BSR
Ny jernbane Oslo-Gøteb.	Østfold	Tematisk	COINCO-NORTH	IV A ØKS
Countryside Recreation	Hedmark	Direkte	The Scandinavian way	IV A
M. Public Administration	Hedmark	Direkte	MPA	IV A
<i>Fiske langs Krutfjellvegen</i>	<i>Nordland</i>	<i>Direkte</i>	<i>Krutfjellv. –lokal fjellkultur</i>	<i>III A</i>
<i>MidtSkandia Tverrkom</i>	<i>Nordland</i>	<i>Direkte</i>	<i>M. Kom. & Sammanhållning</i>	<i>IIIA BA</i>
<i>Crossmedia Design Norr</i>	<i>Nordland</i>	<i>Direkte</i>	<i>CM Design reiselivsnæring</i>	<i>IV A BA</i>
Canal Link	Telemark	Direkte	Water Ways Forward	IV C
Forum Skagerak II	Østfold	Direkte	Hav møter land	IV A ØKS
<i>N. Maritim Korridor I</i>	<i>LU</i>	<i>Direkte</i>	<i>N. Maritim Korridor II</i>	<i>III B NP</i>
N. Maritim Korridor I	S-Trøndelag	Direkte	N. Maritim Korridor II	III B NSR
N. Maritim Korridor I	Sogn og Fj.	Direkte	Safety at Sea	III B NSR
N. Maritim Korridor II	Rogaland	Direkte	StratMos	IV B NSR
N. Maritim Korridor II	Vest-Agder	Direkte	StratMos	IV B NSR
N. Maritim Korridor II	Troms	Direkte	StratMos	IV B NSR
N.S. Cycle Route 2	Rogaland	Deltema	Coast Alive	IV B NSR
N.S. Cycle Route 2	Hordaland	Deltema	Coast Alive	IV B NSR
N.S. Cycle Route 2	Vest-Agder	Deltema	Coast Alive	IV B NSR
N.S. Cycle Route 2	Østfold	Deltema	Rekreative ruter	IV A ØKS
PIPE	Østfold	Tematisk	Innovation Circle	III B BSR

I tabellen over er koblingen mellom ”vårt” case-prosjekt og det nye Interreg-prosjektet skjønnsmessig klassifisert som direkte, tematisk eller deltema. *Direkte* innebærer at det nye Interreg-prosjektet på en eller annen måte er et resultat av case-prosjektet enten gjennom at hele eller deler av prosjektaktivitetene videreutvikles og at deler av partnergruppen fortsetter samarbeidet. *Tematisk* innebærer at en viktig del av det nye Interreg-prosjektet dreier seg om det samme tema eller de samme utfordringer som case-prosjektet, men at det ikke er en direkte videreføring. Kategorien *deltema* indikerer at det nye Interreg-prosjektet trekker med seg deler av tematikken eller utfordringene fra case-prosjektet. Tabellen viser at koblingen mellom våre case-prosjekt og oppfølgingsprosjektene er direkte for halvparten av prosjektene, mens den er tematisk for den andre halvdel. I begge tilfeller er oppfølgingen gjennom nye prosjekter i fylkeskommunen eller andre instanser en indikasjon på at kompetansen beholdes og i de fleste tilfeller at samarbeid og nettverk med partnerne opprettholdes.

For en del av prosjektene både innenfor Interreg A- og Interreg B-programmene er prosjektene en del av en portefølje av forutgående og påfølgende prosjekter. For Interreg A-prosjektene kan dette henge sammen med at prosjektene er koblet til et langvarig og institusjonalisert samarbeid med naboregioner i Sverige om å løse felles

utfordringen på begge sider av grensene. For B-programmene er nok forklaringene mer sammensatt, dels dreier det seg om at prosjektsamarbeidet har fungert og levert resultater og dels om at prosjektene tar opp utfordringer som er i samsvar med de regionale programmenes prioriteringer.

En beslutning i fylkeskommunen om å delta i oppfølgingsprosjekt med de samme partnerne kan også ses på som en indikasjon på at det tidligere prosjektsamarbeidet har fungert godt og gitt ønskede resultater. Det kan imidlertid også være et uttrykk for at utfordringene ikke er løst og at et nytt Interreg-prosjekt er en for fylkeskommunen god og kostnadsbesparende måte å arbeide med disse problemstillingene på.

Endrer oppfølging gjennom nye Interreg-prosjekt innretningen av regionalt utviklingsarbeid i fylkeskommunene?

38 av de 44 case-prosjektene er på en eller annen måte i samsvar med eksisterende prioriteringer i fylkeskommunene og kan dermed sies å være en oppfølging av eksisterende politikk. Ut fra en slik betraktning kan en si at Interreg-deltakelsen ikke har ført til endring i innretningen på regionalt utviklingsarbeid. Den samme kan også gjøres for oppfølgingen gjennom nye Interreg-prosjekt det vil si at denne type oppfølging ikke representerer en endring av innretningen på regionalt utviklingsarbeid, men en videreføring av eksisterende innretning. Interreg-prosjektene kan imidlertid også betraktes på andre måter.

Interreg-prosjektene er i varierende grad et resultat av interne prioriteringer og ideer i fylkeskommunene. I mange tilfeller er deltakelsen i Interreg-prosjekter resultat av invitasjoner fra andre regioner, og i mange tilfeller er prosjektideene utviklet utenfor fylkeskommunen. Dette er eksempler på *ekstern prosjektgenerering*. Deltakelsen finansieres i stor grad med eksterne midler. Spørsmålet om fylkeskommunen skal delta i konkrete Interreg-prosjekter er for de fleste fylkeskommunene vanligvis ikke en del av den årlige ordinære prosessen i fylkeskommunen om prioritering av hvordan regionale utviklingsmidler skal benyttes.² Interreg-prosjekter der fylkeskommunen selv ikke er lead-partner kommer dermed ofte inn via et sidespor i forhold til den ordinære prioriteringsdiskusjonen. Beslutningene om prosjektene blir innvilget tas også i instanser utenfor fylkeskommunene. Ut fra en slik betraktning kan en hevde at oppfølging gjennom nye Interreg-prosjekter i en del tilfeller representerer en videreføring av prioriteringer foretatt utenom den ordinære prioriteringsdiskusjonen i fylkeskommunene. Det kan ses på som uheldig at spørsmål om deltakelse i Interreg-prosjektene og oppfølging gjennom nye Interreg-prosjekt ikke er en integrert i en helhetlig prosess der de folkevalgte prioriterer det øvrige regionale utviklingsarbeidet.

Fra noen av fylkeskommunene er det gitt uttrykk for at dersom Interreg A-midlene var frie, og ikke øremerkede midler med delegert forvaltning fra KRD, er det ikke sikkert at fylkeskommunen ville benyttet disse til Interreg-prosjektet. Det er også eksempler på at

---

² For noen av fylkeskommunene i Sør-Norge som deltar i Interreg A-programmene, er imidlertid spørsmål om bruk av Interreg-midlene en integrert del av den overordnede og langsiktige strategiske planleggingen.

Interreg-deltakelsen gir utfordringer for fylkeskommunens fordeling av innsats mellom ulike geografiske områder i fylket fordi grenseregionale Interreg-prosjekter er mye større enn ordinære fylkeskommunale prosjekter. På den måten kan oppfølging gjennom nye Interreg-prosjekter påvirke prioriteringene for øvrige regionale utviklingsmidlene. På den annen side oppfattes øremerkingen av midler fra KRD til de ulike Interreg A-programmene å gi økonomiske begrensninger for fylkeskommunenes egne bevilgninger til prosjektene og kan på den måten bidra til mindre bevilgninger til Interreg-prosjekter.

Finansieringsmodellen for Interreg-prosjektene kan bidra til at nye Interreg-prosjekter blir en økonomisk sett attraktiv måte å følge opp eksisterende Interreg-prosjekter på. Således representerer Interreg-ordningen stimulans til å videreføre prosjektene. Flere av Interreg-prosjektene særlig innenfor samferdselsfeltet og utdanningsfeltet tar opp utfordringer der det er instanser på nasjonalt nivå som har myndighet til å gjøre noe med disse utfordringene. Mange av case-prosjektene innenfor disse to feltene er oppfølginger av tidligere Interreg-prosjekt og følges også opp gjennom nye Interreg-prosjekt. På den måten kan en si at det innen samferdsels- og utdanningsfeltet har oppstått en Interreg-finansiert utvidelse av fylkeskommunens politikkkutformingsarena som i varierende grad er koblet til det øvrige regionale utviklingsarbeidet. Samtidig er disse prosjektene en respons på programmene som uttrykker den gjeldende politikk for europeisk samarbeid innen ulike områder. I et slikt perspektiv kan denne type oppfølging fra fylkeskommunene oppfattes som en tilpasning til europeisk politikk (Knill og Lehmkuhl, 2002).

Denne empirien illustrerer på et generelt plan at oppfølging av Interreg-prosjekt som tematisk sett ligger i ytterkant av fylkeskommunenes tradisjonelle ansvarsområder, gjerne skjer gjennom nye Interreg-prosjekt. En del av forklaringen på dette antas å være at denne type prosjekter ikke ville få midler i en intern prioritering i fylkeskommunen. Samtidig er det flere eksempler på at samferdselsprosjekter blir mer relevant når de ses i et landsdelsperspektiv, og det er nettopp dette B-programmene er etablert for.

For Interreg A-programmene er oppfølging gjennom nye Interreg A-prosjekter også en måte viderefører eksisterende samarbeid med regioner på andre siden av grensen. I flere tilfeller er det gitt uttrykk for at Interreg-prosjektene fyller de formelle samarbeidsavtalene mellom fylkeskommunene og naboregioner med konkret innhold. Således representerer nye Interreg-prosjekter en måte å implementere eksisterende politikk på.

En konklusjon på drøftingene overfor er at oppfølging av Interreg-prosjekt gjennom nye Interreg-prosjekt representerer en videreføring av en del av fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid som finansielt og politisk er koblet opp eksternt. Således endres ikke innrettingen av det regionale utviklingsarbeidet. Oppfølgingen av case-prosjektene gjennom nye Interreg-prosjekt kan også sies å representere en videreføring av den horisontale europeiseringen av fylkeskommunenes regionale utviklingsarbeid (jamfør kapittel 2.1) og en vertikal europeisering ved at Interreg-prosjektene også representerer en form for implementering av EUs regionalpolitikk slik den er formulert i de ulike Interreg-programmene. I forhold til de teoretiske perspektivene om organisasjonslæring kan oppfølging gjennom deltakelse i nye Interreg-prosjekt der dette er et resultat av egne mål og strategier, eksempelvis der fylkeskommunen er lead partner, ses på som et resultat av dobbeltkretslæring.

5.2 Er kompetansen opprettholdt i fylkeskommunen?

Deltakelse i Interreg-prosjekter krever at deltakerne viser engasjement og benytter sin arbeidstid på prosjektarbeid. Når prosjektet er ferdigstilt, er vanligvis kompetansen på det tema prosjektet dreide seg om økt. Dersom prosjektdeltakerne fortsetter i sin jobb i fylkeskommunen innenfor samme tema kan det være en indikasjon på at engasjementet innenfor temaet opprettholdes. Dersom det opprettes nye stillinger innenfor temaet, er dette en indikasjon på at engasjementet innenfor temaet øker. På den annen side vil prosjektdeltakere som slutter eller prosjektengasjerte som ikke fortsetter i fast stilling i fylkeskommunen, være en indikasjon på at fylkeskommunens engasjement reduseres og at kompetansen ikke opprettholdes. Hachmann (2008) sier blant annet at læring på individnivå som ikke er forankret i de respektive institusjonene vil gå tapt dersom individene forlater institusjonen.

Deltakelsen i Interreg-prosjektene fra fylkeskommunene sin side varierer. Det utgjør eksempelvis stor forskjell om fylkeskommunen er lead partner eller partner. For noen av Interreg A-prosjektene er fylkeskommunens rolle begrenset til kun å være saksbehandler for prosjektsøknaden. Dette innebærer vanligvis at fylkeskommunen bidrar i utviklingen av søknaden, bevilger midler til prosjektet, vurderer søknaden og sender anbefalingen videre til styringskomiteen for det spesifikke grenseregionale program-samarbeidet. Gjennomføringen av prosjektet overlates da til andre instanser. Dette gjelder for de fire Interreg A-prosjektene i Nordland (jf tabell 3.1) samt i prosjektet Akvakultur Murmansk i Troms. Disse prosjektene har i begrenset grad bidratt til å bygge opp kompetanse i fylkeskommunen, men dette har derimot skjedd i andre instanser. I andre tilfeller har fylkeskommunens engasjement begrenset seg til økonomisk og administrativ styring (eksempelvis for Med joik som utgangspunkt).

Interreg-deltakelsen fra fylkeskommunen varierer også på andre måter. I 19 av prosjektene har fylkeskommunen kun benyttet egne fast ansatte til gjennomføring av fylkeskommunens oppgaver i prosjektet. I 5 av prosjektene har fylkeskommunen benyttet seg av en kombinasjon mellom egne faste ansatte og prosjektansatte, mens det i 2 av prosjektene er benyttet en kombinasjon av egne faste ansatte og innleide personer fra andre virksomheter. I 9 av prosjektene har fylkeskommunene benyttet en kombinasjon av egne faste ansatte og ansatte i andre virksomheter for å gjennomføre prosjektet. I 4 av prosjektene har fylkeskommunen benyttet prosjektansatte til å gjennomføre fylkeskommunens oppgaver i prosjektet og i 5 av prosjektene er prosjektene gjennomført av instanser utenfor fylkeskommunen. Variasjonen når det gjelder hvordan fylkeskommunene bemanner opp prosjektene; fast ansatte, prosjektansatte, innleide eller via instanser utenfor fylkeskommunen har betydning for om det utvikles kompetanse og engasjement på temaet i fylkeskommunen. Vi har undersøkt om deltakerne i Interreg-prosjektet fortsetter i fylkeskommunen eller om de går over i annen virksomhet.

Tabell 5.2 viser prosjekter der (a) de interne prosjektdeltakerne fra fylkeskommunen fortsatt arbeider i fylkeskommunen med samme tema og (b) der prosjektansatte er blitt fast ansatt til å arbeide med dette tema og (c) der fylkeskommunen har ansatt flere personer innenfor dette tema.

Tabellen viser at for 32 av 44 Interreg-prosjekter () arbeider Interreg-deltakerne (enten fast ansatte eller prosjektansatte i fylkeskommunen) fortsatt i fylkeskommunen med de samme tema. Det er imidlertid betydelig variasjon mellom disse når det gjelder omfang av engasjement innenfor prosjekt-temaet både i prosjektperioden og etterpå.

Tabell 5.2 Opprettholdelse av kompetanse og engasjement i fylkeskommunen

Case-prosjekt	Fylke	Internt ansatt fortsetter i fk	Prosjektansatt fast ansatt	Ny stilling innen tema
Hälsökällan	Østfold			
Ny jernbane Oslo-Gøteborg	Østfold			
Kungspilen Implementering	Hedmark			
Countryside Recreation	Hedmark			
Tilvekstkorridoren	Hedmark			
M of Public Administration	Hedmark			
Kulturbuss uten grenser	S-Trøndelag			
Flyglinje Luleå – Tromsø	Troms			
Big Lakes II	Hedmark			
Canal link	Telemark			
Forum Skagerak	Østfold			
Hi Trans	Rogaland			
Metropolitan areas +	Østfold			
Metropolitan areas +	Telemark			
Nature Based Tourism	LU			
Nordlig Maritim Korr. II	Rogaland			
Nordlig Maritim Korr. II	Vest-Agder			
Nordlig Maritim Korr. I	LU			
Nordlig Maritim Korr. II	Troms			
North Sea Cycle Route 2	Rogaland			
North Sea Cycle Route 2	Vest-Agder			
North Sea Cycle Route 2	Østfold			
Northern Potentials	LU			
PIPE	Østfold			
NAM IIC	Sogn og Fj.			
SEAGIS IIC	Hordaland			
Aquareg III C	S-Trøndelag			
Euromountain Net IIC	Telemark			
Euromountain Net IIC	Sogn og Fj.			
Marema IIC	Hedmark			
Enable	Hordaland			
Enable	Sogn og Fj			

For 5 av prosjektene er prosjektansatte på Interreg-prosjektet ansatt i faste stillinger i fylkeskommunen (inkludert LU) etter at Interreg-prosjektet er avsluttet for å arbeide med temaet. Dette er en indikasjon på at fylkeskommunen har økt sin kompetanse og sitt engasjement innenfor temaet i forhold til situasjonen før Interreg-prosjektet ble startet.

For 4 prosjekter er det opprettet nye faste stillinger innenfor prosjekt-temaet i etterkant av at Interreg-prosjektet er avsluttet samtidig som den ansatte i fylkeskommunen som arbeidet med Interreg-prosjektet fortsetter i fylkeskommunen. Dette indikerer at fylkeskommunen øker sin engasjement og kompetanse innenfor prosjekt-temaet.

For 9 av 44 prosjekter sitt vedkommende er det dermed klare indikasjoner på at fylkeskommunene (inkludert LU) har økt sin kompetanse og sitt engasjement innenfor prosjekt-temaet.

For de øvrige 12 Interreg-prosjektene der fylkeskommunen ikke har ansatte som arbeider med prosjekt-temaet er det slik at disse enten i hovedsak er gjennomført fullt ut av instanser utenfor fylkeskommunen (5 prosjekter), eller så har ansatte i fylkeskommunen sluttet (4 prosjekter) eller arbeider ikke lenger med dette tema (3 prosjekter). For 7 av Interreg-prosjektene er det dermed indikasjoner på at den kompetansen fylkeskommunen ervervet i Interreg-prosjektet ikke lenger er til stede.

Av de 35 prosjektene der egne faste ansatte ble benyttet alene eller sammen med andre til å gjennomføre fylkeskommunens oppgaver i prosjektet fortsetter 27 å arbeide i fylkeskommunen med samme tema.

Endres innretningen av det regionale utviklingsarbeidet i fylkeskommunene når Interreg-kompetansen opprettholdes?

Oppfølging i form nye faste stillinger er i motsetning til oppfølging i form av nye Interreg-prosjekt en oppfølging som fylkeskommunen må finansiere helt selv. Nye faste stillinger er også uttrykk for en langvarig satsing i motsetning til infrastrukturiltak eller prosjekt.

For 9 av case-prosjektene er det registrert en oppfølging i form av økt kompetanse og engasjement innenfor prosjekt-temaet gjennom opprettelse av nye faste stillinger. Dette kan oppfattes som *en endring av innretningen på regionalt utviklingsarbeid* ved at noen tema og kompetansefelt blir prioritert opp. For neste like mange av case-prosjektene (8) kan det registreres at fylkeskommunenes kompetanse og engasjement reduseres innenfor prosjekt-temaet. Dette kan på lik linje som i det forrige tilfelle oppfattes som en endring av innretningen på regionalt utviklingsarbeid ved nedprioritering av prosjekt-temaet.

Ut fra det empiriske materialet ser det ut til at det er flere, og i de fleste tilfeller sammensatte årsak-virkningssammenhenger som kan forklare oppfølging i form av økt eller redusert kompetanse og engasjement.

I enkelte tilfeller ser det ut til at Interreg-prosjektet har vært så vellykket i seg selv at det har lagt grunn for en videreføring i form av nye stillinger i fylkeskommunen. Eksempler her er Hälsökällan i Østfold og Nature Based Tourism i LU. I andre tilfeller er det ytre forhold eksempelvis nye pålagte oppgaver (Forum Skagerak Østfold – Vanddirektivet)

og prioritering av samfunnsmessige utfordringer (Hi Trans i Rogaland og Nordlig Maritim Korridor i LU). Det er også en tendens at fylkeskommunen har vært lead partner i case-prosjekt der det er registrert oppfølging i form av nye stillinger.

I flere av tilfellene der prosjektansatte i case-prosjektet har fått fast stilling kan en også si at case-prosjektet har fungert som en kvalifisering for fast ansettelse innenfor dette temaet. Således fungerer Interreg-prosjektene også som ”prøveansettelser” og der vedkommende lykkes kan det resultere i fast ansettelse.

I de tilfeller der det er registrert en reduksjon av fylkeskommunens engasjement og kompetanse er dette innenfor tema en kan plassere i ytterkanten av fylkeskommunens ansvarsområde og i de fleste tilfeller har ikke fylkeskommunen vært lead partner i disse prosjektene. Reduksjon av kompetanse og engasjementet har også for flere av case-prosjektene sammenheng med at prosjektdeltakeren sluttet i fylkeskommunen.

Hachmann (2008) hevder at prosjektdeltakerne bør kommunisere prosjektets mål, funn og resultater til kollegaene innad i institusjonen, for eksempel i egnede fora med informasjonsspredning som formål for å sikre organisatorisk læring. For om lag halvparten av case-prosjektene skjer en aktiv formidling av erfaringer med Interreg-prosjektet internt i fylkeskommunen i avdelingsmøter og lignende. Dette betyr at kunnskap både om prosjektets tema og Interreg-arbeid blir spredt i fylkeskommunen ut over de som deltok i prosjektene. Dette bidrar også til at kompetanseeffekten av deltakelse i Interreg-prosjekter i disse tilfellene utvides.

Den empiriske gjennomgangen viser som nevnt at deltakelse i Interreg-prosjekter følges opp med nye faste stillinger i 20 % av case-prosjektene. Denne form for oppfølging synes å være resultat av en bevisst politisk prioritering av innrettingen av det regionale utviklingsarbeidet internt i fylkeskommunen eller LU. Flere andre ytre forhold (nasjonale og regionale utfordringer) enn et vellykket Interreg-prosjekt må være til stede før denne type oppfølging finner sted. Ut fra et slikt resonnement kan denne form for oppfølging sammenlignet med oppfølging gjennom nye Interreg-prosjekt ikke ses på som en del av europeiseringen av det regionale utviklingsarbeidet.

Kompetanseeffekten av fylkeskommunens deltakelse i Interreg-prosjekt gjelder på den ene siden den faglige kompetansen knyttet til det tema prosjektet dreier seg om. Her ser det ut til at denne kompetansen for $\frac{3}{4}$ av case-prosjektene utnyttes i fylkeskommunens utviklingsarbeid etter prosjektavslutning. På den andre siden gjelder kompetanseeffekten den mer generelle kompetansen som erverves i fylkeskommunen om det å delta i internasjonalt prosjektsamarbeid i regi av Interreg eller andre ordninger. Denne siste form for kompetanse representerer et *latent* potensial for framtidig deltakelse i Interreg og dermed og et potensial for internasjonalisering / europeisering av fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid. Samlet sett bidrar både en opprettholdelse og av utvikling av den prosjektgenererte kompetansen til varige endringer av innrettingen av det regionale utviklingsarbeidet.

5.3 Opprettholdes nettverkene og samarbeidsrelasjonene?

Felles for alle Interreg-prosjektene er at det på en eller annen måte dreier seg om samarbeid mellom ulike regioner. Gjennom prosjektene etableres det en prosjektorganisasjon med partnere fra ulike regioner. Både medarbeidere, ledere og politikere fra fylkeskommunene vil kunne delta i dette samarbeidet og det vil kunne etableres ulike former for nettverk i løpet av prosjektperioden. Når Interreg-prosjektet avsluttes vil også prosjektnettverkene ofte oppløses. I mange tilfeller har imidlertid samarbeidspartnerne funnet det formålstjenelig å opprettholde nettverkene og samarbeidet med alle eller enkelte av partnerne. I noen tilfeller har fylkeskommunen funnet det hensiktsmessig å formalisere samarbeidet gjennom formelle samarbeidsavtaler med partnerne.

Tabellene under viser hvordan oppfølging av prosjektene har vært når det gjelder videreføring av prosjektnettverkene og formalisering av samarbeidet med partnerne. Mørk skraver i kolonnen *faglig samarbeid* viser at prosjektdeltakerne i fylkeskommunen fremdeles har faglig kontakt med en eller flere av partnerne i prosjektet. Mørk skraver i kolonnene for *ledelses- og politikernettsverk* viser at slike nettverk er videreført etter prosjektet er avsluttet, mens mørk skraver i kolonnen *formelt samarbeid* indikerer at det er inngått en formell samarbeidsavtale mellom fylkeskommunen og en eller flere av prosjektpartnerne innenfor temaet.

Tabell 5.3 Opprettholdelse av prosjektnettverk og samarbeid i fylkeskommunen - Interreg A-prosjekter

Interreg III A-prosjekter	Fylke	Faglig samarbeid	Ledelses-nettverk	Politiker-nettverk	Formelt samarbeid
1. Hälsökällan	Østfold				
2. Økomuseum Grenseland	Østfold				
3. Ny jernbane Oslo	Østfold				
4. Grenseland 2005	Østfold				
5. Kungspilen Implementering	Hedmark				
6. M. of public administration	Hedmark				
7. Countryside Recreation	Hedmark				
8. Tilvekstkorridoren	Hedmark				
9. Med joik som utgangspunkt	Sør-Trøndelag				
10. Kulturbuss uten grenser	Sør-Trøndelag				
11. Fiske langs Kruttfjellvegen	Nordland				
12. MidtSkandia Tverrkom.	Nordland				
13. Crossmedia Design	Nordland				
14. Barents Veg	Nordland				
15. Flyglinje Luleå – Tromsø	Troms				
16. Akvakultur i Murmansk	Troms				

Tabellen viser at det faglige samarbeidet videreføres i 10 av 16 Interreg A-prosjekt, ledelses- og politikernettverk opprettholdes i 7 av prosjektene og det er etablert formelle samarbeidsavtaler i 9 av prosjektene etter prosjektavslutning. For de fem prosjektene i Nordland og Troms har mangel på opprettholdelse av prosjektnettverk og samarbeid sammenheng med at medarbeidere i fylkeskommunen ikke eller i svært begrenset grad deltok i gjennomføringen av prosjektene. For de prosjektene der det faglige samarbeidet er opprettholdt, men ikke ledelses- og politikernettverkene kommer dette av at disse nettverkene heller ikke var etablert i prosjektet.

Tabell 5.4 Opprettholdelse av prosjektnettverk og samarbeid i fylkeskommunen – Interreg B-prosjekter

Interreg II /III B-prosjekter	Fylke	Faglig samarbeid.	Ledelsesnettverk	Politikernettverk	Formelt samarbeid.
17. Big Lakes II	Hedmark				
18. Canal Link	Telemark				
19. Forum Skagerak	Østfold				
20. Hi Trans	Rogaland				
21. Metropolitan Areas +	Østfold				
22. Metropolitan Areas +	Telemark				
23. Nature Based Tourism	LU				
24. NAM (IIC)	Sogn og Fj.				
25. Nordlig Maritim Korridor I	LU				
26. Nordlig Maritim Korridor I	Sør-Trøndelag				
27. Nordlig Maritim Korridor I	Sogn og Fj.				
28. Nordlig Maritim Korridor II	Rogaland				
29. Nordlig Maritim Korridor II	Vest-Agder				
30. Nordlig Maritim Korridor II	Troms				
31. North Sea Cycle Route II	Rogaland				
32. North Sea Cycle Route II	Hordaland				
33. North Sea Cycle Route II	Vest-Agder				
34. North Sea Cycle Route II	Østfold				
35. Northern Potentials	LU				
36. PIPE	Østfold				
37. SEAGIS	Hordaland				
38. Water Cities	Telemark				

Tabellene over viser at det faglige samarbeidet med en eller flere av partnerne opprettholdes i 12 av 22 Interreg B-prosjekter etter prosjektavslutning, ledelses- og politikernettverk opprettholdes for 6 av prosjektene, og det etableres formelle samarbeidsavtaler mellom en eller flere av partnerne knyttet til temaet for 9 av prosjektene etter avslutning.

Tabell 5.5 Opprettholdelse av prosjektnettverk og samarbeid i fylkeskommunen – Interreg C-prosjekter

Interreg III C-prosjekter	Fylke	Faglig samarb.	Ledelses-nettverk	Politiker-nettverk	Formelt samarb.
39. Aquareg	Sør-Trøndelag				
40. Enable	Hordaland				
41. Enable	Sogn og Fj.				
42. Euromountain Net	Telemark				
43. Euromountain Net	Sogn og Fj.				
44. Marema	Hedmark				

Tabellen over viser at det faglige samarbeidet med en eller flere av partnerne opprettholdes i 4 av 6 Interreg C-prosjekter etter prosjektavslutning, ledelsesnettverk opprettholdes for 1 av prosjektene, politikernetverk for 3 av prosjektene og det etableres formelle samarbeidsavtaler mellom en eller flere av partnerne knyttet til temaet for 2 av prosjektene etter avslutning.

Endrer oppfølging gjennom opprettholdelse av nettverk og nye formelle samarbeidsavtaler innretningen på regionalt utviklingsarbeid?

Opprettholdelse og eventuelt formalisering av samarbeidsrelasjonene forholder seg naturlig nok noe forskjellig mellom Interreg A, B og C-programmene. I A-programmene er det vanligvis en stabil og langvarig samarbeidsrelasjon mellom regionene på begge sider av grensen og det er etablert formelle samarbeidsorganer for Interreg-programmene. I B-programmene vil samarbeidet mellom regionene være prosjektavhengig, men den geografiske avgrensningen av de ulike programmene kombinert med påfølgende programperioder gir også her muligheter for videreføring av tidligere samarbeid. I C-programmene er det færre institusjonelle føringer for videreføring av samarbeidsrelasjonen

Oppfølging av Interreg-prosjektene ved å opprettholde nettverkene og eventuelt etablere formelle samarbeidsavtaler kan bety i at innretningen på det regionale utviklingsarbeidet endres. Dette vil imidlertid være avhengig av nettverkens posisjon og betydning i det regionale utviklingsarbeidet og hvilket omfang samarbeidsavtalene har.

Intervjuene viser at det er lettere å vedlikeholde nettverk og samarbeid med partnere som er i geografisk nærhet (eksempelvis andre fylkeskommuner eller grenseregioner) enn med partnere lenger borte. Ulik styresett og kultur hemmer videreføring av nettverk. Samtidig er det slik at felles utfordringer og interesser kan overkomme avstander og kulturforskjeller, noe eksemplis oppfølgingen av Aquareg-prosjektet er et eksempel på.

For Interreg A-prosjektene som i stor grad dreier seg om å søke å løse felles grenseregionale utfordringer, er det etablert samarbeid på overordnet nivå gjennom grensekomiteer og ulike politiske og administrative samarbeidsorganer. Her fyller Interreg-prosjektene dette samarbeidet med innhold, og over mange år er dette samarbeidet blitt institusjonalisert som en integrert del av det regionale utviklings-

arbeidet. Når en har felles utfordringer i grenseregionene er samarbeid gjennom Interreg blitt et vanlig virkemiddel for å løse disse både for fylkeskommunene og for naboregionene. I Nordland er det mange eksempler på at nettverkene og samarbeidet også omfatter andre offentlige aktører på lokalt nivå.

For Interreg A-prosjektene bidrar opprettholdelse av nettverk og videreføring eventuelt etablering av nye formelle samarbeidsrelasjoner til en reinstitusjonalisering av det grense- og institusjonsoverskridende samhandlingen. Dermed endres også innrettingen på det regionale utviklingsarbeidet. Dette er i tråd med tidligere studier som peker på at det institusjonelle landskapet på regionalt nivå endrer seg mot større grad av nettverksamarbeid (Baldersheim og Øgård 2009). Dette kan også ses på som en form for horisontal nordifisering. Samtidig er det en videreføring av tidligere grenseregionalt samarbeid (Nordisk arbeidsgrupp 2).

For Interreg B og C-prosjektene kan opprettholdelse av nettverk og etablering av formelle samarbeidsrelasjoner representere en større endring av innrettingen på det regionale utviklingsarbeidet enn det en videreføring av det grenseregionale samarbeidet gjør. I en del tilfeller er endringen begrenset ved at det er samarbeid med andre norske partnere (fylkeskommuner) som institusjonaliseres eksempelvis i Østlandssamarbeidet (Metropolitan Areas +). I andre tilfeller dreier den formelle samarbeidsavtalen seg om å vedlikeholde prosjektresultater som for eksempel gjennom North Sea Cycle Route – nettverket. For andre Interreg-prosjekter som Nordlig Maritim Korridor, Aquareg og Enable er det etablert formelle samarbeidsavtaler som dreier seg om samarbeid med partnere i andre land ut over Interreg-prosjektets fokus. Dette kan ses på som eksempel på at Interreg bidrar til en institusjonalisering av en horisontal europeisering og kanskje om en trekker inn de formelle samarbeidsavtalene med regionene i Nordvest Russland en internasjonalisering av det regionale utviklingsarbeidet. På denne måten bidrar Interreg B- og C-prosjektene til at europeisk og internasjonalt samarbeid blir institusjonalisert som en del av det regionale utviklingsarbeidet.

I et organisasjonslæringsperspektiv vil det at fylkeskommunene behersker ulike former for faglig og politisk samarbeid med aktører fra regioner i andre land og til dels andre kulturer ses på som resultat av enkeltkretslæring der ansatte og administrativ/politisk ledelse har tilegnet seg nødvendig kompetanse. Det at prosjektnettverkene opprettholdes og formelle mange nye formelle samarbeidsavtaler inngås indikerer at denne type læring har funnet sted. Samtidig kan prioriteringen av nettverksamarbeid og formelle samarbeidsavtaler med regioner i andre land ses på som et resultat av dobbeltkretslæring der fylkeskommunen har tilpasset sine arbeidsformer med basis i positive erfaringer fra Interreg-samarbeid.

5.4 Økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, infrastruktur eller nye tiltak?

Oppfølging av interregprosjektene i fylkeskommunene eller hos andre instanser ut over det at ansatte fortsatt arbeider med prosjekt-temaet kan materialisere seg gjennom økte bevilgninger til oppfølging, i opprettelse av nye tjenestetilbud, i etablering av ny infrastruktur eller i at det gjennomføres andre typer tiltak (som ikke inngår i noen av

kategoriene av oppfølging som er nevnt tidligere). Økt bevilgning er kun tatt med dersom det gjelder bevilgninger som ikke gjelder nye Interreg-prosjekt, nye stillinger, nytt tjenestetilbud, infrastruktur eller nye tiltak. I tabellen under er de prosjektene som har hatt denne type oppfølging listet opp. Dersom oppfølgingen gjelder fylkeskommunen er det vist med mørk skravur, dersom den kun gjelder hos en annen instans er dette vist med lysskravur.

Tabell 5.6 Oppfølging av Interreg A-prosjekter: økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, ny infrastruktur eller nye tiltak hos fylkeskommunen eller andre instanser

Case-prosjekt	Fylke	Økt bevilgning	Tjenestetilbud	Infrastruktur	Nye tiltak
1. Hälsökällan	Østfold				
2. Økomuseum Grenseland	Østfold				
3. Ny jernbane Oslo-Gøteborg	Østfold				
4. Grenseland 2005	Østfold				
5. Kungspilen Implementering	Hedmark				
6. M. of Public Administration	Hedmark				
7. Countryside Recreation	Hedmark				
8. Tilvekstkorridoren	Hedmark				
9. Med joik som utgangspunkt	S-Trøndelag				
10. Kulturbuss uten grenser	S-Trøndelag				
11. Fiske langs Krutfjellvegen	Nordland				
12. MidtSkandia Tverrkom.	Nordland				
13. Crossmedia Design	Nordland				
14. Barents Veg	Nordland				
15. Flyglinje Luleå – Tromsø	Troms				
16. Akvakultur Murmansk	Troms				

Av de 16 Interreg A-prosjektene ser vi av tabellen at det for 13 prosjekter er oppfølging enten gjennom bevilgninger, tjenestetilbud, infrastruktur eller nye tiltak. For 7 av prosjektene (nesten halvparten) etableres nye tjenestetilbud. I de fleste tilfellene er dette en fortsettelse av Interreg-prosjektet, og da som en følge av at dette har vært oppfattet som vellykket. Eksempler på dette er:

- spesialtilpassede pedagogiske undervisningsprogram (Hälsökällan)
- masterprogram i ledelse (Master of Public Administration)
- vedlikehold av skilting og kulturminner (Økomuseum Grenseland)
- rutetilbud tog (Kungspilen implementering)
- rutetilbud buss (Barents Veg)
- bokbuss i sørsamiske områder (Kulturbuss uten grenser)
- undervisningstilbud i joik (Med joik som utgangspunkt).

For to av prosjektene er det registret at prosjektene har hatt betydning for oppfølging i form av ny infrastruktur. Det gjelder skilting og vedlikehold av kulturminner (Økomuseum Grenseland) og bygging av tunnel langs E-12 (Mittskandia Tverrkommunikasjon). For 7 av prosjektene er det registrert oppfølging i form av nye tiltak ut over nye Interreg-prosjekt, tjenestetilbud og infrastruktur. Eksempler på denne type tiltak er:

- drift av faglige nettverk (Hälsökällan)
- etablering av Koordineringsutvalg for Østfoldbanens vestre linje og ny InterCity-strategi (Ny Jernbane Oslo – Göteborg)
- Grensetrafikken-prosjektet (Kungspilen Implementering)
- regionale planer (Tilvekstkorridoren)
- arbeid med etablering av formell samarbeidsavtale mellom regionforbundet i Västerbotten og Nordland fylkeskommune
- forsøk på å etablere flyrute mellom Bardufoss og Bodø (Flyglinie Luleå)
- etablering av eget kontor for Akvaplan Niva i Murmansk (Akvakultur Murmansk).

Eksemplene over viser at oppfølging av Interreg A-prosjektene skjer på svært mange forskjellige vis.

Av de 28 Interreg-B/C-prosjektene ser vi av tabellen under at det for 22 av prosjekter er oppfølging enten gjennom bevilgninger, tjenestetilbud, infrastruktur eller nye tiltak.

For 6 av prosjektene er det etablert nye tjenestetilbud som på en eller annen måte har sammenheng med Interreg-prosjektet. Eksempler på dette er:

- tilbud om frakt av båter (Canal Link)
- reiselivspakker (Nature Based Tourism)
- sykkelturismetilbud og vedlikehold av internettsiden (North Sea Cycle Route II)
- internettsiden til LU (Northern Potentials)
- elevutveksling med elever fra Trøndelag til Spania og Irland (Aquareg)
- skibuss (Euromountain Net)

Oppfølging i form av ny infrastruktur er registrert for 8 av prosjektene. Eksempler på infrastrukturtiltak som har sammenheng med Interreg-prosjektene er:

- vedlikehold av sykkelveg rundt Mjøsa, forbedring av Skibladners havner (Big Lakes II)
- forbedring av starthavnene i Kragerø og Langesund (Canal Link)
- fysisk vedlikehold av sykkelruten, sykkelparkering (North Sea Cycle Route II)
- promenade mellom Porsgrunn og Skien, trapp foran rådhuset i Porsgrunn (Water Cities)
- laksetrapp i Kjerraområdet (Euromountain Net).

Tabell 5.7 Oppfølging av Interreg B / C-prosjekter: økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, ny infrastruktur eller nye tiltak hos fylkeskommunen eller andre instanser

Case-prosjekt	Fylke	Økt bevilgning	Tjenestetilbud	Infrastruktur	Nye tiltak
17. Big Lakes II	Hedmark				
18. Canal link	Telemark				
19. Forum Skagerak	Østfold				
20. Hi Trans	Rogaland				
21. Metropolitan areas +	Østfold				
22. Metropolitan areas +	Telemark				
23. Nature Based Tourism	LU				
24. NAM IIC	Sogn og Fj.				
25. Nordlig Maritim Korr. I	LU				
26. Nordlig Maritim Korr. I	Sør-Trønd.				
27. Nordlig Maritim Korr. I	Sogn og Fj.				
28. Nordlig Maritim Korr. II	Rogaland				
29. Nordlig Maritim Korr. II	Vest-Agder				
30. Nordlig Maritim Korr. II	Troms				
31. North Sea Cycle Route 2	Rogaland				
32. North Sea Cycle Route 2	Hordaland				
33. North Sea Cycle Route 2	Vest-Agder				
34. North Sea Cycle Route 2	Østfold				
35. Northern Potentials	LU				
36. PIPE	Østfold				
37. Water Cities	Telemark				
38. SEAGIS IIC	Hordaland				
39. Aquareg III C	S-Trøndelag				
40. Enable	Hordaland				
41. Enable	Sogn og Fj.				
42. Euromountain Net IIIC	Telemark				
43. Euromountain Net III C	Sogn og Fj				
44. Marema IIC	Hedmark				

For 11 av prosjektene er det registrert oppfølging i form av nye tiltak ut over nye Interreg-prosjekt, tjenestetilbud og infrastruktur. Eksempler på dette er:

- retningslinjer for utbygging og tiltak i strandområdene ved Mjøsa, utvikling av natur og kulturpark ved Mjøsa (Big Lakes II)
- deltakelse i regional kystsoneplanlegging ytre Oslofjord (Forum Skagerak II)

- nye samarbeidsprosjekter om opplevelsesbasert turisme med flere av Interreg-partnerne (Nature Based Tourism)
- politiske innspill knyttet til sjøtransport, samarbeidsavtaler med Nenets, Murmansk og Arkhangelsk oblast knyttet til logistikk, havnesamarbeid mellom Tromsø, Kirkenes og Murmansk havn, et mini NMC-prosjekt i Nord-Norge i regi av LU, etablering et nettverk for en maritim klynge i Nord-Norge (NMC I og II)
- etablering av ungdommens fylkesråd i Østfold fylke og i flere kommuner, kommunenes deltakelse i LUK-prosjekt (lokalsamfunnsutvikling i kommunene) i regi av KR D, etablering av FIN (Faglig Internasjonalt Nettverk) der 12 av 18 kommuner i Østfold deltar (PIPE)
- forsøk på kommersialisering av oppdrett av torsk og kamskjell, videreutvikling av faglig nettverk (NAM)
- deltakelse i prosjektet AkvaVis og metodeutvikling innen GIS (SeaGIS)
- opplegg for og forsøk på innflagging av irske skjelloppdrettere til Trøndelag, prosjekter mellom SINTEF og irske partnere (Aquareg)
- etablering av EØS-prosjekt - samarbeid mellom Hedmark fylkeskommune og den slovenske grenseregionen Gorenška om by- og tettstedsutvikling (Marema)

Gjennomgangen av oppfølgingstiltak over viser at det er svært mange ulike former for oppfølgingstiltak og at et og samme Interreg-prosjekt gjerne følges opp på flere ulike måter. Det er både bevilgninger, tjenestetilbud, infrastrukturtiltak og andre typer tiltak som blir gjennomført. Samtidig vil vi anta at oversikten over oppfølgingstiltak er *konserverativ* i den forstand at det vil finne flere tiltak som er en følge av Interreg-prosjektet enn de vi har kunnet fange opp i intervjuene. Dels vil det være andre aktører enn de vi kjenner til som følger opp Interreg-prosjektene og dels vil det være sammenhenger som informantene ikke kjenner til. På den annen side vil årsakssammenhengen mellom Interreg-prosjektene og oppfølgingstiltakene være sammensatt. Ofte vil Interreg-prosjektet være en nødvendig betingelse for oppfølging, men ikke en tilstrekkelig betingelse. Dette innebærer at det vil være for mange tiltak som registreres som oppfølging av et Interreg-prosjekt.

Ut fra en enkel kvantitativ betraktning bidrar 29 av 44 Interreg-prosjekter til denne formen for oppfølgingstiltak i fylkeskommunene og LU. 12 av Interreg-prosjektene bidrar til denne formen for oppfølgingstiltak i regi av andre instanser. For 9 av Interreg-prosjektene er det ikke registret denne type oppfølgingsform.

Bidrar oppfølging gjennom økte bevilgninger, nye tjenestetilbud og infrastruktur til endring av innrettingen av det regionale utviklingsarbeidet?

Økte bevilgninger, nye tjenestetilbud og infrastruktur er klare eksempler på endring av innrettingen på det regionale utviklingsarbeidet. Dette er ofte konkrete eksempler på resultater av politiske prioriteringer og representerer i mange av tilfellene varige endringer.

Det er imidlertid stor forskjell på oppfølgingstiltakene slik eksempelvis gjennomgangen viser og dermed også på hvor stor endring av det regionale utviklingsarbeidet de representerer. Interregprosjektene har bidratt til utvikling og utprøving av ideer og

konsepter som for en del av prosjektene materialiserer i etterkant gjennom bevilgninger, nye tjenestetilbud, infrastruktur eller andre tiltak. Flere av de konkrete oppfølgingstiltakene kan ses på som resultater av organisasjonslæring der fylkeskommunen endrer måte å løse sine utfordringer på.

I mange tilfeller betyr oppfølgingstiltakene at det kommer inn nye elementer som enten blir et tillegg til det som inngår i det regionale utviklingsarbeidet eller en endring av det eksisterende. Dette kan for en del av oppfølgingstiltakene karakteriseres som strategiske effekter gjennom at prioriteringene i det regionale utviklingsarbeidet endres.

Oppfølging i form av økte budsjetter, nye tjenestetilbud og ny infrastruktur er i de fleste tilfeller tettere integrert i fylkeskommunenes regionale utviklingsarbeidet enn det Interreg-prosjektene var. Det er ikke lenger tidsbegrensede prosjekter. På den måten kan en oppfatte at Interreg er en mekanisme som bidrar til at ideer generert gjennom denne EU-ordningen får fotfeste og blir en integrert del av det norske regionale utviklingsarbeidet. Dette kan oppfattes som en form for horisontal europeisering eventuelt nordifisering.

Den geografiske eller romlige dimensjonen på flere av disse oppfølgingstiltakene representerer også en endring av det regionale utviklingsarbeidet. For Interreg A-prosjektene er det mange tilfeller av at tjenestetilbud, infrastruktur eller andre tiltak både krysser fylkesgrenser og grenser mellom land. Dermed kan en si at oppfølgingen bidrar til at den geografiske rekkevidden av fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid strekker seg ut over fylket inn i nabofylker og naboland. Regionalt utviklingsarbeid har dermed fått en videre geografisk avgrensning. For Interreg B og C-prosjektene er det også enkelte eksempler på at tjenestetilbud og andre typer tiltak strekker seg ut av fylket. Disse eksemplene kan ses på som en internasjonalisering av det regionale utviklingsarbeidet i fylkeskommunene.

5.5 Endres fylkeskommunens politikk?

De Interreg-prosjektene som er undersøkt, spenner samlet sett over mange politikkkfelt. Mange kan plasseres under overskriften regional utvikling. Under har vi skjønnsmessig plassert Interreg-prosjektene på det politikkkfeltet de har sitt faglige tyngdepunkt. Antall Interreg-prosjekter som angår politikkkfeltet er også angitt.

- a. *Samferdsel* (8): Ny jernbane Oslo - Gøteborg, Kungspilen Implementering, Tilvekstkorridoren, Midtskandia Tverrkommunikasjon, Barents Veg, Flyglinje Luleå – Tromsø, Hi Trans og Nordlig Maritim Korridor I og II (prosjekt i 5 fylker og LU)
- b. *Reiseliv* (7): Grenseland 2005, Økomuseum Grenseland, Countryside Recreation, Fiske langs Kruttfjellvegen, Canal Link, Nature Based Tourism, North Sea Cycle Route II (prosjekt i 4 fylker)
- c. *Kultur* (5): Økomuseum Grenseland, Grenseland 2005, Med joik som utgangspunkt, Kulturbuss uten grenser, Big Lakes II
- d. *Kystsonoplanlegging og marine næringer* (5): Akvakultur Murmansk, Forum Skagerak II, SeaGIS, NAM II C, Aguaereg

- e. *Utdanning (4)*: Hälsokällan, Master of Public Administration, Med joik som utgangspunkt, Crossmedia design
- f. *By- og regionplanlegging (3)*: Metropolitan Areas (2 prosjekter), Water Cities, PIPE
- g. *Næringsutvikling generelt (3)*: Enable, Marema
- h. *Miljø og natur (2)*: Big Lakes II, Forum Skagerak II
- i. *Distriktsutvikling (2)*: Euromountain Net (prosjekt i 2 fylker), Fiske langs Krutfjellvegen
- j. *Folkehelse (1)*: Hälsokällan
- k. *Demokratiutvikling (1)*: PIPE

Som det framgår ovenfor er det flere av Interreg-prosjektene som berører flere politikfelt. Prosjektet Northern Potentials er ikke med i oversikten. Det dreide seg om å utvikle internettportalen til LU og har således ikke en direkte kobling til noen av politikfeltene over.

De aller fleste Interreg-prosjektene representerte en oppfølging av allerede eksisterende interne prioriteringer i fylkeskommunen eller LU. Dels henger dette sammen med at 15 av de 44 case-prosjektene er oppfølging av tidligere Interreg-prosjekt og del at case-prosjektene kunne kobles tett til fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid. Av Interreg A-prosjektene er det Ny jernbane Oslo – Gøteborg og Grenseland 2005 som er oppgitt av informantene å representere nye prioriteringer, mens det for Interreg B-og C-prosjektene er Nordlig Maritim Korridor I i Sør-Trøndelag, Northern Potentials og NAM som ikke er en oppfølging av tidligere prioriteringer i fylkeskommunen.

Det er imidlertid stor variasjon mellom hvor sterkt case-prosjektene er koblet til fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver. Noen kan sies å være innenfor kjernen mens andre ligger i ytterkanten av hva som kan sies å være fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver. Samtidig er definisjonen av *regional utvikling* svært vid. Noen av prosjektene kan også sies å dreie seg om påvirkning av politikfelt der fylkeskommunen har begrenset ansvar men andre offentlige instanser har overordnet ansvar. I den sammenheng er det flere eksempler på at Interreg-prosjekter der fylkeskommunen ikke har myndighet blir videreført i Interreg-prosjekter med en kobling til statlig myndighet.

Under har vi gitt en skjønnsmessig vurdering av koblingen mellom prosjektene og fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver innenfor feltene utdanning, kultur, helse, regional planlegging, næringsutvikling og samferdsel.

Av prosjektene innenfor *politikfeltet samferdsel* kan prosjektene knyttet til flytransport og sjøtransport sies å være i ytterkanten av fylkeskommunens ansvarsområde, jernbaneprosjektene og vegprosjektet er i en mellomkategori, mens Hi-Trans og Barents Veg kan sies å være i kjernen av fylkeskommunens ansvarsområde. Samtidig har alle prosjektene kobling til regional utvikling. Prosjektene innenfor *politikfeltet reiseliv* oppfattes alle å være en del av fylkeskommunens ansvarsområde. Det samme gjelder prosjektene innenfor *politikfeltet kultur*. Innenfor *utdanningsfeltet* kan en si at Hälsokällan ivaretar fylkeskommunens ansvar innenfor folkehelse, mens de andre tre prosjektene i hovedsak berører utdanninger etter videregående skole dvs. utenfor fylkeskommunens ansvarsområde.

Av prosjektene innenfor *kystzoneplanlegging og marine næringer* oppfattes det at Aquareg, Forum Skagerak II, SeaGIS og NAM er sentralt i fylkeskommunens ansvarsområde, mens Akvakultur Murmansk ligger i ytterkanten. Av *by- og regionplanleggingsprosjektene* ligger Metropolitan Areas + i sentrale ansvarsområder for fylkeskommunen, mens de andre to prosjektene Water Cities og PIPE ikke er like sentrale. NAM og Aquareg inngår som sentrale prosjekter i fylkeskommunens satsing på utvikling av *marine næringer*, mens Akvakultur Murmansk i større grad har med fylkeskommunens relasjon til Murmansk å gjøre. De tre prosjektene innenfor næringsutvikling generelt (pkt g) oppfattes som en del av fylkeskommunens generelle næringsutviklingsarbeid. Tilsvarende oppfattes de to prosjektene innenfor *miljø og natur* å kunne kobles til fylkeskommunens oppgaver innenfor regional planlegging. De tre prosjektene innenfor distriktsutvikling oppfattes som å være innenfor fylkeskommunene *næringsutviklingsoppgaver*. Folkehelseprosjektet passer godt med fylkeskommunens ansvar innenfor *helsefeltet*, mens PIPE delvis kan ses på som et mindre sentralt prosjekt sett i forhold til fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver.

Samlet sett indikerer denne skjønnsmessige vurderingen at mange av Interreg-prosjektene innenfor samferdselsfeltet og utdanningsfeltet temamessig plasserer seg perifert eller mindre sentralt i forhold til fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver. De fleste av disse prosjektene blir også gjennomført av prosjektansatte, innleide eller av instanser utenfor fylkeskommunen. Dette virker også logisk i forhold til den kompetanse fylkeskommunen vanligvis har innomhus. Av de 44 case-prosjektene framstår om lag 3/5 å være nært koblet til de tradisjonelle fylkeskommunale ansvarsområdene, mens 2/5 til dels sies å representere en utvidelse av fylkeskommunenes interessefelt. Dette oppfattes som legitimt og vurderes som et resultat av at fylkeskommunen er et autonomt politisk organ og at rollen som regional utviklingsaktør kan gjennomføres på ulike måter.

Denne gjennomgangen indikerer også at muligheten for oppfølging av Interreg-prosjektene gjennom politiske beslutninger vil variere fra prosjekt til prosjekt. For de prosjektene som er nært koblet til fylkeskommunens ansvarsoppgaver, kan de folkevalgte både utforme og implementere politikk, mens for de prosjektene som berører oppgaver som andre instanser har helt eller delvis ansvar for, vil de folkevalgte kun kunne søke å påvirke andre instansers politikk.

Tabellene under indikerer hvordan den politiske oppfølgingen av Interreg-prosjektene har vært. Kolonnen *politisk prioritering* dreier seg om fylkeskommunen prioriterer arbeid med dette tema høyere etter prosjektet ble avsluttet enn før det ble igangsatt. Dette kan ses på som en samlet vurdering av oppfølgingen i *fylkeskommunen* gjennom nye Interreg-prosjekter, nye stillinger, økte bevilgninger, tjenestetilbud, infrastruktur eller andre type tiltak. Mørk skravur indikerer at det har skjedd en sterk opprioritering av tema, mens lys skravur indikerer at tema er prioritert litt opp. Ingen skravur indikerer at tema ikke har fått en sterkere prioritering.

Kolonnen *politiske veivalg* dreier seg om fylkeskommunen har endret overordnede politiske veivalg som en følge av prosjektet. Mørk skravur indikerer endring av politiske veivalg.

Tabellene under viser at for 34 av 44 av case-prosjektene prioriterer fylkeskommunen prosjekt-temaet høyere etter prosjektavslutning enn før prosjektet startet. For halvparten av prosjektene har det vært en sterk opprioritering. Dette er i samsvar med gjennomgangen av konkret oppfølging av prosjektene i kapitlene 5.1 til 5.4.

Samtidig viser tabellene at Interregprosjektene følges opp gjennom endrede politiske veivalg i 15 av 44 case-prosjekter. Det ligger en skjønnsmessig vurdering bak klassifiseringen av disse oppfølgingstiltakene som politiske veivalg. Mens politisk prioritering er vurdert som en gradvis økning av engasjementet innenfor et tema innebærer politiske veivalg i mange tilfeller politiske standpunkt eller klare valg av satsingsområder.

Tabell 5.8 Endring av fylkeskommunenes politikk – Interreg A-prosjekter

Interreg III A-prosjekter	Fylke	Økt pol. prioritering	Politiske veivalg
1. Hälsökällan	Østfold		
2. Økomuseum Grenseland	Østfold		
3. Ny jernbane Oslo	Østfold		
4. Grenseland 2005	Østfold		
5. Kungspilen Implementering	Hedmark		
6. M. of public administration	Hedmark		
7. Countryside Recreation	Hedmark		
8. Tilvekstkorridoren	Hedmark		
9. Med joik som utgangspunkt	Sør-Trøndelag		
10. Kulturbuss uten grenser	Sør-Trøndelag		
11. Fiske langs Kruttfjellvegen	Nordland		
12. MidtSkandia Tverrkom.	Nordland		
13. Crossmedia Design	Nordland		
14. Barents Veg	Nordland		
15. Akvakultur i Murmansk	Troms		
16. Flyglinje Luleå – Tromsø	Troms		

Eksempel på slike politiske veivalg for Interreg A-prosjekter er:

- Østfold fylkeskommune har valgt å utvide folkehelseopplæringen og å legge denne satsingen til det nye Science Senter Østfold som er et av de 8 vitensentrene i Norge. (Hälsökällan).
- Østfold fylkeskommune har valgt jernbane som et av de viktigste politiske saksfeltene for fylkeskommunen på samferdselsfeltet (Ny jernbane Oslo – Gøteborg)
- På utdanningsfeltet har Hedmark fylkeskommune valgt å satse ut over videregående skole, og sammen med høgskolen i Hedmark har fylkeskommunen bidratt i utvikling og opprettholdelse av et norsk-svensk masterprogram (Master of Public Administration).

- Hedmark fylkeskommune har valgt å satse på reiseliv og å kanalisere mye av denne satsingen (tredobling av støtten) til paraplyorganisasjonen for reiseliv i fylket, Hedmark Reiseliv.
- Partnerne som står bak støtten til i Midtskandia Tverrkommunikasjon, deriblant Nordland fylkeskommunen har kommet til en erkjennelse om at nasjonale myndigheter må kobles inn for til videreføring og realisering av bedre øst-vest vegforbindelse mellom Finland, Sverige og Norge.

Tabell 5.9 Endring av fylkeskommunenes politikk Interreg II / III B -prosjekter

Interreg II /III B-prosjekter	Fylke	Økt pol. prioritering	Politiske veivalg
17. Big Lakes II	Hedmark		
18. Canal Link	Telemark		
19. Forum Skagerak	Østfold		
20. Hi Trans	Rogaland		
21. Metropolitan Areas +	Østfold		
22. Metropolitan Areas +	Telemark		
23. Nature Based Tourism	LU		
24. NAM (IIC)	Sogn og Fj.		
25. Nordlig Maritim Korridor I	LU		
26. Nordlig Maritim Korridor I	Sør-Trøndelag		
27. Nordlig Maritim Korridor I	Sogn og Fj.		
28. Nordlig Maritim Korridor II	Rogaland		
29. Nordlig Maritim Korridor II	Vest-Agder		
30. Nordlig Maritim Korridor II	Troms		
31. North Sea Cycle Route II	Rogaland		
32. North Sea Cycle Route II	Hordaland		
33. North Sea Cycle Route II	Vest-Agder		
34. North Sea Cycle Route II	Østfold		
35. Northern Potentials	LU		
36. PIPE	Østfold		
37. SEAGIS	Hordaland		
38. Water Cities	Telemark		

Tabell 5.10 Endring av fylkeskommunens politikk Interreg III C -prosjekter

Interreg III C-prosjekter	Fylke	Økt pol. prioritering	Politiske veivalg
39. Aquareg	Sør-Trøndelag		
40. Enable	Hordaland		
41. Enable	Sogn og Fj.		
42. Euromountain Net	Telemark		
43. Euromountain Net	Sogn og Fj.		
44. Marema	Hedmark		

Eksempel på slike politiske veivalg for Interreg B og C-prosjekter er:

- Rogaland fylkeskommune har gjort politisk vedtak om å opprette bybanekontoret og å gå inn for bybane som en viktig del av løsningen på transportutfordringene i Stavangerområdet (Hitrans).
- Fra å være et nytt felt for Sogn og Fjordane fylkeskommunen ved prosjektets start har skjellnæring og marine næringer nå blitt valgt som satsingsområde inn mot Vestlandsprogrammet. Marine næringer er også blitt valgt som eget satsingsområde i fylkesplanen (NAM).
- LU har valgt å engasjere seg sterkt både politisk og administrativt for å utvikle Maritim Transport generelt, Nord-Norgelinjen og også drive politisk påvirkningsarbeid i forhold til sjøsikkerhet og losavgiften (Nordlig Maritim Korridor).
- Rogaland fylkeskommune har valgt å satse på internasjonalt samarbeid med regionene i Nord-vest Russland både når det gjelder maritim logistikk og næringsutvikling innenfor oljesektoren. Dette kommer i tillegg til mange andre oppfølgingstiltak i etterkant av Interreg-prosjektet. Nordlig Maritim Korridor prosjektet har således vært grunnlag for en ny retning innenfor Rogaland fylkeskommunes internasjonale engasjement.
- PIPE-prosjektet var indirekte medvirkende til at Østfold fylkeskommune valgte en inndeling av Østfold i fire regioner og et nytt medvirkningsbasert opplegg for utvikling av attraktive tettsteder.
- Sør-Trøndelag fylkeskommune har valgt å satse videre på partnerne i Irland og Spania på akvakulturfeltet og å legge til rette for ”innflagging” av irske skjelloppdrettere (Aquareg).
- Hordaland fylkeskommune har valgt å videreutvikle og å formalisere samarbeidet med Thüringen i Tyskland på flere felt. Dette vurderes som en strategisk alliansepartner for Hordaland blant annet innenfor næringsutviklingsfeltet (Enable).
- Marema-prosjektet medvirket til at Hedmark fylkeskommune har valgt å satse på alleuropeiske prosjekter og til utvidelse av internasjonal enhet fra fem til ni personer og å delta i tre nye alleuropeiske prosjekter.

Eksemplene over er basert på fortolkning av politiske og administrative endringer som har foregått i fylkeskommunene og LU i etterkant av at våre case-prosjekter er avsluttet. Disse veivalgene er imidlertid ikke kun et resultat av Interreg-prosjektene. I de fleste tilfeller er det mange andre omstendigheter og årsaker som ligger bak, men det er likevel klare forbindelser tilbake til Interreg-prosjektene.

Oppfølgingsformen politiske veivalg

Politisk prioritering som oppfølgingsform er som nevnt foran, sett på som en samlet vurdering av oppfølging i fylkeskommunen gjennom nye Interreg-prosjekter, nye stillinger, økte bevilgninger, tjenestetilbud, infrastruktur og andre typer tiltak. Denne formen for oppfølgingstiltak er drøftet i underkapitlene foran.

Eksemplene over illustrerer at Interregprosjektene er medvirkende til at fylkeskommunene foretar politiske veivalg. De fleste av disse veivalgene representerer en endring av innretningen på det regionale utviklingsarbeidet. Det er i hovedsak snakk om strategiske effekter i forhold til det regionale utviklingsarbeidet gjennom nye eller endrede prioriteringer innenfor og mellom ulike politikkområder, endringer i måten det regionale utviklingsarbeidet gjennomføres på og nye samarbeidsrelasjoner. Dels kan dette ses på som effekter av horisontal europeisering eller nordifisering der ideer utvikles i samarbeid med partnere i andre land. De politiske veivalgene oppfattes å være godt forankret i politiske organer i fylkeskommunene og representerer på den måten ikke eksempel på vertikal europeisering.

Et annet fellestrekk med mange av disse politiske veivalgene er at det gjelder fylkeskommunens internasjonale engasjement. Disse politiske veivalgene er eksempler på hvordan fylkeskommunen inkorporerer perspektiver fra og samarbeid med regioner både i naboland og lenger ut i Europa i sitt regionale utviklingsarbeid. Dette er også eksempler på at det institusjonelle landskapet stadig endrer seg i retning av nettverkssamarbeid, noe som er i tråd med Baldersheim & al (2009).

Mange av de politiske veivalgene kan oppfattes som resultater av dobbelkretslæring ser der fylkeskommunen har valgt nye handlingsmåter for å møte utfordringene på³. Dette gjelder for eksempel nye satsingsområder for fylkeskommunene, organisatoriske endringer, og større grad av internasjonalt samarbeid.

5.6 Oppsummering

Oppfølging i form av nye Interreg-prosjekt representerer en videreføring av en del av fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid som finansielt og politisk er koblet opp eksternt. Dette er en videreføring av den horisontale og europeiseringen (og nordifiseringen) av det regionale utviklingsarbeidet. Det er også en form for vertikal europeisering ved at Interreg-prosjektene representerer en form for implementering av EUs regionalpolitikk slik den er formulert i de ulike EU-programmene.

Kompetanseeffekten av fylkeskommunens deltakelse i Interreg-prosjekt bidrar til fylkeskommunene har et bedre potensial for framtidig deltakelse i Interreg og dermed for nordifisering og europeisering av det regionale utviklingsarbeidet.

Videreføring av prosjektnettverk og etablering av formelle samarbeidsrelasjoner i forbindelse med Interreg A-prosjektene bidrar til en institusjonalisering av nordifiseringen av det regionale utviklingsarbeidet. Tilsvarende bidrar liknende oppfølging av Interreg B- og C-prosjektene til en institusjonalisering av en horisontal europeisering og også internasjonalisering av det regionale utviklingsarbeidet.

Oppfølging av Interreg-prosjektene i form av nye tjenestetilbud, ny infrastruktur eller politiske veivalg er permanente endringer av det regionale utviklingsarbeidet og ikke

---

3 Undersøkelsen av oppfølgingen av interreg-prosjektene har ikke gått detaljert inn på alle sider knyttet til organisatorisk læring.

tidsbegrensede prosjekter. Dette viser at ideer generert gjennom denne EU-ordningen får fotfeste og blir en integrert del av det norske regionale utviklingsarbeidet. Dette kan ses på som en form for horisontal europeisering eventuelt nordifisering.

Tabellene under oppsummerer gjennomgangen av de fem ulike formene for oppfølging av Interreg-prosjekter som er gjennomført i de foregående underkapitlene. Tabell 5.11 gir en forklaring til bruker av lys og mørk skravur i tabell 5.12 og 5.13.

Tabell 5.11 Skravurforklaring

Oppfølging ved:		Forklaring til lys / mørk skravur
Nytt Interreg-prosjekt		Nytt Interregprosjekt med samme tema / deltema
Nytt Interreg-prosjekt		Direkte oppfølging ved nytt Interreg prosjekt
Kompetanse		Opprettholdelse av kompetanse
Kompetanse		Økt kompetanse (nye ansettelser)
Nettverk		Opprettholdelse av prosjektnettverk
Nettverk		Formelle samarbeidsavtaler med partnerne
Konkrete tiltak		Økt bevilgn, tj.tilbud, infrastruktur og tiltak hos andre
Konkrete tiltak		Økt bevilgn, tj.tilbud, infrastruktur og tiltak hos fylkesk.
Politisk veivalg		Politisk veivalg / kursendring hos fylkeskommunen

Tabell 5.12 Oppsummering av oppfølgingen av Interreg A-prosjektene

Case-prosjekt	Fylke	Nytt Interreg	Kompetanse	Nettverk	Konk. tiltak	Politisk veivalg
1. Hälsökällan	Østfold					
2. Økomuseum Grenseland	Østfold					
3. Ny jernbane Oslo-Gøteborg	Østfold					
4. Grenseland 2005	Østfold					
5. Kungspilen Implementering	Hedmark					
6. M. of Public Administration	Hedmark					
7. Countryside Recreation	Hedmark					
8. Tilvekstkorridoren	Hedmark					
9. Med joik som utgangsp.	S-Trøndelag					
10. Kulturbuss uten grenser	S-Trøndelag					
11. Fiske langs Kruttjellvegen	Nordland					
12. MidtSkandia Tverrkom.	Nordland					
13. Crossmedia Design	Nordland					
14. Barents Veg	Nordland					
15. Flyglinje Luleå – Tromsø	Troms					
16. Akvakultur Murmansk	Troms					

Tabell 5.13 Oppsummering av oppfølgingen av Interreg B / C-prosjektene.

Case-prosjekt	Fylke	Nytt Interreg	Kompetanse	Nettverk	Konk. tiltak	Politisk veivalg
17. Big Lakes II	Hedmark					
18. Canal link	Telemark					
19. Forum Skagerak	Østfold					
20. Hi Trans	Rogaland					
21. Metropolitan A. +	Østfold					
22. Metropolitan A. +	Telemark					
23. Nature Based Tour.	LU					
24. NAM IIC	Sogn og Fj.					
25. Nordlig Mar. Korr. I	LU					
26. Nordlig Mar. Korr. I	S-Trøndelag					
27. Nordlig Mar. Korr. I	Sogn og Fj.					
28. Nordlig Mar. Korr. II	Rogaland					
29. Nordlig Mar. Korr. II	Vest-Agder					
30. Nordlig Mar. Korr. II	Troms					
31. North Sea Cycle R. 2	Rogaland					
32. North Sea Cycle R. 2	Hordaland					
33. North Sea Cycle R. 2	Vest-Agder					
34. North Sea Cycle R. 2	Østfold					
35. Northern Potentials	LU					
36. PIPE	Østfold					
37. SEAGIS IIC	Hordaland					
38. Water Cities	Telemark					
39. Aquareg	S-Trøndelag					
40. Enable	Hordaland					
41. Enable	Sogn og Fj.					
42. Euromountain Net	Telemark					
43. Euromountain Net	Sogn og Fj.					
44. Marema IIC	Hedmark					

Den tabellariske oppsummeringen av oppfølgingen av 16 Interreg A-prosjekter og 22 Interreg B og 6 Interreg C-prosjekter som er gjennomført i fylkene Troms, Nordland, Sør-Trøndelag, Hedmark, Østfold, Telemark, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane mellom 1998 og 2007 viser følgende:

- 7 av Interreg A-prosjektene er fulgt opp ved nye Interreg-prosjekter, fire i regi av fylkeskommunen og tre i regi av andre instanser. 13 av Interreg B-prosjektene er fulgt opp ved nye Interreg-prosjekter i fylkeskommunene.

- Samlet sett har kompetansen økt i fylkeskommunene (og LU) innenfor prosjekt-temaet i forhold til situasjonen før Interreg-prosjektet ble gjennomført for 32 av 44 Interreg-prosjekter. Dette gjelder for 8 av Interreg A-prosjektene, 18 av Interreg B-prosjektene og alle 6 Interreg C-prosjekter. I 11 av prosjektene er det opprettet nye faste stillinger i fylkeskommunen (og LU) etter prosjektavslutning. Interreg-prosjektene genererer således økt kompetanse innenfor prosjekt-temaet i fylkeskommunen (og LU) ut over prosjektperioden.
- I 30 av Interreg-prosjektene opprettholdes prosjektnettverkene i fylkeskommunene (og LU) etter prosjektavslutning, og i oppfølgingen av 20 av Interreg-prosjektene er det inngått formelle samarbeidsavtaler mellom fylkeskommunen og andre instanser. Interregprosjektene bidrar på den måten til større faglige nettverk og også til etablering av nye samarbeidskonstellasjoner.
- Samlet sett følges 34 av 44 Interreg-prosjekt opp gjennom konkrete tiltak i form av økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, infrastruktur eller andre tiltak hos fylkeskommunen eller hos andre instanser. Dette er også uttrykk for at Interreg-prosjektet har bidratt til økt prioritering av det tema som Interreg-prosjektet tok opp.
- For 15 av Interreg-prosjektene er det etter at prosjektene er avsluttet registrert det vi karakteriserer som politiske veivalg. Dette gjelder både veivalg i forhold til fylkeskommunens internasjonale engasjement, men også relatert til det regionale utviklingsarbeidet i fylket.

Generelle faktorer som påvirker oppfølging

I siste del av intervjuene med informantene ble de spurt om hvilke faktorer som påvirker om resultatene fra dette eller andre Interreg-prosjekter blir fulgt opp i det regionale utviklingsarbeidet etter at prosjektene er avsluttet. De fleste informantene relaterte svaret til det prosjektet vi nettopp hadde intervjuet de om, men de hadde også forholdsvis generelle betraktninger knyttet til spørsmålet. Under gjengis de faktorene som ble nevnt av informantene. De faktorene som flest av informantene nevnte kommer først.

- *Forankring:* Oppfølging i fylkeskommunen er avhengig av at prosjektene er godt forankret og har legitimitet i fylkeskommunen. Det gjelder både i forhold til planer og strategier, i forhold til politisk og administrativ ledelse og i forhold til de ansatte som arbeider med dette tema.
- *Innenfor fylkeskommunens kjerneområde:* Oppfølging i fylkeskommunen betinger at prosjektene henger sammen med kjernevirksomheten til fylkeskommunen og at de er sentrale for fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid.
- *Partnerne:* Oppfølging av avhengig av at de rette partnerne er med i prosjektet. Partnerne må ha eierskap til de utfordringene som tas opp og den må ha mulighet til å gjøre noe med disse utfordringene.
- *Ildsjeler og entusiasme:* Oppfølging av prosjektene er avhengig av at det er ildsjeler som deltar i prosjektene og som fortsetter i sin funksjon i fylkeskommunen. Prosjekter som skaper entusiasme hos deltakerne er en god forutsetning for oppfølging etter prosjektavslutning.

- *Prosjektresultatet og formidling:* Oppfølging av prosjektene er avhengig av at resultatet er bra og at det presenteres og dokumenteres på en slik måte at ledelsen i fylkeskommunen velger å prioritere dette feltet videre.
- *Tidsrelevans:* Oppfølging av prosjektene er avhengig av at tematikken som prosjektene tar opp også er relevant når prosjektet er avsluttet.
- *Støtte fra nasjonale myndigheter:* Støtte fra nasjonale myndigheter i form av omtale eller bevilgninger til temaet kan inspirere til oppfølging etter prosjektavslutning.

Den første av hypotesene (H1) jamfør kapittel 3.1 om hvilke faktorer som har betydning for indirekte og strategiske effekter var at *prosjektenes integrering i de øvrige regionale utviklingsarbeidet* hadde betydning for indirekte og strategiske effekter. Av punktene over ser vi at denne faktoren berøres i de to første punktene.

Den andre hypotesen (H2) var at *deltakernes posisjon og integrering i den øvrige organisasjonen* hadde betydning for indirekte og strategiske effekter. Det er imidlertid ingen av punktene over som direkte berører denne hypotesen.

I neste kapittel skal vi gå nærmere inn på analysen av hvilke faktorer som fremmer og hemmer oppfølging av Interreg-prosjektene.

6 Analyse av faktorer som fremmer og hemmer oppfølging

Analysen av faktorer som fremmer eller hemmer oppfølging er basert på bruk av qualitative comparative analysis (QCA). I kapittel 3.5 er det gitt en introduksjon til denne metoden. Siktemålet med denne analysen er å forsøke å finne fram generelle sammenhenger eller mønstre i det empiriske materialet som kan bidra til å forklare variasjon i oppfølging mellom prosjektene.

Vi vil i første omgang undersøke betydningen av fire faktorer for de ulike formene for oppfølging. Underveis vil vi i noen tilfeller trekke inn flere faktorer som er relevante for de enkelte oppfølgingsformene.

De fire faktorene vi begynner med å se på, er:

Norsk andel av totalbudsjettet: Hvor stor andel utgjør bevilgningen til norske deltakere til sammen av prosjektets budsjett? Teoretisk er dette en skala som går fra 0 til 1. Empirisk varierer den norske andelen av totalbudsjettene fra 0,03 i prosjektet Marema (og generelt mindre enn 0,1 i alle C-prosjektene med unntak av Aquareg) til 0,71 i Nordlig Maritim Korridor I. Vi forventer at norske deltakeres andel av totalbudsjettet vil ha betydning for hvilken mulighet norske partnere har til å forme prosjektet i tråd med sine egne prioriteringer. Dersom prosjektet i større grad blir innrettet etter norske partners behov, vil det være større sannsynlighet for at det følges opp.

Tidligere prosjekt: Er prosjektet en oppfølging av et tidligere Interreg-prosjekt som fylkeskommunen har deltatt i? Vi forventer at prosjekter med lang fartstid i fylkeskommunen vil være mer integrert i det regionale utviklingsarbeidet og dermed i større grad følges opp. Dette er en skala hvor de fleste enhetene har verdiene 0 (ikke tidligere prosjekt) eller 1 (tidligere prosjekt), men to prosjekter (Hälsökällan og Med joik som utgangspunkt) har hhv. verdiene 0,1 og 0,2 for å markere noe kontinuitet fra relaterte tidligere prosjekter.

Intern deltakelse: Hvilken andel av arbeidsmengden i prosjektet er utført av fast ansatte medarbeidere i fylkeskommunen? Både teoretisk og empirisk er dette en skala som varierer mellom 0 (for prosjekter der kontraktsansatte medarbeidere og/eller innleide konsulenter utførte hele arbeidet i prosjektet) og 1 (for prosjekter der fylkeskommunens arbeid i prosjektet i sin helhet ble utført av fast ansatte medarbeidere). Vi forventer at prosjekter der fast ansatte medarbeidere har hatt en større rolle, vil være mer integrert i organisasjonen og dermed i større grad følges opp.

Tradisjonell fylkeskommunal oppgave: I hvilken grad kan temaet for prosjektet sies å falle inn under fylkeskommunens tradisjonelle oppgaveportefølje? Spørsmålet viser tilbake til diskusjonen og klassifiseringen i forrige kapittel (5.5) av hvilke politikkområder prosjektene omhandler. Vi forventer at prosjekter som er knyttet til fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver, i større grad vil følges opp av fylkeskommunene. Dette er en skala som varierer mellom 0 (ikke tradisjonelt en fylkeskommunal oppgave) og 1 (tradisjonell fylkeskommunal oppgave).

Dersom vi forenkler disse variablene ved å forestille oss at de bare kan ta verdiene 0 eller 1, kan vi sette sammen en oversikt over mulige kombinasjoner av de ulike egenskapene. Dette gir 16 ulike konstellasjoner, som vist i tabell 1. Tabell 6.1 viser også antallet prosjekter innenfor henholdsvis Interreg A- og B/C-programmene som har hver kombinasjon av egenskaper.

Tabell 6.1: Sannhetstabell over mulige kombinasjoner av faktorer

Konst.	Norsk andel av budsjett	Tidligere prosjekt	Intern deltakelse	Tradisjonell fylkeskom. oppgave	Antall case	
					A	B/C
A	Høy	Ja	Mye	Ja	0	0
B	Høy	Ja	Mye	Nei	0	2
C	Høy	Ja	Lite	Ja	0	0
D	Høy	Ja	Lite	Nei	0	1
E	Høy	Nei	Mye	Ja	1	0
F	Høy	Nei	Mye	Nei	0	2
G	Høy	Nei	Lite	Ja	1	1
H	Høy	Nei	Lite	Nei	0	1
I	Lav	Ja	Mye	Ja	0	4
J	Lav	Ja	Mye	Nei	0	0
K	Lav	Ja	Lite	Ja	2	1
L	Lav	Ja	Lite	Nei	2	0
M	Lav	Nei	Mye	Ja	1	3
N	Lav	Nei	Mye	Nei	0	1
O	Lav	Nei	Lite	Ja	2	4
P	Lav	Nei	Lite	Nei	1	0

Det totale antall case i tabell 6.1 er noe mindre enn utvalget på 44 case som inngår i analysen. Dette skyldes at noen av casene ikke faller klart inn i noen av kategoriene, men ligger på grensen mellom for eksempel mye eller lite intern deltakelse (medlemskap 0,5).

Vi analyserer faktorenes betydning for hver av de fem ulike typene oppfølginger som ble diskutert i forrige kapittel:

- *Nytt prosjekt*: Interreg-prosjektet følges opp i form av et nytt Interreg-prosjekt. I tilfeller der det nye prosjektet bare delvis representerer en oppfølging ("deltema" i forrige kapittel), gis en verdi mellom 0 og 1 som reflekterer i hvilken grad det nye prosjektet er en oppfølging av det opprinnelige.
- *Kompetanse ivaretatt*: Prosjektleder fortsetter i samme jobb og/eller prosjektansatt har senere blitt fast ansatt i fylkeskommunen.
- *Permanent oppfølging*: Prosjektet følges opp på mer permanent basis, enten i form av økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, ny infrastruktur eller andre nye tiltak i fylkeskommunen.
- *Politiske veivalg*: Fylkeskommunen gjør ting på en markant annerledes måte enn før prosjektet.

- *Faglig samarbeid:* Prosjektdeltakerne har fortsatt å samarbeide med andre eksterne deltakere i prosjektet på personnivå.

Vi kan nå undersøke i hvilken grad og på hvilken måte prosjekter med de ulike sammensetningene av kjennetegn følges opp. Tabell 6.2 viser resultatene av en konsistensanalyse som måler i hvilken grad prosjektene som faller innenfor hver av konstellasjonene fra tabell 6.1, følges opp i form av de fem kategoriene av oppfølgingstyper. I tabellen er kategorier med høyere konsistens enn 0,8 uthevet med fet skrift. I disse kategoriene kan vi se at oppfølgingen er relativt konsistent.

Tabell 6.2: Innledende konsistensanalyse av konstellasjonene for ulike typer oppfølging:

Konstellasjon	Nytt prosjekt	Kompetanse ivaretatt	Permanent oppfølging	Politiske veivalg	Faglig samarbeid
A-prosjekter					
A	0,33	0,33	0,33	0,67	1,00
B	0,50	0,50	0,50	1,00	1,00
C	0,08	0,08	0,08	0,34	0,58
D	0,12	0,12	0,12	0,48	0,36
E	0,44	0,83	0,72	0,65	0,86
F	0,27	0,66	0,59	0,73	0,73
G	0,31	0,40	0,31	0,40	0,56
H	0,37	0,22	0,37	0,41	0,58
I	0,20	0,60	0,20	0,40	1,00
J	0,25	0,75	0,25	0,50	1,00
K	0,05	0,14	0,05	0,29	0,48
L	0,05	0,46	0,05	0,20	0,56
M	0,32	0,83	0,72	0,60	0,86
N	0,27	0,67	0,60	0,73	0,73
O	0,20	0,27	0,20	0,27	0,40
P	0,31	0,16	0,31	0,35	0,55
B/C-prosjekter					
A	0,69	0,92	0,34	0,29	0,79
B	0,98	0,90	0,40	0,28	0,81
C	0,71	1,00	0,00	0,76	0,90
D	1,00	1,00	0,00	0,78	1,00
E	0,28	0,83	0,67	0,33	0,71
F	0,90	0,36	0,22	0,22	0,36
G	0,07	1,00	0,93	0,46	0,71
H	0,33	1,00	0,93	0,84	1,00
I	0,55	0,91	0,37	0,20	0,75
J	0,86	0,86	0,54	0,21	0,72
K	0,81	1,00	0,00	0,50	0,75
L	1,00	1,00	0,00	0,55	0,92
M	0,27	0,92	0,37	0,20	0,65
N	0,55	0,74	0,20	0,20	0,56
O	0,04	1,00	0,77	0,41	0,74
P	0,29	1,00	0,87	0,87	1,00

Vi ser her at det er relativt høy konsistens for ivaretagelse av kompetansen i fylkeskommunen blant de fleste kombinasjonene som omfatter B/C-prosjekter. Det er også relativt mange kombinasjoner som B/C-prosjekter inngår i, som konsistent videreføres i form av nye prosjekter. Faglig samarbeid videreføres også konsistent i flere kategorier av både A- og B/C-prosjekter. For B/C-prosjektene gjelder dette særlig i kategoriene med lite intern deltakelse og som ikke er tradisjonelle oppgaver (D-H-L-P),

mens det for A-prosjektene tvert imot gjelder i kategoriene med mye intern deltakelse og hvor oppgavene er tradisjonelle (A-E-I-M). Når det gjelder permanent oppfølging og nye politiske veivalg, er det få kombinasjoner med høy konsistens.

I analysen under vil vi ved hjelp av QCA se nærmere på sammenhengen mellom hver enkelt type oppfølging og de ulike egenskapene over. Her vil vi søke å forenkle forklaringene, samt å se på forklaringenes dekning. Videre vil vi gjennomføre logistiske regresjonsanalyser for å kvalitetssikre analysen og undersøke oppfølgingen fra et komplementært perspektiv. I noen tilfeller vil vi også se på betydningen av andre egenskaper ved prosjektene:

- *Lead partner*: Hadde fylkeskommunen rollen som lead partner for Interreg-prosjektet?
- *Ledelsen aktive*: Var noen fra ledelsesnivået i fylkeskommunen (seksjonsleder eller høyere) aktive i arbeidet med prosjektet?
- *Aktive politikere*: Var noen valgte fylkespolitikere aktive i arbeidet med prosjektet?

Disse tre egenskapene vil trekkes inn i QCA dersom de øvrige fem egenskapene i liten grad kan forklare forskjeller i oppfølging. I regresjonsanalysene vil vi også undersøke hvorvidt noen av disse variablene signifikant påvirker sannsynligheten for oppfølging, og utvide modellene dersom dette er tilfelle.

6.1 Faktorer som forklarer oppfølging i form av nytt prosjekt

Flere av prosjektene som inngår i studien, har blitt videreført i form av nye prosjekter i Interreg IV-perioden. Tabell 6.3 viser resultatene av en analyse av hvilke konstellasjoner av forklaringsvariabler som kjennetegner de prosjektene som oftest har blitt videreført som nye prosjekter. Tabellen viser to alternative løsninger. Den øverste er en kompleks løsning, hvor flere forklaringsvariabler inngår samtidig. I den nederste løsningen er antall forklaringsvariabler i hver konstellasjon redusert. Dette gir konstellasjoner med større dekning (som omfatter flere case), men med noe lavere konsistens (mer forskjellige utfall).

Tabell 6.3: Viktige faktorer for oppfølging i form av nytt prosjekt

Faktorer	Brutto dekning	Unik dekning	Konsistens
B/C + Tidligere prosjekt + Lite intern deltakelse	0,15	0,10	0,88
Høy norsk andel + Intern deltakelse + Ikke trad. oppg	0,36	0,03	0,79
B/C + Høy norsk andel + Intern deltakelse	0,33	0,00	0,63
Løsningens dekning	0,46		
Løsningens konsistens	0,63		

Det er særlig to idealtyper av prosjekter som peker seg ut med relativt høy grad av konsistens i videreføring som nye prosjekter. 15 prosent av prosjektene som videreføres

som nye prosjekter er B/C-prosjekter som bygger videre på tidligere prosjekter, og der prosjektarbeidet i stor grad utføres av prosjektansatte eller innleide konsulenter. Konsistensen for denne gruppen er 88 prosent. Dette kan karakteriseres som typisk prosjektorganiserte aktiviteter som ikke integreres i fylkeskommunens øvrige virksomhet, men hvor aktiviteten opprettholdes over tid gjennom at fylkeskommunene lykkes i å skaffe finansiering til en serie prosjekter som bygger på hverandre. Et eksempel på prosjekter som inngår i slike serier er NMC (Northern Maritime Corridor I – Northern Maritime Corridor II – StratMOS og Safety at Sea), som omfatter et stort antall norske fylkeskommuner. Disse prosjektene omhandler et tema som til en viss grad representerer ny aktivitet for fylkeskommunene, og hvor deler av arbeidet hos flere av partnerne har blitt gjennomført enten av prosjektansatte (LU), innleide konsulenter (Rogaland) eller eksterne (Vest-Agder).

Et eksempel på en prosjektserie som har blitt organisert annerledes, er nordsjøruteprosjektene knyttet til NAVE Nortrail og North Sea Cycle Route I og II, som begge ble fulgt opp i prosjektet Coast Alive. Her har arbeidet blitt gjennomført av egne fast ansatte i alle fylkeskommunene som vi har sett på. Tematikken er også noe tettere knyttet til fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområde.

Den andre idealtypen av prosjekter med høy konsistens når det gjelder videreføring som nye prosjekter er prosjekter der internt ansatte i fylkeskommunen deltar, norske partnere disponerer en stor andel av totalbudsjettet, og tema for prosjektet er i ytterkanten av fylkeskommunens ansvarsområde. I denne gruppen er konsistensen 79 prosent og dekningen er 36 prosent. Dette kan tyde på at fylkeskommunene i noen tilfeller bruker Interreg-programmene til å finansiere aktivitet som kan bidra til innsats på nye områder. Den sentrale rollen som norske partnere har i disse prosjektene, gjør fylkeskommunene i stand til å forme prosjektene etter deres egne behov.

Vi kan undersøke sammenhengen mellom de ulike egenskapene ved prosjektene og sannsynligheten for oppfølging videre ved bruk av logistisk regresjonsanalyse. Som forklart i kapittel 3, forutsetter denne formen for analyse at utfallsvariabelen er dikotom. I analysen over ble fire cases (alle knyttet til prosjektet North Sea Cycle Route 2) regnet som tilfeller av delvis videreføring som nye prosjekter. Alle disse vil nå behandles som tilfeller av vellykket oppfølging. Tabell 6.4 viser resultatene av den logistiske regresjonsanalysen av oppfølging i form av nye prosjekter.

Tabell 6.4: Logistisk regresjonsanalyse av faktorer for oppfølging i form av nytt prosjekt

Faktorer	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
A-prosjekt	-0,46 (1,00)		-1,18 (1,27)	
Norsk andel	3,98* (2,35)		5,37* (3,02)	4,80* (2,85)
Tidligere prosjekt	1,24 (0,95)		2,80* (1,55)	2,82* (1,49)
Intern deltakelse	2,56** (1,24)	2,73*** (1,05)	2,52* (1,46)	3,15** (1,33)
Tradisjonell oppgave	-4,31*** (1,61)	-4,82*** (1,56)	-7,22*** (2,80)	-6,98*** (2,69)
Aktive politikere			4,85** (2,17)	4,47* (2,04)
Konstant	-1,12 (1,68)	0,93 (0,92)	-2,41 (2,18)	-3,07 (2,09)
N	44	44	44	44
Log likelihood	-17,60	-19,78	-12,77	-13,21
Pseudo R ²	0,40	0,33	0,56	0,55

Note: * = P < 0.10, ** = P < 0.05, *** = P < 0.01

Den logistiske regresjonsanalysen viser at flere faktorer har betydning for hvorvidt prosjektene følges opp i form av nye prosjekter. Når temaet ikke faller innenfor fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområde, øker sannsynligheten for at det følges opp. Denne sammenhengen består i alle modellene, uavhengig av hvilke andre faktorer vi kontrollerer for. Dette funnet er i tråd med resultatene fra QCA, som indikerte at fylkeskommunen bruker Interreg til å finansiere aktivitet på nye områder.

Videre ser vi at en høy grad av intern deltakelse i prosjektene øker sannsynligheten for oppfølging som nye prosjekter. Igjen består denne effekten uavhengig av kontroll for andre variabler. Dette kan tyde på at idealtypen med tidligere prosjekt og lite intern deltakelse representerer et unntak bestående av prosjektorganisert aktivitet, mens det i de fleste andre tilfeller er slik at prosjektene til en viss grad er avhengige av deltakelse fra fylkeskommunen selv for å bli videreført. Betydningen av slik intern forankring understrekes ytterligere av at aktive politikere også øker sannsynligheten for oppfølging.

Høy norsk andel av budsjettet virker også positivt inn på sannsynligheten for videreføring. Denne effekten forsvinner imidlertid når vi bare kontrollerer for intern deltakelse og tradisjonelle oppgaver, og den er bare til stede i de større modellene. Det samme gjelder for historikk fra tidligere prosjekt, som bare signifikant påvirker sannsynligheten for oppfølging når vi kontrollerer for hvorvidt politikerne har vært aktive. Med tanke på diskusjonen over om liten utvalgsstørrelse, skal vi være forsiktige

med å legge for mye vekt på resultatene fra modeller med mange variabler. Resultatene peker imidlertid i samme retning som det vi fant ved QCA.

6.2 Faktorer som forklarer at kompetanse blir ivaretatt

Kompetansen som opparbeides i prosjektene, beholdes i stor grad i fylkeskommunen gjennom at internt ansatte fortsetter å arbeide med samme tema eller ved at prosjektansatte blir ansatt i fast stilling etter prosjektets avslutning. Den høye andelen gjør at det finnes mange veier som fører til dette målet. Tabell 6.5 viser noen av de konstellasjonene av forklaringsvariabler som oftest fører til at kompetansen ivaretas.

Tabell 6.5: Viktige faktorer for ivaretagelse av kompetansen i fylkeskommunen

Faktorer	Brutto dekning	Unik dekning	Konsistens
B/C + Lite intern deltakelse	0,31	0,15	1,00
Intern deltakelse + Tradisjonell oppgave	0,46	0,19	0,91
B/C + Tidligere prosjekt	0,34	0,03	0,92
Høy norsk andel + Tidligere prosjekt	0,13	0,00	0,73
Tidligere prosjekt + Intern deltakelse	0,28	0,00	0,88
Løsningens dekning	0,78		
Løsningens konsistens	0,89		

Den konstellasjonen som er mest fremtredende, er prosjekter med stor intern deltakelse og tema innenfor fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområde. 46 prosent av prosjektene der kompetansen ivaretas, har disse kjennetegnene, og konsistensen er 91 prosent for slike prosjekter. For B- og C-prosjekter, ser vi også at kompetansen i stor grad ivaretas i prosjekter med lite intern deltakelse (31 prosent dekning og 100 prosent konsistens) eller som bygger på tidligere prosjekter (34 prosent dekning og 92 prosent konsistens). En siste konstellasjon som er verdt å nevne, er kombinasjonen tidligere prosjekt og høy intern deltakelse, hvor kompetanse beholdes i fylkeskommunen med 88 prosent konsistens. Denne kombinasjonen omfatter 28 prosent av prosjektene som beholder kompetansen.

I dette tilfellet er den avhengige variabelen *kompetanse ivaretatt* dikotom, og det er derfor ikke nødvendig å kode den om for å gjennomføre den logistiske regresjonsanalysen. Tabell 6.6 viser resultatene fra denne analysen.

Tabell 6.6: Logistisk regresjonsanalyse av faktorer for ivaretagelse av kompetansen

Faktorer	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
A-prosjekt	-2,32** (0,97)	-2,65*** (0,89)	-8,83* (4,95)	-9,61** (4,55)
Norsk andel	-1,51 (2,42)		-4,47 (5,16)	
Tidligere prosjekt	-0,32 (0,97)		-1,59 (2,54)	
Intern deltakelse	1,08 (1,13)		-0,03 (2,26)	
Tradisjonell oppgave	2,28 (1,61)	2,79* (1,56)	6,15* (3,49)	6,42** (2,93)
Lead partner			5,64* (3,18)	5,85* (3,27)
Ledelsen aktive			6,96** (3,41)	8,26** (4,08)
Konstant	-0,95 (1,78)	0,57 (0,96)	-0,12* (4,01)	-2,97 (1,85)
N	44	44	44	44
Log likelihood	-18,05	-18,64	-7,46	-7,94
Pseudo R ²	0,30	0,28	0,71	0,69

Note: * = P < 0.10, ** = P < 0.05, *** = P < 0.01

Det er stor forskjell mellom prosjekter i A- og B/C-programmene når det gjelder ivaretagelse av kompetansen. I de sistnevnte programmene blir prosjektkompetanse langt oftere værende i fylkeskommunen. Grunnen til dette er nok i hovedsak at fylkeskommunen gjennomfører prosjektene selv i B/C-programmene, mens de oftere er saksbehandlere for eksternt gjennomførte prosjekter i A-programmene.

Det ser også ut til at prosjekter innenfor fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområde oftere ivaretar kompetansen. Innenfor disse områdene har fylkeskommunene oftere tilgrensende aktivitet, noe som gjør det lettere å finne nye arbeidsområder for arbeidskraften, enten det gjelder fast ansatte eller prosjektmedarbeidere som går over i fast ansettelse etter at prosjektet er avsluttet.

Verken den norske andelen av budsjettet, historikk fra tidligere prosjekt eller graden av intern deltakelse ser ut til å ha særlig betydning for ivaretagelse av kompetansen. To andre egenskaper ved prosjektene ser derimot ut til å ha stor betydning. For det første øker sannsynligheten for at kompetansen ivaretas dersom fylkeskommunen er lead partner i prosjektet. Den betydelige investeringen, ikke minst av tid, knyttet til å påta seg ansvar som lead partner, gjør det muligens ekstra viktig å sikre langsiktige effekter i form av kompetansebygging. For det andre øker sannsynligheten dersom ledelsen selv har vært aktive i prosjektet. Dette kan gjerne henge sammen med foregående punkt: Ledere involveres ofte selv som prosjektledere når fylkeskommunen har påtatt seg

ansvar som lead partner, og de forbli gjerne i sine lederstillinger etter at prosjektet er ferdig. Dette kan være en god metode for å sikre at kompetansen ivaretas.

6.3 Faktorer som forklarer oppfølging med permanente tiltak

Det er mindre konsistens i hvilke kjennetegn som er typiske for prosjekter som følges opp med permanente tiltak, eksempelvis infrastruktur, tjenestetilbud eller nye faste stillinger. Tabell 6.7 viser resultatene fra QCA av denne formen for oppfølging.

Tabell 6.7: Viktige faktorer for permanent oppfølging:

Faktorer	Brutto dekning	Unik dekning	Konsistens
B/C + Ikke tidligere prosjekt + Lite intern deltakelse	0,33	0,33	0,85
Løsningens dekning	0,33		
Løsningens konsistens	0,85		

Her er det bare en konstellasjon som henger sammen med permanent oppfølging med tilfredsstillende konsistens. Det dreier seg om prosjekter innenfor B/C-programmene som ikke har sitt utspring i tidligere prosjekter og hvor den interne deltakelse er liten. Denne kombinasjonen omfatter en tredjedel av de prosjektene som følges opp permanent, og konsistensen for denne gruppen er 85 prosent.

Konstellasjonene av bakgrunnsvariabler strukturerer i liten grad hvorvidt prosjektene følges opp permanent eller ikke. Det kan derfor være interessant å utvide analysen til å omfatte andre variabler som kan forklare hvorfor noen prosjekter følges opp, mens andre ikke gjør det. Tabell 6.8 viser resultatet av en analyse som omfatter egenskapene *lead partner* og *ledelsen aktive* i tillegg til de fem variablene fra den opprinnelige modellen som ble brukt i tabell 6.7.

Tabell 6.8: Utvidet analyse av faktorer for permanent oppfølging

Faktorer	Brutto dekning	Unik dekning	Konsistens
B/C + Ikke tidligere prosjekt + Lite intern deltakelse	0,33	0,00	0,85
B/C + Ikke tidligere prosjekt + Lead partner	0,37	0,03	1,00
Ikke tidligere prosjekt + Lead partner + Trad. oppg.	0,40	0,04	0,88
B/C + Lead partner + Tradisjonell oppgave	0,28	0,03	0,96
Ikke tidl. prosjekt + Trad. oppg. + Ledelsen aktive	0,45	0,08	0,73
Løsningens dekning	0,71		
Løsningens konsistens	0,75		

Den første faktoren er identisk med den enkleste løsningen fra den første analysen. I tillegg har vi funnet fire nye konstellasjoner som omfatter de to nye variablene. Lead partner inngår i tre av disse og ser klart ut til å ha positiv betydning for permanent oppfølging, i det minste i sammenheng med B/C-programtype, ikke tidligere prosjekt og/eller tradisjonell oppgave. De to sistnevnte virker også positivt på permanent oppfølging når ledelsen er aktiv i prosjektet.

Permanent oppfølging er en dikotom variabel, slik at ingen omkoding er nødvendig i forbindelse med den logistiske regresjonsanalysen. Tabell 6.9 viser resultatene av denne analysen.

Tabell 6.9: Logistisk regresjonsanalyse av faktorer for permanent oppfølging

Faktorer	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
A-prosjekt	-0,81 (0,79)		-1,10 (0,94)	
Norsk andel	3,10 (1,91)		1,52 (2,01)	
Tidligere prosjekt	-1,30* (0,77)	-1,28* (0,70)	-1,34 (0,87)	
Intern deltakelse	0,30 (0,88)		0,77 (1,08)	
Tradisjonell oppgave	1,06 (1,26)		1,26 (1,38)	
Lead partner			2,21** (0,92)	1,90*** (0,72)
Ledelsen aktive			1,46* (0,88)	1,32* (0,79)
Konstant	-1,58 (1,43)	0,16 (0,38)	-2,88* (1,70)	-1,75*** (0,66)
N	44	44	44	44
Log likelihood	-26,24	-28,27	-21,24	-24,28
Pseudo R ²	0,13	0,06	0,29	0,19

Note: * = P < 0.10, ** = P < 0.05, *** = P < 0.01

Regresjonsanalysen viser i likhet med QCA at variablene i den opprinnelige modellen i liten grad strukturerer sannsynligheten for permanent oppfølging. Tidligere prosjekt er den eneste variabelen som systematisk henger sammen med permanent oppfølging. Her ser vi at historikk fra tidligere prosjekt reduserer sannsynligheten for permanent oppfølging, i tråd med funnene fra den utvidede QCA-modellen i tabell 6.8. Dersom vi ser dette i sammenheng med analysen over av oppfølging i form av nye prosjekt, kan dette tyde på at noen prosjekter inngår i serier av stadig nye prosjekter med Interreg-finansiering, men at disse i liten grad fører til permanent oppfølging i fylkeskommunen.

Effekten av tidligere prosjekt forsvinner imidlertid når vi kontrollerer for om fylkeskommunen var lead partner og om ledelsen var aktive i prosjektet. I modellene hvor disse variablene inngår, har ingen av de opprinnelige variablene signifikant betydning for sannsynligheten for oppfølging. Derimot har både lead partner og en aktiv ledelse positiv betydning, i tråd med funnene fra QCA.

6.4 Faktorer som forklarer oppfølgingsformen politiske veivalg

I likhet med permanent oppfølging, er det også lite konsistens i hvilke kjennetegn som er typiske for prosjekter som fører til nye politiske veivalg i fylkeskommunen. Tabell 6.10 viser resultatene fra QCA av dette spørsmålet.

Tabell 6.10: Viktige faktorer for endrede politiske veivalg

Faktorer	Brutto dekning	Unik dekning	Konsistens
B/C + Høy norsk andel + Lite intern delt. + Ikke trad. oppg.	0,23	0,23	0,81
Løsningens dekning	0,23		
Løsningens konsistens	0,81		

Igjen er det bare en konstellasjon som konsistent henger sammen med endrede politiske veivalg. Det dreier seg om B/C-prosjekter hvor den norske andelen av prosjektet er høy, den interne deltakelsen fra fylkeskommunens side er liten og oppgaven faller utenfor fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområde. I denne gruppen er konsistensen for oppfølging i form av endrede politiske veivalg 0,81, mens konstellasjonen har en dekning på 0,23 av de prosjektene som følges opp i form av endrede politiske veivalg. Et eksempel på et prosjekt som passer inn i denne kategorien, er Nordlig Maritim Korridor 1 og 2.

Tabell 6.11 viser resultatene av en utvidet QCA, hvor vi også ser på betydningen av hvorvidt politikerne og/eller ledelsen i fylkeskommunen har vært aktive i prosjektet. Vi ser at disse variablene inngår i flere av konstellasjonene i analysen. Det er imidlertid ingen av faktorene som peker seg ut med særlig høy grad av konsistens i oppfølging i form av endrede politiske veivalg. Løsningen som helhet har en konsistens på bare 0,48.

Tabell 6.11: Utvidet analyse av faktorer for endrede politiske veivalg

Faktorer	Brutto dekning	Unik dekning	Konsistens
Høy norsk andel + Aktive politikere	0,51	0,04	0,58
B/C + Lite intern deltakelse + Ikke trad. oppgave	0,27	0,04	0,69
Høy norsk andel + Lite intern delt. + Ikke trad. oppg.	0,37	0,01	0,59
Høy norsk andel + Lite intern delt. + Ledelsen aktive	0,39	0,00	0,60
Høy norsk andel + Ikke tid. prosj. + Ledelsen aktive	0,42	0,04	0,54
Løsningens dekning	0,68		
Løsningens konsistens	0,48		

I forbindelse med regresjonsanalysen er *politiske veivalg* kodet om slik at prosjekter med medlemskap 0,5 eller høyere i kategorien endrede politiske veivalg vurderes som tilfeller av oppfølging, mens prosjekter med lavere medlemskap enn 0,5 vurderes som ikke oppfølging. Tabell 6.12 viser resultatene av den logistiske regresjonsanalysen av hvorvidt prosjektene har ført til endrede politiske veivalg eller ikke.

Tabell 6.12: Logistisk regresjonsanalyse av faktorer for politiske veivalg

Faktorer	Modell 1	Modell 2	Modell 3
A-prosjekt	0,71 (0,83)		-0,98 (0,94)
Norsk andel	4,81** (2,30)	4,68** (2,06)	4,45* (2,30)
Tidligere prosjekt	-0,43 (0,87)		-0,43 (0,93)
Intern deltakelse	-0,58 (1,00)		-0,82 (1,07)
Tradisjonell oppgave	0,19 (1,33)		0,03 (1,35)
Aktive politikere			1,10 (1,06)
Ledelsen aktive			0,53 (0,92)
Konstant	-2,40 (1,71)	-2,93*** (1,00)	-2,68* (1,80)
N	44	44	44
Log likelihood	-22,07	-22,61	-20,98
Pseudo R ²	0,14	0,12	0,19

Note: * = P < 0.10, ** = P < 0.05, *** = P < 0.01

Analysen bekrefter bildet fra QCA om at det er liten konsistens i hvilke prosjekter som blir fulgt opp i form av endrede politiske veivalg. Bare en av variablene i modellen påvirker sannsynligheten for endrede politiske veivalg signifikant. Prosjekter hvor norske partnere har en høy andel av totalbudsjettet, ser oftere ut til å følges opp i form av endrede politiske veivalg. Denne effekten består enten man ser på den bivariate sammenhengen mellom variablene eller kontrollerer for andre faktorer. Dette bekrefter resultatene fra QCA, hvor høy norsk andel inngår både i konstellasjonen i tabell 6.10 og i fire av de fem konstellasjonene i tabell 6.11. Resultatet kan tyde på at norske fylkeskommuner i større grad klarer å rette prosjektene inn på en slik måte at de har reelle og betydelige policy-implikasjoner dersom de kontrollerer en stor andel av budsjettet.

Ingen andre variabler, verken i den opprinnelige eller den utvidede modellen, ser ut til å ha betydning for endringer i politiske veivalg.

6.5 Faktorer som forklarer at faglig samarbeid videreføres

Det er mange ulike mekanismer som kan føre til at det faglige samarbeidet med partnerne videreføres. Tabell 6.13 viser resultatene fra QCA av hvilke faktorer som fører til at det faglige samarbeidet med partnerne holdes vedlike etter at prosjektet er avsluttet. Analysen viser seks ulike veier til dette målet, med en total dekning på 0,54 og en konsistens på 0,80.

Tabell 6.13: Viktige faktorer for fortsatt faglig samarbeid

Faktorer	Brutto dekning	Unik dekning	Konsistens
A + Intern deltakelse	0,19	0,17	0,92
Høy norsk andel + Tidligere prosjekt	0,18	0,05	0,76
B/C + Lite intern deltakelse + Ikke trad. oppgave	0,15	0,02	0,94
Høy norsk andel + Lite intern delt. + Ikke trad. oppg.	0,18	0,05	0,72
B/C + Tidligere prosjekt + Ikke tradisjonell oppgave	0,16	0,00	0,77
Tidligere prosjekt + Intern delt. + Ikke trad. oppg.	0,14	0,00	0,77
Løsningens dekning	0,54		
Løsningens konsistens	0,80		

To faktorer peker seg ut med særlig høy grad av konsistens. Den første er A-prosjekter hvor fylkeskommunens egne fast ansatte har deltatt. I denne gruppen er konsistensen 0,92, mens dekningen av prosjekter med fortsatt faglig samarbeid er 0,19. Den andre gruppen er B/C-prosjekter med liten intern deltakelse og hvor oppgaven er utenfor fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområde. Her er konsistensen 0,94 og dekningen 0,15. Det finnes også to konstellasjoner som er nært beslektet med denne. I den ene er B/C-prosjekt byttet ut med høy norsk andel, mens lite intern deltakelse er byttet ut med tidligere prosjekt i den andre. Disse konstellasjonene har en konsistens på mellom 0,72 og 0,77. Tidligere prosjekt fører også til videreføring av det faglige samarbeidet når

egenskapen forekommer sammen med høy norsk budsjettandel eller med høy intern deltakelse og utradisjonell oppgave. For disse to konstellasjonene er konsistensen 0,76-0,77.

I regresjonsanalysen er *faglig samarbeid* gjort om til en dikotom variabel etter samme prosedyre som for *politiske veivalg*, det vil si ved at prosjekter med medlemskap 0,5 eller høyere i kategorien fortsatt faglig samarbeid behandles som tilfeller av oppfølging, mens de øvrige prosjektene behandles som tilfeller av ikke oppfølging. Tabell 6.14 viser resultatene av analysen.

Tabell 6.14: Logistisk regresjonsanalyse av faktorer for fortsatt faglig samarbeid

Faktorer	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
A-prosjekt	0,43 (0,75)		0,46 (1,10)	
Norsk andel	3,53** (1,79)	3,22* (1,65)	1,36 (2,71)	
Tidligere prosjekt	0,76 (0,73)		2,05* (1,17)	2,22* (1,17)
Intern deltakelse	0,35 (0,87)		0,84 (1,30)	
Tradisjonell oppgave	0,37 (1,17)		2,67 (1,52)	
Lead partner			3,45*** (1,17)	3,68*** (1,21)
Ledelsen aktive			2,99*** (1,32)	3,21*** (1,20)
Konstant	-1,89 (1,36)	-0,90 (0,67)	-4,30** (1,93)	-3,28*** (1,21)
N	44	44	44	44
Log likelihood	-27,21	-27,99	-16,90	-17,37
Pseudo R ²	0,10	0,07	0,44	0,42

Note: * = P < 0.10, ** = P < 0.05, *** = P < 0.01

I modell 1 og 2, hvor vi ser på effekten av de fem variablene i den opprinnelige modellen, er det bare høy norsk andel av totalbudsjettet som har signifikant betydning for fortsatt faglig samarbeid. Denne effekten finner vi både i den bivariate sammenhengen mellom variablene og når vi kontrollerer for andre faktorer. Effekten forsvinner imidlertid når vi kontrollerer for hvorvidt fylkeskommunen var lead partner og om ledelsen var aktive i prosjektet. Begge disse variablene har signifikant positiv betydning for fortsatt faglig samarbeid. De forklarer også i stor grad sammenhengen mellom den norske andelen av budsjettet og fortsatt faglig samarbeid, ettersom prosjekter hvor en norsk fylkeskommune er lead partner ofte vil innebære en høy norsk

andel av budsjettet. Dette fører også ofte til at ledelsen involverer seg i prosjektet for å ha kontroll med aktiviteten.

Ved å kontrollere for disse to variablene bringes også en sammenheng mellom tidligere prosjekt og fortsatt faglig samarbeid frem i lyset. Denne sammenhengene finner vi ikke verken i modell 1 eller i bivariate korrelasjoner av tidligere prosjektsamarbeid og fortsatt faglig samarbeid. Når vi kontrollerer for lead partner og ledelsens aktivitet, finner vi imidlertid en signifikant høyere sannsynlighet for fortsatt faglig samarbeid når man har samarbeidet med de samme partnerne også i tidligere prosjekter.

6.6 Oppsummering

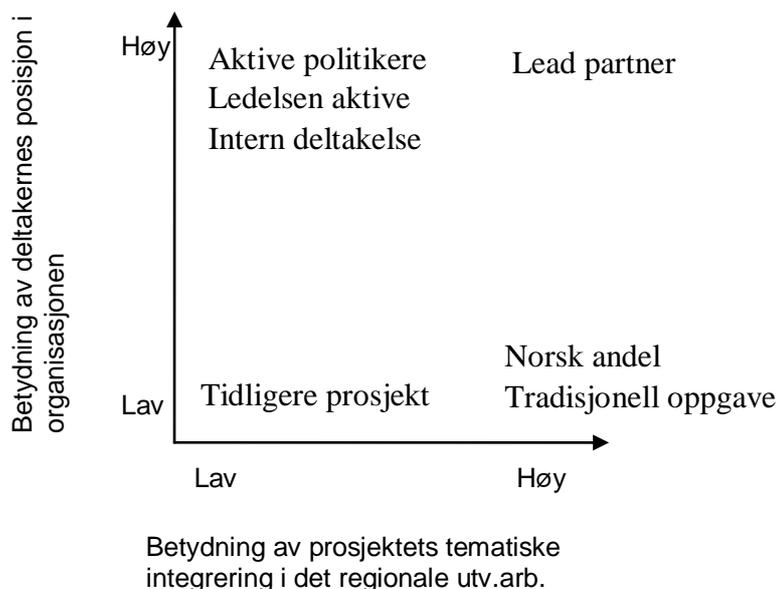
Kombinasjonen av QCA og logistisk regresjonsanalyse av sammenhengene mellom 5-8 ulike faktorer og fem ulike oppfølgingskategorier gir en kompleks fortelling om hvilke faktorer som fremmer og hemmer oppfølging av Interreg-prosjektene, hvor hovedkonklusjonen, som ofte i samfunnsvitenskapen, må være at: Det kommer an på. Spørsmålet om hvorvidt enkeltfaktorer bidrar til å fremme eller hemme oppfølging kommer i stor grad an på hvilken type oppfølging det er snakk om, samt hvilke andre egenskaper prosjektet har. Tabell 6.15 bidrar til å systematisere bildet knyttet til den første av disse dimensjonene (type av oppfølging). Tabellen viser effekten av bakgrunnsvariablene på hver enkelt type av oppfølging basert på en kombinasjon av funnene i QCA og regresjonsanalyse. ”Positivt” betyr at analysen peker i retning av at faktoren bidrar til å fremme oppfølging, mens ”negativt” betyr at faktoren bidrar til å hemme oppfølging. ”Nøytralt” betyr at faktoren ikke har noen betydning for oppfølging, eller at det ikke er mulig å trekke entydige konklusjoner basert på kombinasjonen av QCA og regresjonsanalyse.

Tabell 6.15: Faktorer for oppfølging

Faktor	Nytt prosjekt	Kompetanse ivarettatt	Permanent oppfølging	Politiske veivalg	Faglig samarbeid
A-prosjekt	Nøytralt	Negativt	Nøytralt	Nøytralt	Nøytralt
Norsk andel	Positivt	Nøytralt	Nøytralt	Positivt	Positivt
Tidligere prosjekt	Positivt	Nøytralt	Negativt	Nøytralt	Positivt
Intern deltakelse	Positivt	Nøytralt	Nøytralt	Nøytralt	Nøytralt
Tradisjonell oppgave	Negativt	Positivt	Positivt*	Nøytralt	Nøytralt
Andre viktige faktorer	Aktive politikere	Lead partner	Lead partner		Lead partner
		Ledelsen aktive	Ledelsen aktive		Ledelsen aktive

Vi ser at det ikke er systematiske forskjeller mellom A- og B/C-prosjekter for de fleste typer av oppfølging. Unntaket er spørsmålet om ivaretagelse av kompetansen, hvor B/C-prosjektene oftere beholder arbeidskraften i fylkeskommunen. Høy norsk andel av prosjektenes budsjett bidrar stort sett positivt til oppfølging. Dette er tilfelle både når det gjelder oppfølging i form av nye prosjekt, endrede politiske veivalg og fortsatt faglig samarbeid. Historikk fra tidligere Interreg-prosjekt øker sannsynligheten for fortsatt faglig samarbeid og for videreføring som nytt prosjekt, men det reduserer også sannsynligheten for permanent oppfølging. Høy grad av intern deltakelse er positivt for oppfølging i form av nye prosjekt, mens det ikke ser ut til å ha særlig betydning for andre typer av oppfølging. Når det gjelder betydningen av hvorvidt tematikken er innenfor fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområde, ser dette ut til å ha negativ betydning for videreføring som nytt prosjekt, mens det er positivt for ivaretagelse av kompetansen og under visse forutsetninger (blant annet at fylkeskommunen er lead partner og/eller at det ikke bygger på et tidligere prosjekt) også for permanent oppfølging. Av andre faktorer som kan påvirke oppfølging, ser vi at en aktiv ledelse og ansvar som lead partner øker sannsynligheten for flere typer av oppfølging. Dette gjelder både for ivaretagelse av kompetansen, permanent oppfølging og fortsatt faglig samarbeid. Aktive politikere har mindre betydning, men ser ut til å virke positivt inn på oppfølging i form av nye prosjekt.

Avslutningsvis kan vi se på faktorene som bidrar til oppfølging i lys av analysemodellen som ble lansert i kapittel 3. Figur 6.1 plasserer de uavhengige variablene som er brukt i analysen, inn i modellen. Tre av egenskapene er primært relatert til hvem som deltar i prosjektet fra fylkeskommunens side – henholdsvis politikere, ledelsen og fast ansatte i fylkeskommunen. Vi kan si at dette er variabler som tar opp deltakernes posisjon og integrering i organisasjonen. Med unntak av oppfølging i form av politiske veivalg, ser vi av tabell 6.15 at en eller flere av disse faktorene har positiv betydning for hver enkelt type av oppfølging.

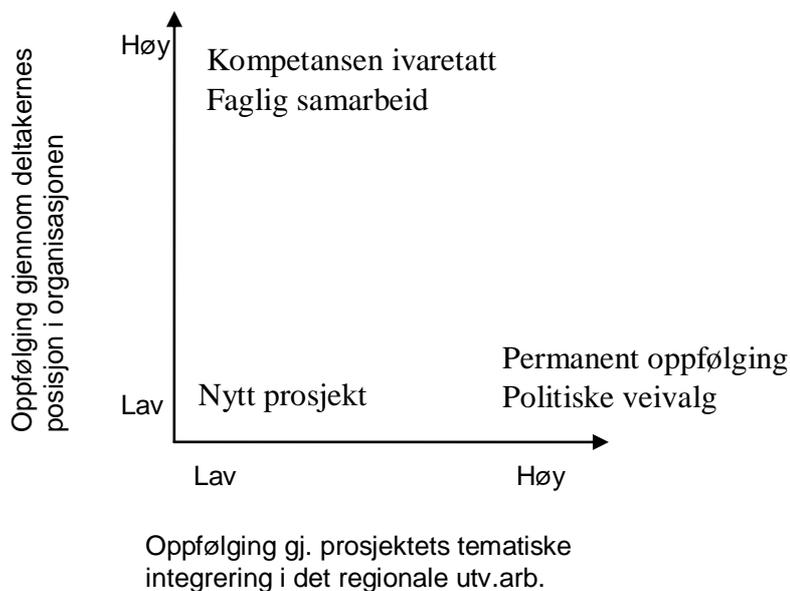
Figur 6.1: Faktorer for oppfølging sett i lys av analysemodellen

Videre er to av egenskapene primært relatert til prosjektets tematiske innretning. Dette gjelder hvorvidt tema for prosjektet faller inn under fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområde, samt Norges andel av prosjektbudsjettet, som tenkes å si noe om norske partners muligheter for å påvirke innretningen av prosjektet. Igjen ser vi at minst en av disse faktorene har betydning for hver enkelt type av oppfølging. På den annen side ser prosjekter innenfor fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområde i mindre grad ut til å føres videre som nye prosjekter.

Når fylkeskommunen påtar seg ansvar som lead partner, påvirker dette både prosjektets integrering i det regionale utviklingsarbeidet og deltakernes posisjon i organisasjonen. Når fylkeskommunen er lead partner, engasjerer både ledere og politikere seg i større grad i prosjektet, og fylkeskommunen har store muligheter til å påvirke prosjektets innhold både i søknads- og gjennomføringsfasen. Denne egenskapen har dermed som ventet også betydning for flere typer av oppfølging.

Vi forventet innledningsvis at prosjekter som hadde lang fartstid i fylkeskommunen i større grad ville være integrerte i det øvrige utviklingsarbeidet. På bakgrunn av det vi har funnet, må vi konkludere med at dette ikke nødvendigvis er tilfelle. Bakgrunn fra tidligere prosjekt ser ut til å virke positivt på videre prosjektaktivitet, men lar seg ikke nødvendigvis omsette i mer permanente og institusjonaliserte former for aktivitet. Vi må konkludere med at denne dimensjonen ikke ser ut til å henge sammen med prosjektets integrering i det regionale utviklingsarbeidet og heller ikke i organisasjonen, all den tid mange fylkeskommuner i stor grad bruker prosjektansatte eller konsulenter til å gjennomføre prosjektene.

Vi kan også se de ulike typene av oppfølging i lys av analysemodellen. Figur 6.2 plasserer de fem oppfølgingstypene inn i modellen. Her ser vi at to av oppfølgingstypene særlig dreier seg om hva som skjer med deltakerne i etterkant av prosjektet: Arbeider de videre med samme tema, og fortsetter de å samarbeide med de samme personene? Vi ser av tabell 6.15 at både ledelsens aktivitetsnivå og hvorvidt fylkeskommunen har vært lead partner har betydning for begge disse typene av oppfølging. Prosjektets tematiske innretning virker imidlertid også inn her. Det gjelder den norske andelen av budsjettet for faglig samarbeid, og hvorvidt det er en tradisjonell oppgave for ivaretagelse av kompetansen.

Figur 6.2: Typer av oppfølging sett i lys av analysemodellen.

To av oppfølgingstypene dreier seg om hva som skjer med temaet i etterkant av prosjektet. Blir det fulgt opp i form av permanente endringer i politiske veivalg eller i fylkeskommunens arbeid i form av økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, ny infrastruktur eller liknende? Oppfølging av denne typen er sjeldnere og henger i mindre grad systematisk sammen med andre egenskaper ved prosjektene. Vi ser imidlertid at prosjektets tematiske integrering til en viss grad kan ha betydning, da særlig høy norsk andel av budsjettet for politiske veivalg. Under visse forutsetninger har også spørsmålet om hvorvidt det dreier seg om en tradisjonell oppgave betydning for permanent oppfølging. Her er imidlertid også ledelsens rolle og hvorvidt fylkeskommunen var lead partner, viktig for oppfølgingen.

Til sist representerer oppfølging i form av nye prosjekter ikke nødvendigvis verken noen integrering i det øvrige regionale utviklingsarbeidet eller noen sentral posisjon i organisasjonen. Vi ser likevel at faktorer som intern deltakelse, aktive politikere og høy norsk andel av budsjettet øker sannsynligheten for denne typen av oppfølging. Dersom prosjektet er for tett integrert i det øvrige regionale utviklingsarbeidet, for eksempel ved at temaet er innenfor fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområde, ser det likevel ut til at fylkeskommunene velger andre og mer permanente typer av oppfølging enn nye Interreg-prosjekter.

7 Konklusjoner

Det første formålet med denne utredningen har vært å belyse i hvilken grad fylkeskommunenes deltakelse i Interreg-prosjekter er fulgt opp og eventuelt har ført til endringer i innretningen på det regionale utviklingsarbeidet i fylkeskommunen eller hos andre instanser. Det andre formålet har vært å finne ut på hvilken måte deltakelsen i Interreg har ført til endringer i innretninger på det regionale utviklingsarbeidet og hvilke faktorer som fremmer og hemmer oppfølgingen. Til sammen er oppfølgingen av 44 prosjekter, (16 Interreg A-prosjekter, 22 Interreg B-prosjekter og 6 Interreg C-prosjekter) som er gjennomført i fylkene Troms, Nordland, Sør-Trøndelag, Hedmark, Østfold, Telemark, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og fjordane mellom 1998 og 2007 undersøkt. Konklusjonene under tar først for seg hvilke former for oppfølging en har funnet i fylkeskommunene og deretter hvilke faktorer som fremmer og hemmer oppfølging.

Fylkeskommunenes oppfølging

Av de 44 prosjektene er nesten halvparten (20) av prosjektene fulgt opp gjennom *nye Interreg-prosjekter*. Dette representerer en videreføring av en del av fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid som finansielt og politisk er koblet opp eksternt. Dette er en videreføring av den horisontale og europeiseringen (og nordifiseringen) av det regionale utviklingsarbeidet. Det er også en form for vertikal europeisering ved at Interreg-prosjektene representerer en form for implementering av EUs regionalpolitikk slik den er formulert i de ulike EU-programmene. I et organisasjonslæringsperspektiv kan oppfølging gjennom deltakelse i nye Interreg-prosjekt der dette er et resultat av egne mål og strategier, eksempelvis der fylkeskommunen er lead partner, ses på som et resultat av dobbeltkretslæring.

Kompetansen innenfor prosjekt-temaet i fylkeskommunen (og LU) er økt i 32 av 44 tilfeller i forhold til situasjonen før Interreg-prosjektet ble igangsatt. I ett av fire tilfeller er det opprettet *nye faste stillinger* knyttet til prosjekt-temaet. For om lag halvparten av case-prosjektene skjer en aktiv formidling av erfaringer med Interreg-prosjektet internt i fylkeskommunen i avdelingsmøter og lignende. Dette betyr at kunnskap både om prosjektets tema og Interreg-arbeid blir spredt i fylkeskommunen ut over de som deltok i prosjektene. Dette bidrar også til at kompetanseeffekten av deltakelse i Interreg-prosjekter i disse tilfellene utvides. Denne type oppfølging er med på å sikre organisatorisk læring av Interreg-deltakelsen. Kompetanseeffekten av fylkeskommunens deltakelse i Interreg-prosjekt bidrar til fylkeskommunene har et bedre potensial for framtidig deltakelse i Interreg og dermed for nordifisering og europeisering av det regionale utviklingsarbeidet.

Prosjektnettverkene er opprettholdt for tre av fire prosjekter og for halvparten av prosjektene er det opprettet *formelle samarbeidsavtaler* mellom fylkeskommunen og andre partnere. I et organisasjonslæringsperspektiv vil det at fylkeskommunene behersker ulike former for faglig og politisk samarbeid med aktører fra regioner i andre land og til dels andre kulturer ses på som resultat av enkeltkretslæring der ansatte og administrativ/politisk ledelse har tilegnet seg nødvendig kompetanse. Det at

prosjektnettverkene opprettholdes og formelle mange nye formelle samarbeidsavtaler inngås indikerer at denne type læring har funnet sted. Samtidig kan prioriteringen av nettverksamarbeid og formelle samarbeidsavtaler med regioner i andre land ses på som et resultat av dobbeltkretslæring der fylkeskommunen har tilpasset sine arbeidsformer med basis i positive erfaringer fra Interreg-samarbeid. Videreføring av prosjektnettverk og etablering av formelle samarbeidsrelasjoner i forbindelse med Interreg A-prosjektene bidrar til en institusjonalisering av nordifiseringen av det regionale utviklingsarbeidet. Tilsvarende bidrar liknende oppfølging av Interreg B- og C-prosjektene til en institusjonalisering av en horisontal europeisering og også internasjonalisering av det regionale utviklingsarbeidet.

For tre av fire prosjekter er det registrert *økt prioritering av prosjekt-temaet* hos fylkeskommunen eller hos andre instanser gjennom økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, infrastruktur eller andre tiltak. For en tredjedel av Interreg-prosjektene har det forekommet oppfølging i form av *politiske veivalg* både når det gjelder fylkeskommunens internasjonale engasjement, men også relatert til det regionale utviklingsarbeidet i fylket. Flere av de konkrete oppfølgingstiltakene kan ses på som resultater av organisasjonslæring der fylkeskommunen endrer måte å løse sine utfordringer på. Denne type oppfølging er permanente endringer av det regionale utviklingsarbeidet og ikke tidsbegrensede prosjekter. Dette viser at ideer generert gjennom denne EU-ordningen får fotfeste og blir en integrert del av det norske regionale utviklingsarbeidet. Dette kan ses på som en form for horisontal europeisering eventuelt nordifisering.

Gjennomgangen over viser at Interreg-prosjektene setter spor etter seg både i fylkeskommunene og hos andre instanser. I de fleste tilfeller fortsetter fylkeskommunens engasjement innenfor prosjekt-temaet når prosjektene avsluttes. Da er kompetansen økt og de faglige nettverkene utvidet. Et flertall av prosjektene følges opp gjennom bevilgninger, tjenestetilbud og infrastrukturtiltak. I en del tilfeller fører prosjektene i tillegg til politiske veivalg.

Interreg A-prosjektene representerer materialiseringen av langvarige samarbeid mellom Norge, Sverige og Finland om regional utvikling i de ulike grenseregionene. Interreg er det sentrale virkemidlet for grenseregional utvikling og prosjektene er forankret i grenseregionale programmer som igjen henger sammen med fylkesplaner og regionale utviklingsprogrammer. På mange måter representerer Interreg A-prosjektene en horisontal "nordifisering" av det regionale utviklingsarbeidet som skjer i regi av fylkeskommunen og mange andre offentlige og private instanser i grensefylkene. Oppfølgingen av Interreg-A-prosjektene blir dermed en del av fylkeskommunene eller andre instansers regionale utviklingsarbeid.

Videreføring av samarbeidet med partnerne i Interreg B-og C-prosjektene mangler den institusjonelle overbygningen som A-prosjektene har, men likevel viser det seg at prosjektsamarbeid videreføres gjennom nye prosjekter og nettverk. I tillegg prioriteres prosjekt-temaet opp i fylkeskommunene gjennom nye stillinger og nye tiltak. Oppfølgingen representerer en fortsettelse av den horisontale europeiseringen og i mange tilfeller en bekreftelse av en internasjonal dimensjon i fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid.

Faktorer som fremmer og hemmer oppfølging av Interreg-prosjektene

Analysen av hvilke faktorer som fremmer og hemmer oppfølging av Interreg-prosjekter etter avslutning av prosjektene er basert på en kombinasjon av Qualitative Comparative Analysis og logistisk regresjonsanalyse av sammenhengen mellom 5-8 ulike faktorer og de fem ulike oppfølgingsformene. Det empiriske materialet er imidlertid ikke stort nok til å trekke generelle konklusjoner. Analysen gir indikasjoner om faktorer som kan fremme og hemme de ulike formene for oppfølging av Interreg-prosjekter.

- Oppfølging av i form av *nye Interreg-prosjekter* viser seg å henge sammen med høy norsk budsjettandel, at prosjektet en oppfølging av tidligere Interreg-prosjekt og at det er fast ansatte i fylkeskommunen som har gjennomført prosjektet. Aktive politikere i prosjektet spiller også positivt inn, men dersom prosjektet dreier seg om fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver er det mindre vanlig med denne type oppfølging.
- Oppfølging i form av *at kompetansen ivaretas i fylkeskommunen* er mer sannsynlig dersom prosjektet dreier seg om fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver, men mindre sannsynlig dersom det er et prosjekt i A-programmet.
- Oppfølging i form av *opprettelse av prosjektnettverkene* er vanligere dersom den norske andelen av prosjektbudsjettet er høy og dersom prosjektet er en oppfølging av tidligere prosjekt.
- Oppfølging i form av *økt prioritering av prosjekt-temaet* ved økte bevilgninger, nye tjenestetilbud, infrastruktur eller andre tiltak er mer sannsynlig når prosjektet dreier seg om fylkeskommunens tradisjonelle oppgaver, mens det er mindre sannsynlig hvis det er oppfølging av et tidligere prosjekt.
- Oppfølging i form av politiske veivalg er mer sannsynlig når den norske andelen av prosjektbudsjettet er høy.

Hvis fylkeskommunen er lead partner og ledelsen er aktiv i prosjektet, er det mer sannsynlig at prosjektet følges opp i form av ivaretagelse av kompetanse, økt prioritering av prosjekt-temaet og opprettholdelse av prosjektnettverkene.

Prosjektet hadde to hypoteser om hvilke faktorer som ville generere en oppfølging i form av indirekte og strategiske effekter. Den første hypotesen (H1) gikk ut på at Interreg-prosjekter som var tett integrert i det regionale utviklingsarbeidet ville ha indirekte og strategiske effekter. Analysen viser at prosjekter som faller inn under fylkeskommunens tradisjonelle ansvarsområder og som har høy norsk andel av prosjektbudsjettet (som sier noe om norske partners mulighet til å påvirke prosjektinnrettingen) har er positivt for flere former for oppfølging.

Den andre hypotesen (H2) gikk ut på at Interreg-prosjekter der deltakerne hadde sentrale posisjoner og var integrert i fylkeskommunens organisasjon, ville generere indirekte og strategiske effekter. Analysen viser at aktive ledere, aktive politikere og høy grad av deltakelse av fast ansatte i fylkeskommunen i prosjektene er positivt for flere av oppfølgingsformene.

Referanser

- Anderson, J. 2002. Europeanization and the Transformation of the Democratic Polity, 1945-2000." *Journal of Common Market Studies*, 40: 5, 793-822
- Argyris, C. & Schön, D. 1978. *Organizational Learning: A Theory of Action Perspective*. Massachusetts: Addison Wesley Publishing Company.
- Baldersheim, H, A.V. Haug & M. Øygård. 2009. *The rise of the networking region: The challenges of regional collaboration in a globalized world*. Rapport NORDREGIO
- Böhme, K., Josserand, F., Haraldsson, P.I., Bachtler, J & Polverari, L. 2003. *Transnational Nordic-Scottish co-operation: Lessons for policy and practice* Rapport NORDREGO
- Börzel, T. A. 2002. 'Pace-Setting, Foot-Dragging, and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization.' *Journal of Common Market Studies*. 40:2, 93-214
- Börzel, T. A. & Risse, T. 2003. 'Conceptualising the Domestic Impact of Europe.' In K. Featherstone & C. M. Radaelli (Eds.) *The Politics of Europeanisation*: 57-80. Oxford: Oxford University Press.
- Christensen, T, Læg Reid, P. Roness, P. & Røvik, K. A.. 2004. *Organisasjonsteori for offentlig sektor*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Church A. and Reid P. (1996) Urban power, international networks and competition: the example of cross-border cooperation, *Urban Studies* 33:8, 1, 297-318.
- Donnabháin, I. O. & J. Röpcke 2007. 'An Analysis of Interreg Projects across Europe.' Avhandling, Sverige: Blekinge Tekniska Högskola/Sektionen för Teknokultur, Humaniora och Samhällsbyggnad (TKS)
- Dühr, S. & Nadin, V. (2007) Europeanization through transnational territorial cooperation? The case of INTERREG IIIB North-West Europe, *Planning Practice & Research*, Vol. 22. No. 3: 373-394.
- Dühr, S., Stead, D. & Zonneveld, W. 2007. 'The Europeanization of spatial planning through territorial cooperation.' *Planning Practice and Research*, 22:3, 291 - 307.
- Dyson, K. & Göetz, K. H. 2003. 'Living with Europe: Power, Constraint and Contestation.' In K. Dyson & K. H. Göetz (Eds.) *Germany, Europe and the Politics of Constraint*. Oxford: Oxford University Press.
- Featherstone, K. and Radaelli, C. (red.) 2003. *The Politics of Europeanization* Oxford et al.: Oxford University Press.
- Fitjar, R. D., Leknes, E. & Solheim, A. 2008. *Interreg-prosjektenes betydning for norsk regionalpolitikk*. Arbeidsnotat IRIS 2008-178.
- Hachman, V. 2008. 'Promoting learning in transnational networks', *disP*, 172:1, 11-20.

- Harguindéguy, Jean-Baptiste, and Zoé Bray. 2009. 'Does cross-border cooperation empower European regions? The case of INTERREG III-A France – Spain.' *Environment and Planning C: Government and Policy*. 27:4, 747-760.
- Huebner, M. & Stellfeldt-Koch, C. (2009) *Impacts and benefits of transnational projects (INTERREG IIIB)*. Issue 138, Bonn: BBR
- ESPON (2007) – *Cross-Border Cooperation - Cross-Thematic Study of INTERREG and ESPON*, INTERACT, Luxembourg.
- Jessop, B. 2001. 'Institutional (Re)Turns and the strategic-relational approach.' *Environment and Planning A*, 33: 1213-1235.
- Keating, M. 1998. *The new regionalism of Western Europe*, London: Edward Elgar.
- Keating, M. & J. Loughlin (red.). 1996. *The Political Economy of Regionalism*. London: Frank Cass.
- Kommunenes Sentralforbund 2003: *Regionalpolitikens nye muligheter*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Knill, C. & Lehmkuhl, D. 2002. 'The National Impact of European Union Regulatory Policy: Three Europeanization Mechanisms.' *European Journal of Political Research*, 41:2, 255-80.
- Lähteenmäki-Smith, K., & Dubois, A. (2006). *Collective Learning through Transnational Cooperation: The Case of Interreg IIIB* (Nr. 2). Stockholm: NORDREGIO.
- Leknes, E., Mauritzen, S. & Johansen, G. 2005. *Innspill til en nasjonal maritim strategi Oversikt over internasjonalt samarbeid om utvikling av maritim transport, sikkerhet og havmiljø*. Europa-programmet, prosjektrapport mai 2005.
- Leknes, E. 2002. *Northern Maritime Corridor Project proposal for the Interreg IIIB Programme North Sea Region*. Rapport RF – 2002/401.
- Marks, G. 2001. 'An Actor-Centred Approach to Multilevel Governance.' i C. Jeffery (red.) 2001. *The Regional Dimension of the European Union. Towards a Third Level in Europe?* London: Frank Cass
- Mauritzen, S., 2010. *Interreg – erfaringer og utfordringer. Norges rolle i transnasjonale og interregionale Interreg – programmer (B og C)* NIBR-rapport 2010:22
- March, J. G. 1999. *The Pursuit of Organizational Intelligence*. Oxford: Blackwell.
- Medeiros, E. 2010. 'Old vs recent cross-border cooperation: Portugal-Spain and Norway-Sweden.' *Royal Geographical Society*. 42:4 434-443
- Moen, B., & Skålnes, S. 2005. *Norge i Europa - om norsk deltaking i INTERREG-program: Kva nytte har Norge av å delta i Interreg III-programma A, B og C?* (Nr. 107). Oslo: NIBR.

- Neubauer, Dubois, Hanell, Lähteenmäki-Smith, Pettersson, Roto & Steineke 2007: *Regional Development in the Nordic Countries 2007* Nordregio Report 2007:1
- Nordisk arbeidsgrupp 2 2010: *Nordiska gränskommittéer och gränsöverskridande myndighetsintegrasjon* Nordregio Electronic Working Paper 2010:1
- Normann, Steinar & Sven Erk Skønberg (2006). *Interreg IIIA 2000-2006, Grenseløst samarbeid. En analyse av avsluttede prosjekter med forslag til programendringer.* Rapport Stiftelsen Østfoldforskning.
- Paraskevopoulos, C. J. 2001. *Interpreting Convergence in the European Union: Patterns of Collective Action, Social Learning and Europeanization.* Basingstoke: Palgrave.
- Pedrazzini, L. 2005. Applying the ESDP through Interreg IIIB: a Southern Perspective, *Southern Perspectives on European spatial Planning.* 13:2, 297-317
- Peduzzi, Peter, John Concato, Elizabeth Kemper, Theodore R. Holford and Alvan R. Feinstein 1996. "A Simulation Study of the Number of Events per Variable in Logistic Regression Analysis". *Journal of Clinical Epidemiology* 49: 1373-1379.
- Perkmann, M. 2003. Cross-Border Regions in Europe: Significance and Drivers of Regional Cross-Border Co-operation. *European Urban and Regional Studies*, 10: 2, 153-171.
- Radaelli, C. M. 2004. 'Europeanisation: Solution or Problem?' *European Integration Online Papers*, 8:16, 1-23.
- Ragin, C. C. 1987. *The Comparative Method: Moving beyond qualitative and quantitative strategies.* Berkeley: University of California Press.
- Ragin, C. C. 2000. *Fuzzy-Set Social Science.* Chicago: University of Chicago Press.
- Ragin, C. C. 2006. "Set Relations in Social Research: Evaluating their consistency and coverage". *Political Analysis* 14: 291-310.
- Råd, O. G., Aalbu, H., Hauge, O., & Austin, P. 2006. *Norske regioner som internasjonale aktører.* Oslo: Asplan Viak og Eurofutures.
- Schmidt, V. A. 'Europeanization and the mechanics of economic policy adjustment.' *Journal of European Public Policy.* 9:6, 894-912
- Thatcher, M. 2004. 'Winners and Losers in Europeanisation: Reforming the National Regulation of Telecommunications.' *West European Politics*, 27:2, 284-309.
- Trondal, J. 2005. *De-territorialisering av offentlig politikk? Europeisk integrasjon og sub-regionale beslutningsprosesser.* Upublisert working paper. Centre for European Studies, Universitetet i Agder.
- Weyand, S. 2001. 'Inter-Regional Associations and the European Integration Process.' i C. Jeffery (red.) 2001. *The Regional Dimension of the European Union. Towards a Third Level in Europe?* London: Frank Cass

Wink, R. 2010. 'Transregional Institutional Learning in Europe: Prerequisites, Actors and Limitations' *Regional Studies*, 44:4, 499-511

Vedlegg 1: Oppfølgingen av Interreg III A-prosjekter

Vedlegg 1 gir en oversikt over hva Interreg IIIA-prosjektene har dreid seg om, fylkeskommunens rolle i forbindelse med gjennomføring av prosjektet og videre hvordan prosjektet er fulgt opp i fylkeskommunen eller av andre instanser. Tabellen under viser en oversikt over prosjektene.

Tabell V.1 Utvalgte Interreg III A -prosjekter

Interreg III A-prosjekter	Fylke	Program	Periode
1. Hälsökällan	Østfold	Sverige – Norge G S	2003 - 05
2. Økomuseum Grenseland	Østfold	Sverige – Norge G S	2004 - 05
3. Ny jernbane Oslo	Østfold	Sverige – Norge G S	2003 - 05
4. Grenseland 2005	Østfold	Sverige – Norge G S	2003 - 06
5. Kungspilen Implementering	Hedmark	Sverige – Norge I S	2001 - 04
6. Master of public administration	Hedmark	Sverige – Norge I S	1999 - 04
7. Countryside Recreation	Hedmark	Sverige – Norge I S	2006 - 07
8. Tilvekstkorridoren	Hedmark	Sverige – Norge I S	2005 - 07
9. Med joik som utgangspunkt	Sør-Trøndelag	Sverige - Norge	2005 - 07
10. Kulturbuss uten grenser	Sør-Trøndelag	Nord Sápmi	2004 - 06
11. Fiske langs Kruttfjellvegen	Nordland	Kvarken M-Skan.	2001 - 04
12. MidtSkandia Tverrkommunikasjon	Nordland	Kvarken M-Skan.	2004 - 07
13. Crossmedia Design	Nordland	Kvarken M-Skan.	2006 - 07
14. Barents Veg	Nordland	Kvarken M-Skan.	2002 - 04
15. Akvakultur i Murmansk	Troms	Kolartic	2003 - 04
16. Flyglinje Luleå – Tromsø	Troms	Nord	2003 - 05

Prosjekt: Hälsokällan

Østfold

Interreg III A Sverige – Norge: Grenseløst Samarbeid

Tidsperiode: 01.01.2003 – 31.12.2005

Lead Partner: Østfold fylkeskommune

Andre partnere: Västra Götalands Län, Fyrbodol

Bevilgning: Totalt budsjett 4,2 mill NOK, norsk bevilgning 2,8 mill NOK

Prosjektet gikk ut å utvikle helsepedagogiske enheter som skulle gi barn, ungdom og voksne opplevelser og kunnskap om kropp, sjel og miljø. Rent konkret gikk prosjektet ut på å lage og å gjennomføre spesialtilpassede pedagogiske undervisningsprogram rettet inn mot primærførebygging på helseområdet. Undervisningen var papirløs, dreide seg ikke så mye om kunnskapsoverføring, men om å påvirke holdninger. I løpet av prosjektperioden nådde disse programmene over 10 000 personer. Bestillere av denne tjenesten var fremst skoler, men også sosialtjenester og primærhelsetjenesten.

Østfold fylkeskommune (folkehelseprogrammet) utarbeidet søknaden i samarbeid med initiativtakere i Fyrbodol. Fylkeskommunen ansatte en prosjektleder i et engasjement som sto for gjennomføringen av prosjektet. Ledelsen satt i styringskomiteen for prosjektet.

Oppfølging av prosjektet

Prosjektet er fulgt opp på flere ulike måter i Østfold:

1. Prosjektet ble først videreført av Østfold fylkeskommune i 2006, deretter ble virksomheten overført til Sarpsborg kommune som videreførte virksomheten i 2007, 2008 og 2009. I mars 2010 er virksomheten overført til Science senteret Inspira som eies av Sarpsborg kommune og Østfold fylkeskommune (60/40). Virksomheten drives videre blant annet med basis bevilgninger fra Østfold fylkeskommune og Sarpsborg kommune. Det er fortsatt barn og unge i aldersgruppen 5 – 20 år som er den hovedsaklige målgruppen. Det er om lag 2 årsverk knyttet til virksomheten, men den er under utvidelse. Prosjektlederen fra starten av Interreg-prosjektet deltar fortsatt.
2. Det drives fortsatt to faglige nettverk i regi av virksomheten. Det er et nettverk av helsesøstre i videregående skoler som opplæringsavdelingen i fylkeskommunen støtter og et ledelsesnettverk det 18 ledere av helsestasjon og skolehelsetjenesten deltar.
3. Ut over arbeidet i Østfold er denne virksomheten engasjert av tannhelsetjenesten i Aust Agder, samt at de har gjennomført oppdrag for fylkesmannen og Helsedirektoratet.
4. I Østfold Fylkeskommune har man for øvrig trukket veksler på dette Interreg-prosjektet da Østfold fylkeskommune ble lead partner for et Interreg-prosjekt som heter HEPRO med 49 partnere i 12 land. Erfaringene fra HEPRO har Østfold Fylkeskommune igjen trukket veksler på når fylkeskommunen har fått ansvar for å overvåke helsetilstanden i befolkningen.

Prosjekt: Økomuseum Grenseland

Østfold

Interreg III A Sverige – Norge: Grenseløst Samarbeid

Tidsperiode: 01.01.2004 – 31.08.2005

Lead Partner: Østfold fylkeskommune (prosjekteier på norsk side)

Andre partnere: Bohusläns museum. I tillegg deltok kommunene Halden, Strömstad, Dals Ed og Tanum og Länsstyrelsen i Västra Götaland, Fylkesmannen i Østfold, Västra Götalandsregionen og Gränskommittén Østfold – Bohuslän-Dalsland.

Bevilgning: Totalt budsjett 3,5 mill NOK, norsk bevilgning 1,6 mill NOK

Økomuseum Grenseland har dreid seg om å sette fokus på den felles kulturhistorien og å løfte fram severdigheter i grenseområdet som på ulike måter forteller om den felles historie og påvirkningen på landskap og mennesker. Grensekomiteen Østfold – Bohuslän – Dalsland var en viktig initiativtaker for prosjektet som var en oppfølger av tidligere Interreg-prosjekt med samme navn. Prosjektet tok utgangspunkt i foreliggende dokumentasjon av kulturminner, sørget for å få skiltet, opprustet og gjort disse tilgjengelig. Det ble videre utarbeidet en guide til 25 besøksmål i grensebygdene, en nettsiden ble opprettet og foreningen Økomuseum Grenseland ble stiftet. Prosjektlederne ble leid inn og hadde arbeidsplass i fylkeskommunen.

Oppfølging av prosjektet

Foreningen Økomuseum Grenseland eksisterer fortsatt med i hovedsak de samme deltakerne som i prosjektet. Denne foreningen vedlikeholder skilting og kulturminner og forsøker også å videreutvikle aktiviteten. Dette skjer i stor grad på fritid, men da med økonomisk tilskudd fra noen av foreningens medlemmer. Den infrastrukturen som ble etablert i prosjektet eksisterer således fortsatt. Den ene av prosjektlederne i prosjektet arbeider fortsatt innenfor tematikken i Østfold fylkeskommune.

Det er også en indirekte kobling mellom Interreg-prosjektet og byggingen av Solbergårnet som er et landemerke ved innfartsåren til Østfold og Norge. Fra toppen kan du se hvordan fornminnene fordeler seg utover slettelandet. Innen en radius på omtrent en mil ligger kulturminnene som perler på en snor. Rasteplassen inneholder ulike informasjonstavler, som med store bilder fra kulturminnene skal lokke besøkende ut i landskapet for å oppleve kulturskattene med egne sanser. Noe av inspirasjonen til Solbergårnet kom fra Økomuseum Grenseland.

Prosjekt: Ny jernbane Oslo – Göteborg

Østfold

- III A Sverige – Norge: Grenseløst Samarbeid

Tidsperiode: 01.01.2003 – 31.12.2005

Lead Partner: Østfold fylkeskommune

Andre partnere: Akershus fylkeskommune. Oslo, Västra Gøtalsregionen, Business Region Göteborg

Bevilgning: Totalt budsjett 0,9 mill NOK, norsk bevilgning 0,6 mill NOK

Prosjektet gikk ut på å oppdatere og å sammenstille utredninger om jernbaneforbindelse mellom Oslo og Göteborg, samt å utvikle alternative modeller for finansiering. Utgangspunktet var at togforbindelsen var for dårlig; få avganger og toget benyttet for lang tid. Arbeidet gikk også ut på å identifisere flaskehalsen i hovedsak på norsk side og deretter vurdere ulike muligheter for å få gjort noe med disse. Arbeidet resulterte i en prosjektrapport, brosjyrer og konferanser der politikere fra ulikt nivå deltok.

Østfold fylkeskommune var norsk prosjekteier og satt i styringsgruppen for prosjektet. Det ble leid inn eksterne konsulenter som å gjennomføre utredningene. Kommunikasjonsgruppen i Oslo-Göteborg-samarbeidet var initiativtaker, her deltok for øvrig alle prosjektpartnerne.

Oppfølging av prosjektet

Prosjektet er fulgt opp på flere ulike måter i Østfold:

1. Østfold fylkeskommune har opprettet en stilling som er dedikert til å arbeide med jernbanespørsmål.
2. Jernbane er blitt en av de tyngste politiske sakene på samferdselsområdet. Østfold fylkeskommune arbeider videre for jernbaneutbygging i Østfold. Railconsult ble engasjert til å lage en strategi for Østfoldbanen som resulterte i en InterCity-strategi for Østfold: "Dobbelspor til Halden 2022". Politikerne i fylkeskommune er aktive i ulike utvalg for å promotere jernbaneutbygging. Det ble bl.a. etablert et eget koordineringsutvalg for Østfoldbanens vestre linje bestående av fylkesordføreren og ordførerne i kommunene langs linja i Østfold for å koordinere planleggingsarbeidet.
3. Jernbaneforum Øst ble etablert 15. mai 1995 og Østfold fylkeskommune vedtok i 2008 å overta sekretariatet fra KS. Jernbaneforum Øst er en interesseorganisasjon for Østfoldbanens østre og vestre linjer fra Oslo til svenskegrensen. Medlemmene består av kommunene langs østre og vestre linje, samt fylkeskommunene Akershus og Østfold. Oslo kommune er også medlem. I tillegg er LO, NHO samt KS i berørte fylker medlemmer. I 2009 ble det etablert "et koordineringsutvalg for Østfoldbanens vestre linje" som har som formål å utgjøre et samlet bindeledd til Jernbaneverket og ha et samordningsansvar i forhold til planarbeidet i den enkelte kommune i Østfold.
4. Det ble startet opp et nytt prosjekt COINCO-NORTH, Interreg IV A Øresund-Kattegat-Skagerak som blant annet ser på hele korridoren Oslo – Göteborg – Malmø. Her er Business Region Göteborg lead partner, mens Oslo Teknopol er norsk prosjekteier. Østfold fylkeskommune er partner. Prosjektet søkes videreført i et nytt Interreg-prosjekt i 2011.

Prosjekt: Grenseland 2005

Østfold

Interreg III A Sverige – Norge: Grenseløst Samarbeid

Tidsperiode: 01.01.2003 – 31.07.2006

Lead Partner: Østfold fylkeskommune

Andre partnere: Gränskommittén Østfold – Bohuslän/Dalsland, I tillegg deltok Statens vegvesen og Vägverket i samarbeidet.

Bevilgning: Totalt budsjett 2,7 mill NOK, norsk bevilgning 1,6 mill NOK

Prosjektet gikk ut på å lage en samordnet markedsføring av aktiviteter og arrangementer i forbindelse med åpning av ny Svinesundbro og markering av 100-årsjubileet av unionsoppløsningen i Østfold og Fyrbodalen i 2005. Det ble etablert nettsider som ble løpende oppdatert og det ble laget en trykksak med alle arrangementer som ble sendt til 250 000 husstander i grenseregionen. Østfold fylkeskommune og Fyrbodalen deltok også med fellesstand på reiselivsmessen i Lillestrøm og i Gøteborg og fikk stor oppmerksomhet knyttet til dette. Det ble også etablert en rekke nettverk, dels mellom turistorganisasjoner og dels mellom arrangører i Norge og Sverige og det ble arrangert møteplasser slik at ulike prosjekter kunne kobles.

Prosjektet vurderes som svært vellykket, med økning i antall besøkende til Østfold-Fyrbodalen i 2005 og ved at 80 % av arrangementene i 2005 inngikk i aktivitetskalenderen til prosjektet.

Oppfølging av prosjektet

Dette prosjektet dreide seg jo i hovedsak om aktiviteter som skulle skje i 2005 og i mindre grad om aktiviteter etter 2005. Den viktigste oppfølgingen av prosjektet er at nettverkene eksisterer fortsatt. Metoden med gjennomføring av kontaktmøter benyttes fortsatt.

Prosjekt: Kungspilen Implementering

Hedmark

Interreg III A, Sverige-Norge: Indre Skandinavia

Tidsperiode: 01.01.2001 – 31.03.2004

Lead partner: Hedmark fylkeskommune

Norske partnere: Eidskog, Sør-Odal, NSB

Utenlandske prosjektdeltakere: Kommunene: Arvika, Eda, Karlstad og Kil, Värmlands Län, Svenska Järnveger og Värmlandstrafikk

Bevilgning: Totalt budsjett: 17,1 mill NOK, norsk bevilgning: 8,0 mill NOK

Om prosjektet: Målet med prosjektet var å få gjenopprettet togrute mellom Oslo og Karlstad. Man lyktes med å få utviklet togrute og permanente tog som gikk.

Fylkeskommunens rolle: Hedmark fylkeskommune var leadparter, finansierte en andel av prosjektet og hadde samferdselskompetanse. Fylkeskommunen hadde også ansvar for koordineringen mot NSB. Det var bare én i fylkeskommunen (fra samferdselsavdelingen) som jobbet med prosjektet. En svensk prosjektleder fra Svenske Järnveger ble ansatt i prosjektet med ansvar for daglig drift og markedsføring av prosjektet.

Prosjektet hadde en politisk styringsgruppe og en administrativ prosjektgruppe i prosjektet med representanter fra både Norge og Sverige.

Oppfølging av prosjektet – Hedmark

Prosjektet er primært fulgt opp i form at et nytt tog-prosjekt:

- Det ble opprettet et nytt tog-prosjekt mellom norske og svenske myndigheter som fylkeskommunene deltar i: *Grensetrafikken* hvor man jobber sammen med 4-5 andre parter. Dette er ikke et Interreg-prosjekt, men er allikevel en direkte oppfølging av Kungspilen Implementering.
- Som følge av Grensetrafikken-prosjektet har man fått et tjenestetilbud til befolkningen: Det går nå 5 tog over grensen om dagen (hver vei).
- Fylkeskommunen bevilger 2,5 millioner kroner i året til drift av togruten.
- Da flere av de samme aktørene som samarbeidet i Kungspilen Implementering arbeider videre sammen i Grensetrafikken, opprettholdes kontakten med flere av aktørene fra Interreg-nettverket.

Prosjekt: Master of Public Administration I og II

Hedmark

Interreg III A; Sverige-Norge; Indre Skandinavia

Tidsperiode: 01.01.1999 – 31.12.2004

Lead partner: Høgskolen i Hedmark

Andre norske partnere: 30 kommuner i Hedmark, Oppland og Akershus.

Utenlandske prosjektdeltakere: 18 svenske kommuner i fylkene Dalarnas Län og Värmlands Län

Bevilgning: Totalt budsjett: 1,8 mill NOK , norsk bevilgning: 0,9 mill NOK

Om prosjektet: Master of Public Administration er en internasjonal tittel for lederutdanning på universitetsnivå. Utdanningen er et flervitenskapelig deltidsprogram som strekker seg over 2,5 år. Hovedresultatet var etableringen av et Indre skandinavisk masterprogram. MPA-programmet er også et bidrag til å realisere visjonen om ett innlandsuniversitet.

Fylkeskommunens rolle: Hedmark fylkeskommune tilrettela med politisk og administrativ støtte, både på rådmanns- og direktørnivå. Videre bidro fylkeskommunen med regional medfinansiering, og etablerte kontakter med Dälarna og Värmland. Hedmark inviterte også Oppland til å danne Universitetsalliansen.

Oppfølging av prosjektet – Hedmark

Hedmark fylkeskommune har bidratt til både opprettholdelse av studietilbud utviklet i MPA I og II, og til utviklingen av to oppfølgingsprosjekter:

- Oppfølgingen av prosjektet fra fylkeskommunens side, med bidrag økonomisk og faglig, har muliggjort opprettholdelse av et norsk-svensk masterprogram.
- Fylkeskommunen har bidratt med intern rekruttering til MPA-utdannelsen.
- Videre har fylkeskommunen rekruttert kandidater fra MPA-utdanning til lederstillinger i fylkeskommunen.
- MPA II ble videreført i to nye oppfølgingsprosjekter: MPA III (2004-2007) og dernest, i Interreg IV-perioden, MPA IV (2007-2011). Som resultat av MPA IV-prosjektet er et program med fordypning i offentlig økonomi nå etablert, og Høgskolen i Hedmark har fått egen akkreditering. Videre har høgskolen i Hedmark blitt partnere i et europeisk nettverk for ”European Executive MPA Programs”. Fylkeskommunen har bidratt med delfinansiering av disse prosjektene.

Prosjekt: Countryside Recreation

Hedmark

Interreg III A, Sverige – Norge: Indre Skandinavia

Tidsperiode: 1. januar 2006 – 30. juni 2007

Lead partner: Hedmark Reiseliv BA

Andre norske partnere: Hedmark fylkeskommune samt kommuner og reiselivsaktører i Hedmark og Värmland

Utenlandske prosjektdeltakere: Värmlands Län

Bevilgning: Totalt budsjett: 6,4 mill NOK, norsk bevilgning: 3,0 mill NOK

Om prosjektet: Programeierne, det vil si grenseregionene, ønsket å etablere et langsiktig samarbeid mellom Värmlands turistråd og Hedmark Reiseliv for å styrke regionleddene i reiselivsorganiseringen. Målsetningen i prosjektet var å øke antallet turister til begge regionene og øke turistnæringens vekst i Indre Skandinavia gjennom kompetanseutviklingstiltak i regionleddene og i de 100 deltakende reiselivsbedriftene.

Fylkeskommunens rolle: Hedmark fylkeskommune er største eier i Hedmark Reiseliv (leadpartner), som er en paraplyorganisasjon for reiselivet i Hedmark. Fylkeskommunen finansierte, satt med nødvendig kompetanse og fungerte som en døråpner til samarbeid med andre prosjektdeltakere. Hedmark fylkeskommune var også viktig når det gjaldt forankring og det å ha tyngde bak prosjektet. Man valgte bevisst reiselivsnæringen som satsingsområde da forskning viser at bransjen har vært i vekst og trolig vil fortsette å vokse.

Man har i noen grad brukt eksperter/konsulenter, men forsøkt å gjøre mest mulig på egen hånd med tanke på kostnader og fordi det har vært et mål i seg selv å bygge kompetanse i eget hus og institusjonalisere læringseffektene.

Oppfølging av prosjektet – Hedmark fylkeskommune

Prosjektet er blitt fulgt opp på ulike måter av Hedmark fylkeskommune:

- Erfaringene Hedmark Reiseliv fikk gjennom Countryside Recreation har influert etterfølgende planer. I fylkesplanen ser en for eksempel avtrykk av prosjektet, og likedan i *Planen for opplevelsesnæringene*.
- Fylkeskommunen har hatt økt satsning på Hedmark Reiseliv. Budsjettet har økt fra 3,5 til 8 millioner kroner, og målsetningen er 10 millioner.
- Hedmark Reiseliv har også utvidet bemanningen, fra 3 til 7 personer.
- Videre har Hedmark Reiseliv som resultat av prosjektet kommet på internasjonale markedsarenaer, det har blitt flere turister i Hedmark og den samlede omsetning i reiselivsbedriftene har økt. Samarbeidet med Värmland har vært sentralt for utviklingen av reiselivsnæringen.
- Handlingsplanen til Countryside Recreation var knyttet opp til RUP. Målene i handlingsplanen er nådd: man har blant annet engasjert 103 reiselivsprosjekter i Värmland og Hedmark som har utviklet egen bedrift, deltatt i workshops og på

turistmesser i ulike europeiske land og utviklet åtte nye interregionale reiselivsrunder mm.

- Nettverkssamarbeidet er videreført formelt på organisasjonsnivå gjennom oppfølgingsprosjekt om internasjonal markedsføring, salg, booking og kvalitetssikring av produkter/tjenester; *The Scandinavian way*. Dette startet opp med forprosjekt høsten 2007. Her bevilger også fylkeskommunen midler. Prosjektet har bidratt til at fylket i 2009 hadde den mest positive reiselivsstatistikken av fylkene i Norge, også når det gjelder utenlandsgjester.

Prosjekt: Tilvekstkorridoren

Hedmark

Interreg III A; Sverige-Norge; Indre Skandinavia

Tidsperiode: september 2005 – juni 2007

Lead partner: Akershus fylkeskommune

Norske partnere: Hedmark fylkeskommune, Østfold fylkeskommune

Utenlandske prosjektdeltakere: Region Värmland

Bevilgning: Totalt budsjett: 3,5 mill NOK , norsk bevilgning: 1,5 mill NOK

Om prosjektet: Tilvekstkorridorens betydning og posisjon i det Nordiske Triangel (Oslo-Karlstad-Stockholm) og i det europeiske perspektiv har vært sentralt for prosjektet. Hovedmålet med prosjektet har vært å få frem grunnlag for endrede politiske beslutninger og prioriteringer innenfor områdene infrastruktur og kommunikasjon. Dette skal styrke konkurransekraften innenfor korridoren og gir en positiv og bærekraftig regional utvikling på kort og lang sikt.

Prosjektet er inndelt i tre komponenter: (I) Komponent 1 har fokus på områdets innovasjonskraft, nettverksbygging samt institusjonelt samarbeid. (II) Komponent 2 har fokus på områdets kommunikasjon og infrastruktur. (III) Komponent 3 har fokus på synliggjøring og profilering av regionen mot beslutningstakere på lokal, regional, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Fylkeskommunens rolle: Fylkeskommunen har hatt en fascilitatorrolle, ved blant annet å bidra til at offentlige myndigheter, utdanningsinstitusjoner og private aktører samarbeider. Fylkeskommunen hadde også en profileringsrolle og bevilget midler til prosjektet.

Hedmark fylkeskommune var ansvarlig for den første komponenten i prosjektet (se ovenfor). Fylkeskommunen brukte en del konsultentselskaper til å gjennomføre analyser og kartlegginger som for eksempel viste hvor mye arbeidspendling det var mellom Norge og Sverige.

Oppfølging av prosjektet – Hedmark

Arbeidsområdene i prosjektet er fortsatt viktige for Hedmark fylkeskommune, og følges opp slik:

- Tilvekstkorridortenkningen finnes i regionale utviklingsplaner, i egne strategiske planer og fylkesplaner.
- Prosjektdeltakerne arbeider fortsatt med temaene i prosjektet. Og planer man utarbeidet i prosjektet brukes og blir fulgt opp.
- Hedmark fylkeskommune samarbeider fortsatt tett med Värmland.

Prosjekt: Med joik som utgangspunkt

Sør- Trøndelag

Interreg III A Sverige - Norge

Tidsperiode: 01.01.2005 – 31.06.2007

Lead Partner: Sør-Trøndelag fylkeskommune

Andre partnere: Nord-Trøndelag fylkeskommune og Jämtlands län

Bevilgning: Totalt budsjett 6,0 mill NOK, norsk bevilgning 2, 8 mill NOK

Prosjektet gikk ut å ta vare på den muntlige joiktradisjonen. Hovedmålsettingen var å få joiken inn i norske institusjoner dvs. i kulturskoler, videregående skole og høgschooler / musikkonservatorier. Musikerordning med distriktsmusikere fra Nord-Trøndelag og länsmusikere fra Jämtlands len var med. Det ble utviklet et studietilbud for lærerstudentene ved Høgskolene i Nord-Trøndelag og det ble utviklet et etterutdanningstilbud for alle lærere. I Sverige ble det produsert en joike-opera som turnerte Norge og Sverige. Prosjektet lyktes med å få joiken inn i de offentlige utdanningsinstitusjonene og med å lære opp mange folk i å benytte joiken i sitt videre arbeid. Dette er også spedt til kulturskoler og det er laget en produksjon i regi av rikskonsertene. Det er også produsert er lærebokverk i metode benyttes aktivt av skoleverket i Norge og som har fått priser.

Sør-Trøndelag fylkeskommune var Lead Partner og utarbeidet søknaden til dette prosjektet. Initiativet til prosjektet kom fra Frode Fjellheim i Trondheim og Sør-Trøndelag fylkeskommune. Sør-Trøndelag ordnet det økonomisk administrative i prosjektet og var særlig aktiv. Frode Fjellheim ble ansatt som prosjektleder. Han fikk kontor plass på Høgskolen i Nord-Trøndelag og ble sterkt knyttet til miljøet der.

Oppfølging av prosjektet

Prosjektet er fulgt opp gjennom etablering av et fast undervisningstilbud i joik ved Høgskolen i Nord-Trøndelag. Her er også Frode Fjellheim ansatt som professor med joik som hovedfelt. Her driver de med opplæring av lærerstudenter og musikkstudenter. Det kommer dermed flere kull med lærere som har joik som en del av sitt undervisningstilbud. Musikkseksjonen ved Høgskolen i Nord-Trøndelag har hatt dette med joik som et satsingsområde.

Professor Fjellheim skriver musikk og benyttes innenfor world-music-feltet over hele verden i samarbeid med andre musikere.

I etterkant av prosjektet ble det produsert en turne i regi av rikskonsertene med basis i prosjektet av heldagsbesøk på alle ungdomsskoler i Trøndelagsfylkene og det har også spredt seg til Oppland og Hedmark. Dette har vært en del av den kulturelle skolesekken og har nå vært ute i tre sesonger. Fylkeskommunen har vært medprodusent for ungdomsskolekonsertene. Alle ungdomsskoleelever i Sør-Trøndelag har eksempelvis laget i sin egen joik. Alle skolene har fått det læreverket som ble utviklet i prosjektet.

På svensk side er det samlet inn og registrert mye nytt joikemateriale og de turnerer fortsatt med en opera.

Prosjekt: Kulturbuss uten grenser

Sør-Trøndelag

Interreg III A Nord:Sápmi

Tidsperiode: 01.07.2004 – 31.12.2006

Lead Partner: Sør-Trøndelag fylkeskommune

Andre partnere: Gaaltje – sørsamisk kultursenter i Østersund, Hedmark fylkeskommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Sametinget

Bevilgning: Totalt budsjett 2. 1 mill NOK, norsk bevilgning 0,75 mill NOK

Prosjektet gikk ut å utvikle en felles kulturell møteplass mellom småbygdene på begge sider av grensene. Formidle kultur og kunnskap til det sørsamiske språkområdet i Jämtland, Dalarna, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Hedmark. Konkret gikk prosjektet ut på å kjøre en bokbuss med litteratur til det samiske miljøet i hele regionen, blant annet innom seks skoler og 20 stopp på svensk og norsk side. Det ble også informert om samisk historie og samisk samfunnsliv.

Sør-Trøndelag fylkeskommune utarbeidet søknaden til dette prosjektet og sto også for den praktiske gjennomføringen med en prosjektleder som kjørte bokbussen i de sørsamiske områdene. Tilbakemeldinger fra de sørsamiske brukerne tyder på at prosjektet har vært vellykket.

Oppfølging av prosjektet

Prosjektet er fulgt opp gjennom etablering av et fast tjenestetilbud med bokbuss i de sørsamiske områdene på norsk side i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark. Tilbudet er også videreutviklet. Sør-Trøndelag fylkeskommune har i samarbeid med Sametinget investert i en bokbuss og det er utarbeidet en avtale om drift av bokbussen i 10 år. Når det gjelder drift dekkes det over fylkeskommunens driftsbudsjett, men det kreves noe refusjon fra kommunene som mottar tjenestene.

Prosjektlederen for Interreg-prosjektet er i dag fortsatt knyttet til bokbusstilbudet til det sørsamiske språkområdet. Det er i tillegg en 20 % stilling ved fylkesbiblioteket knyttet til det sørsamiske, noe som også er en videreføring fra prosjektperioden. Det er således ikke opprettet nye stillinger, men de som arbeidet med Interreg-prosjektet har fortsatt med sine arbeidsoppgaver.

Denne satsingen er videre formalisert og lagt inn i strategisk plan for Sør-Trøndelag fylkeskommune om hva som skal gjøres for å videreutvikle bibliotektilbudet til det sørsamiske språkområdet.

Prosjekt: Fiske langs Krutfjellveien

Nordland

Interreg III A Kvarken Mittskandia

Tidsperiode: 18.10.2001 – 31.12.2004

Lead Partner: Föreningen Krutfjällvägen,

Norsk Partner: Hattfjelldal kommune

Bevilgning: Totalt budsjett 3,0 mill NOK, norsk bevilgning 0,7 mill NOK

Prosjektet gikk ut på å legge til rette for bedriftsutvikling langs Krutfjellvegen som går mellom Mosjøen på Helgeland og Tärnaby Hemavan, Västerbotten i Sverige. Det er et småskalaprojekt som både inneholder konkrete investeringer og prosesser.

Fylkeskommunens rolle har i hovedsak vært i forbindelse med etableringen av prosjektet; saksbehandling og finansiering. Det gjennomføres alltid en grundig vurdering internt i fylkeskommunen om prosjektet er i samsvar med en eller flere av fylkeskommunens satsinger. Fylkeskommunen fungerer også som rådgiver ved utforming av søknaden. Fylkeskommunen deltar ikke i gjennomføring av Interreg-prosjekter siden de deltar i finansieringen av disse. På norsk side blir Interreg A-prosjektene finansiert med statlige Interreg-midler, fylkeskommunale midler og med lokale samt eventuelt andre regionale / statlige midler.

Oppfølging av prosjektet

Prosjektet er ikke fulgt opp særskilt i fylkeskommunens utviklingsarbeid eller som byggesteiner i noen av satsingene. Dette prosjektet, som også er videreført, representerer en del av reiselivssatsingen på indre Helgeland. På ytre Helgeland støtter fylkeskommunen andre mindre prosjekter.

Prosjektet har bidratt til etablering og videreutvikling av småbedrifter langs Krutfjellvegen, men det foreligger ikke informasjon om disse bedriftene fortsatt eksisterer.

Prosjektet bidro også med investeringer blant annet knyttet til infrastruktur.

Prosjektet ble videreført i et nytt Interreg III A-prosjekt Krutfjällvegen – lokal fjällkultur uten gränser i perioden 2005 – 2006 med den samme norske prosjektdeltaker.

Prosjektleder på norsk side, Hege Dalen ble ansatt i Hattfjelldal kommune som prosjektleder i forbindelse med dette prosjektet. Hun har senere opprettet et konsultantselskap som driver med utviklingsarbeid og konferanser.

Prosjekt: MittSkandia Tverrkommunikasjon

Nordland

Interreg III A Kvarken Mittskandia

Tidsperiode: 03.03.2004 – 31.03.2007

Lead Partner: MittSkandia (En medlemsorganisasjon med kommuner og fylker på norsk og svensk side som medlemmer)

Norsk Partner: Rana Utviklingsselskap AS

Bevilgning: Totalt budsjett 5,0 mill NOK, norsk bevilgning 1,2 mill NOK

Prosjektet gikk ut på å utvikle tverrkommunikasjonene øst – vest i regionen mellom Norge og Sverige. Prosjektet representerer en videreføring av et etablert samarbeid mellom Helgeland og Västerbotten. Interreg representerer generelt en mulighet for å organisere og strukturere dette samarbeidet

Fylkeskommunens rolle har i hovedsak vært i forbindelse med etableringen av prosjektet; saksbehandling og finansiering. Det gjennomføres alltid en grundig vurdering internt i fylkeskommunen om prosjektet er i samsvar med en eller flere av fylkeskommunens satsinger. Fylkeskommunen fungerer også som rådgiver ved utforming av søknaden. Fylkeskommunen deltar ikke i gjennomføring av Interreg-prosjekter siden de deltar i finansieringen av disse. På norsk side blir Interreg A-prosjektene finansiert med statlige Interreg-midler, fylkeskommunale midler og med lokale samt eventuelt andre regionale / statlige midler.

Oppfølging av prosjektet

Dette prosjektet er en oppfølging av et tidligere prosjekt. Det ble også fulgt opp gjennom bevilgninger til et nytt Interreg-III A-prosjekt MittSkandia Kommunikasjoner & Sammanhållning i programområdet Botnia - Atlantica med de samme prosjektpartnerne. Men nå er erkjennelsen fra fylkeskommunens side at det er behov for at nasjonale myndigheter kobles til en eventuell videreføring av prosjektet. Således har erfaringene fra disse tre påfølgende prosjektene gitt resultater i form av erkjennelse av hvor langt en kan nå på regionalt nivå innenfor dette politikkområdet.

Dette prosjektet er en del av et langsiktig og kontinuerlig arbeidet som Nordland fylkeskommune, de aktuelle regionene og fylkene innenfor Kvarken-området har arbeidet med for å forbedre øst-vest-forbindelsen mellom Finland, Sverige og Norge. Den viktigste delen av dette prosjektet gjelder forbindelsen over Bottenviken.

Disse Interreg A-prosjektene (og nettverkene) har hatt betydning for at det ble bygd tunell langs E-12 mellom Norge og Sverige (og dermed bedre helårs veiforbindelse). Det ble også et eget Interreg-prosjekt for etablering av bredbåndskabel mellom Mo og Storuman knyttet til tunellprosjektet. Her var den største delen av investeringen på svensk side. Således har Interreg-prosjektet vært med å legge grunnlag for andre konkrete prosjekt.

Deltakerne i prosjektet Rana Utviklingsselskap og også andre av deltakerne arbeider fortsatt med disse problemstillingene. Dette Interreg-prosjektet har også vært med å legge grunnlag for at det arbeides for å opprettes en formell samarbeidsavtale mellom Regionforbundet i Västerbotten og Nordland fylkeskommune.

Prosjekt: Crossmedia Design Norr

Nordland

Interreg III A Kvarken - Mittskandia

Tidsperiode: 01.04.2006– 31.12.2007

Lead Partner: Akademi Norr

Norsk Partnere: Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana, Midgård Medialab Trondheim, Nordland Fylkeskommune, OK Sör på Helgeland.

Andre partnere: Umeå universitet, Storumans kommun, Storumans Utvecklings AB, Västerbottens läns landsting, Länsstyrelsen Västerbotten.

Prosjektet gikk ut på å utvikle en sterk kompetanseregion innenfor crossmedia design. Aktivitetene omfattet å lage grunnlag for et kommende internasjonalt masterprogram gjennom å først utvikle et forskningsprogram i crossmedia design, etablere et avansert teknisk studio i Hemavan med støttepunkt i Helgeland, og utvikling av en FoU-konferanse innenfor dette tema.

Fylkeskommunens rolle har i hovedsak vært i forbindelse med etableringen av prosjektet; saksbehandling og finansiering. Det gjennomføres alltid en grundig vurdering internt i fylkeskommunen om prosjektet er i samsvar med en eller flere av fylkeskommunens satsinger. Fylkeskommunen fungerer også som rådgiver ved utforming av søknaden. Fylkeskommunen deltar ikke i gjennomføring av Interreg-prosjekter siden de deltar i finansieringen av disse. På norsk side blir Interreg A-prosjektene finansiert med statlige Interreg-midler, fylkeskommunale midler og med lokale samt eventuelt andre regionale/statlige midler.

Oppfølging av prosjektet

Crossmedia Design Norr er en oppfølging av et tidligere prosjekt. Det ble også fulgt opp gjennom bevilgninger til et nytt Interreg-IV A Botnia-Atlantica ”Crossmedia Design for reiselivsnæringen” med flere av de samme partnerne. Det nye Cross Media-prosjektet er et samarbeid mellom Torgar Næringshage, Akademi Norr, Universitetet i Umeå og Midgard Media Lab, NTNU. Hensikten med prosjektet har vært å se på mulighetene for å ta i bruk moderne medieteknologi og publisering på tvers av informasjonsplattformer for å styrke reiselivet i regionen. På norsk side har prosjektet fått støtte fra Nordland fylkeskommune og fra Sverige EUs Interreg-program.

Prosjekt: Barents veg

Nordland

Interreg III A Nord:Kolartic

Tidsperiode: 01.01.2002 – 31.12.2004

Lead Partner: Barents Veg Internasjonale Forening

Norsk Partner: Salten Regionråd I tillegg deltok Salten Bilruter aktivt i prosjektet

Bevilgning: Totalt budsjett 4,5 mill NOK, norsk bevilgning 0,7 mill NOK

Prosjektet gikk ut på å etablere en fast gjennomgående bussrute mellom Bodø – Arvidsjaur – Haparanda – Torneå – Rovanjemi til Salla i Finland og videre forbindelse gjennom Russland til Murmansk. Vegen er om lag 150 mil lang. Det konkrete arbeidet gikk ut på å koble eksisterende bussruter og å inngå avtaler med transportører og offentlige myndigheter i 4 ulike land med forskjellige avtaleregimer for kollektivtrafikk. Samarbeidet med de russiske og finske partnerne kunne være utfordrende da avtaler ikke ble overholdt. Samarbeidet mellom Norge og Sverige var hele tiden konstruktivt. Offentlig støtte var helt nødvendig for å få med russisk deltakelse. Det ble laget en bussrute som gikk med om lag 4 avganger pr uke og således lyktes en med prosjektet.

Fylkeskommunens rolle har i hovedsak vært i forbindelse med etableringen av prosjektet; saksbehandling og finansiering. Det gjennomføres alltid en grundig vurdering internt i fylkeskommunen om prosjektet er i samsvar med en eller flere av fylkeskommunens satsinger. Fylkeskommunen fungerer også som rådgiver ved utforming av søknaden. Fylkeskommunen deltar ikke i gjennomføring av Interreg-prosjekter siden de deltar i finansieringen av disse. På norsk side blir Interreg A-prosjektene finansiert med statlige Interreg-midler, fylkeskommunale midler og med lokale midler samt eventuelle andre regionale eller statlige midler.

Oppfølging av prosjektet

Nå er det forbindelse 2 ganger i uken. Således er dette tjenestetilbudet opprettholdt. Det er endret litt i forhold til opprinnelig opplegg. Prosjektleder hos Barents Veg Internasjonale Forening som sitter i Haparanda sluttet i 2007/2008. Dette har hatt innvirkning på ”trykket” på dette tjenestetilbudet og har ført til diskontinuitet i det nettverket som ble etablert.

Informanten som nå arbeider i samferdselsavdelingen, kjente ikke til noen oppfølging fra Nordland fylkeskommune sin side. Tidligere arbeidet informanten i Salten Bilruter og var aktiv deltaker i Interreg-prosjektet og var også med på flere prosjekter i etterkant. Det ble blant annet lagd et prosjekt i samarbeid med hurtigruten som dreide seg om å lage en reisepakke fra Bodø til Murmansk for videre transport til Kirkenes. Dette ble det imidlertid ikke noe av blant annet fordi at Hurtigruten ikke ville satse videre.

Prosjekt: Akvakultur Murmansk

Troms

Interreg III A Kolartie

Tidsperiode: 17.03.2003 - 31.08.2004 (77)

Lead Partner: Akvaplan Niva (Konsulentselskap i Tromsø)

Russisk Partner: PINRO (Det polarvitenskapelige forskningsinstitutt for fiskeindustri og oseanografi i Murmansk)

Bevilgning: Totalt budsjett 1,3 mill NOK, norsk bevilgning 0,6 mill NOK

Prosjektet gikk ut på å utvikle en helhetlig akvakulturplan for Kolahalvøya og å legge til rette for framtidig forretningsutvikling i nordvest Russland. Dette dreide seg om kunnskapsoverføring fra Akvaplan Niva til PINRO innenfor kystsoneforvaltning. PINRO hadde data om næringsforhold, havstrømmer, temperatur etc som Akvaplan Niva kunne hjelpe PINRO med å anvende i en egnethetsanalyse for oppdrettsnæringen.

Fylkeskommunens rolle har i hovedsak vært i forbindelse med etableringen av prosjektet; saksbehandling (spesifikasjon av kriterier for prosjektet), rådgivning, deltakelse på workshops og finansiering. Prosjektet ble gjennomført av Akvaplan Niva og PINRO. På norsk side ble Interreg A-prosjektet finansiert med statlige Interreg-midler og fylkeskommunale midler.

Oppfølging av prosjektet

Dette prosjektet kan ses på som en konkret oppfølging av samarbeidsavtalen mellom Troms fylkeskommune og Murmansk oblast. Avtalen har målsettinger om utvikling av samarbeid innenfor regional næringsutvikling, regional planlegging og FoU. Dette prosjektet passet godt innunder samarbeidsavtalen.

Prosjektet har fylt samarbeidsavtalen med innhold i en periode. Siden prosjektet ble oppfattet som vellykket gav det basis for fornying av den formelle samarbeidsavtalen og også videre samarbeid med Murmansk og Arkhangelsk på nye områder.

Akvaplan Niva og PINRO har fortsatt samarbeid på andre prosjekter. Akvaplan Niva har etablert seg med eget kontor i Murmansk og blir etterspurt med sin spisskompetanse. Det er også blitt et nærings samarbeid der russisk næringsliv kjøper fra norske aktører på oppdrettssiden. PINRO på sin side har rikt styrket sin rolle som faginstans og har fagansvar for utvikling av marin oppdrett i Nordvest Russland.

Prosjekt: Flyglinje Luleå

Troms

Interreg III A Nord

Tidsperiode: 01.01.2003 – 31.12.2005

Lead Partner: Troms fylkeskommune

Andre Partner: Luftfartsverket Tromsø (Avinor), Tromsø kommune, Luftfartsverket Luleå, Länsstyrelsen i Norrbotten, Piteå kommune, Luleå kommune, Bode kommune

Bevilgning: Totalt budsjett 9,4 mill NOK

Prosjektet gikk ut på å teste ut markedsgrunnlaget for en flyrute mellom Tromsø – Kiruna – Luleå og forsøke å skape grunnlag for en kommersiell trafikk. Konkret ble det utarbeidet konkurransegrunnlag, gjennomført anbudskonkurranse og etablert et flyrutetilbud med 3 avgangen ukentlig Tromsø – Kiruna – Luleå først med 12 seters fly deretter med 19 seters fly. Etter hver ble det en del trafikk. Det var størst trafikk av svenske arbeidstakere.

Fylkeskommunen og Länsstyrelsen var initiativtakere og sto som prosjekteiere og stor også for finansieringen av prosjektet. Selve prosjektet ble delegert til Luftfartsverket (Sverige) og Avinor.

Oppfølging av prosjektet

Dette prosjektet kan ses på som en konkret oppfølging av samarbeidet – og samarbeidsavtalen i Nordkalottrådet.

Prosjektet ble fulgt opp med utarbeidelse av et nytt Interreg IV A-prosjekt som gikk på støtte av etablering av en permanent rute mellom Tromsø og Luleå. Interreg-prosjektet skulle dreie seg om markedsføring og å skape trafikk til ruten. Det var bevilget penger til prosjektet, (Interreg-midler og RDA-midler) men det kom ikke i gang fordi det var ingen flyselskap som var interessert da ruten ble lyst ut.

Prosjektet er videre fulgt opp gjennom et eget punkt i samarbeidsavtalen mellom landstinget i Nordbotten og Troms fylkeskommune. Nå har Landstinget i Nordbotten ansvar for videre oppfølging av dette initiativet.

Kunnskapen ervervet i prosjektet ble også benyttet til forbindelse med forsøk på etablering av flyrute mellom Bardufoss og Bodø.

Vedlegg 2: Oppfølgingen av Interreg III B-prosjekter

Vedlegg 2 gir en oversikt over hva Interreg IIIB-prosjektene har dreid seg om, fylkeskommunens rolle i forbindelse med gjennomføring av prosjektet og videre hvordan prosjektet er fulgt opp i fylkeskommunen eller av andre instanser. Tabellen under viser en oversikt over prosjektene.

Tabell V.2 Utvalgte Interreg II / III B -prosjekter

Interreg II /III B-prosjekter	Fylke	Program	Periode
17. Big Lakes II	Hedmark	Østersjø	2003 - 06
18. Canal Link	Telemark	Nordsjø	2004 - 06
19. Forum Skagerak	Østfold	Nordsjø	2003 - 07
20. Hi Trans	Rogaland	Nordsjø	2002 - 05
21. Metropolitan Areas +	Østfold	Østersjø	2003 - 06
22. Metropolitan Areas +	Telemark	Østersjø	2003 -06
23. Nature Based Tourism	Landsdelsutvalget	Nordlig Periferi	2004 - 06
24. NAM (IIC)	Sogn og Fjordane	Nordsjø	1998 - 01
25. Nordlig Maritim Korridor I	Landsdelsutvalget	Nordlig Periferi	2002 - 05
26. Nordlig Maritim Korridor I	Sør-Trøndelag	Nordsjø	2003 - 06
27. Nordlig Maritim Korridor I	Sogn og Fjordane	Nordsjø	2003 - 06
28. Nordlig Maritim Korridor II	Rogaland	Nordsjø	2006 - 08
29. Nordlig Maritim Korridor II	Vest-Agder	Nordsjø	2006 - 08
30. Nordlig Maritim Korridor II	Troms	Nordsjø	2006 - 08
31. North Sea Cycle Route II	Rogaland	Nordsjø	2003 - 06
32. North Sea Cycle Route II	Hordaland	Nordsjø	2003 - 06
33. North Sea Cycle Route II	Vest-Agder	Nordsjø	2003 - 06
34. North Sea Cycle Route II	Østfold	Nordsjø	2003 - 06
35. Northern Potentials	Landsdelsutvalget	Nordlig Periferi	2003 - 05
36. PIPE	Østfold	Østersjø	2002 - 04
37. SEAGIS (IIC)	Hordaland	Nordsjø	1998 - 00
38. Water Cities II	Telemark	Nordsjø	2002 - 06

Prosjekt: Big Lakes II

Hedmark

Interreg III B

Tidsperiode: 21.01.2003 – 20.01.2006

Lead partner: Häme Environment Centre, Hämeenlinna, FINLAND

Norske partnere: Hedmark fylkeskommune, Oppland fylkeskommune, Akershus fylkeskommune, de 7 kommunene ved Mjøsa, 4 reiselivsrådene rundt Mjøsa, Statens vegvesen region øst, Statens kartverk Hamar, Høgskolen i Lillehammer og Høgskolen i Hedmark.

Utenlandske prosjektdeltakere:

Finland: Lahti Science and Business Park LTD, Central Finland Regional Environmental Centre

Estland: Peipsi Center for Transboundary Cooperation

Russland: Administration of Lodeynopolsky District, Committee for Affairs of Youth, Sports and Tourism of Leningrad region

Baltic Fund for Nature (koordinerer Russiske partnere)

Bevilgning: Totalt budsjett i EURO: 1,57 mill, norsk bevilgning i EURO: 0,60 mill

Om prosjektet: Målet var å synliggjøre naturvern- og kulturvernverdier i innsjøområder, fokusere på kvalitetene i disse områdene og bruke dette til markedsføring for tilflytting og næringsetablering basert på prinsippene om bærekraftig utvikling.

Viktige delprosjekter i Mjøsområdet har vært følgende: Kartlegging av natur- og kulturverdier, bevaring av Mjøsørreten, sykkelveg rundt Mjøsa (Mjøstråkk) med gårdsserveringer langs sykkelveien, båtportkart for Mjøsa, forbedring av Skibladners havner, markedsføring av Mjøsområdet for tilflytting og næringslivsetablering og utvikling av regional turisme.

Fylkeskommunens rolle: Hedmark fylkeskommune koordinerte prosjektet på norsk side med ansvar for økonomistyring og rapportering.

Det var hovedsakelig to fra fylkeskommunen som jobbet med prosjektet: seniorrådgiver ved Samferdsel, miljø og planavdelingen og en fra økonomiavdelingen. Man hadde også støtte fra kulturvernseksjonen. I tillegg samarbeidet man med fylkesmannen i Hedmark.

Det ble ikke leid inn eksternt personell, men midtveis i prosjektet ble en stipendiat fra Høgskolen i Lillehammer engasjert. Dette ble finansiert i tillegg til prosjektmidlene fra Oppland og Hedmark fylkeskommune, og var helt nødvendig arbeidskraft i prosjektet.

Oppfølging av prosjektet i Hedmark:

Big Lakes II-prosjektet blitt konkret fulgt opp i etterkant på flere måter er:

- Kartene som ble laget under prosjektet, blant annet for båt-transport og sykkelrute, er nå til salgs i turistforeninger. Det skal lages revidert kart for sykkelruten (Mjøstråkk) som antas klart for trykking våren 2012.

- Satsningene fra prosjektet er tatt inn i planen *Samarbeidsprogram for Hedmark*.
- Det er utarbeidet retningslinjer for bruk av strandsonen, i hovedsak gjelder dette for 100m-beltet rundt Mjøsa.
- Tidligere hovedansvarlig for Big Lakes ved Hedmark fylkeskommune jobber nå med å etablere noe tilsvarende som Valdres natur- og kulturpark i Mjøsområdet. Natur- og kulturparkprosjektet har klare koblinger til Big Lakes da man har samme type målsetninger.

Prosjekt: Canal Link

Telemark

Interreg III B, Nordsjø

Tidsperiode: 03.03.2004 – 30.06.2006

Lead partner: British Waterways

Norske partnere: Telemark fylkeskommune (norsk prosjektleder)

Andre utenlandske prosjektdeltakere var:

- Provincie West-Vlaanderen (B)
- Free Hanseatic City of Bremen (G)
- Länsstyrelsen Värmland (S)
- Stichting Recreatietoervaart Nederland (NL)
- Municipality of Langedijk (NL)
- Province of Noord-Holland (NL)

Bevilgning: Totalt budsjett i EURO 5,1 mill, norsk bevilgning i EURO: 0,4 mill

Prosjektet gikk ut på å undersøke hvordan vannveiene, for eksempel Telemarkskanalen, kan utvikles for å fremme kultur- og miljøhistorie. Det ble blant annet laget internettside og et digitalt fotoarkiv som bevarer gamle bilder av Telemarkskanalen. Videre ble start-havnene Kragerø og Langesund større og forbedret, ble gjort mulig å frakte båter over fjellet til Hardangerfjorden (Boatlink), og Kviteseid dokk ble gjort til en lett tilgjengelig møteplass.

Fylkeskommunens rolle i prosjektet: Telemark fylkeskommune var norsk prosjekteier. Prosjektet ble delt opp i syv arbeidspakker i Telemark, hvor hver av disse ble eid av den institusjonen som drev det. Fylkeskommunen inngikk som partner i to av arbeidspakkene: En arbeidspakke som handlet om markedsføring og PR, og en pakke som handlet om prosjektledelse der oppgaven var å rapportere inn fremdrift og resultater til lead partner. Fylkeskommunen har i liten grad leid inn ekstern personell til prosjektarbeidet. Noen ganger har man fått hjelp til skriving, men man har stort sett kjørt prosessene selv.

Oppfølging av prosjektet: Telemark

Prosjektet er blitt fulgt opp på flere måter av Telemark fylkeskommune:

- Samarbeidet med kommunene trekkes fram som viktigste effekt av prosjektet for Telemark fylkeskommune.
- Prosjektet har også hatt betydning for Telemarks innretning av turistsatsningen, ved at man koblet kyst og innland tettere sammen.
- Nettverket som ble bygd rundt Canal Link er blitt videreført i to nye Interreg-prosjekter: Waterways for Growth og Waterways Forward.
- Når det gjelder nettverket med utenlandske partnere har samarbeidet med British Waterways og Bremen blitt videreført.

Prosjekt: Forum Skagerak II

Østfold

Interreg III B Nordsjø

Tidsperiode: 28.02.2003 – 31.05.2007

Lead Partner: Länsstyrelsen i Västra Götaland

Andre partnere: fylkeskommune, Fiskeridirektoratet, Fylkesmannen i Østfold, Vestfold, Aust-Agder, Vest-Agder og Telemark og Västra Götalandsregionen, Nordjyllands Amt

Gjennom Forum Skagerak II har det blant annet vært utviklet nye modeller for bruk ved kystsoneplanlegging og for koordinert overvåkning av miljøet i Skagerrak. Dessuten har man gjennomført modellberegninger som viser at utvaskingen av næringsstoffer til Skagerrak må halveres for å motvirke tendensen til oksygenmangel i farvannene. Prosjektet har også kartlagt og utforsket de dypere delene av Skagerrak ned til 700 meters dyp. Her finnes sjeldne arter og det er gjort funn av nye arter. Prosjektet har bidratt med et bedret kunnskapsgrunnlag om havmiljøet i Skagerak både når det gjelder bunnforhold, fisk og skalldyr. I tillegg ble soaiale og økonomiske forhold for lokalsamfunn utredet.

Østfold fylkeskommune var partner. Det var en 30 % stilling som koordinator og en som jobbet faglig inn mot prosjektet innenfor tema kystsoneplanlegging. Det satt også en politiker fra fylkeskommunen i styringsgruppen. Prosjektsekretariatet satt i Sverige. Det ble leid inn konsulenter og forskningsmiljø til mye av de faglige arbeidet.

Oppfølging av prosjektet

Prosjektet er fulgt opp på flere ulike måter i Østfold:

1. Prosjektet er fulgt opp med et nytt Interreg-prosjekt; Hav møter Land Interreg IV A Kattegat Skagerak det mange av de samme partnerne er med, men der det er begrenset deltagelse fra Danmark.
2. Resultatet fra Forum Skagerak II (kunnskapen) er tatt i bruk i forbindelse med planene for nasjonalpark på Hvaler og modellene er også nyttet av fagrådet for Ytre Oslofjord for beregning av tilførsel. Kunnskapsgrunnlaget er også benyttet for fylkeskommunens politikk mht regional kystsoneplanlegging, i kontakten med kommunene om deres planlegging og arealbruk i kystsonen og i fylkesplanleggingen.
3. Prosjektet har også bidratt til å legge det faglige grunnlaget for fylkeskommunens oppgave som forvaltningsmyndighet for Vanddirektivet. Her kan fylkeskommunen også benytte de faglige nettverkene fra Forum Skagerak i dette arbeidet. Organisasjonen styrkes også med flere fagpersoner i den sammenheng.

Prosjekt: Hi Trans

Rogaland

Interreg III B Nordsjø

Tidsperiode: 01.03.2002 – 31.12.2005

Lead partner: Rogaland fylkeskommune

Andre norske partnere: Jernbaneverket, NBS, Oslo Sporveier (Ruter), Statens Vegvesen Rogaland, Stavanger og Sandnes kommune

Utenlandske prosjektdeltakere: Århus Amt (Damnark), Eidinburgh (Skottland), Helsingborg (Sverige), Sunderland (England), NEXUS (Tyne and Wear, England).

Bevilgning: Totalt budsjett EURO 1,1 mill, norsk bevilgning i EURO: 0,55 mill

Prosjektet gikk ut på å utvikle høykvalitets kollektivtransport i middels store byer og regioner i Nordsjø-regionen. Intensjonen var å støtte utviklingen av planer/systemer for offentlig transport, og påvirke nasjonal og regional politikk og politiske holdninger i retning av nye konsepter for høykvalitets offentlig transport. Kriteriet for høykvalitets kollektivtrafikk er at den skal kunne konkurrere med biltrafikken i hverdagspraksis hvor bilbruk er utbredt.

Det konkrete og synlige sluttresultatet av HiTrans-prosjektet var 5 manualer eller guider. Disse presenterer teori om sammenhengen mellom de ulike deltemaene og kollektivtransport, eksempler på gjennomførte prosjekter og gir råd om hva som bør være ”best practice” på de enkelte områdene.

Fylkeskommunenes rolle som leadpartner i HiTrans-prosjektet var å ha ansvar for styring, rapportering og ledelse av Steering Group og alle aktiviteter i prosjektet. SG oppnevnte i sin tur 5 ulike internasjonale arbeidsgrupper hvis mandat var å definere, konkurransesutsette og implementere utredningsprogrammet som hver gruppe hadde ansvar for. Konsulentoppdrag ble hentet inn for å skrive best practice-guidelines.

Oppfølging av prosjektet: Rogaland

Hi Trans er i betydelig grad fulgt opp av Rogaland fylkeskommune og de tre kommunene i regionen:

- Prosjektet har for det første blitt fulgt opp ved dannelse av et bybanekontor eid av Rogaland fylkeskommune og kommunene Stavanger, Sandnes og Sola. Selv om et bybanekontor ifølge prosjektleder for teknisk planlegging ved kontoret Hans Magnar Lien mest sannsynlig ville kommet uansett, har kunnskapen gjennom HiTransprosjektet bidratt til å stimulere det videre arbeidet med å utvikle et bybaneprosjekt på Nord-Jæren.
- Prosjektet har videre hatt betydning for måten man har jobbet med kollektivtransport og byutvikling på i regionen, både blant fagfolk og politikere på ulike nivå i fylkeskommunen og i kommunene Stavanger og Sandnes. ”Best Practice guidene” som man utviklet i HiTrans-prosjektet brukes mye av bybanekontoret og andre akører i regionene som kommunene. Eksempelvis har

guidene blitt brukt i arbeidet med konseptvalgutredningen for transportsystemet på Jæren.

- Av de byene som var partnere i HiTrans og som fortsatt er aktive, har flere implementert sitt prosjekt eller er i gang med en forberedelse til en implementering; blant annet nærmer Edinburgh seg åpning av sin bybane, og Århus er kommet ganske langt med planlegging av sin kombibane. Videre er Stavanger/Sandnes er i gang med å planlegge bybane (ikke kombibane som de hadde forutsatt mens HiTrans pågikk). Sunderland har ikke utvidet sitt skinnbaserte kollektivnettverk etter at HiTrans ble avsluttet, og det har heller ikke Helsingborg. I Oslo har det pågått satsing på trikk og nye strekninger av T-banen er åpnet etter HiTrans. Prosjektet har også gitt ringvirkninger i Kristiansand hvor tidligere prosjektmedarbeider i Hitrans ved Rogaland fylkeskommune, Are Kristiansen, nå jobber. I Kristiansand har man etablert bussmetro samt vurdert bybane.
- Bybanekontoret har opprettholdt kontakten med flere av de utenlandske partnerne i HiTrans, så vel som blant andre Jernbaneverket, NSB og Oslo Sporveier. Man følger ikke like systematisk med på utenlandske partnere, blant annet fordi nettsidene deres ikke oppdateres, men har personlig kontakt med aktører i Edinburg og Århus.

Prosjekt: Metropolitan Areas

Østfold

Interreg III B Østersjøregionen

Tidsperiode: 17.03.2003 – 16.03.2006

Tyskland (*lead partner*), Sverige, Litauen og Norge utgjør det sentrale partnerskapet.

Lead partner: Joint State Planning Department of Berlin and Brandenburg

Andre norske partnere: Østfold, Akershus, Buskerud, (Oslo), Østlandssamarbeidet. En rekke bykommuner i fylkene deltok i fylkesvise partnerskap.

Bevilgning: Totalt budsjett i NOK: 12,8 mill NOK, norsk bevilgning 3,8 mill NOK

Prosjektet dreide seg om regional utvikling med fokus på byene og på flerkjernestruktur eller såkalt polysentrisk utvikling. Prosjektet var en oppfølging av et tidligere prosjekt. I Norge var det viktigste arbeidet med en flerkjernestruktur og polysentrisk utvikling av hovedstadsområdet og området rundt med Østfold, Akershus, Buskerud og Telemark. I areal- og transportsammenheng ble det lagt vekt på utvikling av kjernen (Oslo), kommunikasjoner og konsentrerte byer og samtidig ubebygde områder mellom.

Østfold fylkeskommune samarbeidet med de andre fylkene og Østlandssamarbeidet i prosjektet. Prosjektet koblet seg godt til tidligere og pågående samarbeid på Østlandet knyttet både til NTP og til arbeidet med regional struktur på Østlandet. I Østfold fylkeskommune var det to medarbeidere som deltok i prosjektet. Det var godt koblet til det pågående arbeid med fylkesplan og areal- og transportplanarbeid. Det ble utarbeidet en attraktivitetsanalyse for de 6 byene i Østfold av NIBR og det ble etablert et nettverk av planleggere fra byene

Oppfølging av prosjektet

Prosjektet er fulgt opp på flere ulike måter i Østfold:

1. Ideen om flerkjernestruktur og polysentrisk byutvikling er fulgt opp i fylkesplanen og også gjennom den arealstrategien som inngår som en del av fylkesplanen. I arealstrategien ligger blant annet arealøkonomisering og det at all utbygging skal skje i byer og tettsteder. Videre ligger disse prinsippene til grunn for vårt arbeid med NTP og regionale areal- og transportplaner.
2. De faglige nettverkene mellom Østfold fylkeskommune og bykommunene i Østfold fungerer fortsatt.
3. I bykommunene i Østfold blir også disse ideene fulgt opp i planleggingsarbeid, både areal- og transportplaner og kommuneplaner. Attraktivitetsanalysen er blitt benyttet av byene i sin planlegging i etterkant av prosjektet.
4. Disse ideene følges også opp i det samarbeidet Østfold fylkeskommune har med de andre fylkeskommunene i Østlandssamarbeidet og i Osloalliansen.

Prosjekt: Metropolitan Areas+

Telemark

Interreg III B Østersjø

Tidsperiode: 17.03.2003 – 16.03.2006

Tyskland (*ledpartner*), Sverige, Litauen og Norge utgjør det sentrale partnerskapet.

Lead partner: Joint State Planning Department of Berlin and Brandenburg

Andre norske partnere: Østfold, Akershus, Buskerud, (Oslo), Østlandssamarbeidet

Bevilgning: Totalt budsjett: 12,8 mill NOK, norsk bevilgning: 3,8 mill NOK

Prosjektet handler om storbyproblemer, med spesiell vekt på hovedstadsområdene. Man søkte blant annet å utvikle et administrativt planleggingsverktøy, der målet er en bærekraftig byutvikling med rimelig avstand mellom hjem og arbeidssted, og med grønne lunger og gode oppvekstvilkår. I tillegg til storbyproblematikk tok prosjektet opp spørsmål rundt en flerkjernet bystruktur. I Norge ble det spesielt jobbet med spørsmål knyttet til transport og arealbruk.

Fylkeskommunens rolle: Fra fylkeskommunens side var det viktig å utvikle sin veilederkompetanse og prosesskunnskap i relasjon til kompliserte planprosesser.

I arbeidet med prosjektet brukte man i all hovedsak egne krefter.

Oppfølging av prosjektet: Telemark

Prosjektet har hatt betydning for Telemark fylkeskommune arbeid på samferdselssiden og for utviklingsarbeidet som sådan, samt har fått en viss påvirkning på nasjonal politikk:

- Det innsamlede datamaterialet fra MPA+ blir brukt av fylkeskommunen i argumentasjon og i politiske prosesser som sådan. For fylkeskommunen har MPA+ betydd mest fordi den dreide seg om vekstproblematikken i Østlandsområdet, og viste betydningen av vekstspredning og infrastrukturutbygging (jf. trianglet Lillehammer – Halden – Skien).
- Fylkeskommunen har opprettholdt brukt kontakten med Bremen bevisst, noe man har opplevd som en nyttig input-bidrag til utviklingsarbeidet i regionen.
- Når det gjelder prosjektets påvirkning av nasjonal politikk har KRD og MD endret regionale planer i favør av strategiene man kom fram til i MPA+, så departementsstrategier har tydelig blitt farget av Interreg-arbeidet.

Prosjekt: Nature Based Tourism

Landsdelsutvalget

Interreg III B Northern Periphery

Tidsperiode: 01.01.2004 – 31.12.2006

Lead Partner: LU

Andre partnere: Nord-Trøndelag Fylkeskommune, Luleå kommune og Vindel river Association Sverige, Scottish Natural Heritage, Visit Scotland, Highlands and Islands Enterprise og Tourism and Environment Forum Skottland, Westfjord Development Agency – At Vest, Island.

Bevilgning: Totalt budsjett 12, 3 mill NOK, LUs del 4,5 mill NOK

Prosjektet hadde som målsetting å bidra til utvikling av bærekraftig reiseliv i partnerområdene. Målgruppen var småskala reiselivsbedrifter som satset på naturbaserte reiselivsprodukter. Det ble rekruttert 10 bedrifter fra hver region, til sammen 60 småbedrifter. Vi organiserte erfaringsutveksling og kompetanseheving innenfor tema bærekraftig reiseliv. Det var årlige samlinger der alle bedriftene deltok. I tillegg til internasjonale samlinger ble det arrangert nasjonale/regionale samlinger for bedriftene 1-2 ganger pr år. Prosjektet bidro også med konkret hjelp til bedriftene når det gjaldt utvikling av forretningsplaner og opprettelse av hjemmeside (web-portal). LU ansatte en prosjektleder i et treårig engasjement. Bedriftene var såpass fornøyd med prosjektet at de på sluttevalueringen var villig for å betale for en neste fase av prosjektet.

Oppfølging av prosjektet

Nature Based Tourism er fulgt opp på flere måter i LU

1. Reiseliv er prioritert opp i LU og LU har en egen ansatt i organisasjonen som arbeider med reiselivstemaet. I tillegg støtter LU aktivt opp under nettverksbygging, konferanser og seminar innenfor reiselivstemaet. LU deltar i et nettverk ”faggruppe reiseliv” sammen med de reiselivsansvarlige i de fire nordligste fylkeskommunene.
2. Flere av bedriftene både nasjonalt men også internasjonalt etablerte samarbeid om konkrete reiselivspakker. Et samarbeid gikk ut på at den skotske partneren tok med seg turister til Sverige der den svenske partneren hadde skreddersydd et opplegg. Slike samarbeid eksisterer fortsatt.
3. Nettverket som ble etablert i Interreg-prosjektet blir fortsatt brukt. Flere av partnerene ble med i nye prosjekt som ble gjennomført med støtte fra NORA.
4. Nye samarbeidsprosjekt med flere partnerne i Interreg-prosjektet er gjennomført. Det første inkluderte også en kanadisk partner og resulterte i en bok: ”Handle with care Developing a Nature Based Tourism Product in the North”. Det andre samarbeidsprosjektet som pågår nå, dreier seg om opplevelsesbasert turisme og her er også Sør-Trøndelag med.

Prosjekt: NAM

Sogn og Fjordane

North Atlantic Shellfish Management, Interreg III B

Tidsperiode: 01.07.1998 – 01.07.2001

Lead partner: Sogn og Fjordane fylkeskommune

Andre norske partnere: Østfold Fylkeskommune

Utenlandske prosjektdeltakere: Viborg Amt, (Danmark), Västra Götalandsregion (Sverige)

Bevilgning: Totalt budsjett i EURO: 0,5 mill, norsk bevilgning i EURO: 0,13 mill

Prosjektet var et næringsutviklingsretta planleggingsprosjekt som gikk ut på å legge til rette for utvikling av skjellnæringen i Nordsjø-området. Målet var å se hvilken rolle/status skjell hadde i arealplanleggingen i de ulike deltakerlandene, med størst fokus på blåskjell. Man ville overføre norske erfaringer ut, se hva andre land hadde fått til og i fellesskap heve skalldyrplanleggingen.

Fylkeskommunens rolle: Det var én medarbeider fra Sogn og Fjordane fylkeskommune, ansatt i et to-årig engasjement, som deltok. Hun var prosjektleder, og hadde både det faglige ansvaret og ansvar for ledelsen av prosjektene med den budsjettering og rapportering dette innebar. Man leide heller ikke inn ekstern arbeidskraft.

Oppfølging av prosjektet – Sogn og Fjordane

I etterkant av NAM-prosjektet har Sogn og Fjordane fulgt opp satsningen på marine næringer generelt, og skjellforvaltning spesielt, på flere måter:

- Etter NAM-prosjektet ble fylkeskommunen med i et nytt skjellprosjekt som ikke var Interreg-prosjekt: SAMS (Samordning av skjellnæringa i Sogn og Fjordane). Fylkeskommunens skjellkompetanse ble dermed videreført, noe som vurderes å være litt tilfeldig, i og med at prosjektlederens engasjement egentlig holdt på å gå ut.
- Etter SAMS-prosjektet har Sogn og Fjordane fylkeskommune jobbet videre med skalldyrnæringen i Vestlandsregi. De fire vestlandsfylkene prøver gjennom satsinga i Vestlandsprogrammet på nye oppdrettsarter å få kommersialisert flere nye marine arter (blant annet torsk og kamskjell). Sogn og Fjordane er nå et av de fylkene som har litt fokus på blåskjellnæringa i Norge, og taler ellers blåskjellnæringens sak både på arenaer på Vestlandet og av og til nasjonalt i politiske fora og mot departementer. Fylkeskommunen har ansatt en ny person (på deltid) på temaet marine næringer som koordinerer det marine arbeidet inn mot ”Vestlandsprogrammet”.
- Marine næringer er blitt eget satsingsområde i arbeidet med gjennomføring av fylkesplanen. Fylkeskommunen bevilger ca. 2,5 millioner kroner i året til utviklingsprosjekter på fisk og skalldyr. Det er i tidsperioden 2007-2010 brukt 1 million kroner i året på nisjen nye marine arter.
- Nettverket fra NAM-prosjektet opprettholdes. Det viktigste nettverket i NAM var etter en studietur i Canada – man har fortsatt sporadisk kontakt med dette miljøet.

Prosjekt: Nordlig Maritim Korridor I

Landsdelsutvalget

Interreg III B Northern Periphery pluss North Sea Region

Tidsperiode: 01.06.2002 – 31.12.2005

Lead Partner: LU for Nordlig Periferi, Rogaland Fylkeskommune for Nordsjø

Andre partnere i NMC I Nordlig periferi: Nord-Trøndelag, Nordland Troms., Finnmark NORA, Nord-vest Russland via TACIS

Bevilgning: Totalt budsjett NMC I - Nordlig Periferi 15 mill NOK

Prosjektet dreide seg om å stimulere til utvikling av nærsjøfart mellom havner i nord-vest Europa og havner langs norskekysten fra Agder i sør til Finnmark i nord og videre helt til Nord-vest Russland.

LU var Lead Partner for NMC I i Nordlig Periferi. Dette var det første Interreg-prosjektet for LU. Ine Hilling var ansatt i et treårig engasjement og LU leide inn til sammen om lag ett årsverk i tillegg for å se særskilt på sjømattransport. For LU dreide prosjektet seg om administrativ styring, oppfølging og rapportering (Lead-partner rollen), samt faglig arbeid og kvalitetssikring i de ulike delene av prosjektet, bistand til etablering av lokale maritime klynger, etablering av nettverk og deltakelse i international management group for hele NMC-prosjektet

Oppfølging av prosjektet

NMC-I er blitt fulgt opp på flere ulike måter i LU

1. Samferdsel er blitt et eget fokusområde i LU med en egen fagstilling i sekretariatet. Det dekker alle samferdselsformer. I tillegg er det en medarbeider som har sjøsikkerhet som en del av sine arbeidsoppgaver.
2. LU har kommet med flere politiske uttalelser blant annet knyttet til losavgiften og knyttet til sjøsikkerhet.
3. LU har vært med arrangør på årlige konferanser knyttet til den nordlige sjørute.
4. LU har startet om et mini-NMC-prosjekt der en forsøker å få etablert en containerrute Nord-Norgelinjen Bodø – Tromsø – Kirkenes med jevnlig avganger. Her er erfaringene og kunnskapen fra NMC I svært nyttig og kontaktene blir også benyttet.
5. LU har nå bevilget 1,5 mill til etablering av en maritim klynge i Nord-Norge. Her er det foreslått styremedlemmer som deltok i NMC-prosjektet.

Ut over dette er prosjektet fulgt opp i Troms og Finnmark fylkeskommuner i NMC-II og gjennom StratMoS der også Barentssekretariatet er med. Nordland Fylkeskommune trekker på erfaringene fra NMC I i forbindelse med søknad om et Marco Polo prosjekt (EU-støtte).

Prosjekt: Nordlig Maritim Korridor I

Sør-Trøndelag

Interreg III B North Sea Region

Tidsperiode: 01.06.2002 – 31.12.2005

Lead Partner: Rogaland fylkeskommune

Norske partnere: Aust-Agder, Vest-Agder, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms, Finnmark

Utenlandske prosjektdeltakere var: Provincie West-Vlaanderen, BE, Groningen Seaports, NL, City of Cuxhaven, DE, Amsterdam Port Authority, NL, Aberdeenshire Council, UK

Bevilgning: Totalt budsjett i EURO: 3,1 mill, norsk bevilgning i EURO: 2,2 mill

Prosjektet gikk ut på å bidra til effektiv, sikker og bærekraftig transport som knytter kystregioner sammen og som dermed bidrar til regional utvikling. Et underliggende mål har vært å flytte gods fra veg til sjø, samt å utvikle intermodale transportformer.

Sør-Trøndelag fylkeskommune deltok i de deloppgavene som dreide seg om etablering av en lokalt maritim klynge, utvikling av nye sjøruter og sjøsikkerhet på lignende nivå som flere av de andre fylkeskommunene. Sør-Trøndelag hadde en prosjektleder som arbeidet i samferdselsavdelingen. Denne prosjektlederen har senere sluttet og arbeider nå i NSB. Sett fra Sør-Trøndelag sin side var kontakten med Norske Skog og videre det konkrete prosjektet det med etablering av en kommersiell rute mellom Norske Skog og kontinentet svært viktig for prosjektet, men det ville kommet uavhengig av NMC selv om markedsundersøkelsene støttet av NMC var nyttige.

Oppfølging av prosjektet i Sør-Trøndelag

NMC-prosjektet er i begrenset grad fulgt opp av Sør-Trøndelag fylkeskommune etter prosjektavslutning. Dette var et prosjekt fylkeskommunen ble med på som følge av en generell policy om å være åpne for initiativ utenifra selv om de ikke var innenfor prioriterte områder.

Sør-Trøndelag fylkeskommune har i ettertid vært involvert i et annet Interreg-prosjekt; NECLA (North East Cargo Link Alliance) som dreier seg om forbindelsen øst – vest via Meråkerbanen fra Sverige og med utskipning fra Trøndelag til kontinentet. Dette har en viss forbindelse med NMC-prosjektet.

Prosjektlederen for NMC i Sør-Trøndelag fylkeskommune er sluttet. I følge prosjektlederen er viktige årsaker til at det ble liten oppfølging fra fylkeskommunens side av NMC at (a) NMC var perifert i forhold til fylkeskommunens oppgaver, (b) prosjektet hadde lite med offentlige oppgaver som tilskudd, styring eller regulering å gjøre men derimot med etablering av transportruter i et helt kommersielt marked.

Prosjekt: Nordlig Maritim Corridor I

Sogn og Fjordane

Interreg III B Nordsjø

Tidsperiode: 01.01.2002 – 31.12.2005

Lead partner: Rogaland fylkeskommune

Norske partnere: Aust-Agder, Vest-Agder, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms, Finnmark

Utenlandske prosjektdeltakere var: Provincie West-Vlaanderen, BE, Groningen Seaports, NL, City of Cuxhaven, DE, Amsterdam Port Authority, NL, Aberdeenshire Council, UK

Bevilgning: Totalt budsjett i EURO: 3,1 mill, norsk bevilgning i EURO: 2,2 mill

Prosjektet gikk ut på å bidra til effektiv, sikker og bærekraftig transport som knytter kystregioner sammen og som dermed bidrar til regional utvikling. Et underliggende mål har vært å flytte gods fra veg til sjø, samt å utvikle intermodale transportformer.

Fylkeskommunens rolle: Representantene i prosjektet fra Sogn og Fjordane deltok ikke i NMC-prosjektet da de var uenige i retningen prosjektet tok, og ble kun med som observatører.

Oppfølging av prosjektet: Generelt

NMC-arbeidet resulterte i videreføringsprosjektet StratMos (Strategic Motorways of the Seas). Prosjektet tar utgangspunktet i godstransport på sjøen mellom Nordsjø- og Barentsregionen, og kan på mange måter sees på som et NMC III.

Oppfølging av prosjektet: Sogn og Fjordane

NMC ble ikke fulgt opp, da representantene fra Sogn og Fjordane var uenige i prosjektets fokus.

Sogn og Fjordane fylkeskommune ble imidlertid med i prosjektet Safety At Sea, som er et oppfølgingsprosjekt til NMC.

Prosjekt: Nordlig Maritim Corridor II

Rogaland

Interreg III B Nordsjø

Tidsperiode: 01.03.2004 – 31.12.2008

Lead partner: Rogaland fylkeskommune

Andre partnere: Hordaland, Sogn og Fjordane, Troms, Provincie West-Vlaanderen, BE, Groningen Seaports, NL, City of Cuxhaven, DE, Amsterdam Port Authority, NL, Aberdeenshire Council, UK

Bevilgning: Totalt budsjett i EURO: 1,6 millioner, norsk bevilgning i EURO: 1,0 mill

Prosjektet gikk ut på å bidra til effektiv, sikker og bærekraftig transport som knytter kystregioner sammen og som dermed bidrar til regional utvikling. Et underliggende mål har vært å flytte gods fra veg til sjø, samt å utvikle intermodale transportformer.

Fylkeskommunen har hatt rolle som leadpartner i både NMC I og II. Samferdselssjefen hadde ansvar som styreleder i NMC-arbeidet, og engasjerte en ekstern prosjektleder som hadde den daglige oppfølgingen. Resten av ledelsen i fylkeskommunen har vært lite involvert i NMC-prosjektet. Det fungerer slik i Rogaland fylkeskommune at det internasjonale arbeidet blir delegert ned til linjeleder, mens det er lite involvering fra rådmannsnivå.

Oppfølging av prosjektet: Generelt

NMC-arbeidet resulterte i videreføringsprosjektet StratMos (Strategic Motorways of the Seas). Prosjektet tar utgangspunktet i godstransport på sjøen mellom Nordsjø- og Barentsregionen, og kan på mange måter sees på som et NMC III. Sikkerhetsaspektet i NMC II har også blitt videreført i Interreg-prosjektet Safety at Sea.

Oppfølging av prosjektet: Rogaland

Prosjektet har resultert i flere forskjellige oppfølginger av Rogaland fylkeskommune:

- Fylkeskommunen har etter deltakelsen i NMC engasjert seg oftere politisk når det kommer opp saker knyttet til sjøtransport. Dette har for eksempel dreid seg om avgiftspolitik (losavgifter), samarbeidsformer rundt havnestruktur og rammebetingelser i forhold til EUs grønnbok.
- Fylkeskommunen har også implementert en del aspekter knyttet til sjøtransport i fylkesdelplanen for samferdsel.
- Nettverksbygging har videre vært et av de mest sentrale resultatene for Rogaland fylkeskommune. Det er utviklet en arena for offentlige og privat samarbeid knyttet til transport og logistikk. Fylkeskommunen har også vært aktive med utviklingen av Risavika havn.
- Man har også brukt nettverkene som har blitt etablert mot områdene i Vest-Russland. Viktig med NMC har vært logistikk-løsninger mot nordområdene, der er det knyttet formelle samarbeidsavtaler mellom Nenets i Russland, og til dels også Murmansk. Kontakten er også blitt utvidet til nærings samarbeid.

Prosjekt: Nordlig Maritim Korridor II

Vest-Agder

Interreg III B North Sea Region

Tidsperiode: 20.11.2004 – 30.06.2008

Lead Partner: Rogaland fylkeskommune

Andre partnere: Hordaland, Sogn og Fjordane, Troms, Provincie West-Vlaanderen, BE, Groningen Seaports, NL, City of Cuxhaven, DE, Amsterdam Port Authority, NL, Aberdeenshire Council, UK

Bevilgning: Totalt budsjett i EURO: 1,6 millioner, norsk bevilgning i EURO: 1,0 mill

Prosjektet gikk ut på å bidra til effektiv, sikker og bærekraftig transport som knytter kystregioner sammen og som dermed bidrar til regional utvikling. Et underliggende mål har vært å flytte gods fra veg til sjø, samt å utvikle intermodale transportformer.

Et resultat av NMC I var den regionale maritime transportklyngen. Den bestod ikke så lenge etter prosjektets slutt, men et stykke inn i NMC II. For Vest-Agders del gav den blant annet muligheten til å utvikle Kristiansand havn til knutepunkt for transport av fisk og annen sjømat. Kristiansand havn og redereier jobbet med å opprette en fiske-rute.

Fylkeskommunenes rolle: I NMC-fase I og II deltok følgende fra to Vest-Agder fylkeskommune: Internasjonal koordinator og rådgiver for Nordsjøkommunsjonens transportgruppe, samt samferdselsjef i Vest-Agder fylkeskommune. Og i noen grad deltok prosjektleder for Nordisk transportpolitisk nettverk. Ellers bidro Agderforskning med å lage studier, SWOT-analyser og handlingsplan for regionale klynger i NMC (bestående av Kristiansand havn, rederier som Color Line, indistribedrifter med gods, Cargonett, Jernbaneanverket og Statens vegvesen).

Oppfølging av NMC – Vest-Agder fylkeskommune

De største effektene av prosjektet for Vest-Agder fylkeskommune vurderes å være av indirekte art: man har styrket den strategiske orienteringen i næringen og gjort politikerne mer bevisste på betydningen av å fremme internasjonal sjøtransport. Og man har fått en sterkere orientering mot EU og EUs politikk.

- Anbefalinger fra NMC-prosjektet ble for eksempel spilt inn fra fylkeskommunen til NTP-prosessen. Dette dreide seg blant annet om behovet for å tilrettelegge bedre for godsoverføring og at Norge burde matche EUs investeringer i infrastruktur under sjømotorveg-instrumentet.
- Fylkesutvalget vedtok videre i februar 2010 en posisjon på EUs maritime politikk hvor målet om å flytte gods fra vei til sjø var sentralt, samt å styrke små- og mellomstore havner i europeisk målestokk.
- Vest-Agders engasjement på tema er videreført ved deltakelse i oppfølgingsprosjektet StratMos, hvor man nå jobber med å utvikle test-seilinger i NMC-korridoren. I tillegg deltar Vest-Agder fylkeskommune i et tilsvarende prosjekt i Interreg Østersjøprogrammet. Fylkeskommunen har også fortsatt

sekretariatfunksjon for Nordsjøkommisjonens transportgruppe der denne problematikken er sentral.

- Vest-Agder fylkeskommune samarbeider fortsatt en del med mange av prosjektdeltakerne fra NMC-prosjektet innenfor rammene av StratMos og Nordsjøkommisjonen.
- Innspill fra NMC og StratMos er inkorporert i EUs Grønnbøker for maritim politikk og revisjon av det Transeuropeiske transportnettverket TEN-T.

Prosjekt: Nordlig Maritim Korridor II

Troms

Interreg III B North Sea Region

Tidsperiode: 20.11.2004 – 30.06.2008

Lead Partner: Rogaland fylkeskommune

Andre partnere: Hordaland, Sogn og Fjordane, Troms, Provincie West-Vlaanderen, BE, Groningen Seaports, NL, City of Cuxhaven, DE, Amsterdam Port Authority, NL, Aberdeenshire Council, UK

Bevilgning: Totalt budsjett i EURO: 1,6 millioner, norsk bevilgning i EURO: 1,0 mill

Prosjektet gikk ut på å bidra til effektiv, sikker og bærekraftig transport som knytter kystregioner sammen og som dermed bidrar til regional utvikling. Et underliggende mål har vært å flytte gods fra veg til sjø, samt å utvikle intermodale transportformer.

Troms fylkeskommune var koordinator for den arbeidspakke F som dreide seg om å utvikle sjøtransport til/fra havner i Nordvest Russland. Arbeidet dreide seg om å etablere nettverk inn mot Russiske myndigheter og aktører i samarbeid med Barentssekretariatet. Det ble arrangert workshops i Murmansk, Arkhangelsk og St. Petersburg med deltakere fra hele det europeiske partnerskapet. Vi arrangerte også møter mellom shippingmiljøer i NV-Russland og shippingagenter i Europa for å få til konkrete seilinger. Samferdselsetaten drev prosjektet, (40 % stilling) og leide i tillegg inn konsulentfirmaet Barlindhaug for utredninger og å representere oss ved enkelte anledninger.

Oppfølging av prosjektet

NMC-II er blitt fulgt opp på flere ulike måter av Troms Fylkeskommune.

1. Det er etablert et havnesamarbeid mellom Tromsø, Kirkenes og Murmansk havn for å øke næringsvirksomheten knyttet til hver av havnene. Dette er en videre utvikling av det samarbeidet som ble etablert i NMC.
2. Det er utformet en nye og mye mer konkret samarbeidsavtale mellom Troms fylkeskommune og både Murmansk oblast og Arkhangelsk oblast der mange av initiativene i NMC-II følges opp.
3. Oppfølgingen skjer også gjennom det nye prosjektet StratMoS (Interreg IV-North Sea region) der Troms fylkeskommune deltar som partner sammen med 28 andre partnere. Dette består av 5 ulike demonstrasjonsprosjekter. De som arbeidet med NMC II deltar også i StratMoS.
4. I fylkesplansammenheng er maritim logistikk fremhevet som et strategisk område. I den sammenheng er den Nordlige Maritime Korridor etabler som en betegnelse på denne sjøruten og som en begrep for Interreg-prosjektet. NMC inngår også i et annet Interreg-prosjekt STBR (Sustainable Transport in the Barents region) og blir der koblet til andre transportformer. NMC vil også inngå i det infrastrukturprogrammet som er under utarbeidelse.

Prosjekt: North Sea Cycle Route 2 – Cycling On

Rogaland

Interreg III B Nordsjøregionen

Tidsperiode: 03.03.2003 – 31.12.2006

Lead partner: Rogaland fylkeskommune

Andre norske partnere: Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, og Hordaland fylkeskommuner

Bevilgning: Totalt budsjett EURO 2.1 mill, norsk bevilgning NOK 4, 4 mill NOK

Prosjektet representerer en oppfølging av North Sea Cycle Route 1, som gikk ut på å etablere en skiltet, sikker og godt organisert sykkelrute rundt hele Nordsjøen. I det første prosjektet ble den fysiske ruten utviklet og skiltet. Målet i oppfølgingsprosjektet var å sikre rutas fremtid etter at prosjektperioden var over ved å få på plass et system for fysisk vedlikehold, skilting informasjon og markedsføring.

Fylkeskommunenes rolle har vært knyttet til utvikling av en nettside for markedsføring av sykkelruta, der hver fylkeskommune bidro med å legge inn informasjon fra sitt eget fylke. Fylkeskommunene har også promotert sykkelruta på andre måter og stimulert til næringsutvikling i tilknytning til ruta.

Oppfølging av prosjektet: Generelt

North Sea Cycle Route 2 følges opp i form at et nytt prosjekt innenfor programme Interreg IV B Nordsjø. Det nye prosjektet, Coast Alive, bygger dels på North Sea Cycle Route og dels på vandrerløypeprosjektet NAVE Nortrail, som også var et prosjekt innenfor Interreg III B Nordsjø. Dette prosjektet har som mål å utvikle strategier og prosedyrer for å mobilisere folk til å bruke sykkelruta og vandrerløypa, samt lokale stier og uteområder mer generelt, til rekreasjon og trening. Fra den norske delen av partnerskapet i North Sea Cycle Route 2 er Vest-Agder, Rogaland og Hordaland fylkeskommuner også med i Coast Alive, med sistnevnte som lead partner. I tillegg har også Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal kommet til som nye partnere.

Når det gjelder samarbeid, har man formelt etablert et North Sea Cycle Route-nettverk som en permanent organisasjon som møtes en gang i året. Her har det imidlertid vært en del utskriftninger i hvilke personer som deltar.

For øvrig er det Statens Vegvesen som har ansvaret for fysisk vedlikehold av ruta.

Oppfølging av prosjektet: Rogaland

Foruten deltakelsen i Coast Alive, har Rogaland fylkeskommune fulgt opp prosjektet gjennom Regionalt utviklingsprogram, hvor det blant annet har vært bevilget midler til å etablere en trasé i Dalane, gjennom utdeling av friluftsmidler og gjennom støtte til ulike arrangementer.

Rogaland fylkeskommune påtok seg også ansvaret for å vedlikeholdet nettsiden til North Sea Cycle Route i tre år etter at prosjektperioden var over.

Et annet sentralt virkemiddel er utviklingen av et nettverk av ”Syklist Velkommen”-overnattingssteder i tilknytning til løypa. Rogaland fylkeskommune samarbeider tett

med disse bedriftene, blant annet med jevnlige besøk og har også bidratt med skilting, kart og informasjon på internett. Fylkeskommunen samarbeider også med andre næringsaktører som arbeider med sykkelturnisme, for eksempel med organiserte sykkelturner eller med sykkelutleie.

Rogaland har også tatt i bruk en ny type sykkelparkering for friluftsområder, særlig langs Jærstrendene, hvor det blant annet er muligheter for bagasjeoppbevaring i tilknytning til sykkelstativene.

Eli Viten var prosjektleder for hele prosjektet og er fremdeles en nøkkelperson innenfor arbeidet med rekreasjon og friluftsliv i Rogaland fylkeskommune. Dette bidrar til at lærdom fra prosjektet tas med videre i fylkeskommunens arbeid på dette feltet, og Viten arbeider også aktivt med å spre erfaringer fra prosjektet til andre aktører, både internt i fylkeskommunen og mer generelt til andre kommuner og fylkeskommuner, samt til reiselivsnæringen.

Prosjekt: North Sea Cycle Route 2 – Cycling On

Hordaland

Interreg III B Nordsjøregionen

Tidsperiode: 03.03.2003 – 31.12.2006

Lead partner: Rogaland fylkeskommune

Andre norske partnere: Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, og Hordaland fylkeskommuner

Bevilgning: Totalt budsjett EURO 2.1 mill, norsk bevilgning NOK 4, 4 mill NOK

Prosjektet representerer en oppfølging av North Sea Cycle Route 1, som gikk ut på å etablere en skiltet, sikker og godt organisert sykkelrute rundt hele Nordsjøen. I det første prosjektet ble den fysiske ruten utviklet og skiltet. Målet i oppfølgingsprosjektet var å sikre rutas fremtid etter at prosjektperioden var over ved å få på plass et system for fysisk vedlikehold, skilting informasjon og markedsføring.

Fylkeskommunenes rolle har vært knyttet til utvikling av en nettside for markedsføring av sykkelruta, der hver fylkeskommune bidro med å legge inn informasjon fra sitt eget fylke. Fylkeskommunene har også promotert sykkelruta på andre måter og stimulert til næringsutvikling i tilknytning til ruta.

Oppfølging av prosjektet: Generelt

North Sea Cycle Route 2 følges opp i form at et nytt prosjekt innenfor programme Interreg IV B Nordsjø. Det nye prosjektet, Coast Alive, bygger dels på North Sea Cycle Route og dels på vandrerløypeprosjektet NAVE Nortrail, som også var et prosjekt innenfor Interreg III B Nordsjø. Dette prosjektet har som mål å utvikle strategier og prosedyrer for å mobilisere folk til å bruke sykkelruta og vandrerløypa, samt lokale stier og uteområder mer generelt, til rekreasjon og trening. Fra den norske delen av partnerskapet i North Sea Cycle Route 2 er Vest-Agder, Rogaland og Hordaland fylkeskommuner også med i Coast Alive, med sistnevnte som lead partner. I tillegg har også Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal kommet til som nye partnere.

Når det gjelder samarbeid, har man formelt etablert et North Sea Cycle Route-nettverk som en permanent organisasjon som møtes en gang i året. Her har det imidlertid vært en del utskriftninger i hvilke personer som deltar.

For øvrig er det Statens Vegvesen som har ansvaret for fysisk vedlikehold av ruta.

Oppfølging av prosjektet: Hordaland

Hordaland har som lead partner en mer sentral rolle i Coast Alive enn hva fylkeskommunen hadde i North Sea Cycle Route. Dette prosjektet har imidlertid en annen plassering i organisasjonen. I Hordaland fylkeskommune hadde regionalavdelingen ansvar for North Sea Cycle Route, mens kulturavdelingen var ansvarlig for NAVE Nortrail og er nå ansvarlig for Coast Alive. Personalmessig har det også vært lite kontinuitet fra North Sea Cycle Route 2 til Coast Alive. Tor Titlestad er prosjektleder for Coast Alive og var også norsk prosjektleder for NAVE Nortrail. Prosjektleder i Hordaland for North Sea Cycle Route 2, Liv Sundheim, har derimot ikke vært involvert i Coast Alive og heller ikke blitt bedt om å bistå med kunnskap og

nettverk fra North Sea Cycle Route 2. Coast Alive representerer derfor for Hordalands del kun i begrenset grad enn oppfølging av North Sea Cycle Route 2.

Innenfor regionalavdelingen kan prosjektet Sykkelturisme i Hordaland sees som en oppfølging av North Sea Cycle Route 2. Dette er et treårig prosjekt som startet høsten 2009, ledet av Samarbeidsrådet for Sunnhordland og med fylkeskommunen som prosjekteier. Her deltar blant annet Statens Vegvesen og syklistorganisasjonene, samt flere regionale aktører i Hordaland. Fylkeskommunen bidrar med 1,5 mill kr (av et totalt budsjett på 3,7 mill kr) over regionalt utviklingsprogram og deltar i prosjektstyret. Hordaland fylkeskommune arbeider her med sykkelturisme knyttet til fire nasjonale sykkelruter som delvis går gjennom Hordaland. North Sea Cycle Route er en av disse fire. I dette prosjektet vil man i hovedsak arbeidet med en forlengelse av ruten fra Bergen og nordover til fylkesgrensen mot Sogn og Fjordane. Arbeidet med North Sea Cycle Route vurderes å ha stimulert til dette prosjektet ved å ha gjort sykkelturisme mer synlig. Man bygger også til dels på erfaringer fra North Sea Cycle Route, hvor det blant annet ble utviklet modeller for samarbeid med veimyndigheter og andre myndigheter som har vært nyttige for arbeidet i dette prosjektet.

Igjen er det imidlertid liten personalmessig kontinuitet, ettersom Liv Sundheim nå arbeider i planavdelingen i fylkeskommunen og heller ikke har vært involvert i dette prosjektet. Både kunnskap om North Sea Cycle Route og relaterte nettverk er til dels knyttet til henne personlig, noe som til en viss grad begrenser mulighetene for å trekke erfaringer fra prosjektet i det videre arbeidet. Sundheim arbeider imidlertid med sykkel som temaområde innenfor planavdelingen, og her kan hun bygge på erfaringer fra prosjektet, som delvis tok opp denne tematikken.

For øvrig er det i hovedsak destinasjonsselskapene og reiselivsaktørene som har ansvaret for den konkrete oppfølgingen av den eksisterende sykkelruten. Fylkeskommunens engasjement er primært knyttet til videreutvikling, og det har hele tiden vært meningen at prosjektet hovedsakelig skulle legge til rette for at andre aktører innenfor reiselivsnæringen skulle overta ansvaret for blant annet markedsføring. Disse aktørene bygger delvis på nettsider og annet markedsføringsmaterieell som ble utviklet i prosjektet.

Prosjekt: North Sea Cycle Route 2 –Cycling On

Vest-Agder

Interreg III B Nordsjøregionen

Tidsperiode: 03.03.2003 – 31.12.2006

Lead partner: Rogaland fylkeskommune

Andre norske partnere: Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, og Hordaland fylkeskommuner

Bevilgning: Totalt budsjett EURO 2.1 mill, norsk bevilgning NOK 4, 4 mill NOK

Prosjektet representerer en oppfølging av North Sea Cycle Route 1, som gikk ut på å etablere en skiltet, sikker og godt organisert sykkelrute rundt hele Nordsjøen. I det første prosjektet ble den fysiske ruten utviklet og skiltet. Målet i oppfølgingsprosjektet var å sikre rutas fremtid etter at prosjektperioden var over ved å få på plass et system for fysisk vedlikehold, skilting informasjon og markedsføring.

Fylkeskommunenes rolle: Det var hovedsaklig én faglig medarbeider i Vest-Agder fylkeskommune som jobbet med sykkelprosjektet. Vest-Agder fikk imidlertid god hjelp fra leadpartner, Rogaland.

Oppfølging av prosjektet: Generelt

North Sea Cycle Route 2 følges opp i form at et nytt prosjekt innenfor programmet Interreg IV B Nordsjø. Det nye prosjektet, Coast Alive, bygger dels på North Sea Cycle Route og dels på vandrerløypeprosjektet NAVE Nortrail, som også var et prosjekt innenfor Interreg III B Nordsjø. Dette prosjektet har som mål å utvikle strategier og prosedyrer for å mobilisere folk til å bruke sykkelruta og vandrerløypa, samt lokale stier og uteområder mer generelt, til rekreasjon og trening. Fra den norske delen av partnerskapet i North Sea Cycle Route 2 er Vest-Agder, Rogaland og Hordaland fylkeskommuner også med i Coast Alive, med sistnevnte som lead partner. I tillegg har også Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal kommet til som nye partnere.

Når det gjelder samarbeid, har man formelt etablert et North Sea Cycle Route-nettverk som en permanent organisasjon som møtes en gang i året. Her har det imidlertid vært en del utskriftninger i hvilke personer som deltar.

For øvrig er det Statens Vegvesen som har ansvaret for fysisk vedlikehold av ruta.

Oppfølging av prosjektet: Vest-Agder

Nettverket og opprettholdelsen av dette er kanskje det viktigste resultatet for Vest-Agder i ettertid. Det gjelder både samarbeidspartnere i andre land og i Norge, som Rogaland.

De som har jobbet med dette prosjektet har jobbet videre med temaene. Når det gjelder ledelsens engasjement på temaene tursime og sykkel, er det reiselivssjefen i fylkeskommunen som har jobbet med det, og hun jobber fortsatt med dette.

Vest-Agder fylkeskommune blitt med i Interreg-prosjektet Coast Alive som kan sees som en oppfølging sykkelprosjektet.

Prosjekt: North Sea Cycle Route 2 – Cycling On

Østfold

Interreg III B Nordsjøregionen

Tidsperiode: 03.03.2003 – 31.12.2006

Lead partner: Rogaland fylkeskommune

Andre norske partnere: Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, og Hordaland fylkeskommuner

Bevilgning: Totalt budsjett EURO 2.1 mill, norsk bevilgning NOK 4, 4 mill NOK

Prosjektet representerer en oppfølging av North Sea Cycle Route 1, som gikk ut på å etablere en skiltet, sikker og godt organisert sykkelrute rundt hele Nordsjøen. I det første prosjektet ble den fysiske ruten utviklet og skiltet. Målet i oppfølgingsprosjektet var å sikre rutas fremtid etter at prosjektperioden var over ved å få på plass et system for fysisk vedlikehold, skilting informasjon og markedsføring.

Fylkeskommunenes rolle har vært knyttet til utvikling av en nettside for markedsføring av sykkelruta, der Østfold bidro med å legge inn informasjon fra sitt eget fylke.

Oppfølging av prosjektet: Generelt

North Sea Cycle Route 2 følges opp i form at et nytt prosjekt innenfor programme Interreg IV B Nordsjø. Det nye prosjektet, Coast Alive, bygger dels på North Sea Cycle Route og dels på vandrerrøypeprosjektet NAVE Nortrail, som også var et prosjekt innenfor Interreg III B Nordsjø. Dette prosjektet har som mål å utvikle strategier og prosedyrer for å mobilisere folk til å bruke sykkelruta og vandrerrøypa, samt lokale stier og uteområder mer generelt, til rekreasjon og trening. Fra den norske delen av partnerskapet i North Sea Cycle Route 2 er Vest-Agder, Rogaland og Hordaland fylkeskommuner også med i Coast Alive, med sistnevnte som lead partner. I tillegg har også Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal kommet til som nye partnere.

Når det gjelder samarbeid, har man formelt etablert et North Sea Cycle Route-nettverk som en permanent organisasjon som møtes en gang i året. Her har det imidlertid vært en del utskriftninger i hvilke personer som deltar.

For øvrig er det Statens Vegvesen som har ansvaret for fysisk vedlikehold av ruta.

Oppfølging av prosjektet i Østfold

Dette prosjektet følges i begrenset grad direkte opp i Østfold Fylkeskommune. Det er imidlertid flere planer og prosjekter som indirekte kan kobles til Interreg-prosjektet. I kystsoneplanen nevnes utfordringene knyttet til sykkelruten særskilt, i reiselivsstrategien nevnes sykkel og i fylkesplanen er sykkel et eget satsingsområde uten at koblingen til Interreg-prosjektet nevnes særskilt. To ulike Interreg-prosjekt som kan ses på som en videreføring, henholdsvis prosjektet *Rekreative Ruter* innenfor Interreg IV A Kattagat Skagerak som skal utvikle vandrings og friluftsturismen og prosjektet *Tilgjengelig Friluftsliv* innunder Interreg IV A Sverige-Norge.

Prosjekt: Northern Potentials

Landsdelsutvalget

Interreg III B Northern Periphery

Tidsperiode: 01.01.2003 – 31.12.2005

Lead Partner: Highland Council (Skottland)

Andre partnere i Northern Potentials: LU og Norrlandsforbundet (Sverige)

Bevilgning: Totalt budsjett 8,5 mill NOK , norsk del 2,0 – 2,5 mill NOK

Prosjektet hadde til hensikt å etablere og å bedre informasjonen til innbyggerne i disse tre nordlige områdene. Konkret gikk prosjektet ut på å utvikle en internettportal for hvert av de tre geografiske områdene, samt transnasjonal nettside som skulle være en samlet inngangsport til prosjektet og de nordlige områdene. LU utviklet internettsidene, dvs. informasjonsinfrastrukturen til LU gjennom dette prosjektet. Det er en nettside med kobling til relevante offentlig databaser og nettsider for de 4 nordligste fylkene, samt informasjon om service, reiseliv turisme, samt stoff av regionalpolitisk interesse for LU-området. Hos LU var det en prosjektansatt, samt at ledelsen også deltok i prosjektet.

Oppfølging av prosjektet

Northern Potentials er fulgt opp på flere måter i LU.

LUs web-sider eksisterer fortsatt (www.landsdelsutvalget.no), de oppdateres hver dag og de er godt forankret i organisasjonen. Den kommunikasjonsinfrastrukturen som ble etablert gjennom prosjektet, benyttes således fortsatt aktivt.

LU har en egen ansatt i organisasjonen som drifter internettsiden. Ansettelsesforholdet er en videreføring av prosjektansettelsen i Interreg-prosjektet.

Prosjekt: PIPE

Østfold

Interreg III B Østersjø

Tidsperiode: 01.06.2002 – 30.08.2004

Lead Partner: Østfold fylkeskommune

Andre partnere: Telemark fylkeskommune, Finnmark fylkeskommune, Västra Gøtlandsregionen, Rovanjemi, Partnere fra Latvia, Litauen og Murmansk

Bevilgning: Totalt budsjett 13 mill NOK, norsk bevilgning 7, 3 mill NOK

PIPE er et akronym for *Participation, Identity, Planning and Entrepreneurship*, var primært et samarbeid rettet mot ungdom. Hovedmålet var å gi de unge en større grad av innflytelse på, og forståelse for, regionenes planleggingsprosesser og entreprenørskap. Gjennom deltakelse og engasjement ble regionens identitetsbegreper utviklet. Det ble gjennomført workshops med deltakelse fra ungdom fra de ulike regionene og det ble arrangert seminarer der erfaringer kunne utveksles og nettverk og kontakter etableres. Konkret deltok ungdommene i konkret utviklingsarbeid i sitt nærmiljø og i demokratiske prosesser i den sammenheng. Det ble lagd regionale planer med fokus på ungdom, gjennomføre messer og seminarer.

Østfold fylkeskommune var lead partner. Tre av de ansatte i internasjonal seksjon, fylkesordfører og noen andre politikere og ansatte ved to av de videregående skolene ved Østfold fylkeskommune deltok i prosjektet. Det ble leid inn en ekstern koordinator og en rådgiver til å lede prosjektet.

Oppfølging av prosjektet

Prosjektet er fulgt opp på flere ulike måter i Østfold:

1. Prosjektet er fulgt opp med to nye Interreg-prosjekt; Innovation Circle III B Østersjø og Transform IV B Østersjø. Begge disse bygger på samme lest som PIPE og flere av de samme partnerne deltar. Disse prosjektene er rettet mot politikere og planleggere og ikke så mye mot ungdom. I regi av Innovation Circle er det etablert et internasjonalt nettverk som fortsatt eksisterer og er aktivt
2. Prosjektet var indirekte medvirkende til inndelingen av Østfold i fire regioner, en ny tenkning om planlegging for utvikling av attraktive tettsteder. Dette har hatt særlig stor betydning i Indre Østfold. Et konkret resultat i etterkant av prosjektet var at ungdom bidro til å få satt opp en skulptur på forretningssenteret i Mysen. Deltakelse i LUK-prosjektet – (lokalsamfunnsutvikling i kommunene) fra Østfold fylkeskommune og noen av kommunene i Indre Østfold kan også ses på som en oppfølging av LUK.
3. I Østfold er etableringen av Ungdommens fylkesråd en av virkningene av PIPE. Fylkeskommunen støtter dette og her deltar ungdom fra de videregående skolene og fra politiske ungdomsorganisasjoner. Flere av kommunene i Indre Østfold har også etablert ungdomsråd, og dette vurderes også å være en av virkningene av PIPE. Ungdom fra Østfold deltar også på møter i internasjonale organisasjoner som AER, CPMR og BSSSR.

4. PIPE bidro også til etableringen av FIN (Faglig internasjonalt nettverk) der 12 av 18 kommuner i Østfold deltar og av disse mange fra Indre Østfold. Generelt viser det seg at kommunene og organisasjoner i Indre Østfold er aktive i folkelig internasjonalt samarbeid, noe som blant annet PIPE har medvirket til.

Interreg II C Nordsjø

Tidsperiode: 01.10.1998 – 31.10.2000

Lead partner: Hordaland fylkeskommune

Norske partnere: Rogaland, Aust-Agder, Telemark og Østfold (sistnevnte bare i fase 1) fylkeskommuner, Statens kartverk og Institutt for Geografi ved Universitetet i Bergen

Bevilgning: Totalt budsjett EURO: 0,35 mill, norsk bevilgning EURO 0,24 mill

Prosjektet gikk ut på å etablere et grunnlag for et fremtidig felles rammeverk for kystsonoplanlegging i Nordsjø-regionen basert på geografiske informasjonssystemer (GIS). Prosjektet skulle identifisere og dele best practice i bruk av GIS, utvikle felles begreper og bygge opp et nettverk av GIS-brukere, med mål om å forbedre kystsonoplanleggingen i alle deltakende regioner.

Fylkeskommunenes rolle var å kartlegge mulige datakilder som kunne være relevante for kystsonoplanlegging i deres region, konvertere disse til data som kunne brukes i GIS-analyser, utvikle en felles modell for gjennomføring av GIS-analyser fra datainput til resultatkart, og undersøke mulighetene for deling av geodata med hverandre.

Oppfølging av prosjektet i Hordaland

Etter prosjektets avslutning har Hordaland fylkeskommune vedlikeholdt og utvidet sitt engasjement knyttet til temaet. Hordaland laget etter at prosjektet ble avsluttet, sin første fylkesdelplan for kystsonen. Her ble det etter hvert opprettet et eget arbeidslag som arbeidet med marin sektor. Geografiske informasjonssystemer ble også tatt i bruk i fylkeskommunen. Det ble investert ressurser i utviklingen av GIS som metode, og i dag har fylkeskommunen en heltidsansatt som arbeider med GIS.

Det mest konkrete eksempelet på at resultater fra prosjektet har blitt tatt i bruk i dette arbeidet er knyttet til et flytdiagramsystem for hvordan man skulle koble ulike datasett for å gjennomføre analyser. Her ble hele prosessen fra inngangskart til resultatkart dokumentert. Denne metodikken har senere blitt benyttet i analysearbeid i fylkeskommunen og er nå innebygget som standard funksjonalitet i noen GIS-systemer.

Fylkeskommunen deltar nå i prosjektet AkvaVis sammen med Havforskningsinstituttet og Christian Michelsen Research. Her er målet å utvikle beslutningsstøttesystemer for optimal lokalisering av akvakultur. Dette prosjektet kan til dels sees som en videreutvikling av SeaGIS, idet det bygger på de samme begrepene og metodene og er knyttet til de samme problemstillingene.

Prosjektleder var Inge Døskeland, som har arbeidet kontinuerlig med marin planlegging og næringsutvikling, samt geografiske informasjonssystemer, etter prosjektets avslutning. Mye av arbeidet i prosjektperioden ble også utført av en prosjektengasjert medarbeider som ikke arbeidet videre i fylkeskommunen etter prosjektavslutning.

Prosjekt: Water Cities II

Telemark

Interreg III B, Nordsjø

Tidsperiode: 27.2.2002 – 30.09.2006

Lead partner: Province of Fryslân

Norske partnere: Skien og Porsgrunn kommuner

Utenlandske prosjektdeltakere:

Byer: Emden, Göteborg, Leeuwarden, Malmö, Odense, Sneek og Stockton-on-Tees,

Andre: NIDO, Norwich City Council, NUON Water

Bevilgning: Totalt budsjett i EURO: 5,1 mill Norsk budsjett i EURO: 0,5 mill

Prosjektet gikk ut på å forbedre vannsystemene i by-relaterte områder og deres nærområder. Prosjektet åpner for samarbeid mellom partnerbyene i form av kunnskaps- og erfaringsutveksling, i tillegg til muligheter for økonomiske bidrag til planarbeid og gjennomføring av tiltak.

Fylkeskommunens rolle i prosjektet: Telemark fylkeskommune var hovedsaklig tilrettelegger for deltagelse for de to byene Skien og Porsgrunn, og var med både i oppbyggingen av prosjektet og senere. Fylkeskommunen deltok på diverse workshop i inn- og utland, og bidro med å få på plass mange av de private aktørene i det regionale prosjektet.

Til prosjektarbeidet har fylkeskommunen i liten grad leid inn ekstern personell. Noen ganger har man fått hjelp til skriving, men man har kjørt prosessene selv.

Oppfølging av prosjektet: Telemark

Water Cities på flere måter blitt fulgt opp av Skien og Porsgrunne kommune:

- Fra Telemark fylkeskommunes side framheves effekten av prosjektet for deltakerkommunene Skien og Porsgrunn. Water Cities sees på som en viktig premissleverandør for båndene mellom byene, og flere prosjekter i byene har direkte eller indirekte hatt sitt utgangspunkt i WaterCity International. Skien og Porsgrunn har for eksempel bestemt seg for å bygge suksessivt en promenade fra by-sentrum til by-sentrum.
- En neste effekt av prosjektet er at man har blitt mer bevisst på byutvikling gjennom input og nye ideer utenfra. Et resultat av dette er at byen Porsgrunn har hatt vekst i løpet av de siste årene. Et eksempel er ”trappa” foran rådhuset i Porsgrunn. Denne blir nå nyttet til mange formål bl.a. i forbindelse med forskjellige tilstelninger. Et av disse er ”Porsgrunn internasjonale Teaterfestival”.

Vedlegg 3: Oppfølgingen av Interreg II / III C-prosjekter

Vedlegg 3 gir en oversikt over hva Interreg II / III C-prosjektene har dreid seg om, fylkeskommunens rolle i forbindelse med gjennomføring av prosjektet og videre hvordan prosjektet er fulgt opp i fylkeskommunen eller av andre instanser. Tabellen under viser en oversikt over prosjektene.

Tabell V.3 Utvalgte Interreg III C -prosjekter

Interreg III C-prosjekter	Fylke	Program	Periode
39. Aquareg	Sør-Trøndelag	III C	2003 - 06
40. Enable	Hordaland	III C	2004 - 07
41. Enable	Sogn og Fjordane	III C	2004 - 07
42. Euromountain Net	Telemark	III C	2004 - 07
43. Euromountain Net	Sogn og Fjordane	III C	2004 - 07
44. Marema	Hedmark	III C	2003 - 05

Prosjekt: Aquareg

Sør-Trøndelag

Interreg III C

Tidsperiode: 01.06.2003 – 31.12.2006

Lead Partner: Sør-Trøndelag fylkeskommune

Andre partnere: Nord-Trøndelag Fylkeskommune, Galicia i Spania, Border, Midland og Western i Irland

Bevilgning: Totalt budsjett 4,3 mill EURO

Prosjektet var et samarbeideprogram med til sammen 12 prosjekter på marin sektor mellom de tre deltakende regionene. Dette omfattet blant annet nettverk for utnyttelse av biprodukter fra akvakultur, lagring og transport av krabbe, utvikling av en oppdrettstank for lyr, pakkingsteknologi for blåskjell, optimalisering av miljøbetingelser for kultivering av fiskeyngel, bærekraftig utnyttelse av tang, studentutveksling, nettverk mellom lokalsamfunn som er basert på fiskerivirksomhet, kystsoneplanlegging og hummerproduksjon.

Sør-Trøndelag fylkeskommune (STFK) utviklet søknaden til dette prosjektet i nær kontakt med næringen og bransjeforeningen i Trøndelag. Sør-Trøndelag hadde en prosjektleder i full stilling som var plassert i nærings- og nyskappingsgruppen i regionalavdelingen. Prosjektlederen samarbeidet tett med de to prosjektlederne fra de to andre regionene. Prosjektet oppfattes som vellykket. Vi ble plukket ut i avslutningsfasen som en av 2 – 3 ”excellent” prosjekter. Vi har foredratt om prosjektet 2 ganger i Brussel og en gang i Lisboa.

Oppfølging av prosjektet

Det ble tatt initiativ til å videreutvikle samarbeidet både med regionen i Irland og Spania. Det er utviklet en marin strategiplan (vedtatt i 2006) og et marint partnerskap der bransjeforeningen, FoU-miljøer og forvaltningen deltar. Prosjektleder ved STFK har fortsatt full stilling innenfor marin sektor. Det marine partnerskapet har konkludert med at det var nyttig å samarbeide med andre sammenlignbare regioner. STFK gikk i gang med å utvikle en ny Interreg IV C-prosjekt, men den ble ikke innvilget på grunn av en formell feil fra en fransk partner. Finanskrisen har vanskeliggjort samarbeidet, vi i Norge har god økonomi, mens våre partnere i Irland og Spania har svært dårlig økonomi, likevel er det nå bra energi hos begge de øvrige partnerne med tanke på et nytt forsøk gjennom IV C. Andre eksempler på oppfølging er:

- Elevutvekslingen har vært fulgt opp og også i 2010 reiste det elever til Spania og Irland fra en av de videregående skolene.
- Hele næringskomiteen i STFK har vært i Spania for å se videre på mulighetene for samarbeid.
- Det er også kontakt med de galisiske myndighetene på et helt annet område; pilgrimstradisjonen.
- Sintef driver fremdeles prosjekter sammen med de irske partnerne.
- Som del av en strategi for å styrke blåskjellnæringen ble irske skjelloppdrettere besøkt med en invitasjon om å komme til Trøndelag for å etablere seg i skjellnæringen. Det var en viss respons på dette, men finanskrisen i Irland har uten tvil bidradd til å marginalisere irenes evne til og ønske om en ekspansjon i utlandet.

Prosjekt: Enable

Hordaland

Interreg III C

Tidsperiode: 01.01.2004 – 30.06.2007

Lead partner: Landesentwicklungsgesellschaft Thüringen

Norske partnere: Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommuner

Bevilgning: Totalt budsjett EURO 5,7 mill, norsk bevilgning EURO 0,5 mill

Prosjektet gikk ut på å forbedre regional utviklingspolitikk, spesifikt å utvikle bedre politikk og nye virkemidler for entreprenørskap og innovasjon i små og mellomstore bedrifter med sikte på internasjonalisering av det regionale næringslivet og styrking av regionenes konkurransedyktighet.

Fylkeskommunenes rolle har vært todelt. Prosjektet var organisert som et program, hvor det ble lyst ut midler til prosjekter innenfor tre komponenter: teknologioverføring, nettverk og start-ups. Her var fylkeskommunene representert i komponentstyrene, som utformet programplaner og utlysninger, behandlet søknader og bevilget midler. Sogn og Fjordane ledet også komponenten nettverk. Den andre delen av prosjektet var en Regional Framework Operation, som omfattet den administrative delen av prosjektet. Her var siktemålet å samarbeide regionsvis om utviklingsarbeid og strategier, og fylkeskommunene deltok her direkte i arbeidet.

Enable – Hordaland

Hordaland har hatt og har fremdeles stort fokus på innovasjon og entreprenørskap, blant annet ved at fylkeskommunen gir en stor andel av sine regionale utviklingsmidler til Innovasjon Norge og ved at de finansierer undervisning i entreprenørskap ved Høgskolen i Bergen for lærere i den videregående skolen. En stor del av prosjektene som finansieres over regionalt utviklingsprogram er også knyttet til dette temaet. Det er imidlertid vanskelig å si i hvilken grad prosjektet som sådan har bidratt til dette. Prosjektet vurderes uansett å ha gitt viktige impulser til utformingen av regionalt utviklingsprogram, særlig i form av kunnskap om virkemidler og prioriteringer i andre europeiske regioner.

Prosjektet har hatt stor betydning for utvikling av nettverk, hvor særlig samarbeidet med Thüringen har blitt stadig tettere etter prosjektets avslutning. Hordaland utviklet sammen med Thüringen to nye prosjektsøknader til Interreg IV C – Talents og Humans – som riktignok ikke ble innvilget. Thüringen og Hordaland arbeider nå med å utvikle en ny felles modell for industrielt prosjektsamarbeid innenfor et system der Thüringen vil investere sine strukturfondsmidler i samarbeidsprosjekter med andre regioner. Hordaland håper å dekke sin deltakelse i prosjektene med regionale utviklingsmidler. Thüringen arbeider med liknende opplegg i samarbeid med andre regioner, men disse er alle innenfor EU. Erfaringene fra deltakelsen i Enable var viktige for å oppnå politisk støtte i Thüringen for at Hordaland kunne bli med tross at Norge ikke er medlem i EU. Samarbeidet i Enable har også bidratt til etableringen av prosjektsamarbeid innenfor andre EU-programmer, så som Leonardo da Vinci og Comenius Regio.

De sentrale prosjektdeltakerne i Hordaland fylkeskommune var prosjektleder Thore Thomassen ved Europakontoret (nå internasjonal seksjon), nå pensjonert, og styringskomiteleder Lars Tveit, daværende næringssjef, som nå arbeider som koordinator for internasjonal næringsutvikling. Her drar han nytte av både nettverk og erfaringer fra prosjektstyring som ble utviklet gjennom Enable.

Tveit er blant annet leder i styringskomiteen for Interreg IV B-prosjektet Clean North Sea Shipping, hvor Hordaland er lead partner. Dette prosjektet er i stor grad basert på erfaringene med prosjektstyring fra Enable, og flere av de sentrale prinsippene og instrumentene i Enable ligger også til grunn for Clean North Sea Shipping.

Prosjekt: Enable

Sogn og Fjordane

Interreg III C

Tidsperiode: 01.01.2004 – 30.06.2007

Lead partner: Landesentwicklungsgesellschaft Thüringen

Norske partnere: Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommuner

Utenlandske prosjektdeltakere: Carinthia (Østerrike), Thüringen (Tyskland), Kaunas (Litauen)

Bevilgning: Totalt budsjett i EUR 5,7 mill, norsk bevilgning i EURO 0,5 mill

Prosjektet gikk ut på å forbedre regional utviklingspolitikk, spesifikt å utvikle bedre politikk og nye virkemidler for entreprenørskap og innovasjon i små og mellomstore bedrifter med sikte på internasjonalisering av det regionale næringslivet og styrking av regionenes konkurransedyktighet.

Fylkeskommunenes rolle har vært todelt. Prosjektet var organisert som et program, hvor det ble lyst ut midler til prosjekter innenfor tre komponenter: teknologioverføring, nettverk og start-ups. Her var fylkeskommunene representert i komponentstyrene, som utformet programplaner og utlysninger, behandlet søknader og bevilget midler. Sogn og Fjordane ledet også den ene komponenten: nettverk.

Det andre delen av prosjekt var en Regional Framework Operation, som omfattet den administrative delen av prosjektet. Her var siktemålet å samarbeide regionsvis om utviklingsarbeid og strategier, og fylkeskommunene deltok her direkte i arbeidet.

Vestlandsforskning var hyret inn av fylkeskommunen. Forskningsinstituttets ekspertise, blant annet innen IT-løsninger, var viktig i arbeidet med prosjektet.

Oppfølging av Enable – Sogn og Fjordane

Prosjektet er ikke blitt bevisst fulgt opp fra fylkeskommunens side, men har allikevel gitt forskjellige effekter for fylkeskommunen:

- Fylkeskommunen har brukt manualen man utarbeidet i prosjektet etterpå. Man lagde et IT-sytem som blir brukt til å strukturere prosjekter på samme måte som i ENABLE. Systemet blir brukt som en implementeringsguide og en måte å evaluere og vurdere prosjekter på. Også i forbindelse med RUP brukes malen (søknadsskjema), som forklarer prosjekter på en enkel og lettfattelig måte.
- Sogn og Fjordane fylkeskommune har opprettholdt kontakten med den ene av partnerne i prosjektet i etterkant, Litauen. Fylkeskommunen har blitt med i to EØS-prosjekter med Kaunas og en annen region i Litauen. Man har også hatt besøk av en større delegasjon fra Litauen.
- Fylkeskommunen bruke samme nettverket som man hadde tilegnet seg gjennom deltakelsen i ENABLE-prosjektet til å søke om to nye prosjekter. Sogn og Fjordane fikk ingen av disse prosjektene, men har blitt invitert med til å samarbeide med Thüringen (noe Hordaland allerede gjør).

Prosjekt: Euromountains.net

Telemark

Interreg III C

Tidsperiode: 01.04.2004 – 31.03.2007

Lead partner: Torino (Italia)

Norske partnere: Telemark, Buskerud, Oppland, Sogn og Fjordane og Hedmark fylkeskommuner

Utenlandske prosjektdeltakere var:

Italia: (leadpartner), Trento, Aosta og IREALP, Frankrike: Rhones Alps, Skottland: Highlands, Spania: Cordoba, Palencia, Portugal: Alto Tâmega

Bevilgning: Totalt budsjett: 16 mill NOK, norsk bevilgning 1,9 mill NOK

Prosjektet gikk ut på å samle informasjon om vellykkede tiltak og løsninger for utvikling av fjellregioner, og finne suksessfaktorer som kan overføres til andre fjellområder.

Første del av prosjektet var en analyse av sterke og svake sider rundt tilbudet av tjenester i fjellregionen med formål å forbedre tilbudet. Andre del gikk på utvikling og markedsføring av produkter fra fjellregionen, mens tredje del gikk på å ta vare på sårbar natur på en bærekraftig måte, samtidig som man utnytter de tilgjengelige ressursene.

Fylkeskommunens rolle i prosjektet: Fylket har vært opptatt av å få kommunene med i samarbeidet. I stedet for å gå fra toppen og sende informasjon nedover gikk man inn i kommuneplanen, og skapte en LØFT-prosess (løsningsorientert tilnærming) rettet mot bygdene for å skape engasjement og entusiasme.

Til prosjektarbeidet har fylkeskommunen i liten grad leid inn ekstern personell. Noen ganger har man fått hjelp til skriving, men man har i all hovedsak kjørt prosessene selv.

Oppfølging av prosjektet: Telemark

Prosjektet har fått betydning for fylkeskommunen, særlig med tanke på samarbeid, samt har blitt fulgt opp i kommunene:

En oppfølging av Interreg C-prosjektet Euromountains.net er Euromountana eller Fjellregionsamarbeidet. Det er et regionalpolitisk samarbeidsnettverk for kommuner, regionråd og fylkeskommuner i Sør-Norge, hvor fjellområdene er en viktig del av ressursgrunnlaget og forutsetning for næringstilpasning, kultur og livsvilkår.

En neste viktig effekt av prosjektet for fylkeskommunen er at man har fått økt samarbeidet med kommunene i fylket.

Videre har prosjektet blitt fulgt opp i kommunene. Et eksempel er utviklingen av Kjerra-området: her har man fått laksetrapp og forskjellige aktiviteter. Videre hadde man et prosjekt i Tinn kommune som het ”byen og fjellet”. Man spleiset blant annet på skibuss.

Prosjekt: Euromountains.net

Sogn og Fjordane

Interreg III C

Tidsperiode: 01.04.2004 – 31.03.2007

Lead partner: Torino (Italia)

Norske partnere: Telemark, Buskerud, Oppland, Sogn og Fjordane og Hedmark fylkeskommuner

Utenlandske prosjektdeltakere var:

Italia: (leadpartner), Trento, Aosta og IREALP, Frankrike: Rhones Alps, Skottland: Highlands, Spania: Cordoba, Palencia, Portugal: Alto Tâmega

Bevilgning: Totalt budsjett: 16 mill NOK, norsk bevilgning 1,9 mill NOK

Prosjektet gikk ut på å samle informasjon om vellykkede tiltak og løsninger for utvikling av fjellregioner, og finne suksessfaktorer som kan overføres til andre fjellområder.

Første del av prosjektet var en analyse av sterke og svake sider rundt tilbudet av tjenester i fjellregionen med formål å forbedre tilbudet. Andre del gikk på utvikling og markedsføring av produkter fra fjellregionen, mens tredje del gikk på å ta vare på sårbar natur på en bærekraftig måte, samtidig som man utnytter de tilgjengelige ressursene.

Fylkeskommunens rolle: Fylkeskommunens har primært vært et informasjons-knutepunkt. Næringsseksjonen jobbet mest med prosjektet. Videre deltok Fylkesmannens Landbruksavdeling i det faglige arbeidet på vegne av fylkeskommunen, samt møtte på styringsmøter.

Sogn og Fjordane organiserte sammen med Telemark og Oppland en stor konferanse i Flåm som satte fjellregioner på dagsorden og muligheten av å lære av europeisk fjellregionsamarbeid.

Oppfølging av prosjektet: Sogn og Fjordane

Prosjektet har blitt fulgt opp av Sogn og Fjordane både med tanke på politikernettverk og bruk av input og ideer fra prosjektet i fylkets regionutviklingsarbeid:

En oppfølging av Euromountains.net er Euromountana eller Fjellregionsamarbeidet. Det er et regionalpolitisk samarbeidsnettverk for kommuner, regionråd og fylkeskommuner i Sør-Norge, hvor fjellområdene er en viktig del av ressursgrunnlaget og en forutsetning for næringstilpasning, kultur og livsvilkår.

Man har fått impulser gjennom prosjektet når det gjelder bruk og vern. Prosjektet har blant annet vært med på å bidra til at vern har blitt lokalt forankret, og man har opprettet kultur- og naturparker. Men *mange* kilder, ikke bare Euromountains.net, har stimulert fylkeskommunen til dette utviklingsarbeidet.

Prosjekt: Marema (MANaging REgional MANagement) Hedmark

Interreg III C

Tidsperiode: 01.04.2003 - 30.06.2005

Lead partner: Regional Government of Carinthia, Østerrike

Norsk partner: Hedmark Fylkeskommune

Utenlandske partnere:

- Office of the Tyrolian Government, EU Regional Policy Dept. (AT);
- Autonomous Province of Bozen, Department for European Integration (Alto-Adige, IT);
- Province of Belluno (Veneto, IT);
- Province of Frosinone (Lazio, IT);
- Friuli Venezia Giulia Region (Friuli Venezia Giulia, IT);
- Rural Space Muehlenkreis (Nordrhein-Westfalen, DE);
- Regional Agency for Environmental Protection Baden Wurttemberg (DE);
- Business Support Centre BSC Ltd. Kranj (Slovenija, SI);
- Moy Valley Resources. I.R.D. North Mayo - West Sligo Ltd (Border, Midland and Western, IE);
- Kaunas Regional Development Agency (Lietuva, LT);
- County Administrative Board of Värmland (Norra Mellansverige, SE)

Bevilgning: Totalt budsjett: 10,2 mill NOK, norsk bevilgning: 0,3 mill NOK

Om prosjektet: MAREMA-prosjektet tok sikte på utveksling av erfaringer om regional styring mellom ulike grenseregioner i EU (fra øst, nord, sør, vest), Norge og i 2 søkerland. Videre var siktemålet å utvikle nye styringsstrukturer, tilpasset til individuelle regionale behov og mot bærekraftig utvikling.

Fylkeskommunens rolle: Tre fra næringsavdelingen (nå internasjonal avdeling) jobbet med prosjektet, deriblant rådgiver og fylkessjef. Man hadde også med økonomisk avdeling som førte regnskap, og fylkesrevisjonen for "first level control".

Oppfølging av prosjektet – Hedmark

MAREMA-prosjektet fikk stor betydning for Hedmark fylkeskommunes Interreg-satsning og ble på flere forskjellige måter fulgt opp av fylkeskommunen.

- Næringsseksjonen hadde en betydelig læringseffekt av å delta i Interreg C-prosjektet knyttet til det å utvikle gode modeller for rapportering og standarder for vurdering av Interreg-søknader. Dette brukes nå av den internasjonale avdelingen i rollen som sekretariat og forvaltende organisasjon i Norge-Sverige-samarbeidet.
- Programmanualen benyttes til veiledning til dem som ville søke på, planlegge og gjennomføre Interreg-prosjekter.
- Et annet grep man lærte fra Marema og Interreg C-programmet, var lead-partner-prinsippet – å ha én definert leadpartner (inntil 2006 var det én svensk og én norsk prosjektleder i Interreg A Sverige-Norge-prosjektene). Et neste policyvalg man tok var det å etablere større A-prosjekter i Sverige-Norge programmet, hvor kvaliteten

også var bedre. Også dette grepet var blant annet var inspirert av Marema-prosjektet.

- Marema-prosjektet bidro til at man i større grad satset på internasjonalt samarbeid. I 2010 ble en egen strategi for internasjonalt engasjement for Hedmark fylkeskommune vedtatt for første gang av fylkestinget.
- Som direkte følge av erfaringer fra Marema ble det etablert et samarbeid mellom Hedmark fylkeskommune og en slovensk grenseregion, Gorenška, om by- og tettstedsutvikling. Dette var Europas første EØS-prosjekt.
- Etter Marema-prosjektet har man blitt med i tre nye Interreg IV C-prosjekter. Dette begrunnes blant annet med at deltakelse i alleuropeiske programmer gav mersmak. Det er bevilget langt mer penger nå til alleuropeiske prosjekter.
- I internasjonal enhet som ble opprettet i 2005 begynte man med fem personer og har nå utvidet til ni. To av stillingene er knyttet til prosjekter. Deltakelsen i Marema-prosjektet mener man har støttet fylkeskommunen på veien dit.

Vedlegg 4: Intervjuguide

Intervju-guide Interreg-prosjekter

Hensikten med dette intervjuet er å finne data til et forskningsprosjekt om norske fylkeskommuners deltakelse i Interreg. Den sentrale problemstillingen i prosjektet er i hvilken grad deltakelsen i Interreg har gitt indirekte og/eller strategiske effekter for fylkeskommunene, det vil si effekter utover selve den direkte måloppnåelsen i prosjektet, det være seg gjennom å påvirke arbeidsmåter, prioriteringer, samarbeidspartnere eller liknende. Vi har valgt ut 25 prosjekter fra Interreg II- og III-perioden og vil undersøke disse gjennom dokumentstudier og intervjuer av sentrale aktører, både blant prosjektdeltakere og i ledelsen i fylkeskommunen.

Kan du først fortelle litt om hva prosjektet gikk ut på?

Kan du fortelle litt om fylkeskommunens rolle i prosjektet og hvordan arbeidet ble organisert? Hvem deltok i prosjektet fra fylkeskommunens side? Leide fylkeskommunen inn eksternt personell for å gjennomføre prosjektet?

Hva synes du fungerte best med prosjektet?

Var det noe ved samarbeidet som du opplevde som spesielt utfordrende? Er det noe som kunne ha bidratt til at man lærte mer av de andre deltakerne?

Hvor vellykket vil du si at prosjektet var i forhold til dets egne målsetninger?

Generelt om oppfølgingen av prosjektet

Først vil vi gjerne høre dine generelle betraktninger om hvordan prosjektet har blitt fulgt opp i fylkeskommunen etter at selve prosjektperioden var over.

1. Hvordan og i hvilken grad har prosjektet blitt fulgt opp i fylkeskommunens utviklingsarbeid etter dets avslutning?
2. Finnes det eksempler på hvordan konkrete resultater fra prosjektet er tatt i bruk i fylkeskommunen eller hos andre prosjektdeltakere?

Vi tenker her spesielt på nytten av Interreg-prosjektet ut over prosjektets interne mål, for eksempel ved bruk av anbefalinger, metodehåndbøker, nettverk, planer, tjenestetilbud og infrastruktur

3. Hvilke av deltakerne i prosjektet arbeider fortsatt med dette temaet, og hvilke arbeider nå med helt andre tema?
4. Har informasjon om prosjektet blitt formidlet til andre avdelinger/sectorer i fylkeskommunen enn de som deltok i prosjektet? I så fall hvordan?

Prosjektet og fylkeskommunens politikk

Vi er særlig interesserte i hvorvidt deltakelsen i Interreg-prosjektet har påvirket prioriteringer og politikk nasjonalt, regionalt og lokalt.

1. Vil du si at deltakelsen i dette Interreg-prosjektet representerte en oppfølging av allerede eksisterende interne prioriteringer i fylkeskommunen eller at det var et helt nytt element i fylkeskommunens regionale utviklingsarbeid?
2. I hvilken grad involverte prosjektet deltakelse fra politisk hold?
  - a. Arbeidet politikere aktivt med prosjektet? I så fall hvem?
  - b. I hvilken grad påvirket politikerne prosjektets innretning?
  - c. Hvordan ble politikerne holdt informert om prosjektarbeidet?
3. I hvilken grad deltok ledelsen i fylkeskommunen i prosjektet?
  - a. Arbeidet noen fra ledelsen aktivt med prosjektet? I så fall hvem?
  - b. Hvordan ble ledelsen holdt informert om prosjektarbeidet?
4. Har fylkeskommunen opprettholdt sitt engasjement knyttet til dette temaet som en følge av prosjektet, også etter at det ble avsluttet?
  - a. I så fall på hvilken måte?
  - b. Hvordan har eventuelt dette gitt seg utslag i organisasjonen?
    - i. Har det blitt opprettet nye stillinger knyttet til temaet?
    - ii. Har det blitt bevilget midler over budsjettet til arbeidet innenfor temaet?
    - iii. Er det gjort politiske vedtak av betydning i fylkesting eller fylkesutvalg knyttet til temaet?
  - c. Har politiske initiativ relatert til Interreg-prosjektet blitt videreført eller utviklet i etterkant av at prosjektet er avsluttet?
    - i. I fylkeskommunenes regi eller i regi av andre instanser?
  - d. Finnes det andre konkrete eksempler på at politiske veivalg i fylkeskommunen har blitt påvirket av Interreg-prosjektet?
5. Er EU-samarbeid eller andre former for internasjonalisering et mer sentralt tema i fylkesplaner eller andre strategidokumenter nå enn før Interreg-prosjektet?

Samarbeid og nettverksbygging

Vi vil gjerne også vite noe om hvordan det har gått med de nettverkene som ble utviklet med andre deltakere i prosjektet, på organisasjonsnivå eller med enkeltpersoner i andre organisasjoner.

1. Hvordan opplevde du generelt at samarbeidet med de andre deltakerne i prosjektet gikk?
  - a. Var det noen spesielle utfordringer knyttet til samarbeid på tvers av fagtradisjoner og sektorer?
  - b. Var det noen spesielle utfordringer knyttet til samarbeid på tvers av nasjonale kulturer?
2. Hadde fylkeskommunen tidligere samarbeidet med noen av de andre deltakerne i prosjektet (organisasjoner og/eller enkeltpersoner som deltok)?

- a. Hvor vellykket var samarbeidet med disse i prosjektet i forhold til aktører man ikke tidligere hadde samarbeidet med?
3. Har du selv eller andre prosjektdeltakere fremdeles kontakt med andre eksterne deltakere i prosjektet?
  - a. Dreier det seg i så fall om faglig eller personlig kontakt?
  - b. Har denne kontakten tilknytning til temaet som prosjektet omhandler?
4. Har de eksterne samarbeidsrelasjonene som ble opprettet i Interreg-prosjektet, blitt videreført formelt på organisasjonsnivå?
  - a. Har dette samarbeidet blitt integrert i det regionale utviklingsarbeidet og påvirket dette?
5. Deltok politikere i nettverk i forbindelse med prosjektet? Hvilke nettverk? Har disse blitt videreført?
6. Deltok noen fra fylkeskommunens ledelse i nettverk i forbindelse med prosjektet? Hvilke nettverk? Har disse blitt videreført?

Avslutning

Til slutt vil vi gjerne vite noe om hvordan du vurderer fylkeskommunens nytte av å delta i Interreg-prosjekter i forhold til kostnadene ved denne deltakelsen, samt hvordan man kan maksimere denne nytten.

1. Hvordan vurderer du de indirekte og strategiske effektene av dette Interreg-prosjektet i forhold til kostnadene ved deltakelsen (personell / finansiering)?
  - a. Var nytten ved prosjektet verdt kostnadene det medførte for fylkeskommunen?
  - b. Hvordan vurderer du nytteverdien og kostnadene ved Interreg-prosjektet sammenlignet med andre former for regionalt utviklingsarbeid, som eksempelvis RUP eller planleggingsarbeid?
2. Hvilke faktorer mener du vil påvirke om resultatene fra dette eller andre Interreg-prosjekter blir fulgt opp i det regionale utviklingsarbeidet ut over prosjektenes mål?
3. Opplever du at samarbeidet har gitt mest nytte i form av konkrete resultater fra selve prosjektet eller gjennom dets indirekte eller strategiske effekter på fylkeskommunens arbeidsmåter, samarbeidsmønstre og prioriteringer?